

Põllumajandusministeerium
Põllumajandusturu korraldamise osakond

Põllumajandussektori 2010. aasta ülevaade

Tallinn
8. märts 2011

SISUKORD

1. Vegetatsiooniperioodi ilmastik ja taimede areng.....	3
2. Taimekasvatus	8
2.1 Põllumajanduskultuuride kasvupinnad ja saagid	8
2.2 Taimekasvatussaaduste tootjahinnad	13
2.3 Turukorraldus.....	16
2.4 Bioenergia areng	18
3. Loomakasvatus.....	21
3.1 Piimatootmine	23
3.2 Lihatootmine	24
3.3 Piima ja liha kokkuostuhinnad.....	26
3.4 Munatootmine	27
3.5 Mesindus	28
3.6 Turukorraldus.....	29
4. Põllumajanduse majandusnäitajad	33
4.1 Põllumajandustootjate struktuur	33
4.2 Põllumajanduse tootjahinna ja ostuhinna indeksid	34
4.3 Põllumajandussektori 2010. aasta esialgsed majandustulemused EAA alusel..	36
4.4 Põllumajandussektori majandustulemused aastatel 2004-2010.....	42
4.5 Täiendavate otsetoetuste toetusõigused	43
4.6 Otsetoetused ja täiendavad otsetoetused 2004-2010.....	48
4.7 Kokkuvõtte ühtse pindalatoetuse kohapealsetest kontrollidest.....	61
4.8 Kindlustustoetus.....	64
4.9 Põllumajandusele, toiduainetööstusele ja maaelu arenguks makstud toetused .	65
4.10 Põllumajandustootjate maksud ja võlad.....	68
4.11 Põllumajandustootjate majanduslik olukord (FADN) alusel	71
5. Euroopa Liidu komiteedes ja töögruppides osalemine	73
Kokkuvõtte.....	89
LISAD.....	90
Lisa 1. Teravilja turuolukord EL-s.....	91
Lisa 2. Piima ja piimatoodete turuolukord EL-s	96
Lisa 3. Veise- ja vasikaliha turuolukord EL-s	98
Lisa 4. Sealiha turuolukord EL-s	101
Lisa 5. Munade ja linnuliha turuolukord EL-s.....	104
Lisa 6. Eestis rakendunud turukorraldus-, teavitus- ja müügiesitamismeetmed	107
Lisa 7. ÜPT, täiendavate otsetoetuste ja piimasektori eritoetuse määramine maakondade lõikes 2010. aastal.....	108
Lisa 8. Energiakultuuritoetuse taotlemine maakondade lõikes 2007-2009.	110

Põllumajandussektori 2010. aasta ülevaade on koostanud Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakond. Ilmastiku ja taimede arengu kokkuvõtte aluseks on Jõgeva Sordiaretuse Instituudi agrometeoroloog-ekspert Laine Kepparti ülevaated.

ISSN 2228-0499

Vastutav toimetaja Urve Valdmaa, urve.valdmaa@agri.ee

1. Vegetatsiooniperioodi ilmastik ja taimede areng

Urve Valdmaa Jõgeva Sordiaretuse Instituudi (SAI) agrometeoroloog-ekspert Laine Kepparti ülevaadete alusel

Jaauari jooksul püsis ilm paljuaastasest keskmisest külmemana. Kuu keskmine õhutemperatuur oli Jõgeval -14,3 kraadi, mis on 1922. aastast algava vaatlusrea keskmisest ca 8 kraadi madalam. Jaauari madalaimad õhutemperatuurid mõõdeti 23., 24. ja 27. kuupäeval, kui Ida-Eestis ja paiguti ka mujal mandriosas langes termomeetri näit alla -30 kraadi. Kuu kõige kõrgemad õhutemperatuurid (-1, -2 kraadi) mõõdeti Eesti mandriosas 31. jaauaril. Negatiivseid ööpäeva keskmisi õhutemperatuure kogunes Jõgeval kuu jooksul -445 kraadi, mis on tavalisest üle kahe korra enam. Lume paksuseks mõõdeti Jõgeva ümbruse põldudel 30-40 cm. Lumi on väga heaks kaitseks külma eest ning jaauari kõige tugevama pakase ajal mõõdeti Jõgeval lumikatte all 3 cm sügavusel mullas temperatuuriks ainult -2 kuni -3 kraadi ning seega taimedel külmumisohtu ei olnud. Kannatada võisid saada vaid lumest väljaulatuvad taimeosad. Mulla külmumissügavus künni- ja taliviljapõllul püsis kogu jaauari jooksul Jõgeval 34-39 cm piires.

Veebruar algas tuisuga ning lund sadas kuu esimestel päevadel ohtralt ning keskmiseks lume paksuseks mõõdeti põldudel üle 40 cm ning veebruari viimane dekaad kasvatas Jõgeva ümbruse põldudel lumipaksuse 50-60 cm-ni. Veebruari viimastel päevadel saabunud sula tihendas lumikattet ja kahandas selle paksust ca 10 cm. Suladeta periood, mis algas sisemaal valdavalt juba 30. detsembril, oli kestnud 55 päeva. Taliviljapõldudel püsis temperatuur võrsumissõlme sügavusel (3 cm sügavusel) mullas miinuspoolel, tõustes kuu lõpuks Jõgeval tehtud vaatluste järgi kuni -0,9 kraadini. Mulla külmumissügavuseks mõõdeti taliviljapõllul kuu lõpu seisuga 33-55 cm. Vaatamata kuu viimaste päevade tugevale sulale jäi veebruari keskmine õhutemperatuur Jõgeval aastate 1922-2009 keskmisest ca 2 kraadi võrra madalamaks. Kogu talve negatiivsete ööpäeva keskmiste õhutemperatuuride summaks kogunes veebruari lõpuks -874 kraadi, mis ületas pikaajalist keskmist -270 kraadi.

Märts oli talvine. Intensiivne lume sulamine algas 19. märtsist ning lumikatte paksus kahanes paari päevaga enam kui 10 cm. Lõuna-Eestis said põllud kuu lõpuks kohati lumest vabaks, enamuses Eestis oli avamaastik siiski veel valge, kohatiste mustade laikudega. 31. märtsil oli muld Jõgeval taliteravilja- ja künnipõllul 30-40 cm, rohukamara all kuni 15 cm sügavuseni külmunud.

Aprilli alguseks ei olnud lumi veel valdavalt ära sulanud - põllud vabanesid püsivast lumikattest enamuses Eestis 3.-4. aprilliks. Kiirest lume sulamisest kogunesid suured veeloigud, jõed tõusid üle kallaste ning jõeluhad olid laialt üle ujutatud. Soojade ja päikesepaisteliste ilmadega hakkas muld kiiresti üles sulama ning kelts kadus künni- ja taliviljapõldudelt valdavalt I dekaadi lõpuks. Taliviljadel ja ristikul algas uus kasv Jõgeval I dekaadi lõpul - II algul, mis on paljuaastasele keskmisele lähedane aeg. Orased olid talve jooksul lumiseene kahjustuse tõttu hõrenenud.

Päevased kõrged temperatuurid panid looduse kiiresti arenema. Vihma ei sadanud alates 9. aprillist kümne päeva jooksul ning muld tahenes soojade päikesepaisteliste ilmadega kiiresti. Lõuna-Eestis oli võimalik põlde harida juba kuu esimesel poolel, Kesk-Eestis kergema lõimisega põldudel kuu keskel ning Põhja-Eestis veidi hiljem. Kogu kuu kõige soojemad päevad olid 27. ja 30. aprill, kui maksimumtemperatuurid tõusid sisemaal 18-21 kraadini ning rannikul ja saartel 9-11 kraadini. Kuu lõpuks kogunes efektiivseid (üle 5 kraadi) temperatuure Jõgeval 62 kraadi, mis ületab aastate 1946-2009 keskmist 10 kraadi võrra ja annab taimede arengus keskmisega võrreldes ca kahepäevase edumaa. Aprilli keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati tänu kuu

esimese poole soojusele Jõgeval 5,5 kraadi, mis on viimase 89 aasta keskmisest 1,8 kraadi kõrgem. Sademete hulk oli keskmisele lähedane - Jõgeval 35 mm.

Mai alguses sadas aeg-ajalt vihma, mille hulka tuli ka lumekruupe ja lörtsi. Taimede areng oli mai alguses aeglane, kuid alates 7. maist muutusid ööd soojaks ja areng looduses kiirenes. Soojust ei jätkunud kauaks ja 11. mail esines maapinna lähedal öökülm. Püsivamalt soojaks läks ilm alates 12. maist. Poolteise nädala jooksul oli temperatuurirežiim tavapärasest 7-10 kraadi võrra kõrgem. Maksimaalsed õhutemperatuurid tõusid 20-27 kraadini ja ka öösiti oli valdavalt sooja üle 10 kraadi. Koos kõrgete temperatuuridega toimus intensiivne aurumine ning õhtupoolikuti sadas äikesevihma.

Valdavalt tärkasid suviteraviljakülvid, tänu soojusele ja piisavale veevarule mullas, ühtlaselt. Paiguti takistas suvirapsi tärkamist suurte sadude järel tekkinud mullakoorik. Varakult tehtud külvid idanesid kaua, hilisemad külvid aga soojuse mõjul kiiresti ja tärkamisaegade vahel suuri erinevusi ei olnud. Mai keskel õitsesid Jõgeval marjapõõsad, toomingad, kirsid, ploomid, pirnid ning 20. mai paiku lisandusid õunapuud. Looduse areng oli soojaperioodi lõpuks (23.05) tavapärasest ligi kümne päeva võrra ette jõudnud. Rohi kasvas tänu soojusele ja piisavale veevarule mullas kiiresti ning kuu keskel oli hiline punane ristik põllul juba 15 cm kõrgune ja soojaperioodi lõpuks ca 30 cm. Talirukis, mis oli vähem kui poole meetri kõrgune, oli juba esimesed pead loonud. 24. mail ilm järsult jahenes: päeval oli kõikjal Eestis sooja ainult 10 kraadi ringis ning puhus kõle tuul, taevast oli pilves ja aegajalt sadas vihma. Kuu lõpuks oli Jõgeval efektiivsete õhutemperatuuride summa 526 kraadi, mis on paljude aastate keskmisest enam kui 60 kraadi rohkem ning taimede arengus oli keskmise tasemega võrreldes nädalane edumaa. Talirukis oli pea loonud, aga talinisu veel mitte, talirüpsil olid moodustunud kõdrad, kuid samas jätkus ka õitsemine, suviteraviljad võrsusid, heintaimedest õitses aasrebasesaba, aga kerahein ja aruheinad olid pea loonud ning neid niideti. Kogu kuu keskmine õhutemperatuur kujunes tänu mai keskpaiga erakordsele soojusele Jõgeval viimase 88 aasta keskmisest 2 kraadi kõrgemaks. Vihma sadas kuu jooksul 36 mm-st Tartumaal Kavastus kuni 108 mm-ni Põlvamaal Lootvinas. Sajusemates kohtades ületas kuu sademete summa normi enam kui kahekordselt, kõige kuivemates kohtades sadas vihma aga normist vähem.

Juuni esimesel nädalal esines Põhja-Eestis maapinna lähedases õhukihis veel öökülma. Kuu alguses oli muld pinnalt kuiv ja kevadel külvatud seemnetest tärganud taimedel polnud veel jõudnud selleks ajaks välja areneda sügavamatesse niiskematesse kihtidesse ulatuvat juurekava, mistõttu nende kasv pidurdus. Tuule ja päikese mõjul muutus nii muld kui õhk aina kuivemaks. Õnneks tibutas aegajalt vähest vihma, mis hoidis ära taimede närbumise. Oodatud suurem vihm tuli 8. juunil, kui ööpäevaga sadas enamuses Eestis 10-25 mm. Kuna muld oli eelnevalt kuiv, imendus sademetevesi ka suuremate sadude piirkonnas kiiresti pinnasesse. Tuulega kuivas muld kiiresti ja juba enne järgmisi suuremaid 12. juuni öö äikesevihmasid oli võimalik teha mullaharimistöid. Kokku sadas juuni teise nädalaga valdavas osas Eestis enam kui pool kogu kuu pikaajalisest keskmisest sademete summast. Rohked sajud koos tuulega lamandasid kõrgemat ja tihedamat heina ning samuti vähesel määral talirukist, samas aga hakkasid põllu- ja aiakultuurid jõudsalt kasvama. Sel ajal olid suviteraviljad võrsumise-kõrsumise faasis ja moodustusid peaalged. Maksimaalne õhutemperatuur tõusis kuu viimastel päevadel varjus 26-28 kraadini. Õhk muutus kuivaks ja jahtus öötundidel kiiresti. Juuni jäi Jõgeva andmetel keskmisest veidi jahedamaks. Efektiivse soojuse kasvava summa järgi oli taimede areng kuu lõpu seisuga (tänu mai keskpaiga soojalainele) keskmisest enam kui poole nädala võrra ees. Kuu lõpus hakkasid Jõgeva ümbruses suviteraviljad pead looma, talinisu õitses,

talirukis oli õitsemise lõpetanud, mai keskel mahapandud varasel kartulil olid moodustunud õisikud ja esimesed õied avanenud ning suviraps alustas õitsemist. Vihma tuli kuu jooksul läänepoolses Eestis normile lähedaselt, idapoolses osas aga kohati ligi kaks korda normist enam.

Nii kuuma **juulit** ei ole Jõgeva 1922. aastast alanud vaatluste järgi varem veel esinenud. Kuu keskmine õhutemperatuur ületas viimase 88 aasta keskmist enam kui 5 kraadi võrra. Erakordselt suur oli juulis ka enam kui 30 kraadise kuumaga päevade arv. Senise vaatlusrea andmetel on meil esinenud enam kui 30 kraadist kuumust ainult 22% aastatest, kuid käesoleva aasta juulis tõusis õhutemperatuur üle 30 kraadi koguni 10 päeval. Ohtlikuks loetakse õhutemperatuuri tõusu üle 33 kraadi. Paljude Eestis kasvatavate taimeliikide jaoks loetakse ebasoodsaks temperatuuri tõusu üle 27 kraadi, mille juures peatub nii taime kasv, areng ning viljumine. Jõgeval tõusis maksimumtemperatuur üle 27 kraadi 22 päeval ning kõige soojematel päevadel registreeriti mahalangenud kartulipealsetega põllul mulla pinnal kuumust üle 50 kraadi. Vihm tuli juulis hoo- ja äikesevihmadena ning need jaotusid väga erinevalt. Sagedamaks muutusid äikesevihmad kuu viimasel dekaadil ning paiguti kaasnes sajuhoogudega rahe. Tugev äikesetorm liikus üle Eesti 29. juulil ning siis ulatus tuule kiirus mandril ilmajaamade andmetel iiliti kuni 20 m/s, mis murdis oksa ja puid. Juuli sademete summa kõikus 7 mm-st Jõhvis kuni 170 mm-ni Pärnumaal Talis.

Taimede areng oli juulis väga kiire ning teraviljad said koristusküpsuks üle kahe nädala varem võrreldes paljude aastate keskmisega. Taliteraviljad olid talvekahjustuste tõttu hõrenenud, suviteraviljad olid aga tänu soodsale võrsumis- ja juurdumisaja ilmastikule valdavalt tihedad ning pika peaga. Õnneks oli tugevama põua ajaks juba enamikel teraviljapõldudel jõudnud tera suures osas täis kasvada ning põud enamuses Eestis tera massile väga suurt mõju ei avaldanud. Paigus, kus juuli alguses vihma ei sadanud, jäi tera peenemaks. Enam kannatasid põuast tõenäoliselt hilised külvid ja pika valmimisajaga sordid. Juuli kuumusega toimus intensiivne aurumine ja muld kuivas kiiresti. Paljud lopsakama lehestikuga taimed hakkasid närbuma ning põldudel oli näha kartulipealsete longu vajumist. Mugulate intensiivse kasvu ajal tarbib kartul palju vett ja niiskuse nappus vähendab saaki. Kuigi kartulipesas oli valdavalt moodustunud palju mugulaid, takistas juuli kuivus nende suureks kasvamist. Ilmastik soosis palju soojust nõudvate taimeliikide, nagu kurgid ja suvekõrvitsad, kasvamist ning need andsid regulaarse kastmise korral rikkaliku saagi.

Juuli jooksul kogunes efektiivset soojust Jõgeval 528 kraadi. Kevadest alates kogunes efektiivset soojust juuli lõpuks 1 104 kraadi, mis ületab pikaajalist keskmist ca 230 kraadi võrra. Aktiivset (üle 10 kraadi) soojust kogunes alates 10. maist juuli lõpuni kokku 1 380 kraadi, mis on piisav summa varasemate kartulisortide bioloogiliseks valmimiseks.

Augusti I poolel jätkus erakordne südasuvine kuumus. Jõgeval tõusis õhutemperatuur augustis üle 30 kraadi viiel päeval, mis on 1922. aastast alanud vaatlusrea uus rekord. Kuu alguses olid taimed kuumuse ja mulla kuivuse tõttu närbumas ning kartulipealsed vajusid osadel põldudel vee nappuse tõttu vagudele maha. Siin-seal sadas hoovihma, kuid valdavale osale Eestist tõid need ainult lühiajalist leevendust. Suuremaid sadusid esines kohati Kagu- ja Loode-Eestis ning saartel. 8. augustil tuli äikesevihm koos marutuulega, mis liikus üle Eesti lõunast põhja. Tuule kiirus ulatus ilmajaamade andmetel mandriosas iiliti üle 30 m/s (Väike-Maarja 37, Tooma 32 m/s) ning enam tormikahjustusi esines Ida-Eestis. Äikest koos tormituulega esines kohati ka 14-15. augustil. Kuu II poolel ilm järsult jahenes ning sageli sadas vihma - tihti esines äikest ja kohati oli sadu väga tugev. Vihm takistas viljakoristust, kuid samas täienesid mulla veevarud ning kartulimugulad kasvasid suuremaks.

Augusti keskmiseks õhutemperatuuriks kujunes Jõgeval 18,1 kraadi, mis ületab viimase 88 aasta keskmist ca 3 kraadi võrra. Kuu lõpuks kogunes kevadest alates efektiivset soojust 1 510 kraadi, mis on senise vaatlusrea rekord. Pikaajalise keskmisena on samaks ajaks efektiivseid temperatuure Jõgeval kogunenud 1 200 kraadi ja kogu vegetatsiooniperioodi lõpuks 1 430 kraadi.

Tänu rohkele soojusele oli augusti lõpuks suviraps juba valminud ning alustati selle koristust. Kuumuse mõjul oli valmimine väga kiire ja kuu lõpuks olid isegi hilised suvirapsisordid küpseks saanud, kuid tera oli kiire valmimise tõttu jäänud peeneks. Augusti sademete summa kõikus Eestis 39 mm-st Kundas kuni 243 mm-ni Võrus. Kohati ületas sajusumma normi enam kui kolmekordselt, paiguti jäi aga normist poole väiksemaks.

September kujunes keskmise õhutemperatuuri järgi Jõgeval tavalisest poole kraadi võrra soojemaks, kuigi kuu algas ja lõppes maapinnalähedaste öökülmadega. Efektiivseid temperatuure kogunes Jõgeval kevadest alates 30. septembri seisuga 1 689 kraadi, mis ületab vaatlusaastate keskmist samal ajal ca 300 kraadi võrra.

Vihma sadas kuu jooksul Eestis 47-174 mm, mis on paiguti (Kirde-Eestis) normist vähem ja kohati (Lõuna- ja Edela-Eestis ning saartel) kuni kaks korda normist enam. Muld muutus vihmade järel märjaks ning põllutööd (sh kartulivõtt) olid ajuti takistatud. Põldudel haljendasid taliteraviljaorased ja talirapsid, -rüpsid. Septembri alguses külvatud taliteraviljapõldudel tekkisid kuu lõpuks taimedel esimesed võrsed, kuu keskpaigas tehtud külvidel olid taimed 2.-3. lehe faasis. Augusti esimesel poolel külvatud talirüpsil oli kuu lõpuks arenenud 2-4 pärislehepaari, -rapsil veidi vähem.

Oktoobri alguses oli päikepaistet rohkesti ja päeval soe, öösiti aga külmetas. 1. oktoobril mõõdeti Jõgeval õhus -2 kraadi, 2 cm kõrgusel mullal -4 ja rohul -7,5 kraadi külma. See oli sügise esimene tugevam öökülm, mis võttis ära mõnel pool säilinud hiliste kartulisortide rohelised pealsed. Külmale ööle järgnes soe päev, kui õhutemperatuur tõusis varjus 13-15 kraadini. Suure ööpäevase temperatuuri kõikumisega kuiv periood, mis oli sügistööde tegemiseks soodne, kestis peaaegu I dekaadi lõpuni. Taimed karastusid ehk valmistusid talveks - veesisaldus langes ning taimerakkudesse kogunes suhkruid, jäätumist takistavaid aineid. 15. oktoobri hommikul sadas Ida-Eestis koos tugeva tuulega maha esimene lumikate. Oktoober oli Jõgeva andmetel tavapärasest 1,3 kraadi võrra külmem. Efektiivset soojust kogunes kuu jooksul 28 kraadi, mis on keskmisest enam kui kaks korda vähem. Kuu sademete summaks mõõdeti Jõgeval 60 mm, mis on viimase 88 aasta keskmisest 6 mm vähem.

Novembri I poole ilm oli periooditi väga soe ja taliviljaorased jätkasid aeglaselt kasvu. 1.-6. novembrini oli päeval sooja 6-9 kraadi ja ka öösel jäi termomeetri näit plusspoolele. Ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsis 2-5 kraadi võrra keskmisest kõrgemana. Soojuse katkestas 7. novembrist alanud lühike talvine periood. Alates 10. novembrist oli ilm taas soe ning nädala jooksul püsis keskmine õhutemperatuur tavapärasest 2-6 kraadi võrra kõrgemana. Soojaperiood lõppes 15.-16. novembri tormise ööga. Püsivalt jäi lumi enamuses Eestis maha 23. novembri tuisuga mahasadanud lumest ning 24. novembril mõõdeti Jõgeva ümbruse põldudel lume paksuseks valdavalt 5-11 cm. Tuul oli künnipõllud kohati peaaegu paljaks puhunud, rohkem oli lund kogunenud kõrgema taimikuga orasepõldudele ja rohumaadele, samuti kõrrepõldudele. Ööd olid novembri kohta väga külmad - kõige külmem öö oli 28.-29. novembri öö, kui sisemaal langes õhutemperatuur alla -20 kraadi. Maa oli jäänud lume all sulaks - see on aga põllukultuuride talvitumiseks ebasoodne. Jõgeval tehtud vaatluste järgi hakkas novembri lõpu külmade ilmadega maa lumikatte all vähehaaval külmuma ning kuu lõpuks oli muld põldudel külmunud paari cm sügavuseni, kusjuures lume paksus oli kasvanud 8-15 cm-ni. Põhja-Eestis jäi paksu

lume all muld sulaks, kuid Lõuna-Eestis, kus lumikate oli õhukesem, külmus muld sügavamalt, kuid seal oli probleemiks lume tuleku eel põldudel seisnud vesi.

Detsember oli keskmise õhutemperatuuri järgi keskmisest 4 kraadi võrra külmem ja rekordiliselt paksu lumega. Kuu lõpuks kasvas lume paksus enamuses Eestis põldudel üle 50 cm. Kui novembri lõpu ja detsembri alguse külmade mõjul külmus Jõgeval muld 10-cm lumekihi all 3-6 cm-ni, siis kuu lõpuks jõudis see mulla sügavamate osade soojuse mõjul uuesti peaaegu üles sulada. Temperatuur püsis võrsumissõlme sügavusel mullas 0 kraadi lähedal.

2. Taimekasvatus

Reno Paju, Kadri Rand, Marii Maiste, Martti Mandel, Ahto Tilk

2.1 Põllumajanduskultuuride kasvupinnad ja saagid

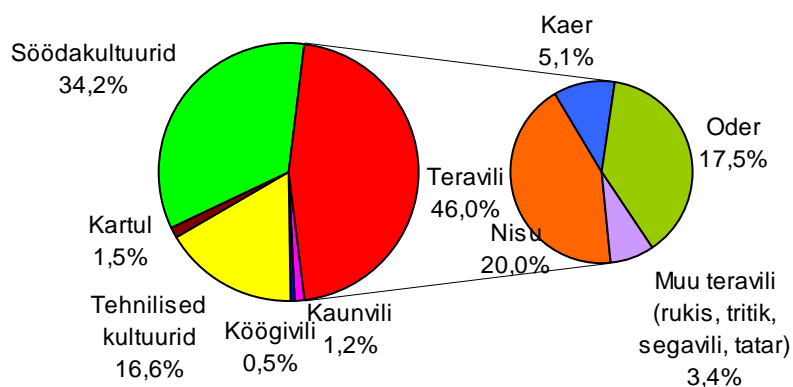
Statistikaameti (SA) esialgsel andmetel moodustas põllukultuuride kasvupind 2010. aastal 598,0 tuh ha (tabel 1), mis on 31,4 tuh ha võrra ehk 5,5% suurem kui 2009. aastal ja 10,9% suurem kui 2006. aastal. Põllukultuuride kasvupind on aasta-aastalt suurenenud ja seda just tehniliste kultuuride (raps) arvelt.

Tabel 1. Peamiste taimekasvatussaaduste tootmine aastatel 2008-2010

Kultuur	2008			2009			2010 (esialgne)		
	kasvu- pind (tuh ha)	kogus (tuh t)	saagi- kus (kg/ha)	kasvu- pind (tuh ha)	kogus (tuh t)	saagi- kus (kg/ha)	kasvu- pind (tuh ha)	kogus (tuh t)	saagi- kus (kg/ha)
Teravili kokku	309,3	864,2	2 794	316,4	873,5	2 761	275,1	670,0	2 435
sh rukis	21,4	65,6	3 073	15,3	39,1	2 555	12,6	25,1	1 993
talinisu	42,8	163,8	3 823	45,0	144,6	3 216	51,0	145,9	2 864
suvinisu	64,8	178,8	2 759	68,6	197,9	2 883	68,7	178,5	2 600
kaer	34,2	77,5	2 263	36,1	86,5	2 394	30,3	52,5	1 734
oder	136,5	349,1	2 558	140,7	377,0	2 679	104,6	252,5	2 414
Kaunvili	4,8	3,3	691	4,9	7,6	1 547	7,3	12,0	1 640
Raps	77,7	111,1	1 431	82,1	136,0	1 657	98,0	129,6	1 322
Õiliina	0,2	0,2	960	0,2	0,2	742	0,2	0,1	494
Kartul	8,7	125,2	14 315	9,1	139,1	15 275	9,1	153,7	16 967
Avamaa köögivilj	2,4	50,7	20 916	2,8	59,1	21 446	2,7	53,7	20 112
Sööda- kultuurid	173,6	2315,3	13 337	149,9	1917,4	12 791	204,5	2159,5	10 560
Põllukultu- rid kokku	577,4	x	x	566,6	x	x	598,0	x	x

Allikas: SA, PM

Teravilja kasvatati 46,0% (eelmise aastaga võrreldes 9,8 protsendipunkti (pp) võrra vähem), söodakultuure 34,2% (+7,6 pp), tehnilisi kultuure 16,6% (+2,0 pp) ja kartulit, köögi- ning kaunvilja kokku 3,2% (+0,2 pp) põllukultuuride kasvupinnal (joonis 1).

Allikas: SA

Joonis 1. Põllukultuuride kasvupindade jaotumine 2010. aastal

Teravili

2010. aastal kasvatati teravilja kokku 275,1 tuh ha, mis on 41,3 tuh ha võrra ehk 13,1% vähem kui 2009. aastal. Esialgse hinnangu järgi oli 2010. aasta saagiks külvatud teravilja 306 tuh ha, kuna aga esialgsetes arvestustes kasutatud andmestik sisaldas majapidamisi, mis põllumajandusloenduse andmetel osutusid mittetegutsevateks (maad välja renditud või OÜ-le üle antud), siis tuli esialgset kasvupinda korrigeerida.

2010. aasta teravilja kasvupinnast moodustasid suviteraviljad 75,1% (206,7 tuh ha) ja taliteraviljad 24,9% (68,4 tuh ha).

Teravilja kogusaagiks saadi 670,0 tuh t ning keskmiseks saagikuseks kujunes 2 435 kg/ha. Teraviljade kogusaak vähenes 2009. aastaga võrreldes 203,5 tuh t võrra ehk 23,3% ning saagikus vähenes 11,8%.

Teravilja kogusaagist moodustas rukis 3,7%, nisu 48,4%, oder 37,7% ning kaer 7,8%. Võrreldes 2009. aastaga vähenes rukkisaak 35,8% ning nisu-, odra- ja kaerasaak vähenesid vastavalt 4,2%, 33% ning 39,3%.

2010. aasta sügisel külvati 2011. aasta saagiks 60,5 tuh ha talinisu (võrreldes eelmise sügiskülvi 18,6% enam), 11,9 tuh ha rukist (– 24,6%), 0,7 tuh ha taliotra (– 57,8%) ning 6,9 tuh ha tritikut (– 15,8%).

2010. aasta saagi vähenemist mõjutas kuum ja kuiv suvi. Koristatud teravili oli küll väga heade kvaliteediomadustega, kuid veepuuduse tõttu oli tera peas väikeseks jäänud.

Teravilja kogutoodang on viimastel aastatel olnud 800-900 tuh t ning tarbimine üle 700 tuh t aastas, kuna aga 2010. aastal oli teravilja kogutoodang vaid 670 tuh t, siis viitab see teraviljapuudusele Eesti turul. 2010. aasta lõpus tekkinud söödavilja defitsiit (hinnanguliselt puudus umbes 40 tuh t söödavilja) ja kõrged teravilja sh söödavilja hinnad on loomakasvatajate olukorra raskeks teinud.

Ajakiri „Maamajandus“, Baltic Agro AS ja Farm Plant Eesti AS viisid 2010. aastal juba kuuendat korda läbi teraviljakasvatajate võistluse. 2010. aastal oli võimalik konkureerida kahes arvestuses – tulukuses ning konkreetsete kultuuride saagikuses. Kuue aasta jooksul on Viljelusvõistlusel osalenud 47 põllumajandustootjat kokku 107 põlluga. Talinisu 2010. aasta suurim saak 6,8 t/ha saadi Nuudi Talus Saaremaal (2009. aasta rekordsaak 8,7 t/ha Koplímäe Agro OÜ-s Harjumaal). Nuudi Talus saadi ka 2010. ja 2009. aasta suvirapsi rekordsaagid, mis olid vastavalt 3,2 t/ha ja 3,7 t/ha. Suvinisu 2010. aasta rekordsaak 4,8 t/ha Rannu Seeme OÜ-s Tartumaalt jäi 2009. aasta rekordsaagiga (Mardi OÜ-s Hiiumaal) samale tasemele. Parim talirapsisaak 4,6 t/ha saadi võrdselt nii Männiku Piim OÜ-s Tartumaal kui ka Saimre Viljakakasvatuse OÜ-s Viljandimaal (2009. aasta rekordsaak oli 4,5 t/ha Koplímäe Agro OÜ-s Harjumaal).

Kaunvili

2010. aastal oli kaunviljade kasvupind 7,3 tuh ha, mis on 2,4 tuh ha võrra ehk 50% suurem kui 2009. aastal. Kogusaak oli 12,0 tuh t ning keskmiseks saagikuseks kujunes 1 640 kg/ha. Kaunviljade saak oli 2010. aastal viimase 13 aasta kõrgeim, mis näitab kaunviljade populaarsuse kasvu külvikordades. Kaunviljade kasvupinna järkjärgulise suurenemise peamiseks põhjuseks võib pidada keskkonnasõbraliku majandamise toetuse senisest aktiivsemat taotlemist. Toetuse eesmärk on külvikorra abil kaitsta ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, kaitsta mulla- ja veeseisundit ning tõsta põllumajandustootjate keskkonnateadlikkust. Viimased kaks aastat on ilmastikutingimused kaunviljade kasvuks olnud väheste sademete tõttu

soodsad. Vihmastel aastatel kaunvili lamandub ning levima hakkavad mitmed taimehaigused ning sellisel juhul küntakse lamandunud kaunvili maapinda mullaviljakuse parandamiseks.

Raps

Rapsi kasvupind oli 2010. aastal 98,0 tuh ha, mis on 15,9 tuh ha võrra ehk 19,4% suurem kui eelmisel aastal ning kogusaagiks saadi 129,6 tuh t, mis on 6,4 tuh t võrra ehk 4,7% väiksem kui 2009. aastal. Saagikuseks kujunes 1 322 kg/ha.

Rapsi hind on võrreldes teravilja hinnaga oluliselt kõrgem olnud ning see on mõjutanud rapsi kasvupinna suurenemist. Kasvupindade suurenemisele on kindlasti avaldanud mõju ka biodiisli kasutamise suurenemine Euroopas ja mujal maailmas.

Rapsi kasvupinda oluliselt rohkem suurendada ei ole võimalik, sest teadurite ja praktikute kogemustele tuginedes soodustab rapsi kasvatamine samal põllul kahel järjestikusel aastal taimehaiguste, eriti valgemädaniku, levikut. Näiteks taimede nakatumist valgemädanikku võib esineda samal kasvupinnal rapsi teisel kasvuaastal juba 75% ulatuses. Rapsi kasvatamine samal põllul on teadurite poolt soovitatav alles viie või enama aasta möödudes.

Esialgsete andmete kohaselt külvati 2010. aasta sügisel 2011. aasta saagiks 15,3 tuh ha talirapsi, mis on 3,7 tuh ha ehk 31,9% rohkem kui 2009. aastal.

Kartul

2010. aastal kasvatati kartulit 9,1 tuh ha ning kogusaagiks saadi 153,7 tuh t, mis teeb keskmiseks saagikuseks 17,0 t/ha. 2010. aastal jäi kartuli kasvupind võrreldes 2009. aastaga samaks, kogusaak aga suurenes 10,5% ja saagikus 11,1%.

Kartuli tarbimine on viimastel aastatel järjepidevalt langenud ja seda eelkõige loomasöödana kasutamise vähenemise arvelt. Kui 2005. aastal oli kartuli tarbimine kokku 229,1 tuh t (sellest loomasöödana 44,2 tuh t), siis 2009. aastaks oli see vähenenud 29,8% ehk 160,7 tuh tonnini (loomasöödana 12,7 tuh t).

Eesti Maaviljeluse Instituudi (EMVI) teaduri Luule Tartlani hinnangul oli kartulitaimede kasvamine 2010. aastal keerulisem ning saak sõltus rohkem kui tavaliselt mahapaneku ajast, sordist ja kasvukohast. Varase kartuli kattelooriga katnud tootjad said hea saagi, kuid hiljem maha pannud ja katteloori mittekasutanud tootjad said vähese saagi. Kuum ja kuiv suvi pani kartulitaimede kasvu seisma ja taim puhkas ning selle tulemusena jäid mugulad väikeseks, kuigi pesas oli neid palju. Kartulivõtu aeg oli 2010. aastal paar nädalat tavalisest hilisem, kuna kuival suvel puhanud ja alles sügiseste vihmadega kasvama hakanud kartulimugulal ei jäänud koor kinni. Paiguti segasid sügiseseid vihmad kartulivõttu, eriti Lääne-Eestis, kuna vihmavesi ujutas vaovahed üle ning tehnikaga põllule ei pääsenud.

Probleemiks kujunes 2010. aastal kartulimugulate suur nakatumine harilikku kärna (*Streptomyces scabies*), sest Eestis kasvatatakse kartulit kunstliku niisutuseta ja haigus levib just kuival perioodil. Harilik kärn vähendab aga seemne- ja toidukartuli kvaliteeti ning suurendab nakatumist teistesse mugulahaigustesse (nt märgmädanik), vähendades sellega kartuli säilivust.

Rohusöödad

Ühe- ja mitmeaastaseid söödakultuure kasvatati 2010. aastal 204,5 tuh ha (sh 3,6 tuh ha seemnekasvatuseks). Söödakultuuride pind suurenes võrreldes 2009. aastaga 54,6 tuh ha võrra ehk 36,4%. 2010. aastal oli saak haljasmassikaalus 2 159,5 tuh t, mis on 2009. aastaga võrreldes 242,1 tuh t võrra ehk 12,6% suurem. Haljasmassi saagiks ha kohta kujunes 2010. aastal 10,6 t, mis on 16,5% vähem kui 2009. aastal.

Loodusliku- ja pikaajalise rohumaa pind oli esialgsetel andmetel kokku 192,8 tuh ha mis jääb eelmise aasta pinnaga võrreldes samaks.

Põllumajandusuuringute keskuse (PMK) kodulehel EMVI vanemteaduri Uno Tamme kommenteeritud rohusilo seire kohaselt olid juuni esimesel nädalal heintaimede sileerimise tingimused rahuldavad. Proovide võtmiseks valitud põllud, kus kasvasid kõrreliisterohked põldheinad (välja arvatud raiheinad), olid koristatud. Raiheinte seeduvus oli sel ajal veel piisavalt kõrge, kuid proteiinisaldus oli nädalaga kiiresti vähenenud (toorproteiin 14%). Rohusööda toiteväärtus sõltub liblikõieliste-kõrreliste suhtest taimikus. Kõrreliste ülekaaluga rohu seeduvus oli väike, mis ei vastanud hea toiteväärtuse nõuetele. Ristikute- ja lutsernirohked taimikud olid hea seeduvusega ning piisava proteiinisaldusega.

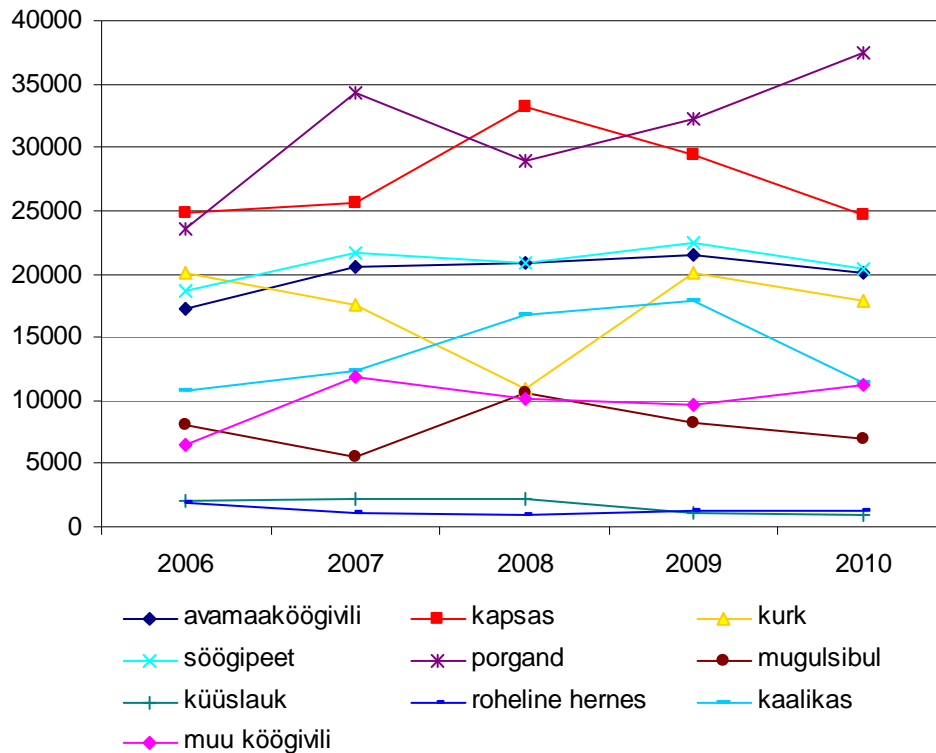
Rohusilo seire viimase analüüsi tulemusena 14. juunil võetud proovide kohaselt oli heintaimede esimese niite optimaalne aeg lõppemas. Laborianalüüsile tuginedes olid proovide võtmiseks valitud põllud õigel ajal koristatud. Liblikõieliste rohked taimikud vajavad oma arenguks märksa rohkem soojust kui kõrrelised ja niitmiseks sobilik efektiivsete temperatuuride summa täitus juunis. Kuna ilmad olid siis jahedad, oli rohttaimede toiteväärtus veel hea. Niiskust ja soojust jätkus ning tingimused ädalakasvuks olid soodsad.

Avamaaköögivilja

2010. aasta avamaaköögivilja kasvupind oli SA esialgsetel andmetel 2,7 tuh ha, mis on 3,6% väiksem kui 2009. aastal. 2009. aasta head saagid langetasid toodangu hinda ning see tõi kaasa kasvupindade vähendamise ning mõnede kasvatajate puhul ka tegevuse lõpetamise. Kõige rohkem kasvatati avamaaköögiviljadest 2010. aastal kapsast (0,6 tuh ha) ja porgandit (0,6 tuh ha), kuid mõlema kasvupind vähenes võrreldes 2009. aastaga 14,3%. Kurgi (0,2 tuh ha), söögipeedi (0,3 tuh ha), mugulsibula (0,2 tuh ha), küüslaugu (0,1 tuh ha), roheline herne (0,1 tuh ha) ja kaalika (0,1 tuh ha) kasvupinnad 2010. aastal, võrreldes 2009. aastaga, ei muutunud.

Köögiviljade kogusaak oli 2010. aastal 63,6 tuh t, mis on 10% väiksem kui 2009. aastal. Avamaaköögivilja kogusaak oli 53,7 tuh t (moodustas köögiviljade kogusaagist 84%), mis on 9,1% väiksem kui 2009. aastal. Kõige rohkem toodeti porgandit (21,4 tuh t), mille saak oli 2,3% suurem kui 2009. aastal ning kapsast (14,7 tuh t), mille saak oli 22% väiksem kui 2009. aastal. Kapsa väiksem saak oli tingitud kapsa kasvupinna vähenemisest ning kasvuaegsetest ebasobivatest temperatuuridest ja kuivusest. Porgand talub kapsast paremini kuivust ning kasvab ka kõrgematel temperatuuridel. Söögipeedi saak oli 5,4 tuh t (24% vähem kui 2009. aastal) kurgi saak 3,5 tuh t (5,4% vähem kui 2009. aastal), mugulsibula saak 1,7 tuh t (10,5% vähem kui 2009. aastal) ja kaalika saak 1,3 tuh t (48% vähem kui 2009. aastal). Kaalika saagi langus oli põhjustatud suvel püsinud kultuurile ebasobivatest kõrgetest temperatuuridest (optimaalne temperatuur 15-18°C).

Avamaaköögiviljade keskmine saagikus oli 2010. aastal 20 122 kg/ha, mis oli 3,8% madalam kui 2008. ja 6,3% madalam 2009. aastal. Keskmine saagikus oli porgandil 2010. aastal 37 465 kg/ha, mis on 16% kõrgem kui 2009. aastal ning kapsal 24 641 kg/ha, mis on 16% madalam kui 2009. aastal. Keskmine saagikus tõusis 2010. aastal võrreldes eelmise aastaga rohelisel hernel (1,7%), saagikus langes aga kaalikal (36%) ning kurgil (11%).

Allikas: SA

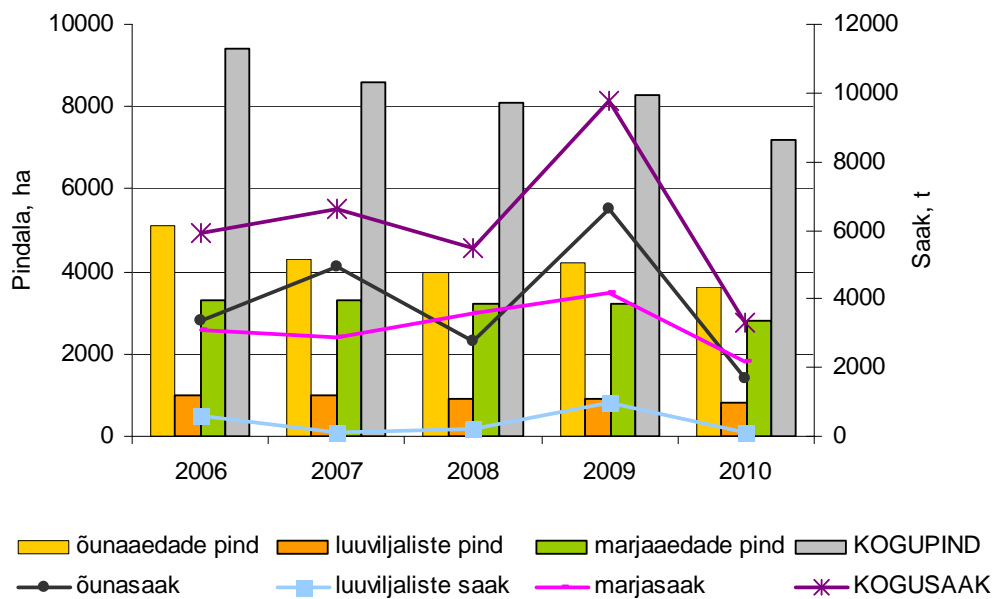
Joonis 2. Avamaaköögiviljade saagikus aastatel 2006-2010 kg/ha

Jooniselt 2 on näha, et aastatel 2006-2010 on olnud stabiilse saagikusega söögipeet ning viimased neli aastat on ka roheline herne saagikus püsinud suhteliselt stabiilsena. Väga muutlik on olnud porgandi saagikus, alates 2008. aastast on saagikus aga tõusujoones. Kapsa saagikus oli aastatel 2006-2008 tõusvas trendis, kuid 2009. aastast on toimunud saagikuse langus.

Viljapuu- ja marjaaiad

2010. aastal oli viljapuu- ja marjaaedade üldpind 7,2 tuh ha, mis on 1,1 tuh ha võrra ehk 13,3% väiksem kui 2009. aastal. Õuna- ja pirnipuude kasvupind vähenes 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 14,3%, luuviljaliste kasvupind 11,1% ning marjaaedade kasvupind 22,5%. 2010 aasta viljapuu- ja marjaaedade üldpinnast moodustasid õuna- ja pirniaiad 50% ning marjaaiad 38,9%.

2010. aastal oli puuviljade ja marjade kogusaak 3,3 tuh t, mis on 6,5 tuh t võrra ehk kolm korda väiksem kui 2009. aastal. Õuna- ja pirnisaak oli neli korda väiksem kui 2009. aastal. Negatiivset mõju viljapuu- ja marjaistanduste saakidele avaldas 2010. aasta talvel valitsenud pakane, mis kahjustas õiepungi ning tüvesid.

Allikas: SA

Joonis 3. Viljapuu- ja marjaaedade pindala ja saak aastatel 2006-2010

Jooniselt 3 on näha, et saak on aastate lõikes ebahühtlane, kuna tootmine on suurel määral sõltuv ilmastikust. 2010. aasta oli viimase 5 aasta madalaimate saakidega. Vaid luuviljaliste saak oli 2007. aasta saagiga samal tasemel.

2.2 Taimekasvatussaaduste tootjahinnad

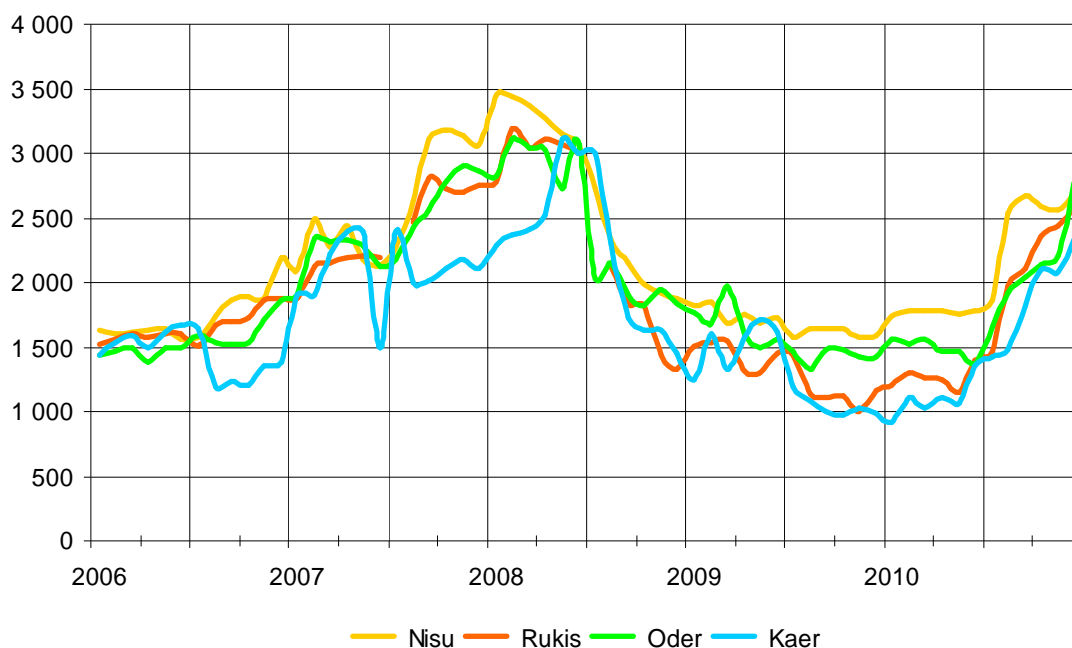
Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) andmetel **teravilja kokkuostuhinnad** (teraviljatööstustelt, -veskitelt ja teistelt teravilja kokkuostjatelt kogutavad tegelikud Eestis toodetud toidu- ja söödavilja keskmised ostuhinnad, mis on kaalutud igapäevaste ostukogustega ja ei sisalda käibemaksu) olid 2010. aasta I poolaastal võrreldes 2009. aasta hindadega samal tasemel, kuid II poolaastal tõusid hinnad oluliselt seoses maailmaturul toimunud muutustega (tabel 2).

Tabel 2. Teravilja ja rapsi keskmised kokkuostuhinnad 2010. aastal, kr/t

	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal	2010 keskmine	2009 keskmine	Muutus 2010/2009, %
NISU	1 766	1 775	2 592	2 600	2 435	1 648	47,7
Toidunisu	1 760	1 789	2 852	2 926	2 660	1 738	53,0
Söödanisu	1 779	1 765	2 144	2 300	2 101	1 558	34,9
RUKIS	1 253	1 315	2 012	2 385	1 884	1 202	56,8
Toidurukis	1 252	1 366	2 020	2 395	1 899	1 187	60,0
Söödarukis	1 277	950	1 550	2 100	1 383	1 226	12,7
ODER	1 545	1 438	1 948	2 376	1 952	1 464	33,3
Toiduoder		1 300	2 228	2 265	2 167	1 354	60,1
Söödaoder	1 545	1 439	1 947	2 376	1 951	1 466	33,1
KAER	1 066	1 116	1 627	2 139	1 639	1 068	53,5
Toidukaer	1 370	1 394	1 615	2 386	1 795	1 320	36,0
Söödakaer	987	968	1 630	2 051	1 591	1 011	57,3
TRITIK	1 450	1 150	2 125	2 140	2 006	1 325	51,4
RAPS	4 325	4 747	4 850	5 119	4 916	3 861	27,3

Allikas: EKI, PM

Võrreldes 2009. aastaga tõusid teravilja hinnad 2010. aastal olenevalt kultuurist 30-60%. Nisu hind tõusis 48%, rukki hind 57%, odra hind 33%, kaera hind 53% ja tritiku hind 51%.

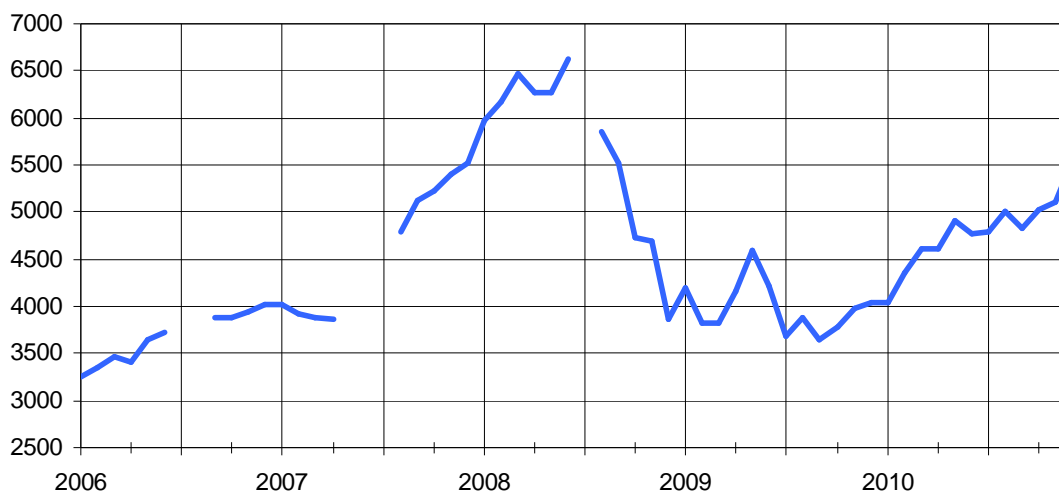

Allikas: EKI

Joonis 4. Teravilja kokkuostuhinnad aastatel 2006-2010 kvartalite lõikes, kr/t

Kuna Eesti turg on tihedalt seotud ELi turuga, mida omakorda mõjutab maailmaturu konjunktuuri areng, siis oli ka siinsete kokkuostuhindade tõusu peamiseks põhjuseks Venemaal kehtestatud ekspordikeeld ja Ukraina ekspordipiirang. III kvartalil alguse

saanud hindade tõus jätkus aasta lõpuni. Hinnad hakkasid aasta lõpuks jõudma 2007/2008 rekordtasemeni (joonis 4).

Joonis 5. Rapsi kokkuostuhinnad aastatel 2006-2010 kvartalite lõikes, kr/t

Rapsi keskmine kokkuostuhind tõusis 2010. aastal 2009. aastaga võrreldes 27%. Kui 2009. aasta madalseisu ajal langes rapsi hind 3 500 kroonile, siis 2010. aasta detsembris maksis tonn rapsiseemet 5 500 krooni (joonis 5). Sarnaselt teraviljale on ka rapsi hinnatõusu põhjusteks eelkõige oodatust väiksem saak Eestis ja mõjutused maailmaturuhindadest.

Köögivilja tootjahinnad nelja kvartali kohta on toodud tabelis 3. EKI kogutud 2010. aasta köögivilja tootjahinnad (so köögiviljakasvatajatelt kogutavad keskmised oma toodetud köögiviljade müügihinnad tootja laos) olid võrreldes eelmise aastaga porgandi ja peedi ja kaalika osas madalamad, kapsa, kaalika kurgi ja tomati osas aga kõrgemad.

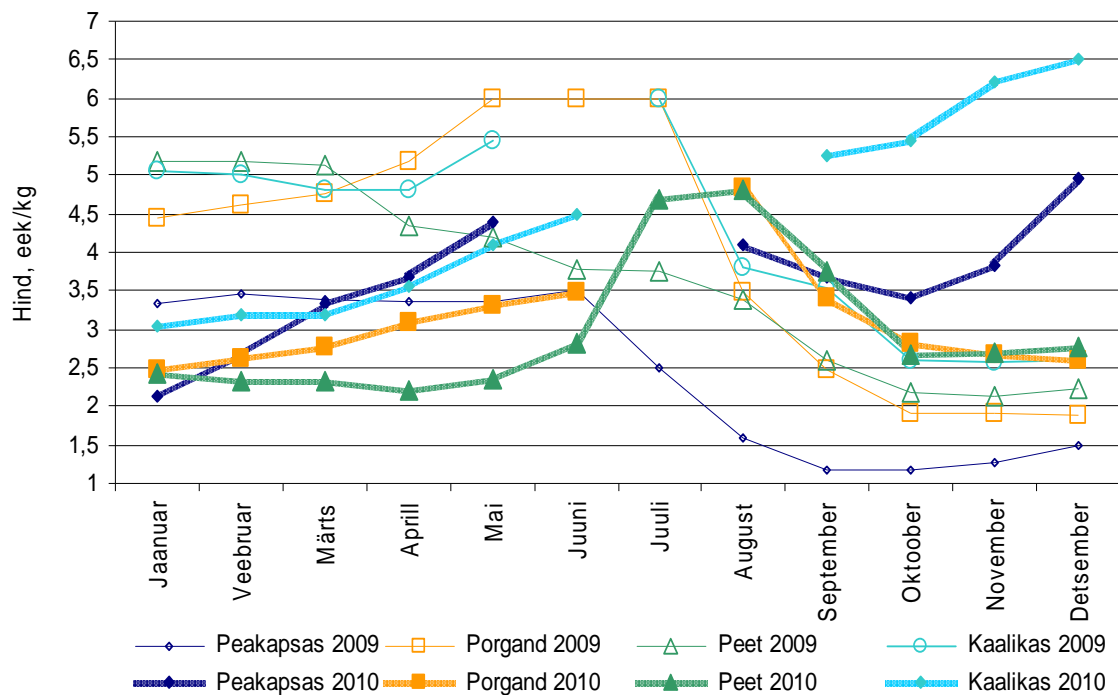
Tabel 3. Köögivilja tootjahinnad 2010. aastal, käibemaksuta kr/kg (kvartali aritmeetiline keskmine hind)

	I kv,	II kv,	III kv,	IV kv,	2010 keskmine	2009 keskmine	Muutus 2010/2009 %
Peakapsas	2,71	3,68	3,87	4,05	3,52	2,42	45,5
Porgand	2,63	3,22	4,06	2,71	3,00	3,82	-21,5
Peet	2,37	2,43	4,30	2,70	2,90	3,51	-17,4
Kaalikas	3,14	3,84	5,25	6,02	4,46	3,79	17,8
Kurk pikk	32,27	19,87	12,97	26,31	20,28	19,61	3,4
Kurk lühi		23,06	11,63		15,75	12,64	24,6
Tomat		26,21	18,06		20,51	17,05	20,3

Allikas: EKI, PM

Vaadates 2010. aasta köögiviljade tootjahindu (joonis 6), võib öelda, et avamaaköögiviljade hinnad tõusid 2010. aasta alguses, võrreldes 2009. aasta IV kvartaliga, kuid siiski olid 2010. aasta I poolaastal köögiviljade tootjahinnad madalamad kui 2009. aasta samal perioodil, vaid peakapsa hind oli 2009. aasta I

kvartalis 1,1 kr/kg kallim kui 2010. aasta I kvartalis. Peakapsa hind tõusis märtsist ning alates 2010. aasta aprillist oli peakapsa hind kõrgem kui 2009. aastal.

Allikas: EKI

Joonis 6. Avamaaköögiviljade tootjahinnad 2009. ja 2010. aastal kuude lõikes, kr/kg

2010. aasta II poolel olid kõik avamaaköögiviljade tootjahinnad kõrgemad kui 2009. aasta samal perioodil. Porgandi hind tõusis alates aprillist ja saavutas kõrgtaseme augustis, kuid hakkas septembrist, kui koristati uus saak, langema ning saavutas oktoobris veebruariga sama taseme. Olulisemalt kallimad olid 2010. aasta II poolaastal võrreldes eelmise aasta sama perioodiga kaalikas ja peakapsas, sest saigid olid võrreldes 2009. aastaga väiksemad.

2.3 Turukorraldus

Taimekasvatustasaadustele ja-toodetele rakendatud turukorralduse erinevate meetmete väljamakstud summad perioodil 2004-2010 on toodud lisas 6 esitatud tabelis.

Sekkumiskokkuostu müüdi 2009/2010 sekkumisperioodi jooksul kokku 74 798 t otra.

Sekkumisvarudest pärit toiduainete jagamiseks enim puudustkannatavatele isikutele eraldati 2010. jaotusaastaks Eestile 11,9 mln kr (761 012 eurot). Enim puudustkannatavatele isikutele jaotati 2010. aastal heategevusorganisatsioonide kaudu 695 t makarone, 340 t nisujahu, 590 t kaerahelbeid, 1 t mannat ja 1 t riisi.

Valmistoodete jaotamisega tegelesid sellised heategevusorganisatsioonid nagu Eesti Punane Rist, Tartu Kolgata Baptistikogudus, Eesti Lasterikaste Perede Liit, Peeteli kiriku sotsiaalkeskus, Domus Petri Kogu ja MTÜ Heategevuskeskus.

2010. aasta oktoobris kinnitati EL teravilja korralduskomitees 2011. aasta toiduabi programmi eelarve, mille raames eraldati üldsummana Eestile programmi rakendamiseks 782 938 eurot, vastavalt komisjoni määrusele (EÜ) nr 945/2010.

2010. aasta jooksul ei esitatud ühtegi taotlust puu- ja köögivilja eksporditoetuse saamiseks. **Puu- ja köögivilja importimiseks** esitati 32 litsentsitaotlust, mis kõik rahuldati. Esitati 3 **impordikvoodi taotlust** (küüslauk, seemned), mis samuti rahuldati.

2010. aasta jooksul kontrolliti puu- ja köögivilja turustusnõudeid 2 462 korral, sh 235 imporditava ning 43 eksporditava partii. Kehtestatud tingimustele mittevastavust tuvastati 16 korral ja tehti 19 ettekirjutust (A-Selver AS, Rigual OÜ, Rimi Eesti Food AS, Maxima Eesti OÜ). Ettekirjutistest 14 täideti tähtaegselt. Tehtud ettekirjutistes oli enamasti probleeme toodangu kvaliteedi või teabega. Turustusnõuetele vastavaid sertifikaate kirjutati välja 250 korral.

Koolipuuviljakava on EL koolitoiduprogramm, mille eesmärk on edendada laste tervislikku toitumist, sh vähendada laste ülekaalulisust. Koolipuuviljakava raames pakutavaid puu- ja köögiviljatooteid võib pakkuda päevase õppevormiga üldhariduskoolide I-IV klassi õpilastele.

Koolipuuviljakava hakatati Eestis rakendama alates 2009/2010 õppeaasta algusest.

Vastavalt EL ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rakendamise seaduse § 34 lõikele 4 arvutab PRIA koolipuuviljatoetuse taotlejale antava toetuse määra selleks riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite jaotust, abisaajate õpilaste arvu ning õppenädalate arvu arvestades. Alates 1. märtsist 2010 kuni 2009/2010 õppeaasta lõpuni kehtis õpilastele pakutud toodete puhul koolipuuviljatoetuse taotlemisel toetusmäär 5 krooni õpilase kohta õppenädalas.

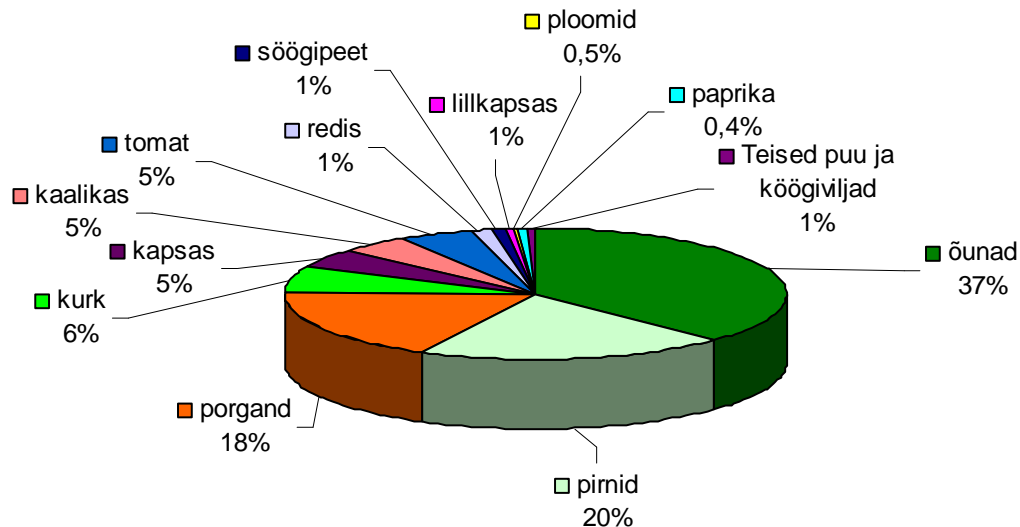
2010. aasta 1. septembrist alanud uuest õppeaastast 2010/2011 jätkati koolipuuviljakava rakendamist Eestis ning toetusmäär võrreldes varasema perioodiga ei muutunud. 2010/2011 õppeaasta strateegiaga on võimalik tutvuda ministeeriumi veebilehel¹.

Koolipuuviljatoetust makstakse EL eelarvest ja Eesti riigieelarvest. Koolipuuviljakava eelarve Eestis 2010/2011. õppeaastal on kokku **5,89 mln kr**, millest 4,42 mln kr (75%) kaetakse EL eelarvest ja 1,47 mln kr (25%) Eesti riigi eelarvest. Koolipuuviljatoetuse taotlemise täpsemate tingimustega saab tutvuda PRIA veebilehel (www.pria.ee).

Koolipuuviljakava raames tarbitud koolipuuviljatoodete eest maksti 2010. aastal koolipuuviljatoetust kokku **2,2 mln kr**, millest EL vahenditest 1,6 mln kr ning Eesti riigi toetus oli 547 tuh kr.

Koolipuuviljakava raames pakuti 2010. aastal õpilastele mitmesuguseid puu ja köögivilju ning populaarsuse järjekorras oli valik järgmine: õunad, pirnid, porgandid, kurgid, kapsad jne (joonis 7).

¹ <http://www.agri.ee/index.php?id=35532&highlight=koolipuuvilja>

Allikas: PRIA

Joonis 7. Puu- ja köögiviljade osakaal koolipuuviljakavas 2010. aastal

2.4 Bioenergia areng

2010. aastal kasvas oluliselt taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal ning jätkati mitmeid riigi algatatud tegevusi taastuenergia kasutamise edendamiseks. Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia tarbimine suurenes 2010. aastal 2009. aastaga võrreldes 74%, moodustades kogu Eesti elektritarbimisest 11% (2009. aastal 6%). Biomassist toodetud elektrienergia osakaal kasvas 2010. aastal eelmise aastaga võrreldes üle kahe korra ning oluliselt suurenes ka tuuleenergia osakaal.

Soojusenergia osas on paljud Eesti asulaid üle läinud biomassi kasutamisele, mis on võrreldes näiteks maagaasiga oluliselt soodsam ning ühe suure monopoolse tarnija asemel on mitmeid väikseid kodumaiseid tarnijaid. Vaid Ida-Virumaa suurlinnades on jäädud valdavalt põlevkivi- või gaasiküttele. Samas on ka seal lähiaastatel valmimas mitmed bioenergia investeringuprojektid, millest suurim on uue turbal ja puiduhakkel töötava koostootmisjaama rajamine Ahtme soojuselektrijaama asemele.

Puidu biomassi laiem kasutuselevõtt tõi 2010. aastal kaasa küttepuidu hinna tõusu. EKI poolt kogutava biomassi hinnainfo järgi tõusis tavaliste küttepuidu hind 2010. aasta detsembriks võrreldes 2009. aasta detsembriga 30% ning nt lepuhalkude hind tõusis samal perioodil 35%. Nõudluse suurenemine biomassi järele ning hinnatõus loob tulevikus uusi võimalusi nii metsandussektorile kui ka põllumajandusele energiavõsa ja rohtsete energiakultuuride kasvatamisel.

2010. aastal valmis ka „Eesti taastuenergia tegevuskava aastani 2020“ ja selle rakenduspaan, mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuses 26. novembril 2010. Tegevuskava alusel peab aastal 2020 taastuenergia osakaal moodustama lõpptarbimisest vähemalt 25% ning transpordisektoris kasutatavatest kütustest peavad taastuvatest energiaallikatest toodetud kütuste osakaal olema 10%.

Kui soojus- ja elektrienergia osas ei valmista EL taastuenergia direktiivis sätestatud eesmärkide täitmine suure tõenäosusega probleeme, siis transpordisektoris võib see olla üsna problemaatiline. Taastuenergia tegevuskavaga otsustati mitte pikendada

2011. aasta keskpaigani kehtivat biokütuste aktsiisivabastust, kuid uue meetmena rakendatakse hiljemalt 2015. aastal vedelatele transportkütustele 5-7% biokütuse segamise kohustust. 10% eesmärgi saavutamiseks ei ole see aga piisav, mistõttu on suure tõenäosusega vaja rakendada täiendavaid meetmeid, nt valdava osa ühistranspordi üleviimist taastuvatele energiaallikatele.

Nii transpordisektoris kui ka soojus- ja elektrienergia tootmisel on suur potentsiaal biogaasi senisest laiemal kasutamisel. Kui praegu on Eestis ainult üks põllumajandussektori jäätmeid kasutav biogaasijaam Saaremaal Jööris, siis lähiajal on valmimas veel neli biogaasijaama: Aravetel, Tartus, Vinnis ja Oisus. Biogaasi kasutuselevõtu edendamine võiks edaspidi olla taastuenergia sektori üks prioriteete, kuna lisaks roheline energia tootmisele aitab see kaasa ka põllumajanduses ja jäätmekäitluses peamise kasvuhooenergia (metaani) emissioonide vähendamisele.

Taastuvatest energiaallikates toodetud soojus- ja elektrienergia osakaalu kiire kasvu põhjuseks on lisaks fossiilset päritolu energiakandjate hinna tõusule veel riigi makstav taastuenergia tasu ning mitmed investeeringutoetused. Eesti elektrisüsteemihaldur Elering AS prognoosib 2011. aasta taastuenergia ning tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia koguseks 1 138 GWh ning toetuseks maksta ligi 900 mln kr. Võrreldes 2010. aastaga on oodata toetust saava tuuleelektri mahu enam kui kahekordistumist ning oluliselt suureneb ka biomassist koostootmise režiimil toodetud energia hulk.

Olulisemad bioenergia investeeringutoetused on Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu rahastatav roheline investeerimisskeem, millega suunatakse heitkoguse ühikutega kauplemisest saadavad vahendid muuhulgas biomassi kasutavate koostootmisjaamade toetamiseks, ning Maaelu Arengukava 2007-2013 (MAK) meetmed 1.4.3. „Investeeringud bioenergia tootmisesse“ ja 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkondades“.

Meedet 1.4.3 rakendatakse alates 2008. aastast. Meetme väljatöötamisel arvestati erinevate põllumajandussektorit puudutavate vajaduste ja väljakutsetega, millest olulisemad on kliimamuutuste leevendamine, põllumajanduse ja metsanduse võimaluste senisest parem kasutamine taastuva tooraine tootmisel, maapiirkondades majandustegevuse edendamine ja töökohtade loomine, uute tehnoloogiate kasutuselevõtt ning energiatootmise tarnekindluse, mitmekesisuse ja hajutatuse suurendamine.

Bioenergia investeeringutoetuse alusel toetatavad tegevused on energiavõsa kasvatamiseks, bioenergia tootmiseks ja biomassi töötlemiseks vajalike masinate ja seadmete ostmine ning hoonete ja rajatiste ehitamine. Bioenergia all mõistetakse siin biomassist toodetud elektri- ja soojusenergiat ning transpordikütust.

Meetme rakendamise kahel esimesel aastal oli toetuskõlbulik ka energiavõsa istikute ja pistokste ostmine. Alates 2010. aastast otsustati see võimalus kaotada, kuna puidupõhise biomassi tootmine ja kasutamine on Eestis niigi hoogustunud ja muutunud kasumlikuks ning selle täiendav toetamine ei ole enam vajalik. Otstarbekas on keskenduda valdkondadele, mis ei ole veel võrreldaval määral käivitunud, nt rohtse biomassi kasutamine energia tootmiseks või biogaasi tootmine.

Investeeringutoetuse eelarve oli algsest 395,8 mln krooni (25,3 mln eurot), kuid 2010. aastal otsustati seda taotluste planeeritust madalama laekumise tõttu vähendada ca 9,6 mln euro võrra, mille järel uueks eelarveks sai 245,65 mln krooni (15,7 mln eurot). Sellest on kahe aastaga toetusteks määratud 20% (3,2 mln eurot).

Määratud toetustest moodustas kõige suurema osa mitmesuguste biomassi töötlemise ja laadimise seadmete ning katelde ostmise toetamine. Üsna levinud investeeringud oli puidu- või põhuhakkurid ja laadurid. Mitmel korral investeeriti terviklahendusse,

soetades koos puiduhakkuri, laaduri ja põleti. Neljal juhul määrati toetus biogaasi tootmise seadmete soetamiseks ning kahel juhul toetati rapsiõlipressi ostmist. Lisaks määrati 2008. aastal toetus energiapaju istikute soetamiseks koos katla ja puiduhakkuriga.

Meetme rakendamine jäi kahel esimesel aastal, eriti 2009. aastal, tublisti alla soovitud määra. Kahe aastaga määrati toetusteks vaid 20% meetme eelarvest, arvesse võttes meetme eelarve kärpimist. Toetusesaajaid on seni kokku vaid 37, mis moodustab perioodi peale sihttasemeks seatud 180-st vaid 20%. 2010. aasta taotlusvoorus laekus taotlusi võrreldes varasemaga juba oluliselt enam. Kokku esitati 2010. aastal taotlusi toetuse saamiseks enam kui 4 mln euro ulatuses tabel 4).

MAK vahehindamisel läbiviidud fookusgrupis ja intervjuudel osalenute hinnangul on muutunud majandusolukord pärssinud bioenergia valdkonna investeeringute planeerimist ja investeerimisotsused on edasi lükatud. Seetõttu võib arvata, et majandusolukorra paranedes vajadus antud meetme järele kasvab.

Vahehindamisel läbiviidud investeeringutoetuste küsimustikus küsiti taotlejatelt, kas meede vastas nende soovidele ja vajadustele ning 85% vastanutest kinnitas, et meede vastas täielikult nende ootustele.

Tabel 4. Meetme 1.4.3 rakendamine seisuga 8. märts 2011, eurodes

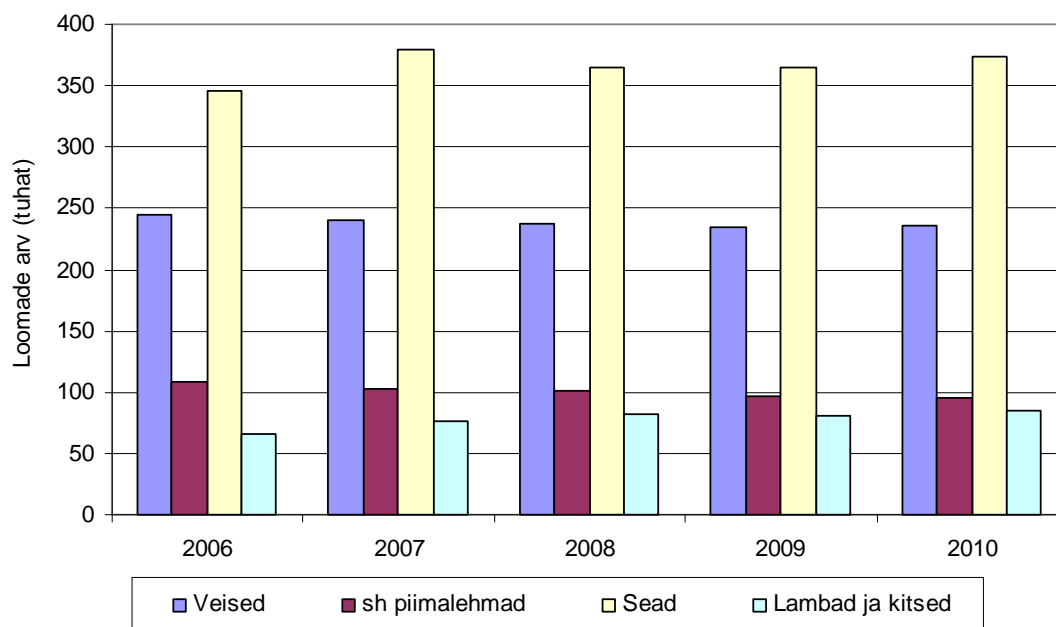
Taotlusvoor	Eelarve	Taotlemine		Määramine		Väljamakstud toetuse summa
		Toetuse summa	Taotluste arv	Toetuse summa	Taotluste arv	
I taotlusvoor	2 530 901	2 582 113	29	2 140 064	27	1 013 331
II taotlusvoor	1 032 173	1 032 156	10	1 017 227	10	485 488
III taotlusvoor	1 917 349	4 039 397	38	1 917 349	11	0
1.4.3 kokku	5 480 424	7 653 666	77	5 074 640	48	1 498 820

Allikas: PRIA

3. Loomakasvatus

Liina Jürgenson, Ragne Lokk, Kalev Karisalu, Ahto Tilk, Urve Valdmaa

Viimase viie aasta jooksul on SA andmetel vähenenud veiste (v.a 2010. aasta), sh piimalehmade arv (joonis 8). 2010. aastal veiste arv kokku pisut kasvas - selle üheks põhjuseks on viimastel aastatel suurenenud elusveiste eksport. Lehmade arvu vähenemine on jätkuvalt tingitud väiketootjate piimatootmisest loobumisest. Sigade arv on tingituna idaturu nõudlusest elusloomade järele viimastel aastatel vähesel määral kasvanud. Lammaste ning kitsede arv on pidevalt kasvanud ja 2010. aastal oli nende arv võrreldes 2006. aastaga 29% suurem. Lammaste ning kitsede arvu suurenemise üheks põhjuseks on toetuste maksmine uttede kasvatamise eest ja mahetoetuse maksmine mahelammaste (58% lammaste koguarvust) ja kitsede (27% kitsede koguarvust) kasvatamise eest rohumaa hektari (loomkoormust arvestades) kohta. Lindude arv vähenes 2006.-2007. aastal asetleidnud haiguspuhangute tõttu, kuid kahel viimasel aastal on lindude arv taas suurenenud.

Allikas: SA

Joonis 8. Loomade arv aastatel 2006-2010

Seisuga 31. detsember 2010 oli SA esialgsel andmetel lindude arv 13%, lammaste ja kitsede arv 6%, sigade arv 2% ja veiste arv 1% suurem ning ainult piimalehmade arv 1% väiksem kui eelmisel aastal samal ajal (tabel 5).

Tabel 5. Loomade ja lindude arv seisuga 31. detsember (tuhandetes)

	2009	2010	2010/2009	
			+/-	%
Veised	234,7	236,2	1,5	101
sh piimalehmad	96,7	95,7	-1,0	99
Sead	365,1	373	7,9	102
Lambad ja kitsed	80,4	85	4,6	106
Linnud	1 792,2	2 023,3	231,1	113

Allikas: SA, PM

Loomade arv maakondades

PRIA põllumajandusloomade registri² kahe viimase aasta 31. detsembri seisuga andmeid võrreldes selgub, et kõikide loomaliikide osas on loomade arv suurenenud. Kõige rohkem suurenes 2010. aastal võrreldes eelmise aastaga lihatõugu lehmade (19%) ja kitsede arv (18%). Lammaste arvukus suurenes 4% ja veiste arv kokku 1%. Kõige enam oli veiseid Järvamaal – 30,3 tuhat, järgnesid Lääne-Virumaa 28,0 tuhat ja Pärnumaa 23,9 tuhat veisega (tabel 6). Veiste arv kokku kasvas 2010. aastal võrreldes eelmise aastaga kõige enam Tartumaal - 1 844 looma võrra ja langes Võrumaal -1 232 looma võrra. Piimatõugu lehma oli kõige rohkem Järvamaal (13,8 tuhat), Lääne-Virumaal (11,5 tuhat) ja Pärnumaal (10,3 tuhat). Lihatõugu lehmade arv suurenes 2010. aastal kõigis maakondades, kuid kõige enam Saaremaal (310 looma võrra) ja Pärnumaal (244 looma võrra). Põllumajandusloomade registrisse oli eelmisel aastal kantud 13 erinevat lihavesise tõugu. Kõige enam on jätkuvalt aberdiin-anguse, herefordi ja limusiini tõugu, kõige vähem on esindatud saksa šorthorn, aubrak ja dekster tõugu veiseid.

Tabel 6. Loomade arv maakondades seisuga 31. detsember 2010

	Veised kokku	sh piimatõugu lehmad	sh lihatõugu lehmad	Lambad	Kitsed
Harjumaa	12 866	4 801	883	6 244	172
Hiiumaa	4 326	654	950	3 447	138
Ida- Virumaa	5 554	2 073	389	1 943	172
Jõgevamaa	21 202	9 714	421	1 709	60
Järvamaa	30 266	13 791	458	3 099	148
Läänemaa	10 906	3 182	1 530	3 458	367
Lääne- Virumaa	27 997	11 504	1 088	6 154	223
Põlvamaa	13 994	6 359	310	4 850	128
Pärnumaa	23 859	10 282	1 125	4 564	662
Raplamaa	16 959	6 036	1 230	3 552	141
Saaremaa	16 183	5 598	1 590	13 412	275
Tartumaa	16 248	7 369	222	5 862	139
Valgamaa	10 130	3 760	609	6 636	71
Viljandimaa	17 493	7 628	737	3 702	104
Võrumaa	8 661	2 977	790	5 280	203
Kokku	236 644	95 728	12 332	73 912	3 003

Allikas: PRIA

Lambaid kasvatati 2010. aastal kõige enam jätkuvalt Saaremaal - 13 412. Võrreldes 2009. aastaga langes Tartumaa lammaste arvukuselt kolmandalt kohalt viiendaks ja Harjumaa tõusis lammaste arvukuse osas kolmandaks. Kõige enam suurenes eelmisel aastal lammaste arv Lääne-Virumaal - 1 715 looma.

Kitsi kasvatati kõige enam Pärnumaal (662) ja võrreldes 2009. aastaga kasvas seal ka kitsede arvukus kõige rohkem - 213 looma võrra.

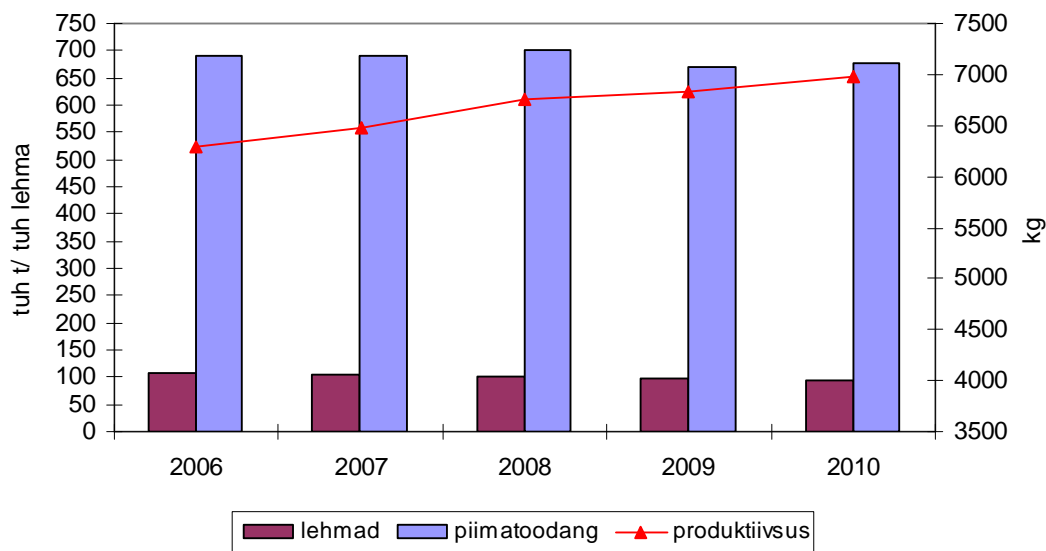
² Teatud erinevus SA andmetest on tingitud asjaolust, et vastavalt põllumajandusloomade registri asutamise määrusele peavad loomapidajad, põllumajanduslooma tapmist ning loomsete jäätmete käitlemist korraldavad isikud looma andmed registrisse kandma 7 päeva jooksul arvates põllumajanduslooma märgistamise, EL liikmesriigist Eestisse toimetamise või registrisse kantavate andmete muutmise päevast, põllumajanduslooma tapmise või loomsete jäätmete käitlemise vastuvõtmise päevast. Lammas ja kits märgistatakse ja kantakse registrisse 6 kuu jooksul looma sünnist alates. Statistikaamet esitab andmed aga konkreetse kuupäeva seisuga loomakasvatuse valikvaatlusega kogutud ja töödeldud andmete alusel.

PRIA põllumajandusloomade registri andmetel oli 2010. aasta 31. detsembri seisuga veisekasvatajaid kokku 5 191 (570 võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajal), sh 3 794 piimatõugu ja 1 108 lihatõugu lehmade kasvatajat, ülejäänud pidasid mõlemat veiseliiki. Andmete võrdlusest selgub, et piimalehmade kasvatajaid on vähemaks jäänud ja suurenenud on lihatõugu veiste kasvatajate arv.

3.1 Piimatootmine

2010. aastal suurenes võrreldes eelmise aastaga piima kogutoodang ja keskmine piimatoodang lehma kohta, tõusis piima kokkuostuhind ning säilis piima kõrge kvaliteet.

Piima toodeti SA andmetel 2010. aastal 675,7 tuh t, mis on 4,7 t võrra ehk 0,7% enam kui eelmisel aastal. Lehmi oli tuhande looma võrra vähem, kuid lehma kohta lüpsiti keskmiselt 6 977 kg, mis on 139 kg enam kui eelmisel aastal.

Allikas: SA

Joonis 9. Piimatootmise põhinäitajad aastatel 2006-2010

Viimase viie aasta võrdluses on näha, et lehmade produktiivsus on aasta-aastalt kasvanud ning seetõttu on suurenenud ka piima kogutoodang (joonis 9). Erandlik oli 2009. aasta, mil madalatest kokkuostuhindadest tingituna lehmade arv vähenes ja piima kogutoodang langes.

2010. aastal realiseeriti piimatööstusele 603,9 tuh t 4,1%-lise rasva- ja 3,3%-lise valgusisaldusega piima, millest kuulus eliitsorti 63%, mis on viimase viie aasta kõrgeim näitaja. Tööstustele realiseeritud piima kogus vähenes eelmise aastaga võrreldes 8,4 tuh t võrra ehk 1,4%. Kokkuostetud piim moodustas piima kogutoodangust 89%. Toorpiima osas toimus ka väljavedu - Leetu ja Lätti.

3.2 Lihatootmine

2010. aastal müüdi lihatöötlemisettevõtetele või tapeti majapidamistes 110,4 tuh t (eluskaalus) loomi ja linde, mis on eelmise aastaga võrreldes 2,7 tuh t võrra ehk 2% vähem (tabel 7).

Tabel 7. Tapaloomade ja lindude eluskaal, tonnides

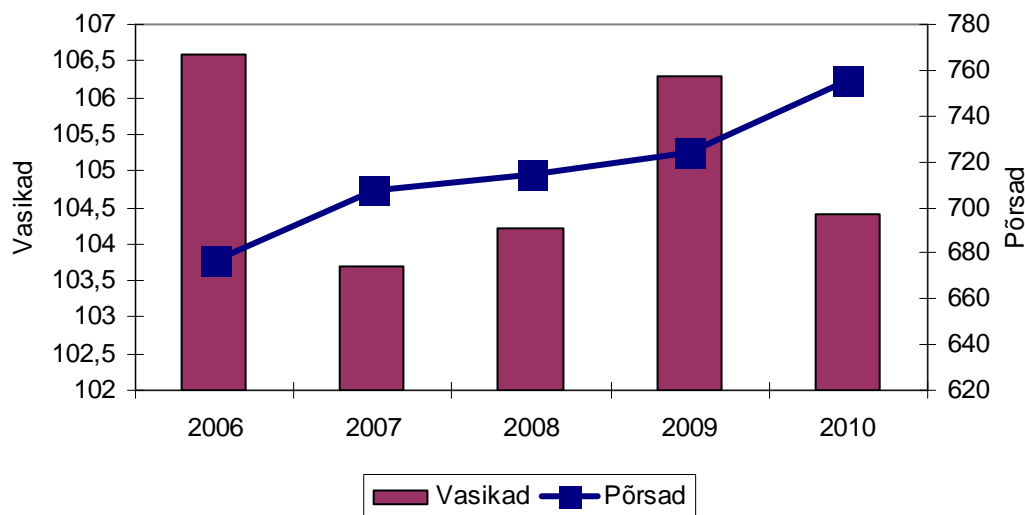
Näitajad	2009	2010	2010/2009	
			+/-	%
Tapaloomi ja -linde kokku	113 115	110 402	-2 713	98
sh veised	26 791	22 568	-4 223	84
sead	64 141	63 531	-610	99
lambad ja kitsed	1 655	1 866	211	113
linnud	20 528	22 437	1 909	109

Allikas: SA, PM

Sealiha

2010. aastal kasvas sigade arv, kuid vähenes sealiha toodang. Sealiha toodang eluskaalus oli 63,5 tuh t, mis on 0,6 tuh t võrra ehk 1% vähem kui eelmisel aastal. Sealiha osatähtsus moodustas kogu lihatoodangus 58%. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapeti 2010. aastal 407,7 tuh siga ning neist saadi 31,9 tuh t liha, mis on 21,1 tuh siga ja 976 t liha rohkem kui eelmisel aastal.

Põrsaid sündis 2010. aastal 755,4 tuh, mis on 31,3 tuh põrsast ehk 4% enam kui eelmisel aastal. Viimase viie aasta võrdluses on see ka suurim sündinud põrsaste arv (joonis 10).

Allikas: SA

Joonis 10. Vasikate ja põrsaste sündide arv aastatel 2006-2010

Veiseliha

2010. aastal kasvas veiste arv kokku, kuid vähenes veiseliha toodang. Veiseliha toodang eluskaalus oli 22,6 tuh t, mis on 16% vähem kui 2009. aastal. Veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangust oli 20%, mis on eelmise aastaga võrreldes 4 pp vähem. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapeti 38,7 tuh veist ning saadi 9 tuh t

liha. Võrreldes 2009. aastaga vähenes tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud loomade arv 2,8 tuhande võrra ja liha saadi 681 t vähem.

Vasikaid sündis 2010. aastal 104,4 tuh ja see on 1,9 tuh vasika võrra vähem kui 2009. aastal (joonis 10).

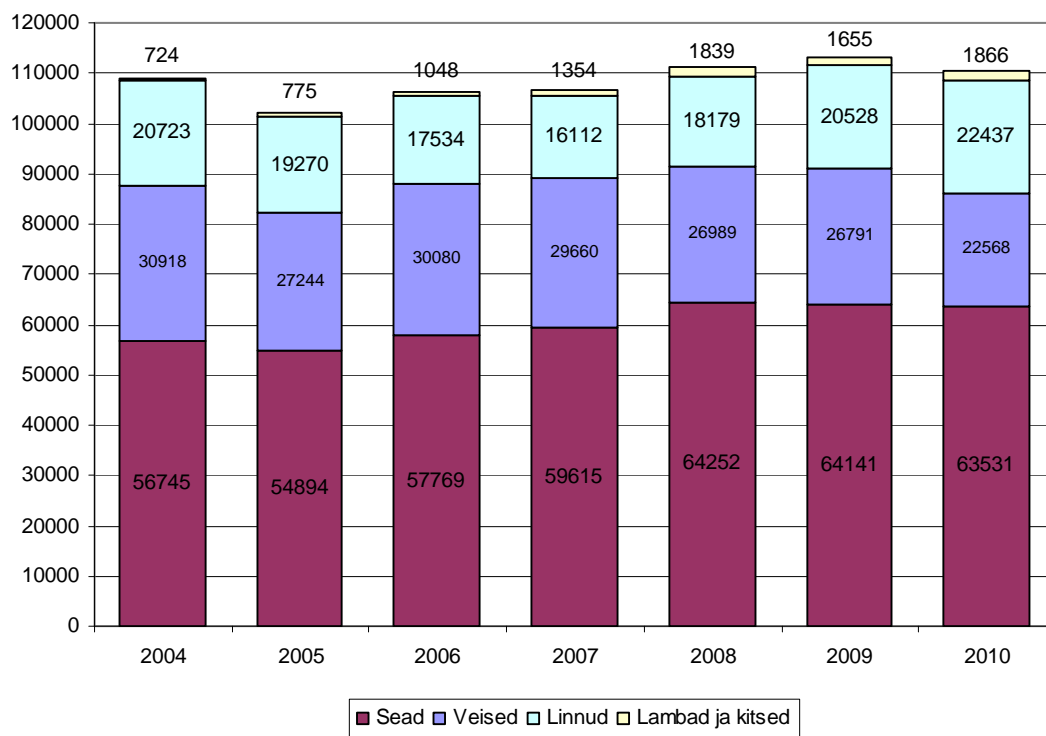
Veiserümpade klassifitseerimise kohustus on Eestis vaid ettevõtetel, kes tapavad nädalas rohkem kui 75 veist. 2010. aastal klassifitseeriti kolme ettevõtte poolt 23 234 veise rümpa, mis on 3 865 võrra vähem kui eelmisel aastal. Kõige enam oli D kategooriasse (lehmad) kuuluvaid P2 (lihakus-klass lahja, kergelt rasvane) veise rümpi. Võrreldes 2009. aastaga tõusis aga B kategooriasse (pullid alates 2. eluaastast) kuuluvate rümpade osatähtsus 26%. Eelmisel aastal määrati ka Ekstra lihakus-klasse ja seda nii A (pullid 6 kuud kuni 2 aastat) kui B kategooria rümpade osas.

Lambaliha

2010. aastal kasvas nii lammaste ja kitsede arv kokku kui ka lihatoodang. Lamba- ja kitseliha toodang (eluskaalus) oli 1 866 t, mis on 13% rohkem kui 2009. aastal. Lamba- ja kitseliha osatähtsus kogu lihatoodangust oli 1,7%. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapeti 4,5 tuh lammast ning saadi 85,7 t liha. Võrreldes 2009. aastaga suurenes tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud loomade arv 1,4 tuh ja saadud liha kogus 29,1 t võrra. 2010. aastal oli EKI andmetel lambaliha keskmine kokkuostuhind tapamajades 37,24 kr/kg.

Linnuliha

2010. aastal kasvas nii lindude arv kui ka linnuliha toodang. Linnuliha toodang (eluskaalus) oli 22,4 tuh t, mis on 1,9 tuh t võrra ehk 9% rohkem kui eelmisel aastal. Linnuliha osatähtsus kogu lihatoodangust suurenes 2010. aastal 20%-ni (2009. aastal - 18%).

Allikas: SA

Joonis 11. Tapaloomade ja lindude eluskaal aastatel 2006-2010, tonnides

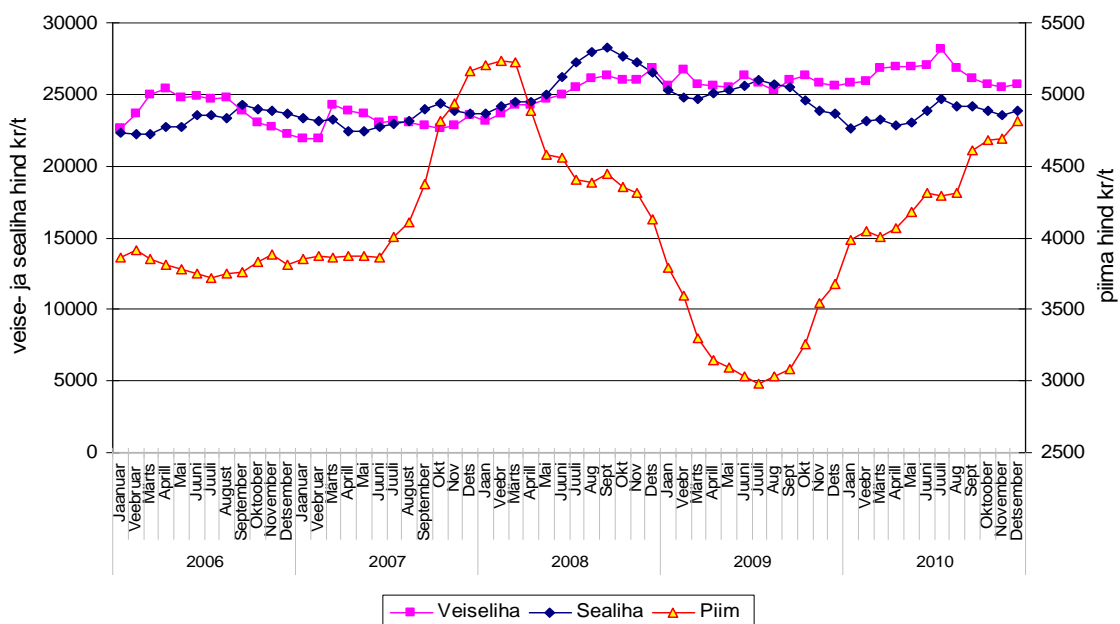
Viimase viie aasta võrdlusest (joonis 11) on näha, et alates 2006. aastast on kogu lihatoodang (eluskaalus) kasvanud. Kahel viimasel aastal on lihatoodang kokku olnud üle 110 tuh t. Sellise kasvu on taganud eelkõige linnuliha toodangu suurenemine, mis 2009. aastal jõudis taas 2004. aasta haiguspuhangute eelsele tasemele. Viimasel paaril aastal on suurenenud ka lambaliha tootmine, kuid mahud on püsivad endiselt väikesed. 2010. aastal vähenes võrreldes 2009. aastaga veise- ja sealiha tootmine - üheks põhjuseks jätkuv elusloomade väljavedu. 2010. aastal eksporditi 30 005 elusveist (10% rohkem kui 2009. aastal), neist 1 138 tõumullikat. Põhilised sihtriigid olid Holland ja Türgi, kuhu eksporditi vastavalt 86% ja 8% kogu eksporditud veistest. Elussigu eksporditi 153 464 ja sihtriigiks oli Venemaa.

3.3 Piima ja liha kokkuostuhinnad

Piima keskmine kokkuostuhind oli 2010. aastal 4 337 kr/t, mis on 1 050 kr/t ehk 32% kõrgem kui 2009. aastal. Detsembris maksti piima eest keskmiselt 4 815 kr/t, mis on 1 134 kr/t ehk 31% rohkem kui eelmise aasta detsembris.

Veiseliha keskmine kokkuostuhind oli 2010. aastal 26 426 kr/t, mis on 573 kr/t ehk 2% kõrgem kui eelmisel aastal. Veiseliha kokkuostuhind oli detsembris keskmiselt 25 689 kr/t, mis on 66 kr/t ehk 0,2 % kõrgem kui eelmise aasta detsembris.

Sealiha keskmine kokkuostuhind oli 2010. aastal 23 574 kr/t, mis on 1 409 kr/t ehk 6% madalam kui eelmisel aastal. Sealiha kokkuostuhind oli detsembris keskmiselt 23 845 kr/t, mis on 190 kr/t ehk 0,8% kõrgem kui eelmise aasta detsembris.

Allikas: SA

Joonis 12. Piima ja liha kokkuostuhinnad aastatel 2006-2010 kuude lõikes

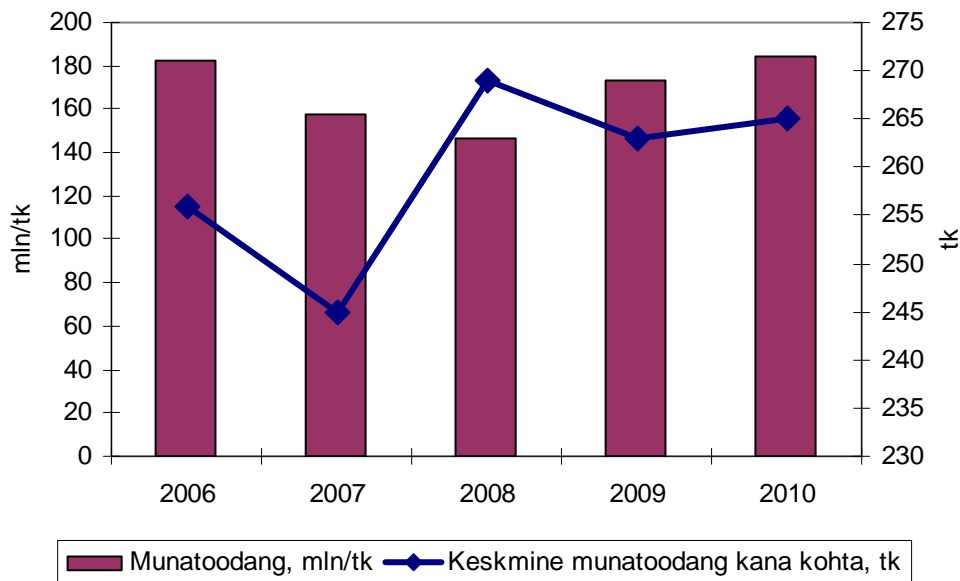
Liha kokkuostuhindade viimase viie aasta aegrida (joonis 12) näitab, et väga suuri muutusi liha kokkuostuhindade osas ei toimunud, kuigi sealiha kokkuostuhind, mis 2009. aasta augustist hakkas langema ning saavutas 2010. aasta aprillis viimaste aastate madalaima taseme (22 870 kr/t), oli detsembris veidi kõrgem kui eelmisel aastal samal ajal.

Piima kokkuostuhind on aga vaadeldaval perioodil väga palju muutunud (joonis 12). Piima kokkuostuhind oli 2006. aasta jooksul suhteliselt stabiilne (aasta keskmine kokkuostuhind oli 3 805 kr/t) ja seda ka 2007. aasta esimeses pooles. Oluliselt tõusis kokkuostuhind 2007. aasta viimases kvartalis, tõus jätkus ka 2008. aasta I kvartalis ning märtsis maksti piima eest keskmiselt 5 227 kr/t. Aprillis maksti piima eest aga juba 7% vähem kui märtsis ning kokkuostuhinna langus jätkus 2009. aasta keskpaigani (juulis maksti piima kg eest alla 3 krooni). Alates 2009. aasta augustist on piima kokkuostuhind pidevalt tõusnud. Vaadeldud perioodil oli piima kokkuostuhinna tipp-tase 2008. aasta veebruaris (keskmine hind 5,24 kr/kg) ja madalaim tase 2009. aasta juulis (keskmine hind 2,98 kr/kg) kui hind langes maksimumtasemega võrreldes 43%.

3.4 Munatootmine

2010. aastal toodeti 184,5 mln muna, mis on 11,2 mln muna võrra ehk 6% enam kui eelmisel aastal. Keskmine munatoodang kana kohta oli 265 muna, mis on kõrgem kui viimase viie aasta keskmine. 2010. aastal toodeti kõige enam mune I kvartalis - 47 800 muna, II ja III kvartalis munatoodang langes, kuid IV kvartalis stabiliseerus (IV kvartali munatoodang oli 45 262 tk).

2010. aastal tegutses Eestis 13 Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) poolt tunnustatud munapakenduskeskust ja 1 munatoodete tootja. Kolm munapakenduskeskust oli tunnustatud vutimunade pakendamiseks.

Allikas: SA

Joonis 13. Munatoodang ja keskmine munatoodang kana kohta aastatel 2006-2010.

Munatoodangu viimase viie aasta võrdlusest (joonis 13) on näha, et tootang langes oluliselt 2008. aastal, mil kahes suures linnukasvatusevõttes oli Newcastle'i haiguspuhang.

3.5 Mesindus

SA andmetel oli 2009. aastal (2010. aasta andmed avaldatakse 20. juunil 2011) Eestis kokku 27,5 tuh mesilasperet (tabel 8), mis on 2,7 tuh pere võrra ehk 10% enam kui 2008. aastal. Meetoodang oli 2009. aastal 575 t (väljavurritatud mesi), mis on 74 t rohkem kui 2008. aastal. Mee isevarustatuse tase oli 70%, mis on viimase viie aasta madalaim näitaja. 2009. aastal oli korjeperiood ilmastiku poolest rahuldav ning ei esinenud ka olulisi mesilasperede haigestumisi, kuid keskmine mee saak mesilaspere kohta oli vaid 21 kg.

VTA on tunnustanud 16 meepakenduskeskust, neist 5 pakendab ainult mett ja 11 mett ning meepõhiseid tooteid.

Tabel 8. Mesilasperede arv ja meetoodang aastatel 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Mesilaspered*	38	29,7	24,8	27,5
Meetoodang, t	1033	756	501	575
Mett keskmiselt mesilaspere kohta, kg	27	25	20	21

Allikas: SA

2009. aastal viis EKI läbi „Eesti mesindussektori struktuuri uuringu”. Selle uuringu kohaselt oli suurim meetoodang mesilaspere kohta (26,4 kg) väiketootjatel, kus oli 10-24 mesilasperet ja väikseim (15,7 kg) nn hobimesinikel, kellel oli kuni 10 mesilasperet.

EKI andmetel oli 2010. aasta keskmine mee hind 101,08 kr/kg, mis on 4% kõrgem kui 2009. aastal (tabel 9).

Tabel 9. Mee keskmine jaehind (km-ga) Eesti turgudel aastatel 2006-2010,kr/kg

2006	2007	2008	2009	2010
75,82	74,97	82,48	96,99	101,08

Allikas: EKI

31. augustil lõppes kolmeaastane (2007-2010) riiklik mesindusprogramm (lisa 6). See oli teine programmiperiood, kus rakendati kokku 4 meedet (tehniline abi mesinikele ja mesinike ühendustele; varroatoositõrje ja -profülaktika; mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine ning mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö). Programmi raames toimus 220 mesinikele suunatud õppust, loodi 5 piirkondlikku koolitus- ja teavituskeskust, väljaõppe sai 35 mesindusala koolitajat-nõustajat, igas maakonnas toimusid vaatlused testmesilates ning ilmus 21 teabelehte „Mesinik“.

Varroatoositõrje ja -profülaktika meetme raames koostati mesinikele soovitusi ning teabematerjale erinevate ravimeetodite kohta.

Mee kvaliteedi meetme raames tehti kolme aasta jooksul kokku 480 organoleptilist analüüsi, 480 füüsikalise-keemilise kompleksanalüüsi ja 360 õietolmuanalüüsi, lisaks määrati 90 korral jääkainete ja suhkrute sisaldust.

Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö raames koostati tegevuskava mesilasperede arvukuse suurendamiseks. Nimetatud meetme eesmärgiks seatud 38 tuh mesilasperet Eestis jäi aga saavutamata. SA andmetel oli 2009. aastal 27,5 tuh mesilasperet, EKI mesindussektori struktuuriuuringu alusel aga 62-64 tuh mesilasperet.

2010. aasta II kvartalis saadeti Euroopa Komisjonile taotlus uue kolmeaastase riikliku mesindusprogrammi osas ning III kvartalis kiideti “Mee tootmise ja turustamise

arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2010 - 31.08.2013” heaks. Programmi peamine eesmärk on mesindussektori arendamine, parandades mesindussaaduste tootmise ja turustamise tingimusi. Programmi raames tehtavad tegevused on jätkuks kahele eelnevale programperioidile.

Uue perioodi mesindusprogramm koosneb neljast meetmest:

- 1) Tehniline abi mesinikele ja mesinike ühendustele - laiendamaks mesinduse kandepinda;
- 2) Varroatoositõrje ja -profülaktika - vähendamaks varroatoosi tõttu mesilasperede nõrgenemisest ja hukkumisest tekkivaid kahjusid, samuti parandamaks mee tootmise tasuvust ning suurendamaks meetoodangut;
- 3) Mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine - mee kvaliteedi tõstmiseks ning toiduohutuse nõuete tagamiseks, et arendada ja korrastada meeturgu;
- 4) Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustööd” - suurendamaks mesilasperede arvukust ja meetootmise potentsiaali, rakendades selleks mesilate tõuparanduse ning talve- ja haiguskindluse tõstmise võtteid.

3.6 Turukorraldus

Loomakasvatussaadustele rakendatud turukorralduse erinevate meetmete väljamakstud summad perioodil 2004-2010 on toodud lisas 6 esitatud tabelis.

Veise- ja sealiha turukorralduses määrati komisjoni määruse (EÜ) nr 412/2008 (millega avatakse töötlemiseks ettenähtud külmutatud veiseliha imporditariifikvoot ja sätestatakse selle haldamine) alusel ühele ettevõttele **impordiõigused** 2,3 tuhat t **veiseliha importimiseks**. Nimetatud õiguste alusel väljastati I poolaastal 2 imporditariifikvoodi litsentsi 40 t ja 25 t veiseliha importimiseks, septembris väljastati veel 2 imporditariifikvoodi litsentsi 40 t külmutatud veiseliha impordiks ja novembris ning detsembris mõlemal korral üks litsents kogusele 10 t.

Eksporditoetuse eelkinnitusega litsentse väljastati I poolaastal 4, kokku 303 veise, septembris 2 litsentsi 151 veise, oktoobris 3 litsentsi 182 veise, novembris 1 litsents 42 veise ja detsembris 2 litsentsi 189 veise ekspordiks.

2010. aasta jooksul rahuldati elusveiste eksporditoetuste taotlusi summas 931 912 krooni.

Augustis väljastas PRIA ühe eksporditoetuse eelkinnitusega litsentsi 737 kg **sealiha ekspordiks**. Impordilitsentsi ega ka eksporditoetuse taotlusi ei esitatud.

Piimatoodete turukorralduses 2009. aasta teises pooles alanud turuolukorra kiire paranemine ning piimatoodete hindade stabiilselt kõrgel tasemel püsimine võimaldas 2010. aastal mitte rakendada enamust põhilistest piimaturu korraldusmeetmetest. Võid ja lõssipulbrit sekkumiskokkuostuks ei pakutud, piimatoodete ette fikseeritud eksporditoetuse määrad püsisid nullis ning vähesed esitatud pakkumismenetluse kaudu taotletava eksporditoetuse taotlused lükati tagasi.

Või ja lõssipulbri sekkumiskokkuost on iga-aastaselt 1. märtsist kuni 31. augustini rakendatav turukorralduslik meede. Kokku ostetakse ELs fikseeritud hinnaga 34,7 kr/kg kuni 30 tuhat t võid ning hinnaga 26,6 kr/kg 109 tuhat t lõssipulbrit. Peale nende koguste täitumist võib kokkuost jätkuda Euroopa Komisjoni ettepanekul pakkumismenetluse kaudu.

Kui 2009. aastal oli või ja lõssipulbri sekkumiskokkuostu järele vajadus suur, siis kiirelt paranenud turuolukorrast tingituna (või ja lõssipulbri hinnatasemed on ületanud stabiilselt sekkumishindasid) 2010. aastal või ja lõssipulbri sekkumiskokkuostu vastu

huvi puudus. Paranenud turuolukorrast lähtuvalt otsustas Euroopa Komisjon avada sekkumislaost pakkumismenetluse teel või ja lõssipulbri müügi alates 1. juunist 2010. Või puhul oli müügiks avatud enne 1. oktoobrit 2009 ladustatud või ning lõssipulbri puhul enne 1. maid 2009 ladustatud lõssipulber. Sellega seoses oli või osas kaetud kogu EL sekkumisladudes olev või, ca 25 tuh t (Eestis 1 153 t) ja lõssipulbri osas 79,6 tuh t (Eestis 0 t). Kuna Eesti sekkumisvarudes oli lõssipulbri jääk 1 833 t, kuid see ei olnud ladudesse paigutatud enne 1. maid 2009, siis Eesti sekkumisladudes olev lõssipulber müüki veel ei läinud.

Või müügil pakkumismenetluse teel müüdi juunis esimestes pakkumisvoorudes EL sekkumisladudest 23,5 tuh t võid ning III kvartalis toimus veel viis pakkumisvooru, mille käigus müüdi sekkumisladudest kokku 211 t võid. Kvartali lõpuks oli EL sekkumisladudes alles veel 1 545 t võid. Eesti ladudesse paigutatud 182 t võid eraldati toiduabi 2011. aasta programmis kasutamiseks.

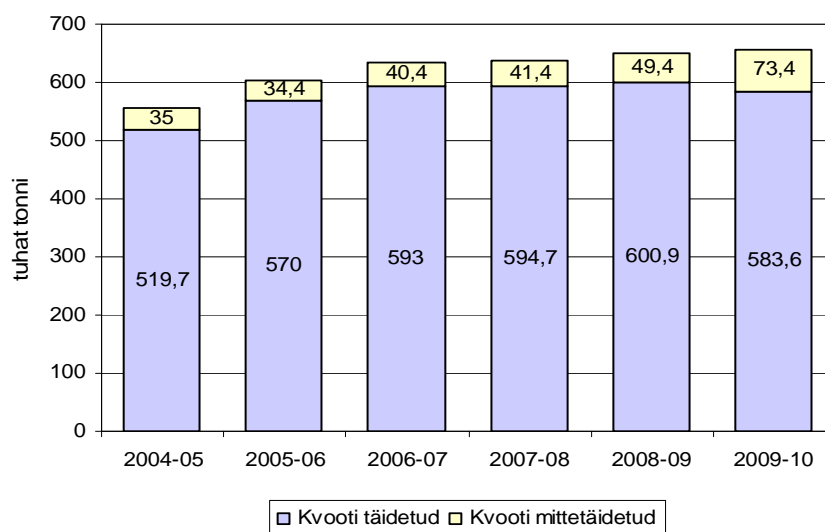
Lõssipulbri müügil pakkumismenetluse teel oli võimalik pakkumisi esitada enne 1. maid 2009 kokkuostetud pulbri ostmiseks. Kokku oli EL sekkumisladudes 2010. aasta lõpuks 195 tuh t lõssipulbrit, millest 94 tuh t eraldati toiduabi skeemis kasutamiseks. Ladudest müügiks oli avatud 27 tuh t lõssipulbrit.

Piimatoodete eksporditoetusi makstakse ettevõtjatele maailmaturu- ja EL turuhinna vahe ulatuses piimatoodete viimisel kolmandatesse riikidesse. 2009. aastal laialdaselt kasutust leidnud piimatoodete eksporditoetused 2010. aastal rakendust ei leidnud. Ette fikseeritud eksporditoetuse ja pakkumismenetluse kaudu taotletava eksporditoetuse määrad olid kogu 2010. aasta jooksul nullis.

Või eraladustamine on turukorralduslik meede, kus või pakkuja kõrvaldab tooted teatud ajaks turult ning saab selle eest toetust. Või ladustamisperioodil (1. märtsist 15. augustini) maksti 2010. aastal fikseeritud tasu ladustamislepingu sõlmimisel 18,31 euro/t ning iga päeva kohta ladustamise tasu 0,34 euro/t. 2010. aastal Eesti operaatorid või eraladustamise meetme vastu huvi ei tundnud.

Piima tootmiskvoot on EL ühise piimanduspoliitika meede, mille eesmärgiks on tootmismahu piiramise kaudu stabiliseerida piimaturgu.

2010. aasta 31. märtsil lõppenud kvoodiaastal tarnisid piimatootjad tööstustele 583,6 tuh t piima (joonis 14) ja turustasid otse lõpptarbijatele 5,7 tuh t piima (joonis 15).

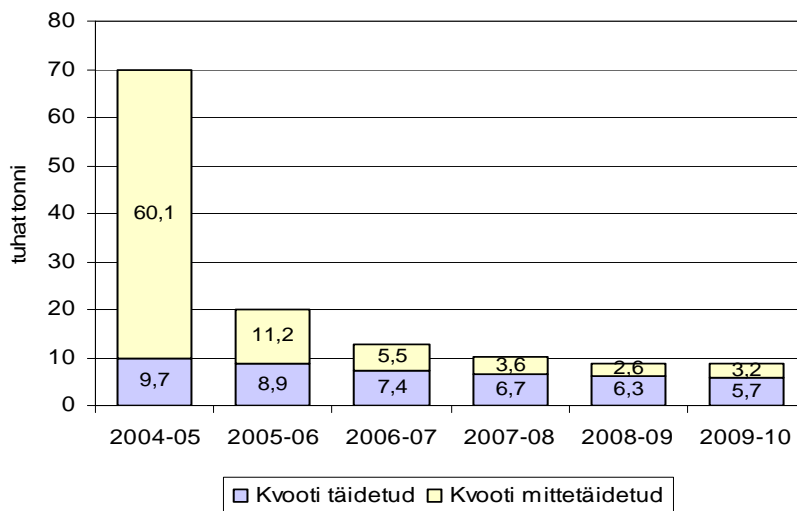
Allikas: PRIA

Joonis 14. Tarnekvoodi täitmine kvoodiaastatel 2004/05-2009/10

Tarnekvoodi puhul ulatus kvoodi täitmine 88,8%-ni Eestile määratud kvoodist ning otseturustamise kvoodi puhul 64,4%-ni Eestile määratud kvoodist.

1. aprillist 2010 alanud 2010/11 kvoodiaastal on Eesti piimakvoodi suuruseks 672 547 t, sellest 663 670 t tarnekvooti ning 8 877 t otseturustamiskvooti. PRIA esialgsetel andmetel täideti kvoodiaasta 9 kuuga tarnekvooti 453 tuh t (1,9% enam kui eelmisel aastal sama perioodiga) ning otseturustamiskvooti 3,7 tuh t.

Juulis toimunud iga-aastase kvoodi suurendamise taotlusvooru raames jagati reservist 120le piimatootjale 23,2 tuh t täiendavat tarnekvooti ning 1,4 tuh t täiendavat otseturustamiskvooti. Esmakordselt jäi kvootide suurendamise taotlemisel osa jagamiseks olnud tarnekvooti reservist välja andmata, kuid otseturustuskvoodi saadaolev reserv jagati täies mahus välja.

Allikas: PRIA

Joonis 15. Otseturustamise kvoodi täitmine kvoodiaastatel 2004/05-2009/10

Koolipiimatoetuse eesmärgiks on soodustada lasteaialaste ning kooliõpilaste hulgas piima ja -toodete tarbimist ning samuti võimaldab koolipiimatoetus lasteaialastele ning õpilastele pakkuda abiskeemi raames lubatavaid tooteid soodsama hinnaga.

Koolipiimatooteid võib pakkuda lasteaialastele, I-XII klassi õpilastele ning põhihariduse baasil kutseõppeasutuses õppivatele õpilastele. 2010. aasta lõpuks osales koolipiimatoetuse skeemis 997 õppeasutust 208 569 koolipiima tarbiva õpilasega (tabel 10), mis on ca 95% 2010/11 õppeaasta sihtrühmast.

Tabel 10. Koolipiimatoetuse skeemiga liitunud õppeasutuste ja õpilaste arv 2010. aasta IV kvartalis

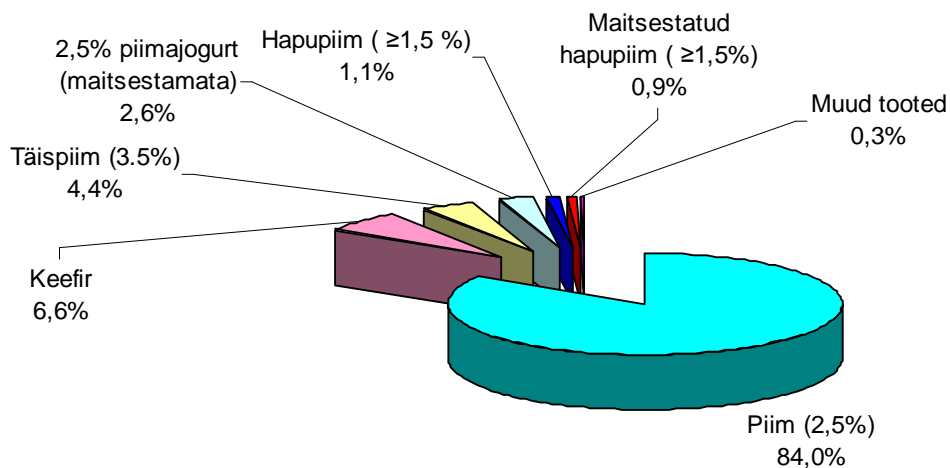
Õppeasutus	Õppeasutuste arv	Õpilaste arv
Lasteaiad	474	48 421
Lasteaed- põhikool	7	657
Lasteaed- algkool	49	3 475
Gümnaasiumid-keskkoolid	204	112 105
Kutsekoolid	16	6 979
Põhikoolid	173	24 891
Algkoolid	74	12 041
KOKKU	997	208 569
Muutus võrreldes 2010. III. kvartaliga	+11	+1 756

Allikas: PRIA

Skeemis osalemise aktiivsus on järk-järgult kasvanud alates EL koolipiimatoetuse skeemi rakendamisest Eestis 2004. aasta 1. oktoobrist.

Koolipiimatoetuse skeemi raames tarbitud piimatoodete eest maksti 2010. aastal toetust kokku **20,4 mln krooni**, millest EL toetuse osa moodustas 9,5 mln krooni ja Eesti riigi eelarvest makstav täiendav toetus 10,9 mln krooni.

Koolipiimatoetust saab taotleda piimale, maitsestatud (kakao, puuviljamahla või maitselisandiga) piimale, hapupiimale ja maitsestatud hapupiimale (vähemalt 1,5 % rasvasisaldusega), maitsestatumata jogurtile ning keefirile. Koolipiimatoodete tarbimise osakaal erinevate koolipiimatoodete lõikes 2010. aastal on välja toodud joonisel 16.

Allikas: PRIA

Joonis 16. Koolipiimatoodete osakaal skeemis 2010.aastal

4. Põllumajanduse majandusnäitajad

Urve Valdmaa, Kristel Bankier, Katre Kirt, Kristel Maidre, Veronika Vallner-Kranich

Põllumajanduse ja jahinduse lisandväärtuse osatähtsus kogu vabariigis loodud lisandväärtuses on viimase viie aasta jooksul pidevalt vähenenud (v.a 2007. aasta). Põllumajanduse ja jahinduse lisandväärtuse osatähtsus vähenes 2009. aastal 2008. aastaga võrreldes 0,1 pp (tabel 11).

Tabel 11. Põllumajanduse osatähtsus lisandväärtuses aastatel 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Põllumajanduse ja jahinduse lisandväärtus jooksevhindades (mln krooni)	3 356,8	3 745,7	4 660,5	3 642,5	2 786,0
Osatähtsus lisandväärtuses (%)	2,2	2,0	2,2	1,6	1,5

Allikas: SA

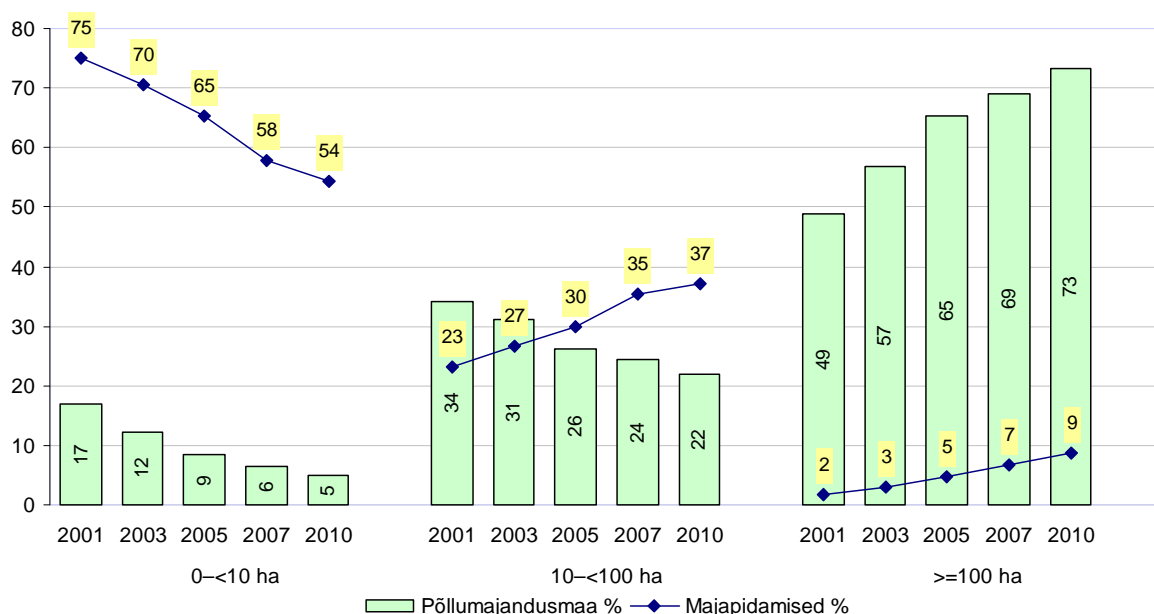
2010. aasta kolme kvartaliga loodud lisandväärtus põllumajanduses ja jahinduses kokku oli jooksevhindades 2 392,4 mln krooni, mis on võrreldes 2009. aasta sama perioodiga 480,2 mln krooni ehk 25% enam.

4.1 Põllumajandustootjate struktuur

1. septembrist 15. novembrini 2010 toimus Eestis kuues põllumajandusloendus. Loenduse objektiks olid põllumajanduslikud majapidamised, kus on vähemalt 1 hektar kasutatavat maad või kus toodetakse põllumajandussaadusi põhiliselt müügiks. SA andmetel on neli põllumajandusloendust korraldatud enne II maailmasõda aastatel 1919, 1925, 1929 ja 1939 ning kaks pärast taasiseseisvumist 2001. ja 2010. aastal. EL-s on põllumajanduse struktuuriuuringuid ühtse metoodika järgi korraldatud 1966. aastast. Iga kümne aasta järel korraldatakse põllumajandusloendus ja vahepealsel perioodil struktuuriuuringuid, mida on Eestis tehtud aastatel 2003, 2005 ja 2007. Põllumajandusloendus vaatleb majapidamiste tegevust tervikuna - maa omandivormi, juhtimist, taime- ja loomakasvatust, tööjõudu, muud tulutoovat tegevust jm. Põllumajandusloenduse tulemusi kasutatakse EL-i põllumajanduspoliitika kujundamisel.

2010. aasta põllumajandusloenduse esialgsetel andmetel (SA 17.12.2010) oli Eestis 19,7 tuh põllumajanduslikku majapidamist, kus oli kasutusel vähemalt 1 ha põllumajandusmaad või kus toodeti põllumajandussaadusi peamiselt müügiks. Võrreldes 2003. aasta struktuuriuuringu andmetega on majapidamiste arv vähenenud peaaegu poole võrra (-46%), kuid kogu põllumajandusmaa kasutus on samal ajal suurenenud 18%. Sellise muutuse tulemusel on keskmise majapidamise maakasutus suurenenud 2003. aasta 21,6 ha-lt 2010. aasta 47,6 ha-le ehk 2,2 korda.

Kui vaadata majapidamiste arvu ja nende maakasutust erinevates suurusklassides hektarite alusel (joonis 17), siis ilmneb, et Eesti põllumajanduse majapidamiste struktuur on väga äärmuslik – kuni 10 ha suuruse maakasutustega majapidamisi on üle poole (54%), kuid nad kasutavad ainult 5% kogu põllumajandusmaast ning nende keskmine suurus on 4,3 ha. Samal ajal üle 100 ha suurusega majapidamisi on ligi kümnendik (9%) ja nad kasutavad 73% kogu põllumajandusmaast ning nende keskmine suurus on 404 ha.

Allikas: SA

Joonis 17. Põllumajanduslikud majapidamised ja nende põllumajandusmaa kasutus erinevates põllumajandusmaa suurusklassides aastatel 2001-2010, %

Keskmise suurusega majapidamisi (10-100 ha) on vaid 37% ja nad kasutavad 22% põllumajandusmaast (keskmine suurus 28 ha). Seega toimub Eestis suhteliselt kiire põllumajanduse kontsentreerumine suurematesse majapidamistesse.

4.2 Põllumajanduse tootjainna ja ostuhinna indeksid

Põllumajandussaaduste tootjainnaindeks iseloomustab Eestis toodetud põllumajandussaaduste müügihindade muutust. Hinnainfo on SA poolt kogutud valikuringuga, mis hõlmab põllumajandussaadusi tootvaid ettevõtteid ja avaldatakse indeksina võrreldes baasaasta 2005 suhtes.

Tabel 12. Põllumajandussaaduste tootjainnaindeksi muutus 2010. aasta IV kvartalis võrreldes eelmise aasta IV kvartaliga

Põllumajandussaadus	Saaduste osakaal, %	Tootjainnaindeksi muutus, % IV kvartal 2009- IV kvartal 2010
Taimekasvatus	17,7	53,3
Teravili (k.a. seeme)	7,6	60,6
Tehnilised kultuurid	3,8	32,6
Köögivilid ja aiandussaadused	5,2	47,9
Kartul (k.a. seeme)	0,7	82,5
Loomakasvatus	82,3	22,1
Loomad lihaks	4,7	-1,6
Piim	45,8	36,1
Munad	7,7	2,6
Kokku	100,0	35,6

Allikas: SA, PM

Põllumajandussaaduste tootjainnaindeksi muutus 2010. aasta IV kvartalis võrreldes 2009. aasta IV kvartaliga (tabel 12) oli 35,6%, sh suurenesid taimekasvatussaaduste

tootjahinnad 53,3% ja loomakasvatussaaduste tootjahinnad 22,1%. Tootjahinnaindeks vähenes lihaloomadel (-1,6%), teiste toodete osas oli oluline tõus, seda eriti kartuli (82,5%), teravilja (60,6%) ning köögivilja ja aiandussaaduste (47,9%) osas.

Tabel 13. Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeksi muutus 2010. aasta IV kvartalis võrreldes 2009. aasta IV kvartaliga

	Sisendite osakaal, %	Ostuhinnaindeksi muutus, % IV kvartal 2009- IV kvartal 2010
Seeme	2,2	-11,0
Energia, kütus, määrdeained	20,3	17,0
Väetis ja pinnaseparandaja	4,4	5,5
Taimekaitsevahendid	1,8	-5,4
Veterinaarkulud	1,8	3,6
Loomasööt	43,4	18,6
Seadmete hooldus, remont ja materjalid	19,6	8,5
Ehitiste hooldus ja remont	1,5	0,8
Muud kaubad ja teenused	5,1	3,5
Kokku	100,0	10,4

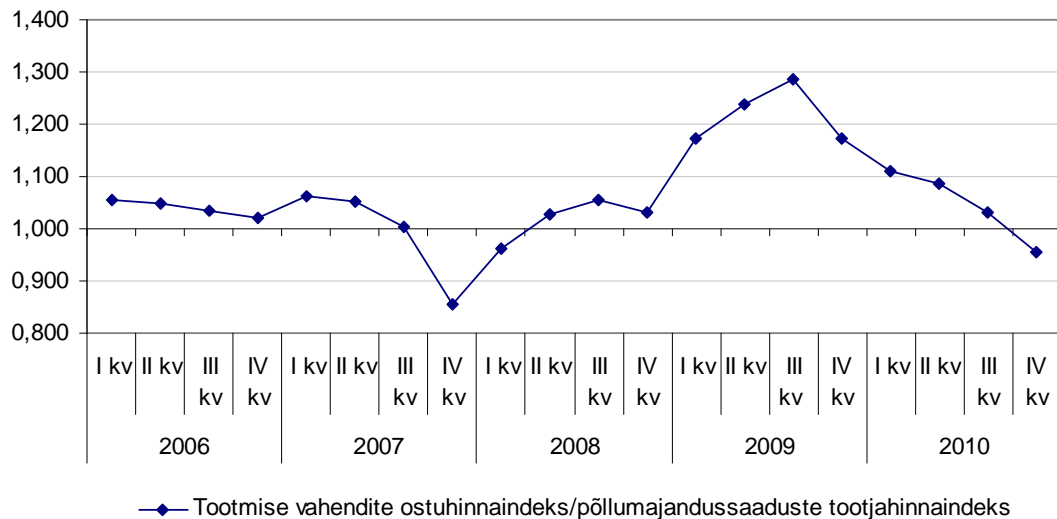
Allikas: SA, PM

Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeks, mis iseloomustab põllumajandusäriühingute kuluartiklite hinnamuutusi, suurenes 2010. aasta IV kvartalis võrreldes 2009. aasta IV kvartaliga 10,4% (tabel 13).

Hinnaindeksi vähenemine oli seemne (-11,0%) ja taimekaitsevahendite (-5,4%) osas. Enim kallinesid loomasööt (18,6%) ning energia, kütus ja määrdeained (17,0%). Põllumajandussaaduste tootjahind suurenes IV kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 35,6% ning põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhind 10,4%.

Alates 2009. aasta I kvartalist on hinnaindeksid uue baasiga 2005=100. Kui vaadata hinnaindeksite absoluutväärtusi, siis on võrreldes 2005. aastaga põllumajandussaaduste tootjahinnad tõusnud 32,2% ja kasutatud sisendite hinnad 26,3%.

Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeksi ja tootjahinnaindeksi suhe näitab kuidas muutuvad tootmiseks kasutatud sisendite ja toodangu müügihinnad (joonis 18). Kui indeksi väärtus on üle ühe, siis on sisendite hind kallinenud enam kui põllumajandussaaduste tootjahinnad ja nii on see olnud enam ajast aastatel 2006-2010, erandiks on vaid 2007. aasta II poolaasta, 2008. aasta I kvartal ning 2010. aasta IV kvartal, mil põllumajandussaaduste tootjahinnad on suurenenud enam kui tootmiseks kasutatud sisendite hinnad. Väga suured erinevused hinnamuutustes tekkisid 2009. aastal, kui tootmiseks kasutatud sisendite hinnad langesid oluliselt vähem kui põllumajandustoodangu müügihinnad. 2010. aasta IV kvartalis oli tootmise vahendite ostuhinnaindeksi ja tootjahinnaindeksi suhe 0,955.

Allikas: SA, PM

Joonis 18. Tootmise vahendite ostuhinnaindeksi suhe põllumajandussaaduste tootjahinnaindeksis aastatel 2006-2010 kvartalite lõikes

4.3 Põllumajandussektori 2010. aasta esialgsed majandustulemused EAA alusel

Põllumajandussektori makromajandustulemusi hinnatakse põllumajanduse majandusarvestuse (*Economic Accounts for Agriculture – EAA*) meetodika alusel, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruses (EÜ) nr 138/2004. Esimene hinnang 2010. aasta põllumajanduse majandustulemustest koostati 2010. aasta novembris ning teine 2011. aasta jaanuaris. Lõplikud andmed 2010. aasta kohta selguvad käesoleva aasta septembris ning need koondab SA aruandeliste näitajate alusel.

2010. aasta majandustulemuste hindamisel kasutati SA esialgseid andmeid põllumajandussaaduste kogutoodangu koguste kohta³ ja PM taime- ja loomakasvatuse sektori spetsialistide ekspertarvamusi. Põllumajandussaaduste tootjahindade arvestamiseks kasutati SA põllumajandussaaduste tootjahinnaindeksid ja EKJ põllumajandussaaduste kokkuostuhindu. Vahetarbimise arvestuses kasutati SA põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeksid. 2010. aasta esialgsed hinnangulised andmed avaldas SA elektroonilises andmebaasis⁴ 10. veebruaril 2011.

Põllumajanduse majandusharu toodangu (*output of the agricultural industry*) väärtuseks koos tootetoetustega (ehk alushindades) kujunes 2010. aasta esialgsetel andmetel 9,95 mld krooni (636,2 mln eurot), millest taime- ja loomakasvatustoodanguga seotud toetused moodustasid vaid 0,7% (69,3 mln kr) (tabel 14).

³ Statistikaameti pressiteated nr 12 „Taimakasvatus 2010” ja nr 11 „Loomakasvatus 2010“ (28.01.2011).

⁴ http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/13Pellumajandus/02Pellumajanduse_majanduslik_arvepidamine/02Pellu_majanduse_majanduslik_arvepidamine.asp

Tabel 14. Põllumajanduse majandusliku arvestuse näitajad aastatel 2004-2010, mln kr

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Taimekasvatustoodang alushinnas	2618,3	3200,0	3301,6	5260,0	3907,3	3544,5	3989,9
sh toetused taimekasvatusele	206,1	160,6	295,8	214,0	219,6	135,8	16,2
Loomakasvatustoodang alushinnas	4204,5	4350,1	4628,1	4707,8	5357,7	4391,2	4977,1
sh toetused loomakasvatusele	189,3	177,9	238,0	28,7	37,1	24,0	53,1
Põllumajanduslikud teenustööd	138,1	177,4	159,9	179,9	296,7	272,4	279,5
Lahutamatu mittepõllumajanduslik kõrvaltootmine	593,0	767,3	843,2	786,7	884,6	706,4	707,4
Põllumajanduse majandusharu toodang alushinnas	7554,0	8494,9	8932,8	10934,5	10446,4	8914,6	9953,8
Vahetarbimine	4344,8	5081,2	5246,5	6152,9	6979,6	6125,7	6256,8
Brutolisandväärtus	3209,2	3413,7	3686,3	4781,6	3466,8	2788,9	3697,0
Põhivara kulum	666,8	778,4	924,5	1043,2	1146,6	1276,6	1317,4
Netolisandväärtus	2542,4	2635,3	2761,8	3738,4	2320,0	1512,3	2379,5
Tootmistoetused	821,9	1063,8	1208,9	1717,4	2065,0	1962,8	2582,3
Tootmisteguritulu e netolisandväärtus faktorhinnas	3318,9	3651,4	3922,9	5406,2	4332,7	3423,9	4909,7

* 2010. aasta esialgsed andmed 31.01.2011 seisuga

Allikas: PM, SA

2010. aasta esialgsel andmetel suurenes põllumajanduse majandusharu toodangu väärtus võrreldes 2009. aastaga alushindades 12%, sh toodangu kogus vähenes 2,5%, tootjahinnad tõusid keskmiselt 14,5% ja tootetoetused vähenesid 57%. 2010. aasta toodangu väärtus oli 9% madalam kui 2007. aastal ja 5% madalam kui 2008. aastal. Taimekasvatustoodangu väärtus suurenes 12,6% ja loomakasvatustoodangu väärtus 13,3%. Taimekasvatustoodangu väärtus oli suurim 2007. aastal erakordselt hea saagi ja kõrgete kokkuostu- ning tootjahindade tulemusel. 2008. ja 2009. aasta kessem saak ja kokkuostuhindade langus vähendasid taimekasvatustoodangu väärtust 2006. aasta tasemele. 2010. aasta saaki vähendasid erakorralised ilmastikuolud, kuid kokkuostuhindade tõus II poolaastal (eriti teraviljadel) tagas saagi mahu vähenemise juures siiski kogutoodangu väärtuse suurenemise.

Loomakasvatustoodangu väärtus, mis suurenes alates 2004. aastast järjepidevalt kuni 2008. aastani, langes 2009. aasta piimasektori kriisi mõjul 2004. aasta tasemele ja tõusis 2010. aastal piimasektori kriisist väljumise tulemusel 2007. aasta tasemest 6% kõrgemaks, kuid jäi 2008. aasta tasemest 7% madalamaks.

Toodanguga seotud toetused olid maksimaalsel tasemel 2006. aastal ja on peale seda vähenenud peamiselt EL ÜPP raames täiendavate otsetoetuste tootmisest lahtisidumise tõttu.

Põllumajanduse majandusharu toodangu väärtuse struktuur (tabel 15) on perioodil 2004-2009 muutunud, kuid 2010. aasta esialgsel andmetel jäid nii taimekasvatuse kui loomakasvatuse osa 2009. aastaga sarnasele tasemele (vastavalt 40% ja 50%).

Tabel 15. Põllumajanduse majandusharu toodangu väärtuse struktuur (alushinnas) aastatel 2004-2010, %

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Taimikasvatustoodang	34,7	37,7	37,0	48,1	37,4	39,8	40,1
Loomakasvatustoodang	55,7	51,2	51,8	43,1	51,3	49,3	50,0
Põllumajanduslikud teenustööd	1,8	2,1	1,8	1,6	2,8	3,1	2,8
Lahutamatu mittepõllumajanduslik kõrvaltootmine	7,9	9,0	9,4	7,2	8,5	7,9	7,1
Põllumajanduse majandusharu toodang alushinnas	100	100	100	100	100	100	100
Vahetarbimine	57,5	59,8	58,7	56,3	66,9	68,7	62,9
Brutolisandväärtus	42,5	40,2	41,3	43,7	33,2	31,3	37,1

* 2010. aasta esialgsed andmed

Allikas: PM

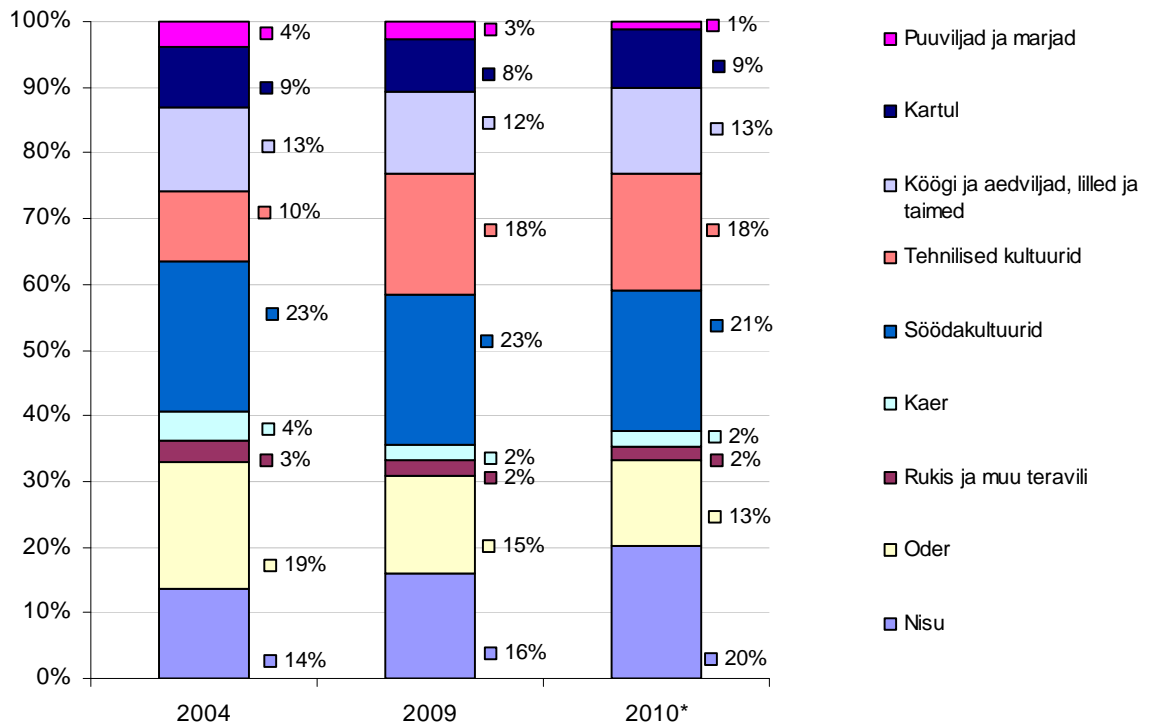
Taimekasvatuses suurenes 2010. aasta esialgsel andmel kõige enam proteiinikultuuride (58%) ja köögivilja kogutoodangu maht (30%), kus on arvestatud varude muutust ja välja jäetud kaod. Kõige enam vähenes puuvilja kogutoodangu maht (58%). Teravilja kogutoodangu maht vähenes võrreldes 2009. aastaga 22%.

Siiski mõjutas oluliselt taimikasvatustoodangu väärtuse kujunemist teraviljade ja rapsi- ning rüpsiseemne kokkuostuhindade tõus. Kõige enam suurenesid teravilja hinnad (keskmiselt 53%). Rapsi osteti kokku 12% ning kartuli tootjahind kujunes 22% kõrgemaks kui eelmisel aastal. Samas langesid köögivilja tootjahinnad (7%).

Toodangu väärtuse hindamisel võetakse arvesse varude väärtuse muutus aasta jooksul, toodangu kasutamine põllumajandusliku majapidamise siseselt ja müük. Saagi ja kokkuostuhindade muutuste tulemusel suurenes **taimikasvatustoodangu väärtus** alushinnas 2010. aasta esialgsel andmel 12,6%, sh toodangu kogus vähenes 4,9%, tootjahinnad tõusid keskmiselt 18,3% ning tootetoetused vähenesid 88,1%, moodustades toodangu väärtusest vaid 0,4. Tootmisega seotult maksti 2010. aastal vaid veel energiakultuuritoetust.

Kõige enam suurenes 2010. aasta esialgsel andmel proteiinikultuuride väärtus (2,5 korda), mis oli tingitud nii toodangu mahu suurenemisest kui ka tootjahinna tõusust, kuid taimikasvatustoodangu koguväärtuse kujunemist see oluliselt ei mõjutanud, kuna moodustab vaid 0,8% taimikasvatustoodangu väärtusest. Suuremat mõju avaldavad aga teravilja, rapsi- ja rüpsiseemne ning kartuli kogutoodangu väärtuse suurenemine (vastavalt 19,8%, 6,0% ja 25,2%). Raske oli 2010. aasta puuviljasektorile, kus kogutoodangu väärtus vähenes üle poole (57,6%).

Sarnaselt 2009. aastale moodustasid 2010. aasta esialgse hinnangu kohaselt kõige suurema osa taimikasvatustoodangu väärtusest teraviljad (37%). Järgnesid söödakultuurid (21%), tehnilised kultuurid (18%), värske köögi- ja aedvili ning istikud (13%). Kõige enam vähenes 2010. aastal söödakultuuride osatähtsus - 2 pp. Võrreldes 2004. aastaga on kõige enam suurenenud tehniliste kultuuride (raps, rüps, muud õliseemned kaunviljad) osatähtsus - 8 pp, teraviljade ning puuviljade ja marjade väärtuse osatähtsus on vähenenud 3 pp.

Allikas: PM

Joonis 19. Taimekasvatustoodangu väärtuse struktuur aastatel 2004, 2009 ja 2010* (esialgsed andmed), %

Loomakasvatuses suurenes 2010. aasta esialgsetel andmetel võrreldes eelmise aastaga kõige enam lammaste ja kitsede (66,3%) ja linnukasvatuse toodang (10,9%). Veiseliha toodang vähenes 18,6% ja piima toodeti 2009. aastaga sarnasel tasemel.

Loomakasvatustoodangu tootjahind tõusis ligikaudu 13,5%, mis on tingitud peamiselt piima kokkuostuhinna (32%) tõusust. Langesid sea- (3,6%), linnu- (10,2%) ning lamba- ja kitseliha (7,9%) tootjahinnad. Veiseliha kokkuostuhinnad tõusid 2,2%.

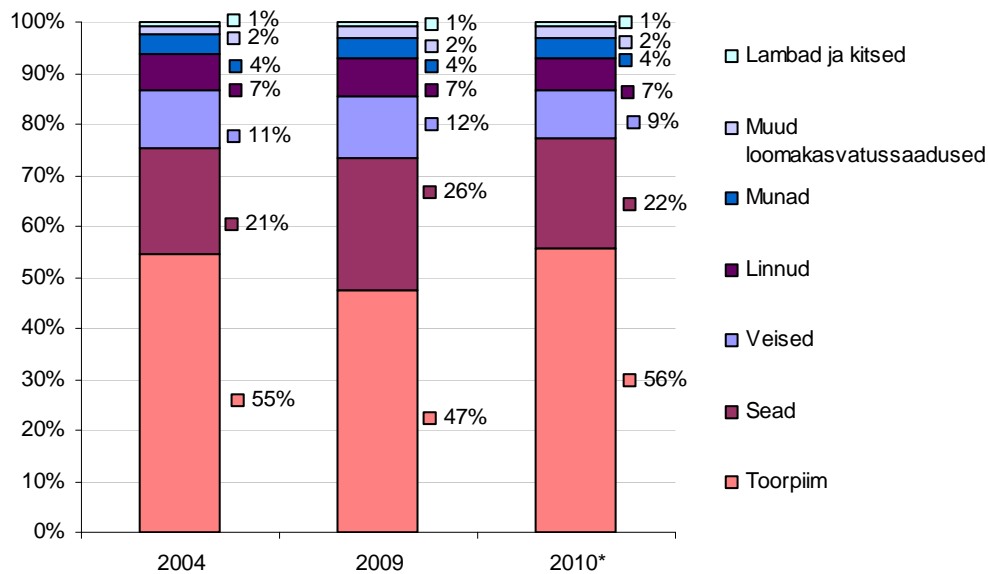
Loomakasvatussaaduste toodangu koguste ja kokkuostuhindade muutuste tulemusel suurenes **loomakasvatustoodangu väärtus** alushinnas, kus arvesse võetakse nii tapetud loomade eluskaal kui ka elusmassi-iive ja loomakasvatussaadused ning tootmisega seotud toetused⁵, võrreldes 2009. aastaga 13,3%, sh toodangu kogus vähenes 0,2%, tootjahinnad tõusid 13,5% ja tootmisega seotud toetused suurenesid 2,2 korda, moodustades loomakasvatustoodangust 1,1%. Loomakasvatuse tootetoetused suurenesid 2010. aastast, kuna lisandus piimasektori eritoetus.

Kõige enam mõjutas loomakasvatustoodangu väärtuse suurenemist piima kogutoodangu väärtuse suurenemine (33%), mille tulemusel vastav näitaja saavutas peaaegu 2008. aasta taseme. Suurenes ka lammaste ja kitsede (53%) ning munade (13%) kogutoodangu väärtus. Vähenes veiste ja sigade kogutoodangu väärtus (13% ja 6%).

Loomakasvatustoodangu väärtusest moodustas kõige suurema osa veise ja piima toodangu väärtus (65%), mis on sarnane 2004. aasta tasemele. Toorpiima väärtus moodustas aastatel 2004-2008 üle poole loomakasvatustoodangu väärtusest, 2009. aastal jäi vaid 47% tasemele, kuid 2010. aastal on varasem osatähtsus taastunud.

⁵ Ammlehma ja ute kasvatamise täiendav otsetoetus, piimasektori eritoetus

Samas vähenes seakasvatuse osatähtsus 4 pp võrreldes eelmise aastaga (joonis 20), moodustades siiski viiendiku loomakasvatustoodangust.

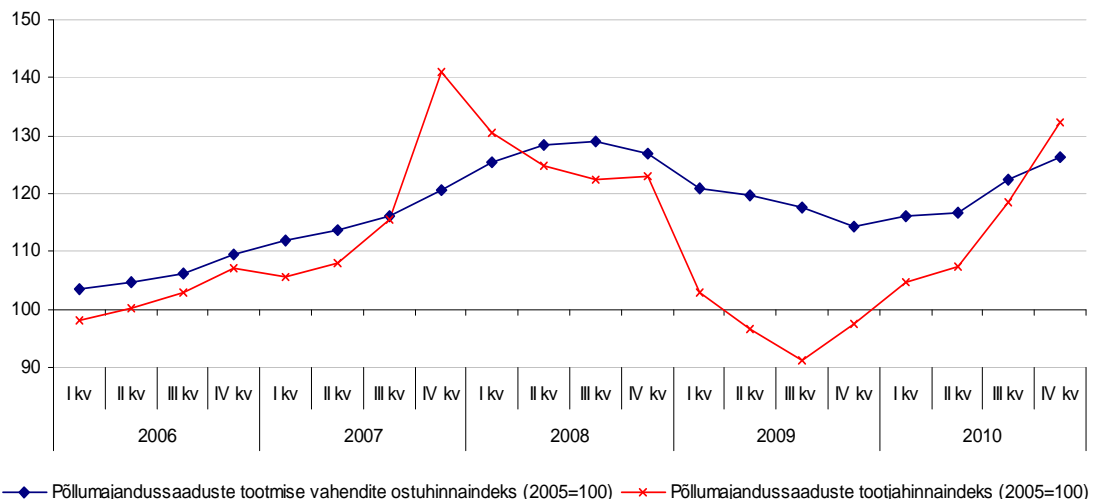

Allikas: PM

Joonis 20. Loomakasvatustoodangu väärtuse struktuur aastatel 2004, 2009 ja 2010* (esialgsed andmed), %

Vahetarbimine kajastab kõikide tootmisprotsessis sisendina kasutatud kaupade ja teenuste (muutuvkulude) väärtust. Vahetarbimise väärtuseks kujunes 2010. aastal esialgse hinnangu kohaselt 6,26 mld krooni (399,9 mln eurot), mis pärast 2009. aasta vähenemist suurenes taas 2% võrreldes 2009. aastaga.

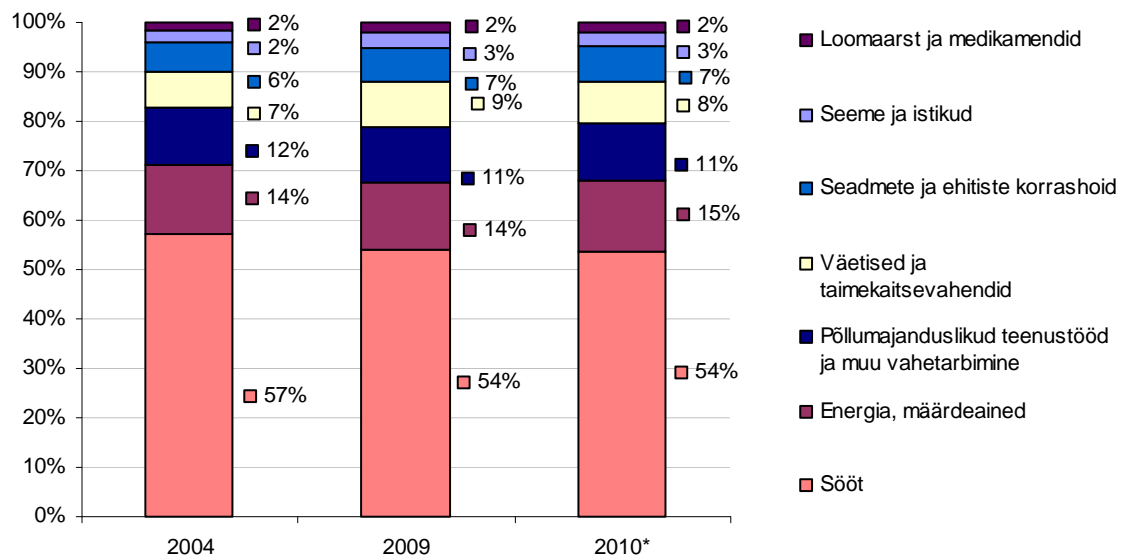
Sisendite hinnatõus oli I-III kvartalis küll suurem, kuid IV kvartalis väiksem kui toodangu tootjahindade tõus (joonis 21), mistõttu vahetarbimise osatähtsus põllumajanduse majandusharu toodangus moodustas 63% (tabel 15).

Allikas: SA

Joonis 21. Põllumajandussaaduste tootjahinnaindeksi ja põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeksi muutus aastatel 2006-2010 (kvartalid, 2005=100)

Seega jäi põllumajandustootjatel 2010. aastal 37% toodangu väärtusest kulumi ja tootmistegurite kasutamise katmiseks ning investeeringute tegemiseks. Perioodi 2004-2010 oli majanduslikult tulusaim 2007. aasta, mil vahetarbimine moodustas 56,3% ja brutolisandväärtus 43,7% majandusharu toodangust. Võrreldes 2009. aastaga vähenesid seemnete ja isikute, väetiste, taimekaitse ning ehitiste korrashoiu kulud, kuid suurenesid energia (10%) ja seadmete korrashoiu (6%) kulud. Sarnaselt eelmistele aastatele moodustas kõige suurema osa ka 2010. aasta vahetarbimises sööt (54%) (joonis 22).

Allikas: PM

Joonis 22. Vahetarbimise struktuur aastatel 2004, 2008 ja 2010* (esialgsed andmed), %

2010. aasta esialgsedel andmetel kujunes põllumajanduse majandusharu brutolisandväärtuseks 3,7 mld krooni (236,3 mln eurot), mis on 2008. aasta tasemest 6,6% kõrgem. Kuna põllumajanduse majandusharu toodangu väärtus suurenes 10 pp võrra enam kui vahetarbimise väärtus, siis suurenes brutolisandväärtus võrreldes 2009. aastaga 33%.

Tootmistoetused⁶ suurenesid 2010. aastal 32%, mistõttu tootmisteguritulu (netolisandväärtus faktorhinnas koos tootmistoetustega ja ilma muude maksudeta), mis mõõdab hüvitust kõigile kasutatud tootmisteguritele (maa, töö, kapital), suurenes 43%, jäädes küll 2008. aasta tasemest 13% kõrgemaks, kuid kõrgeima tulemusega 2007. aasta tasemest 10% madalamaks.

⁶ Ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamistoetus, elatustalude kohanemise toetus, Natura 2000 põllumajandusmaa kohta antav keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus, põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus, ühtne pindalatoetus, tootmise kohustusest lahtiseotud täiendavad otsetoetused, turutoetuse erimeede piimasektoris ja muud riiklikud toetused on arvestatud tekkepõhist arvestusprintsipi kasutades vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 138/2004 kehtestatud nõudeid

4.4 Põllumajandussektori majandustulemused aastatel 2004-2010

Põllumajandussektori majandustulemuste arengut perioodil 2004-2010 iseloomustab aastatel 2004-2007 toimunud erakordselt kiire kasv, millele järgnes 2008. ja 2009. aastal järsk langus ning 2010. aastal taastumine (joonis 23).

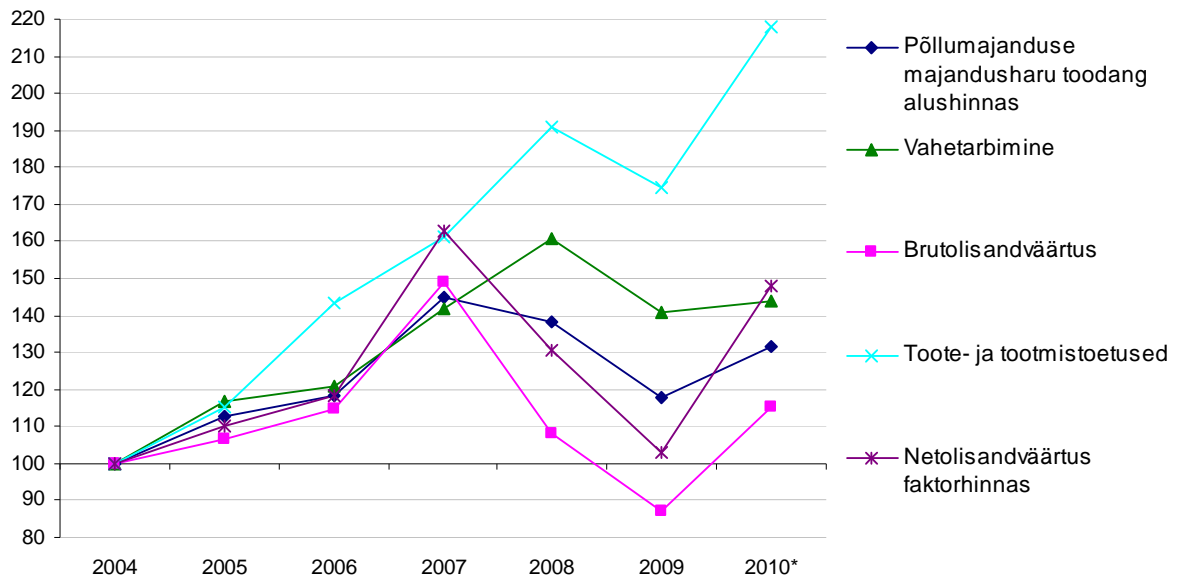
2005. ja 2006. aastal suurenes netolisandväärtus faktorhinnas ca 10% aastas. Mõlemal aastal tõusid kiiresti ka sisendhinnad, eelkõige kütuse ja elektrienergia hinnad, mis suurendasid ka söötadele tehtavaid kulusid, samas suurenes aga toetuste maht, mis toetas ka lisandväärtuse suurenemist.

2007. aastal suurenes netolisandväärtus faktorhinnas taimekasvatustoodangu suurenemise ja põllumajandustoodete tootjahindade tõusu (13%) tõttu enam kui kolmandiku võrra. Põllumajandustoodete hind tõusis 1 pp võrra enam kui tootmiseks kasutatud sisendite hind (keskmiselt 12%). Selle tulemusel saavutati kogu EL liitumisjärgse perioodi tulukusenäitajate kõrgeim tase.

2008. aastal alanud ülemaailmne majanduskriis mõjutas põllumajandustoodete hindu, mis langesid keskmiselt 6,7%, samal ajal jätkus aga sisendite keskmine hinnatõus 13,2%ni, millele lisandusid veel koristusperioodil ebasoodsad ilmastikutingimused. Selliste tingimuste tõttu jäi põllumajanduse majandusharu toodangu väärtus 2006. aastast kõrgemale tasemele, kuid tulukusenäitajad langesid oluliselt.

2009. aastal süvenes majanduskriis, mis mõjutas Eestis eriti tugevalt piimasektorit. Põllumajandustoodete hinnalangus jätkus (15%), kuid ka sisendite hinnad langesid (7,1%). Brutolisandväärtus langes peaaegu 2003. aasta tasemele ja netolisandväärtus faktorhinnas 2004. aasta tasemele.

Põllumajandussektori majanduslik olukord paranes 2010. aastal. Taimede kasvuperioodi esimesel kolmandikul valitsenud jahedad ja sajused ilmad, mis asendusid erakordselt kuuma ja kohati liigkuiva saagi valmimisperioodiga, vähendasid taimekasvatussaaduste toodangu mahtu 5%, kuid II poolaasta hinnatõus suurendas toodangu väärtust. Samuti taastus piimasektoris piima kokkuostuhinna 32%lise tõusu tulemusel peaaegu 2008. aasta sissetulekute tase. Majandusharu toodangu väärtus suurenes küll 10 pp enam kui kulutused, kuid brutolisandväärtus jäi siiski veel 2006. aasta tasemele. Toote- ja tootmistoetuste 32% suurenemise tulemusel jäi netolisandväärtus faktorhinnas vaid 10% madalamaks kui 2007. aastal.

* esialgne hinnang

Allikas: SA, PM

Joonis 23. Põllumajanduse majandusharu toodangu (alushinnas), vahetarbimise, brutolisandväärtuse, toote- ja tootmistoetuste ning netolisandväärtuse faktorhinnas muutus aastatel 2004-2010 (2004 = 100)

4.5 Täiendavate otsetoetuste toetusõigused

EL ÜPP raames makstavale ühtsele pindalatoetusele (ÜPT) lisaks on liikmesriigil võimalik maksta täiendavaid otsetoetusi ajaloolisel referentsil põhineva toetusõiguse alusel. Täiendavat otsetoetust võib taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev isik toetusõigusliku põllumajanduslooma kasvatamise kohta või täiendava otsetoetuse toetusõiguse alusel.

Alates 2010. aastast on seitsmest täiendavast otsetoetusest vaid kaks tootmisega seotud - ute kasvatamise ja ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus, ülejäänud viis on tootmisest lahti seotud ja neid makstakse seisuga 1. jaanuar 2010 määratud toetusõiguse alusel:

1) **põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse** toetusõiguse määramise aluseks on 2006. aastal põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud nende hektarite arv, millel kasvatati nõukogu määruse (EÜ) nr 1782/2003 artiklis 141 ja IX lisa nimetatud põllukultuure, samuti 2008. aastal põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud hektarite arv;

2) **heinaseemne täiendava otsetoetuse** toetusõiguse määramise aluseks on 2006. aastal põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud ja 2006. aastal Taimetoodangu Inspektsiooni poolt põldtunnustatud nende heinaseemnepõldude hektarite arv, millel kasvatati nõukogu määruse (EÜ) nr 1782/2003 XI lisa punktides 3 ja 4 nimetatud liigi seemet, välja arvatud hariliku herne (*Pisum sativum L. (partim)*) ja põldoa (*Vicia faba L. (partim)*) seeme;

3) **veise täiendava otsetoetuse** toetusõiguse määramise aluseks on 2006. aastal veise kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus kindlaks määratud veiste loomühikud (lü) ja ammlehma kasvatamise täiendava otsetoetuse taotluse

menetlemise käigus kindlaksmääratud nende piimalehmade lü, kes olid 14. veebruaril 2006. aasta seisuga lihaste jõudluskontrolli all ja kellel oli nimetatud tähtpäevale eelnenud aasta jooksul sündinud vähemalt 50%-lise lihatõu veresusega vasikas;

4) **piima täiendava otsetoetuse** toetusõiguse määramise aluseks on 31. märtsi 2007. aasta seisuga määratud piima tootmiskvoodi kilogrammid;

5) **ute täiendava otsetoetuse** toetusõiguse määramise aluseks on 2007. aastal ute kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus kindlaks määratud utede arv, mis ei ole väiksem kui kümme.

Toetusõigused on päritavad ja üks kord võõrandatavad (üleantavad). Võõrandamise teel omandatud toetusõigusi võõrandada, k. a algsele võõrandajale üle anda (tagastada) ei saa.

Kuna toetuste tootmisest lahtisidumise eesmärgiks oli suurendada tootjate turule orienteeritust, on oluline jälgida, kuidas tootmisest lahtisidumine on muutnud põllumajandustootjate tootmisotsuseid. Järgnevalt on analüüsitud, kuidas 2010. aastal määratud esialgsed toetusõigused on jagunenud ja millised muudatused on toimunud põllumajandusliku tegevusega tegelemise osas ja toetusõiguste võõrandamises.

Tabelis 16 on esitatud andmed 2010. aasta põllumajandustootjatele määratud esialgsete täiendavate otsetoetuste toetusõiguste jagunemise kohta vastavalt konkreetset toetusõigust omavate gruppide kaupa. Nt piima täiendava otsetoetuse toetusõigusi on 1 499 isikul kokku 626 652 piima tootmiskvoodi t eest, kuid neist 1 070-le on määratud ka põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused 256 779 ha kohta, 13-le heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõigused 604 ha kohta, 1 438-le veise täiendava otsetoetuse toetusõigused 56 866 lü kohta ja 39-le ute täiendava otsetoetuse toetusõigused 880 ute kohta. Samuti määrati 2010. aastal toetust 39-le piima täiendava otsetoetuse toetusõigusi omavale tootjale 940 ute kasvatamise eest ja 437-le tootjale 5 860 ammalehma kasvatamise eest.

Tabel 16. Esialgsed täiendavate toetuste toetusõigused (määratud 1.01.2010)

	Täiendavate otsetoetuste toetusõiguste arv ja vastavat toetusõigust omavate isikute arv						
	Põllumajanduskultuuri	Heinaseemne	Veise	Piima	Ute	Ute kasvatamise	Ammlehma kasvatamise
Põllumajanduskultuuri, ha	754 908 8117	39 843 49	317 833 2389	256 779 1070	10 319 331	7 671 330	91 925 797
Heinaseemne, ha	1 331 49	1 425 54	611 15	604 13	28 3	7 2	79 6
Veise, lü	62 075 3289	3 557 15	79 549 6451	56 866 1438	1 566 316	1 680 325	24 387 1 172
Piima, t	550 718 1070	45 052 13	624 509 1438	626 652 1499	1 880 39	2 360 39	167 793 437
Ute, arv	14 799 331	184 3	8 020 316	880 39	37 071 925	32 119 700	3 345 91
Ute kasvatamise, arv	17 929 330	176 2	9 001 325	940 39	38 086 700	45 982 946	4 770 107
Ammlehma kasvatamise, arv	12 662 797	68 6	17 676 1172	5 860 437	1 330 91	1 475 107	20 830 1378

Allikas: PRIA, PM

Põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused

Tabelisse 17 on koondatud andmed põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgselt määratud toetusõiguste kohta vastavalt referentsaastatele ning 2010. aasta toetuse taotluste menetlemise käigus põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse määratud ühikud. 2010. aastal määrati põllumajanduskultuuri täiendavat otsetoetust 41 962 ha kohta vähem, kui oli määratud esialgseid toetusõigusi, nimetatud kasutamata toetusõigused moodustavad 5,6% esialgselt määratud toetusõiguste arvust. Kui toetusõigusi oli esialgselt määratud kokku 8 115 isikule, siis 2010. aastal määrati toetust vaid 6 572 isikule. Võrreldes esialgse määramisega on 321 isikut andnud oma toetusõigused üle (võõrandanud) ja 1 222 isikut ei ole oma toetusõigusi kasutanud. Kasutamata on rohkem 2006. aasta alusel määratud toetusõigusi (6,8%). Samas võib taotletud ÜPT hektarite arv mõjutada põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguste kasutamist, kuna toetusõigusi saab kasutada sama palju kui on taotletud ÜPT hektareid.

Tabel 17. Põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgselt määratud toetusõigused vastavalt referentsaastatele ja 2010. aasta toetuse määramisele

	Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus		
	2006. a referents	2008. a referents	Kokku
Kokku määratud esialgseid toetusõigusi, ha	356 687	398 441	755 128
2006. a alusel määratud esialgsed toetusõigused, ha	17 456	0	17 456
2008. a alusel määratud esialgsed toetusõigused, ha	0	21 468	21 468
nii 2006. a kui 2008. a alusel määratud esialgsed toetusõigused, ha	339 231	376 973	716 204
Kokku esialgseid toetusõigusi omavaid isikuid	1 487	1 219	8 115*
Toetusõigused 2010. a heakskiidetud taotlustel, ha	332 345	380 822	713 167
2010. a heakskiidetud taotluste arv	5 589	5 754	6 572
Toetusõigused, mis on üle antud isikutele kellel ei olnud esialgseid toetusõigusi, ha	10 302	8 756	18 996
...üleandjate arv	192	196	214
Toetusõigused, mis on üle antud isikutele kellel olid esialgsed toetusõigused, ha	6 813	9 625	16 436
... üleandjate arv	75	79	107
Esialgselt määratud toetusõigustest 2010. a vähem määratud toetusõigusi, ha	13 597	10 696	24 294
... isikute arv	546	460	708
Kasutamata esialgsed toetusõigused, ha	24 343	17 619	41 962
Kasutamata esialgsete toetusõiguste osatähtsus, %	6,8	4,4	5,6

* sh 5 411 isikule on määratud toetusõigusi nii 2006. a kui 2008. a eest

Allikas: PRIA, PM

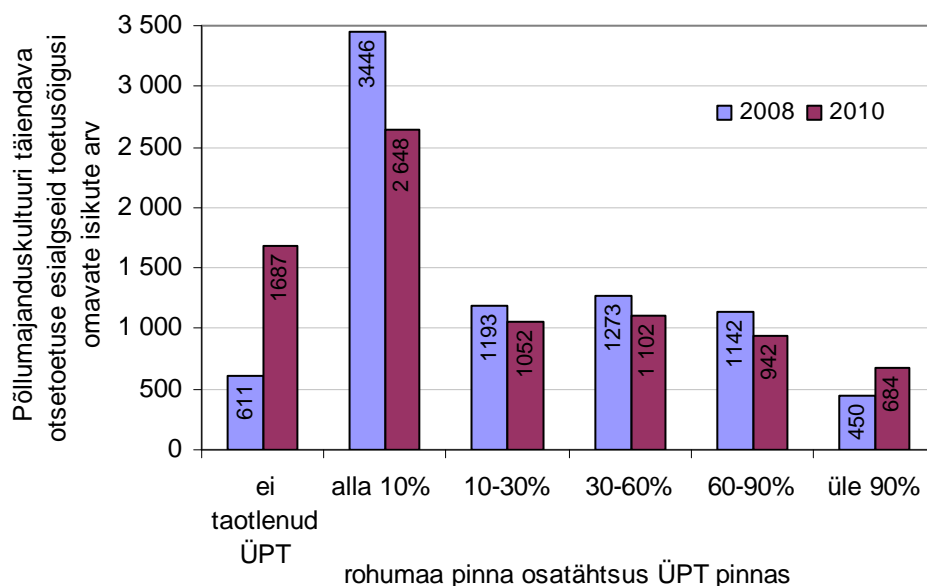
Põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgseid toetusõigusi omavate isikute ÜPT taotlustele oli märgitud 2010. aasta kogu heakskiidetud taotlustel olevast ÜPT pinnast 79% ehk 688,7 tuh ha. Seejuures 18% ÜPT hektaritest kasutatakse rohumaa ja 82%-l hektaritest kasvatatakse põllukultuure. Toetusõigusi omavate isikute ÜPT pinna suurust kajastab tabel 18. Seejuures toetusõigusi omavatest isikutest 1 687 ei ole 2010. aastal ÜPT taotlenud. Kasutatava põllumajandusmaa suurus ulatub ÜPT taotluste järgi 1,03 ha kuni 5 704,8 ha-ni. Kõige enam (40%) on esialgseid toetusõigusi omavate isikute hulgas majapidamisi suurusega 10-100 ha.

Tabel 18. Põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgseid toetusõigusi omavate isikute 2010. aastal taotletud ÜPT pindala, ha

Taotletud ÜPT pindala suurus taotleja kohta	ÜPT pindala 2010		Isikud	
	ha	%	arv	%
0 ha (ei taotlenud ÜPT)	0	0	1 687	21
1-10 ha	9 946	1	1 843	23
10-100 ha	107 091	16	3 280	40
100-500 ha	210 889	31	971	12
500-1000 ha	149 681	22	213	3
üle 1000 ha	211 153	31	121	1
Kokku	688 760	100	8 115	100

Allikas: PRIA, PM

2008. aastal oli põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgseid toetusõigusi omavate isikute kindlaksmääratud ÜPT ha arv 707,7 tuh ha, millest rohumana oli taotlustel märgitud 118,0 tuh ha (16,7%). Seega moodustas põllukultuuride pindala ÜPT pinnast 83,3% (589,6 tuh ha). 2010. aastal oli sama ÜPT taotlustel olev pindala vähenenud 18,9 tuh ha võrra ning rohumaa osatähtsus oli suurenenud 1,6 pp võrra (märgitud rohumaa pindala 126,0 tuh ha - 18,3%, põllukultuuride pindala 562,5 tuh ha - 81,7%). ÜPT taotlustel märgitud rohumaa pinna osatähtsus ÜPT pinnast on väga erinev (joonis 24). 2010. aastal oli võrreldes 2008. aastaga suurenenud nende taotluste arv, kus rohumaa pindala moodustab enam kui 90% ÜPT pinnast. Samuti on suurenenud isikute arv, kellele oli määratud põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse esialgseid toetusõigused, kuid kes ei taotlenud ÜPTd 2010. aastal võrreldes 2008. aastaga 611-lt 1 687-le.

Allikas: PRIA, PM

Joonis 24. Põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigusi omavate isikute 2008. a heakskiidetud ja 2010. a ÜPT taotlustel oleva rohumaa osatähtsus

Veise, piima ja ute täiendava otsetoetuse toetusõigused

PRIA registris oli 31. detsembri 2009 seisuga registreeritud loomadega majapidamisi 7 178. Enamusel (95%) loomapidajatest oli omandis või renditud maa, millelt varuda sööta, ja millele taotletakse ka ÜPT.

Tabelis 19 on kajastatud andmed esialgselt määratud toetusõiguste liikide lõikes PRIA registris registreeritud loomade arvu ning 2009. ja 2010. aasta ÜPT taotlemise järgi. Veise täiendava otsetoetuse toetusõigusi omavatest 6 451 isikust ei olnud PRIA registris registreeritud loomi 2 357 isikul (36%) - neile kuulub toetusõigusi 9 392,54 lü, mis moodustab kogu vastavatest esialgsetest toetusõigustest 11,8%. Samas piima täiendava otsetoetuse toetusõigusi omavast 1 499 isikust 224 isikul (14,9%) ei olnud PRIA registris registreeritud loomi. Neile kuulub 27 972 t kohta toetusõigusi, mis moodustab 4,5% vastavatest esialgsetest toetusõigustest. Ute täiendava otsetoetuse toetusõigusi omavast 925 isikust 78-l (8,4%) ei olnud PRIA registris registreeritud loomi. Neile kuulub 2 036 toetusõigust, mis moodustab 5,5% kogu vastavatest esialgsetest toetusõigustest.

Tabel 19. Isikute arv, kellele esialgselt määrati veise, piima või ute täiendava otsetoetuse toetusõigused, nende nimele registreeritud põllumajandusloomade olemasolu PRIA registris seisuga 31.12.2009 ja ÜPT taotlemine 2009. aastal

	Täiendav otsetoetus		
	Veise	Piima	Ute
Kokku esialgsete toetusõigustega isikuid	6 451	1 499	925
Oli PRIA registris loomi ja taotles ÜPT 2009. aastal	3 642	1 232	734
Oli PRIA registris loomi ja ei taotlenud ÜPT 2009. aastal	452	43	113
sh ei taotlenud ÜPT ka 2010. aastal	400	28	99
Ei olnud PRIA registris loomi ja ei taotlenud ÜPT 2009. aastal	1 169	88	46
Ei olnud PRIA registris loomi ja taotles ÜPT 2009. aastal	1 188	136	32
Ei olnud PRIA ja taotles ÜPT 2010. aastal	1 128	137	32

Allikas: PRIA, PM

Eeldatavasti tegelevad tabelis 19 nimetatud isikud, kellel seisuga 31.detsember 2009 ei olnud PRIA registris registreeritud loomi, kuid taotlesid 2010. aastal ÜPT-d, jätkuvalt põllumajandusliku tegevusega, kuigi nende tootmissuund on muutunud.

Tabel 20. Veise, piima ja ute täiendava otsetoetuse esialgselt määratud toetusõigused ja 2010. aastal taotluste menetlemise käigus määratud toetusõigused

	Täiendav otsetoetus		
	Veise	Piima	Ute
Kokku esialgsete toetusõigustega isikuid	6 451	1 499	925
2010. a heakskiidetud toetuse taotlused	4 582	1 373	771
2010. a heakskiidetud taotluste osatähtsus	71%	92%	83%
Kokku esialgseid toetusõigusi	79 549 lü	626 652 t	37 071 utte
2010. a heakskiidetud toetuse taotlustel toetusõigusi	73 362 lü	622 295 t	33 598 utte
2010. a heakskiidetud taotluste toetusõiguste osatähtsus	92%	99%	91%

Allikas: PRIA, PM

Võrreldes esialgseid määratud toetusõigusi ja 2010. aastal heakskiidetud taotluste andmeid, on kõige enam taotlenud toetust tootmissuunaga piimatootjad. Nende arv on küll vähenenud 8%, kuid esialgselt määratud toetusõigustest on kasutamata vaid 1%

(tabel 20). Üle on antud piima täiendava otsetoetuse toetusõigusi 5-le isikule, kelle varem neid ei olnud, 447 716 kg

Kui veise täiendava otsetoetuse esialgseid toetusõigusi oli 2010. aastal kasutamata 8%, siis isikuid, kelle taotlused heaks kiideti oli 29% (1 917 isikut) vähem kui esialgselt määratud toetusõigustega isikuid (tabel 20). Isikuid, kellele oli toetusõigused võõrandatud, oli 48 ja neile kuulub peale võõrandamist 159,8 lü. 10% isikutest, kes jätsid ise oma toetusõigused kasutamata, omasid alla 1 lü ulatuses toetusõigusi isiku kohta (kokku 110 lü).

Ute täiendava otsetoetuse heakskiidetud taotluste arv oli 17% väiksem esialgselt määratud toetusõigustega isikute arvust. Samas oli toetusõigusi kasutamata vaid 9%, seda 167-l isikul (tabel 20). Toetusõigusi oli võõrandatud 13 isikule, kellel neid enne ei olnud, 508 ute kohta. Neist 10l isikul oli PRIA loomade registris 2009. aasta lõpu seisuga lambad ja 3-l mitte (nemad aga soetasid loomad enne ute täiendava otsetoetuse taotlemist 2010. aastal).

Põllumajandusmaa heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes

Toetusõigusi omavate isikute hulgas oli isikuid, kelle nimele ei olnud PRIA registris seisuga 31. detsember 2009 registreeritud ühtegi põllumajanduslooma ja kes olid ÜPT taotlusel märkinud kogu ÜPT pindala rohumaana ehk nad ei kasvatanud ka teisi põllumajanduskultuure. Tabelis 21 on toodud andmed nende isikute arvu ja ÜPT pindala kohta, kelle põllumajanduslikuks tegevuseks on põllumajandusmaa heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes hoidmine.

Tabel 21. Isikute arv, kes hoiavad maad heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes ja vastav ÜPT pindala 2009. aastal

	Kokku	Täiendava otsetoetuse esialgsed toetusõigused					
		sh puuduvad	sh põllumajanduskultuuri	sh heina-seemne	sh veise	sh piima	sh ute
Isikute arv	3 856	3 413	158	0	312	26	8
Nende ÜPT pindala* 2009. aastal, ha	37 639	33 385	1 763	0	2 842	339	111

* kogu ÜPT pindala on kasutusel rohumaana
Allikas: PRIA, PM

ÜPT taotlejaid, kellele ei ole esialgselt määratud täiendavate otsetoetuste toetusõigusi, ja kes taotlevad ÜPT vaid rohumaadele oli 3 413 ja nende hooldada oli 33,4 tuh ha põllumajandusmaad. Kokku oli 2009. aasta andmete järgi taotlejaid, kes hoidsid põllumajandusmaad heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes 3 856 ja nende hooldada on 37,6 tuh ha, mis moodustas kogu 2009. aasta heakskiidetud ÜPT pinnast (861,2 tuh ha) 4,8%. Võrreldes samade isikute 2010. aasta ÜPT taotluste andmeid, siis taotles ÜPTd vaid 3 515 isikut 35,6 tuh ha kohta. Seejuures kogu ÜPT pindala märkis rohumaana 3 337 isikut (32,9 ha kohta). Seega 178 isikut otsustas kasvatada põllukultuure ja seda 493,2 ha-l.

4.6 Otsetoetused ja täiendavad otsetoetused 2004-2010

Põllumajandusega tegelevatele isikutele makstakse otsetoetusi ja täiendavaid otsetoetusi EL ÜPP I samba raames vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 73/2009. Eestis on rakendatud ühtse pindalatoetuse skeemi (*Single Area Payment Scheme*) koos täiendavate otsetoetustega, mida saavad rakendada ainult nn uued EL liikmesriigid.

Tabel 22. Otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste määratud summad aastatel 2004-2010, mln kr

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ÜPT	332,17	431,96	532,44	630,96	790,16	946,6	1 099,9
Piimasektori eritoetus	x	x	x	x	x	x	19,01
Energiakultuuritoetus *	x	x	x	x	5,69	13,17	16,31
Otsetoetused kokku	332,17	431,96	532,44	630,96	795,85	959,75	1 135,22
Põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus	205,04	160,36	292,32	x	x	x	x
Põllukultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus	x	x	x	214,03	213,94	122,56	x
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus	x	x	x	103,32	116,52	75,37	244,92
Heinaseemne täiendav otsetoetus	x	x	x	x	0,80	0,81	0,83
Ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus	76,85	7,52	13,60	20,57	28,14	17,54	26,78
Veise kasvatamise täiendav otsetoetus		55,25	59,15	x	x	x	x
Veiste LÜ alusel makstav täiendav otsetoetus	x	x	x	93,28	113,92	69,79	x
Veise täiendav otsetoetus	x	x	x	x	x	x	89,00
Piimalehma kasvatamise täiendav otsetoetus**	108,79	109,66	157,51	x	x	x	x
Piima tootmiskvoodi alusel makstav täiendav otsetoetus	x	x	x	252,17	276,80	150,45	x
Piima täiendav otsetoetus	x	x	x	x	x	x	168,02
Ute kasvatamise täiendav otsetoetus	4,13	5,47	6,53	8,09	8,90	5,99	7,20
Ute täiendav otsetoetus	x	x	x	x	1,85	1,73	2,81
Kokku täiendavad otsetoetused	394,81	338,26	529,10	691,46	760,86	444,24	539,58
Kokku toetused	726,98	770,22	1061,54	1322,41	1556,71	1403,98	1674,80

* määratud eelneva aasta taotluste alusel

** rahvuslik skeem, maksti enne EL liitumist

Allikas: PRIA, PM

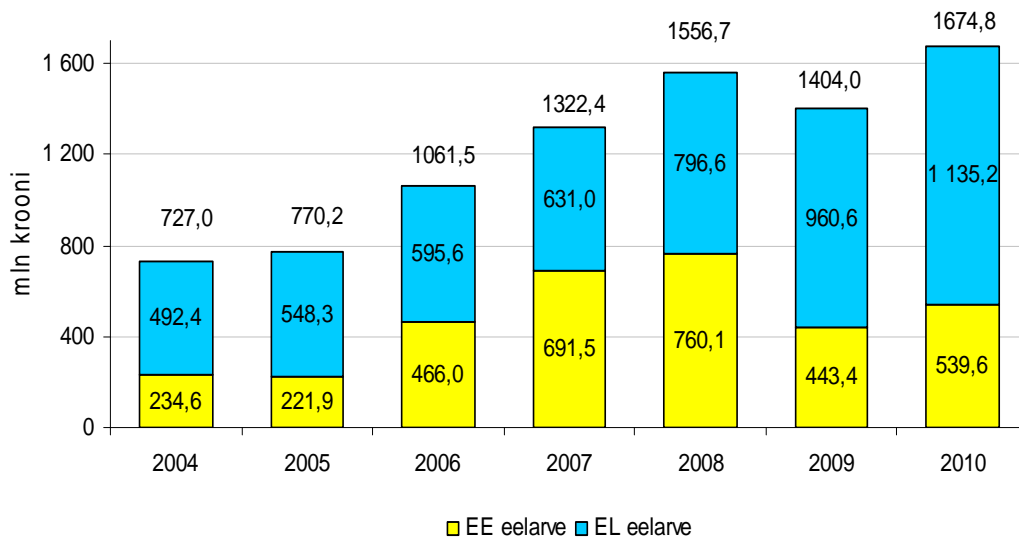
Ühtne pindalatoetus on lihtsustatud skeem, kus EL eelarvevahenditest eraldatav otsetoetuste kogusumma jagatakse taotlemise aastal heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes olevate toetusõiguslike põllumajandusmaa hektarite arvuga. EL vahenditest makstav otsetoetuste tase on arvatud vastavalt 30. aprillil 2004 EL-s kehtinud toetustele ja liikmesriigile määratud toetusõigustele ning see summa suureneb aasta-aastalt jõudes 2013. aastal 100%-ni. 2010. aastal maksti Eestis

otsetoetusi (ühtne pindalatoetus ja piimasektori eritoetus) 70% tasemel ja täiendavaid otsetoetusi sai juurde maksta üldreeglina 100% tasemeni.

2009. aasta 1. augustiks esitas Eesti Euroopa Komisjonile taotluse maksta aastatel 2010-2013 piimasektori eritoetust eesmärgiga säilitada tootmistase majapidamistes, kus on 100 ja vähem piimalehma ning saartel asuvates majapidamistes, mis ei oma tasuta püsiühendust piimatööstust omava piirkonnaga.

2010. aastal lõpetati energiakultuuritoetuse maksmine, sest nõudlus maailmaturul energiakultuuritoodete järgi on tõusnud ja vajadust selle sektori toetamiseks enam ei ole ning põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus seoti lõplikult tootmisest lahti.

Kokku on perioodil 2004-2010 määratud otsetoetusi 8,5 mld kr (543,2 mln eurot, tabel 22), millest 60,5% on määratud EL eelarvest ja 39,4% Eesti riigieelarvest. Joonis 25 kajastab vastavat jaotust aastate lõikes.

Allikas: PM

Joonis 25. Otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste määratud summad Eesti ja EL vahenditest aastatel 2004-2010, mln kr

ÜPT ja täiendavate otsetoetuste ühikumäärade kohta alates aastast 2004 annab ülevaate tabel 23. Ühikumäära kujunemise aluseks on vastaval aastal eelarveliste vahendite maht ja taotletud ühikute arv. Kui varasematel aastatel kinnitas ühikumäära põllumajandusminister, siis alates 2010. aastast kinnitab ühikumäära PRIA peadirektor.

Tabel 23. Otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste ühikumäärad aastatel 2004-2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ÜPT (kr/ha)	414,00	526,65	659,80	759,72	932,61	1107,79	1265,79
Energiakultuuritoetus	x	x	x	495,25	704,1	704,1	x
Piimasektori eritoetus, koef 1	x	x	x	x	x	x	1157,47
Põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus (kr/ha)	632,80 ¹	470,20	836,90	x	x	x	x
Põllukultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus (kr/ha)	x	x	x	588,00	538,50	312,00	x
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus (kr/ha)	x	x	x	292,47	340,80	231,40	
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus (kr/toetusõiguse kohta)	x	x	x	x	x	x	343,43
Heinaseemne täiendav otsetoetus (kr/ha) ⁴	x	x	x	x	579,20	565,70	583,46
Ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus (kr/veis)	1084 (koef1,4)	1364,00	1784,80	1889,00	2013,00	997,60	1290,93
Veise kasvatamise täiendav otsetoetus (kr/koef 1)	774,30	791,80	759,90	x	x	x	x
Veiste loomühikute alusel makstav täiendav otsetoetus (kr/lü)	x	x	x	1230,00	1525,00	938,65	x
Veise täiendav otsetoetus (kr/ toetusõiguse kohta)	x	x	x	x	x	x	1213,23
Piimalehma kasvatamise täiendav otsetoetus	1065 kr/lehm ²	1029,34 kr/lehm	0,26 (kr/kg)	x	x	x	x
Piima tootmiskvoodi alusel makstav täiendav otsetoetus (kr/kvoodi kg)	x	x	x	0,40	0,44	0,24	x
Piima täiendav otsetoetus (kr/toetusõiguse kohta)	x	x	x	x	x	x	0,27
Ute kasvatamise täiendav otsetoetus (kr/utt)	219,30 ³	214,00	221,30	219,00	219,00	143,60	159,38
Ute täiendav otsetoetus (kr/utt) ⁴	x	x	x	x	53,00	51,45	83,71

1 - sertifitseeritud heinaseemnekasvatuse täiendav otsetoetus: kõrrelised 752,32 kr/ha, liblikõielised 1140,44 kr/ha

2 - rahvuslik skeem, maksti enne EL liitumist (2004. aastal)

3 - 2004. a lamba kasvatamise täiendav otsetoetus

4 - alates 2010.aastast kr/toetusõiguse kohta

Allikas: PM

Tabelisse 24 on koondatud otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste heakskiidetud taotluste ja ühikute arv aastate lõikes. ÜPT taotlejate arv on vähenenud 2010. aastal võrreldes 2004. aastaga 14%, samas on pindala heakskiidetud taotlustel suurenenud 8%.

Ute kasvatamise täiendava otsetoetuse taotlejate arv on suurenenud 28% ja uttede arv heakskiidetud taotlustel üle 2 korra võrreldes 2004. aastaga. Veelgi enam on aastate jooksul suurenenud ammalehma kasvatamise täiendava otsetoetuse taotlejate arv, mis võrreldes 2005. aastaga on 2010. aastaks suurenenud ligi 2 korda. Ammalehmade arv heakskiidetud taotlustel on suurenenud samal ajal 4 korda.

Tabel 24. Otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste heakskiidetud taotluste ja nendel kindlaksmääratud ühikute arv aastatel 2004-2010

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ühtne pindalatoetus	Taotluste arv	18 597	18 687	17 884	17 336	17 039	15 758	15 970
	Pindala (ha)	803 715	824 396	811 603	832 091	848 307	856 204	871 305
Piimasektori eritoetus	Taotluste arv	x	x	x	x	x	x	829
	Veiste arv	x	x	x	x	x	x	17 687
Energiakultuuritoetus	Taotluste arv	x	x	x	127	174	219	x
	Pindala (ha)	x	x	x	11 568	20 567	23 169	x
Põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus	Taotluste arv	7 849	7 406	6 749	x	x	x	x
	Pindala (ha)	324 342	341 259	349 453	x	x	x	x
Põllukultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	6 743	6 585	5 766	x
	Pindala (ha)	x	x	x	364 183	397 415	392 822	x
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	6 455	6 191	5 577	x
	Pindala (ha)	x	x	x	353 264	341 906	325 718	x
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus (2006.a referentsi järgi)	Taotluste arv	x	x	x	x	x	x	5 589
	Pindala (ha)	x	x	x	x	x	x	332 345
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus (2008. a referentsi järgi)	Taotluste arv	x	x	x	x	x	x	5 754
	Pindala (ha)	x	x	x	x	x	x	380 822
Heinaseemne täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	x	52	54	54
	Pindala (ha)	x	x	x	x	1 373	1 425	1 425
Ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	704	855	1 099	1 176	1 309	1 372
	Veiste arv	x	5 523	7 621	10 890	13 982	17 590	20 769
Veise kasvatamise täiendav otsetoetus	Taotluste arv	6 254	6 920	6 269	x	x	x	x
	Veiste arv	132 829	221 675	122 755	x	x	x	x
Veiste lü alusel makstav täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	5 324	5 018	4 770	x
	lü arv	x	x	x	75 841	74 702	74 353	x
Veise täiendav otsetoetus	Taotluste arv							4 582
	Veiste arv							73 362
Piimalehma kasvatamise täiendav otsetoetus**	Taotluste arv	2 627	x*	1 620	x	x	x	x
	Veiste arv	101 144	106 531	98 970	x	x	x	x
Piima tootmiskvoodi alusel makstav täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	1 453	1 433	1 403	x
	Tootmiskvoot, t	x	x	x	630 420	629 089	626 863	x
Piima täiendav otsetoetus	Taotluste arv							1 373
	Tootmiskvoot, t							622 295
Ute kasvatamise täiendav otsetoetus	Taotluste arv	729	879	888	925	914	914	931
	Uttede arv	18 945	25 616	29 551	36 947	40 825	41 821	45 329
Ute täiendav otsetoetus	Taotluste arv	x	x	x	x	832	791	771
	Uttede arv	x	x	x	x	34 843	33 624	33 598

* 2004. a maksti ammalehmadele toetust veise kasvatamise täiendava otsetoetuse raames,

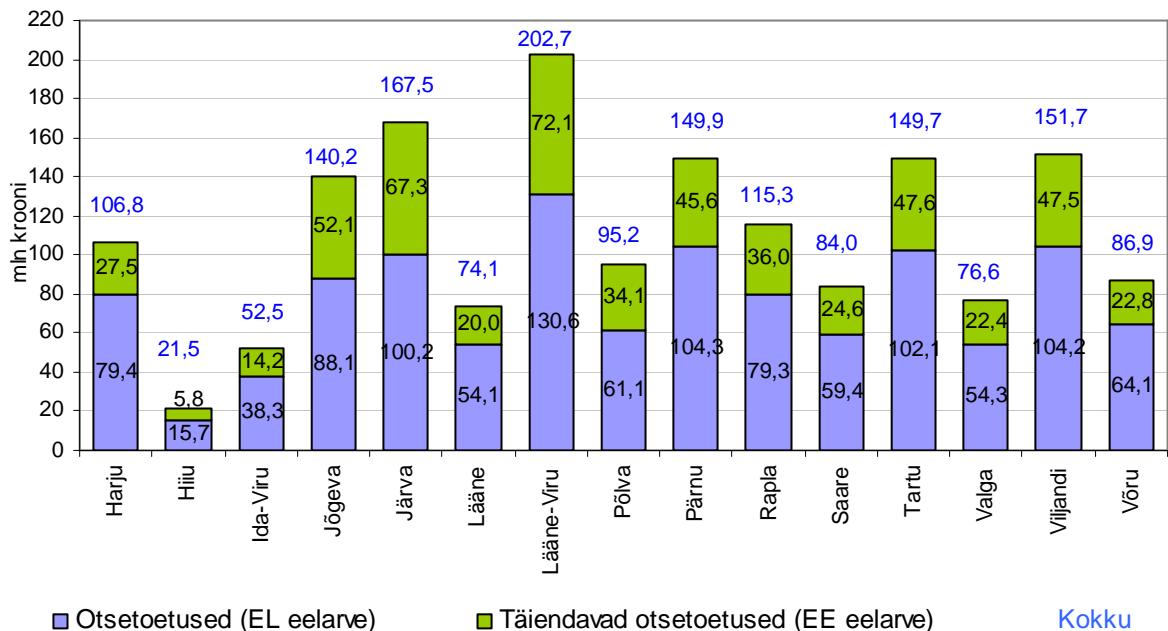
** 2005. a maksti piimalehma kasvatamise täiendavat otsetoetust veise kasvatamise täiendava otsetoetuse ühe osana ja eraldi taotlejate arvu välja ei tooda. 2006. a maksti toetust piima tootmiskvoodi kg kohta, kuid tabelis on esitatud piimalehmade arv.

Allikas: PRIA

Otsetoetused ja täiendavad otsetoetused 2010. aastal

Otsetoetusteks ja täiendavateks otsetoetusteks määrati 2010. aastal 1 674,8 mln kr (107,04 mln eurot), mida on 19,3% enam kui 2009. aastal (tabel 22) ja 2,3 korda enam kui 2004. aastal. EL eelarvest makstavateks otsetoetusteks (ÜPT, energiakultuuritoetus ja piimasektori eritoetus) määrati taotlejatele 1 135,2 mln krooni (72,55 mln eurot), mis on 18,2% enam kui 2009. aastal. Täiendavateks otsetoetusteks määrati Eesti riigieelarvest 539,58 mln krooni (34,49 mln eurot), mis moodustab ligikaudu kolmandiku kogu otsetoetuste summast ja on 21,5% enam kui 2009. aastal. Täiendavatest otsetoetustest määrati 2010. aastal 54% loomakasvatusele ja 46% taimekasvatusele. 2004. aastal olid osatähtsused vastavalt 32% ja 68%.

Maakondade lõikes (joonis 26) määrati 2010. aastal otsetoetusi enim (sarnaselt varasematele aastatele) Lääne-Virumaale - 12,3% otsetoetuste kogusummast. Väikseim summa määrati Hiiumaale - 1,3% toetuste kogusummast. Võrreldes 2009. aastaga on toetuste kogusumma enim suurenenud Ida-Virumaal (24,5%) tulenevalt eelkõige ÜPT summa 22%lisest suurenemisest.

Allikas: PRIA, PM

Joonis 26. Otsetoetused ja täiendavad otsetoetused maakondade lõikes 2010. aastal

ÜPT, energiakultuuritoetus, põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus ja heinaseemne täiendav otsetoetus

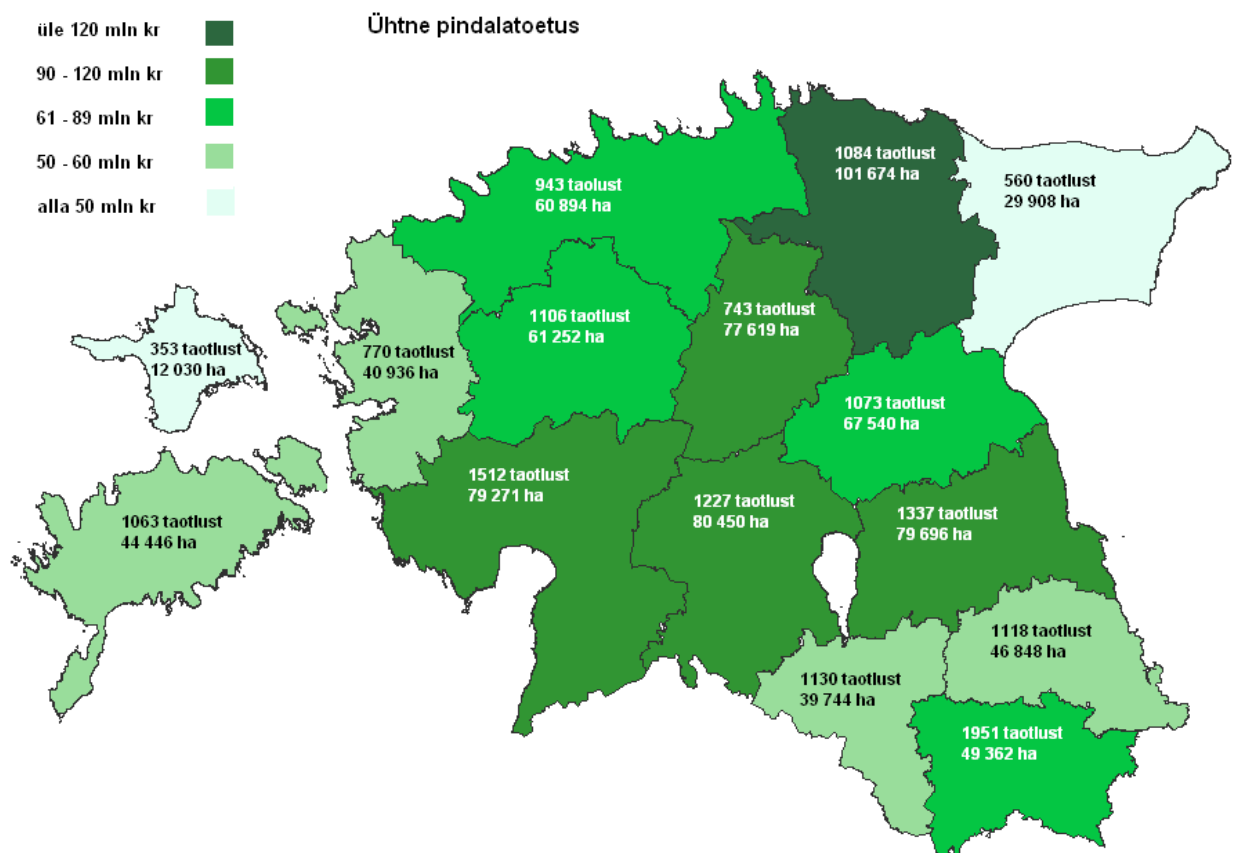
ÜPTd, põllumajanduskultuuri täiendavat otsetoetust ja heinaseemne täiendavat otsetoetust maksti vastavalt põllumajandusministri 24. märtsi 2010. aasta määrusele nr 36. PRIA kehtestas heinaseemne täiendava otsetoetuse ühikumäära 4. novembril ja ÜPT ning põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse ühikumäära 22. novembril 2010. Määratud toetused maksti taotlejatele 2011. aasta jaanuariks.

ÜPT saamiseks laekus 2010. aastal 16 098 taotlust, mis on 154 taotlust enam kui 2009. aastal. Heaks kiideti 15 970 taotlust ja pindala heakskiidetud taotlustel suurenes 1,8%. Kokku määrati toetust 2010. aastal 1 099,9 mln krooni (70,3 mln eurot) ja

pindala heakskiidetud taotlustel oli kokku 871 303 ha. Määratud ÜPT summa suurenes võrreldes 2009. aastaga 16,2%.

ÜPT jaotumine maakondade lõikes on olnud sarnasel tasemel kogu perioodi 2004-2010 vältel. Täpsemad andmed taotlejate ja summade kohta maakonniti on lisas 7.

Sarnaselt eelnevatele aastatele kiideti kõige enam heaks taotlusi Võrumaal (1 951) ja kõige vähem Hiiumaal (363). Võrumaal oli keskmine pindala taotluse kohta teiste maakondadega võrreldes kõige väiksem - 25,3 ha. Suurim keskmine pindala taotluse kohta oli Järvamaal - 104,5 ha. Kõigi maakondade lõikes oli ühe heakskiidetud taotluse kohta keskmiselt 54,56 ha ÜPT tingimustele vastavat põllumajandusmaad. Enim määrati 2010. aastal ÜPT Lääne-Virumaa taotlejaile – 128,5 mln kr mis moodustab 11,7% määratud kogusummast. Kõige vähem määrati ÜPT Hiiumaale – 15,15 mln kr, mis moodustab 1,4% määratud ÜPT kogusummast. Joonis 27 kajastab 2010. aastal heakskiidetud ÜPT ha ja taotluste ning määratud summade jaotumist maakondade lõikes vastavalt heakskiidetud ÜPT taotlustele.

Allikas: PRIA, PM

Joonis 27. ÜPT heakskiidetud taotluste arv, heakskiidetud ha taotlustel ja määratud toetuse summad maakondade lõikes 2010. aastal

Energiakultuuritoetus 2007 - 2009

EL-15 alustas energiakultuuritoetuse maksmist 2005. aastal ning 2007. aastal laienes see ka uutele liikmesriikidele. Energiakultuuritoetuse eesmärgiks oli süsinikdioksiidi asendamise läbi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise ja tootmisest kõrvale jäetud maa kasutuselevõtmine tehniliste kultuuride kasvatamiseks. Energiakultuuritoetust rahastati täies ulatuses EL eelarvest. ÜPP „tervisekontrolli“ käigus otsustati energiakultuuritoetusest loobuda alates 2010. aastast. Seega oli energiakultuuritoetust Eestis võimalik taotleda aastatel 2007-2009.

Väljamakseid tehti aastatel 2008-2010, sest toetus maksti välja hiljemalt taotlemisaastale järgneva aasta 30. juunil üheaastaste kultuuride eest peale kogu saagi tarnimist ja mitmeaastaste kultuuride eest kõigil vahepealsetel aastatel enne saagi tarnimist.

Energiakultuuritoetuse⁷ taotlejal tuli sõlmida kokkuostja või esmatöötlejaga leping iga tarnitava tooraine kohta. Toetust maksti järgmiste kultuuride kasvatajatele: raps, rüps, oder, nisu, kaer, rukis, tritikale, päideroog, ida-kitsehernes, kanep ja paju.

Toetust saanud pindadel kasvatati peamiselt rapsi ja rüpsi (üle 90% kogu energiakultuuride taotletud pindalast).

Energiakultuuritoetuse taotlemise kohta maakonniti perioodil 2007-2009 annab ülevaate lisa 8.

Kui 2007. aastal oli heakskiidetud taotlusi 123, siis 2008. aastal oli neid 168 ja 2009. aastal 219, mida on 96 taotleja võrra rohkem kui 2007. aastal.

2009. aastal oli pindala taotlustel võrreldes 2008. aastaga 18% suurem. Võrreldes 2007. aastaga suurenes energiakultuuritoetuse taotletav pindala kogu perioodi jooksul Eestis 2,1 korda. Energiakultuuritoetuse kindlaksmääratud pindala oli 2009. aastal EL-s kokku 1 841,9 tuh ha, mis on veerandi võrra rohkem kui 2008. aastal. Kogu EL kindlaksmääratud pinnast moodustas Eesti osa vaid 1,3% (24,2 tuh ha).

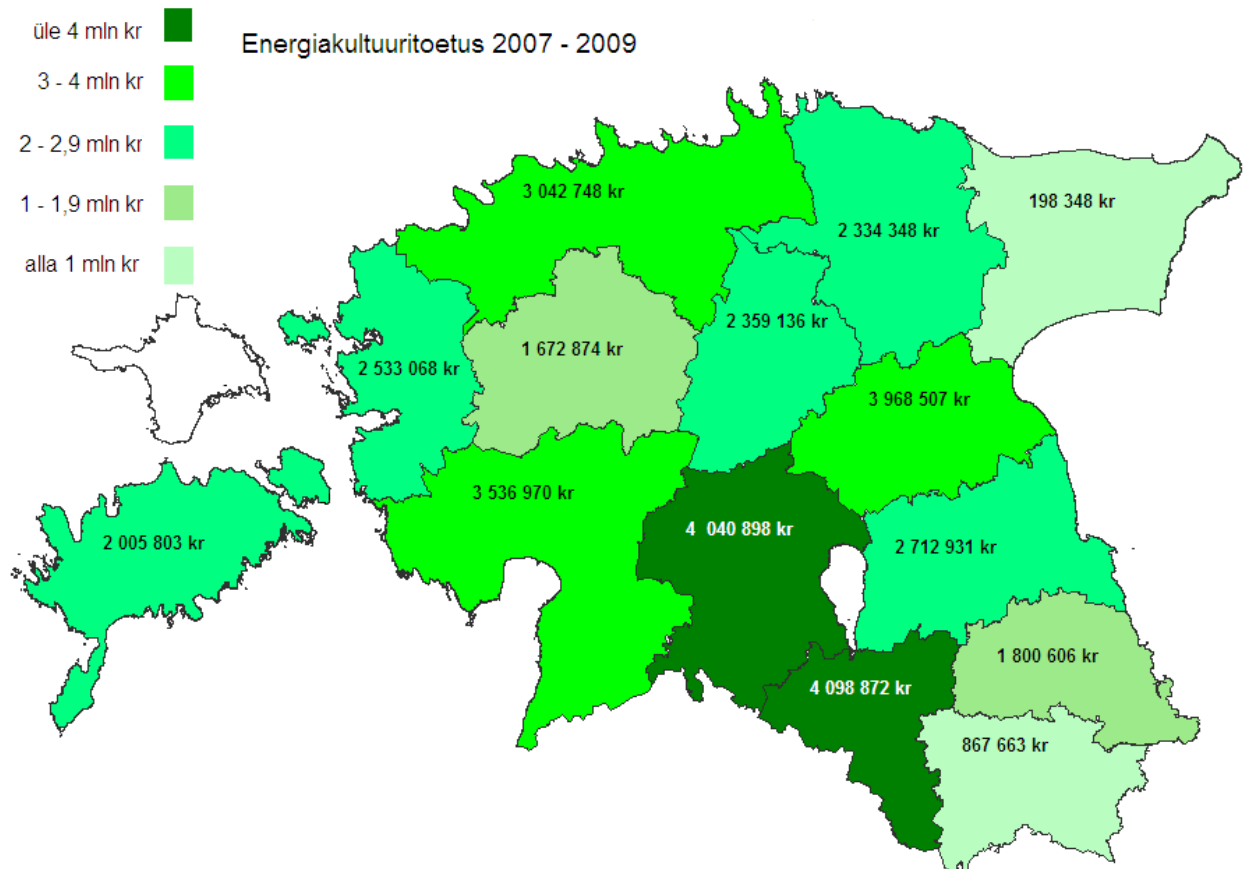
Energiakultuuritoetuse ühikumääraks kujunes 2007. aastal 31,65 eurot, kuna EL-s tagatud maksimumpindala (2,0 mln ha) ületati. 2008. ja 2009. aastal oli ühikumääraks kehtestatud maksimaalne 45 eurot. Sõltuvalt heakskiidetud taotluste arvu ja ühikumäära suurenemisest, suurenes igal aastal ka energiakultuuritoetuseks määratud summa. 2008. aastal suurenes määratud summa võrreldes eelneva aastaga 61% ja 2009. aastal 24% .

Aastatel 2007-2008 määrati kõige suurem osa toetuse summast Viljandi- (19%) ja Tartumaale (12%). Väikseima osatähtsuse moodustasid Ida-Viru-, Saare- ja Võrumaale määratud summad. 2009. aastal toimus aga muutus ja suurima osatähtsuse moodustasid Valga- (19%), Jõgeva- (12%) ja Saaremaale (11%) määratud summa. Toetust määrati kõige vähem Ida-Virumaale (0,6%) ja Raplamaale (0,8%). Hiiumaa oli ainuke maakond, kus ei esitatud kogu toetuse määramise perioodi jooksul ühtegi taotlust.

Keskmine pindala suurus heakskiidetud taotlustel oli 2007. aastal 93 ha ja maakondadest oli suurim keskmine pindala ühe taotluse kohta Tartumaal (154 ha). Märkimisväärselt ei muutunud keskmine pindala ka järgnevatel aastatel (2008. aastal 110 ha ja 2009. aastal 106 ha). Suurim keskmine pindala ühe taotluse kohta oli neil aastatel Jõgevamaal (2008. aastal 209 ha ja 2009. aastal 190 ha taotluse kohta). Väikseim keskmine pindala taotluse kohta on olnud kogu taotluse määramise perioodi jooksul Ida-Virumaal ja Võrumaal. Kogu toetusperioodi jooksul oli väikseim keskmine pindala taotluse kohta 2007. aastal Võrumaal - vaid 16 ha.

Kogu perioodi 2007 – 2009 määratud summasid ja jaotust iseloomustab joonis 28.

⁷ Energiakultuuri toetuse menetlemise aluseks oli Põllumajandusministri määrus nr 59 20. aprillist 2007. a ja eelneva kehtetuks tunnistamise järel määrus nr 35 10. aprillist 2008. a "Energiakultuuri toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord".

Allikas: PRIA, PM

Joonis 28. Energiakultuuritoetuse määratud summad kokku maakonniti perioodil 2007-2009.

Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus on taotlemise aastal tootmise kohustusest lahtiseotud toetus, mida saab taotleda määratud toetusõiguse alusel põllumajandusliku tegevusega tegelev isik, kes taotleb ka ÜPTd. Toetusõiguse määramise aluseks on taotlejale 2006. aasta põllumajanduskultuuri ja/või 2008. aasta põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõiguslike põllukultuuride hektarite arv.

Toetuse saamiseks 2006. aasta referentsi alusel esitasid põllumajandustootjad 2010. aastal 6 572 taotlust, millest heaks kiideti 5 589 taotlust ja toetust maksti 114,14 mln krooni (7,29 mln eurot) 332 tuh hektari kohta.

2008. aasta referentsi alusel toetuse saamiseks esitati 6 572 taotlust, millest heaks kiideti 5 754 taotlust ja toetust maksti 130,79 mln kr (8,36 mln eurot) 381 tuh hektari kohta.

Põllukultuuride kasvatamise täiendava otsetoetuse taotlejate arv oli suurenenud 2008. aastal võrreldes 2006. aastaga 14%, seetõttu on ka 2008. aasta referentsi alusel makstava toetuse summa suurem.

Kokku maksti põllumajanduskultuuri täiendavat otsetoetust 2010. aastal 244,92 mln kr (15,65 mln eurot). Täpsemad andmed taotlemise kohta maakonniti on lisas 7.

Nii 2006. aasta referentsi kui ka 2008. aasta referentsi alusel määrati kõige suurema osatähtsusega summa Lääne-Virumaale (15% kogu määratud toetuse summast). Väikseima osatähtsuse moodustab mõlema referentsaasta järgi määratud summadest Hiiumaale määratud summa (alla 1 %).

Heinaseemne täiendav otsetoetus on taotlemise aastal tootmise kohustusest lahtiseotud toetus, mida saab taotleda määratud toetusõiguste alusel.

Toetusõiguse määramise aluseks olid 2006. aasta toetusõiguslikud heinaseemnekultuuride põllud. Taotleja pidi jätkama põllumajanduslikku tegevust, kasvatades oma majapidamises kas 1 lü jagu põllumajandusloomi või hoides korras vähemalt 1 ha põllumajandusmaad.

Toetuse saamiseks esitati 2010. aastal 57 taotlust ja neist 54 kiideti heaks. Kindlaksmääratud toetusõigusi oli 1 424,7 ha kohta ja toetust määrati summas 831,26 tuh kr (53,13 tuh eurot) (lisa 7). Toetuse taotlemine on vähenenud iga aastaga - 2008. aastal esitati 80 taotlust ja 2009. aastal 62 taotlust. Enim taotleti toetust Tartumaal (10 taotlust) - 31,4% kõigist esitatud taotlustest. Hiiumaal ja Ida-Virumaal referentsaastatel põldtunnustatud heinaseemnepõldusid ei olnud.

Loomakasvatuse täiendavad otsetoetused ja piimasektori eritoetus

2010. aastal maksti viit erinevat loomakasvatuse täiendavat otsetoetust⁸. Loomakasvatuse täiendavatest otsetoetustest on ammlehma kasvatamise ja ute kasvatamise täiendav otsetoetus seotud taotlemise aastal kasvatatavate loomade arvuga. Veise, piima ja ute täiendav otsetoetus on tootmisest lahtiseotud ja makstakse täiendava otsetoetuse toetusõiguste alusel.

PRIA kehtestas loomakasvatuse täiendava otsetoetuse ühikumäära 21. mail 2010 ja toetused maksti välja peamiselt juunis ja juulis.

Lisaks Eesti riigieelarvest finantseeritud loomakasvatuse täiendavatele otsetoetustele maksti 2010. aastal ka EL eelarvest rahastatud piimasektori eritoetust.

Ammlehma kasvatamise täiendavat otsetoetust võis taotleda lihatõugu ammlehmade ja lehmmullikate kohta, kelle suhtes olid täidetud kõik identifitseerimise ja registreerimise nõuded ning karja suuruse säilitamise nõue.

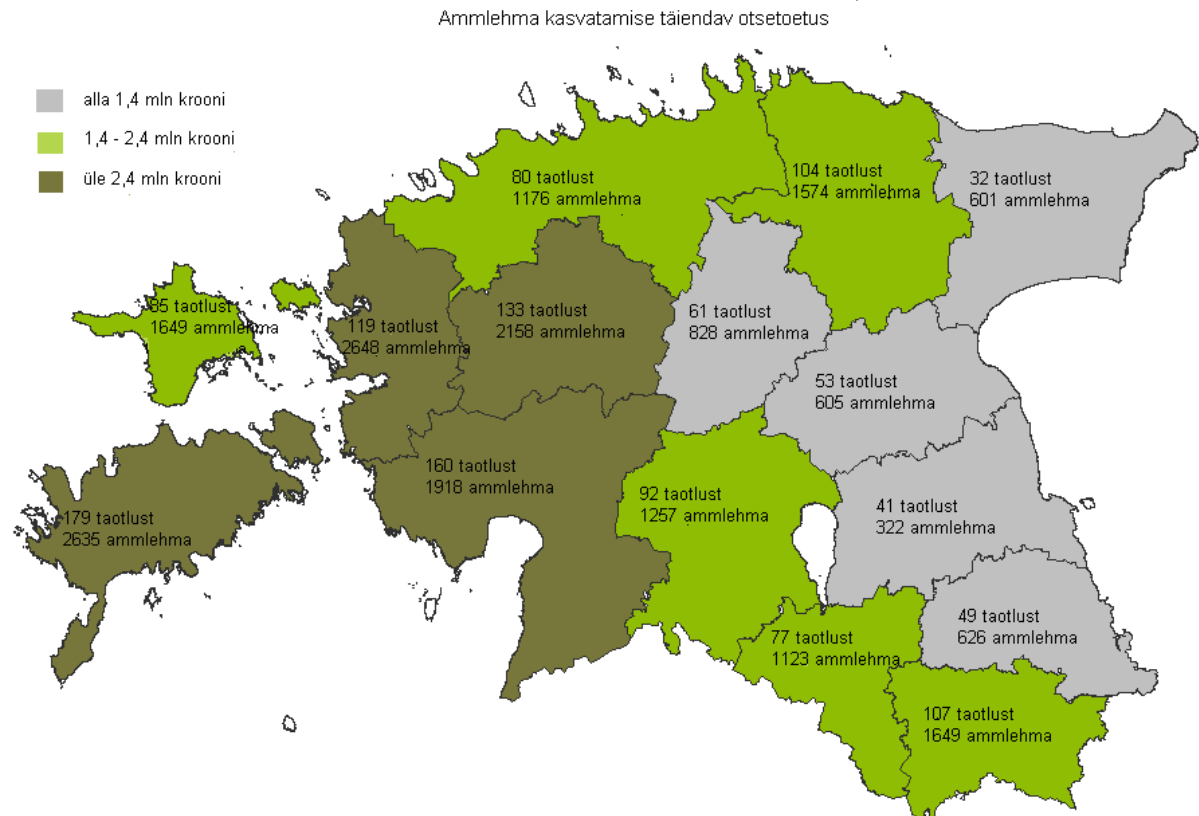
Ammlehma kasvatamise täiendava otsetoetuse taotlusi esitati 2010. aastal 1 384 ning toetus määrati 1 372 taotlejale 20 769 looma kasvatamise eest kogusummas 26,8 mln kr (1,71 mln eurot) (lisa 7). 2010. aastal suurenes heakskiidetud taotluste arv võrreldes 2009. aastaga 63 taotluse võrra ehk 5% ja määratud toetussumma suurenes 53%.

Joonisel 29 on toodud andmed ammlehma kasvatamise täiendava otsetoetuse heakskiidetud taotluste ning vastavate loomade arvu ja määratud summade kohta maakondade lõikes. Enim esitati taotlusi Saaremaal (179), vähim Ida-Virumaal (32), kusjuures mõlemas maakonnas on võrreldes 2009. aastaga heakskiidetud taotluste arv vähenenud. Enim suurenes heakskiidetud taotluste arv võrreldes 2009. aastaga Jõgevamaal (29%). Kõige enam taotleti 2010. aastal toetust Läänemaal – 2 648 looma kohta, kõige vähem Tartumaal – 322 looma kohta.

Ammlehmade arv kokku suurenes 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 18% (3 179 looma võrra). Seega on Eestile ühinemislepingus määratud maksimaalne toetusõiguste arv (13 416 ammlehma) ületatud juba 7 353 looma võrra. Esmakordselt ületas ammlehmade arv maksimaalse toetusõiguste arvu 2008. aastal.

⁸ Põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määrus nr 130 "Loomakasvatuse täiendava otsetoetuse ja piimasektori eritoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord ning täiendava otsetoetuse toetusõiguse üleandmisest teavitamise kord ja põllumajandusloomade loomühikute arvestuse alused", (muudetud põllumajandusministri 15.02.2010 määrusega nr 9).

Kõige enam suurendasid karju Saaremaa ammlehma kasvatajad (444 looma võrra). Loomade arv vähenes vaid Tartumaal (71 looma võrra).

Allikas: PRIA, PM

Joonis 29. Ammlehma kasvatamise täiendava otsetoetuse heakskiidetud taotlused, ammlehmade arv heakskiidetud taotlustel ja määratud summa 2010. aastal

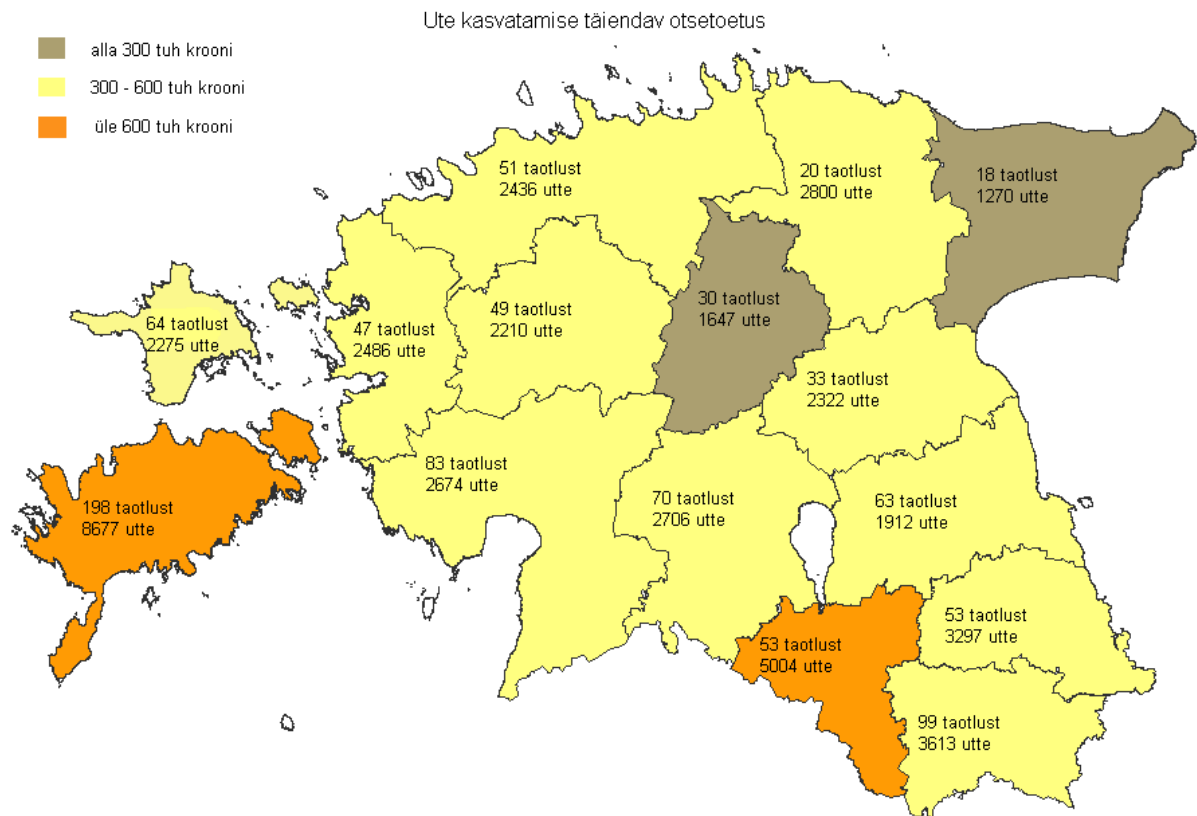
Keskmiseks ammlehmade arvuks karjas 2010. aastal oli 15 looma. Suurimad karjad on Läänemaal, kus keskmine loomade arv taotluse kohta oli 22. Väikseimad lihavesikarjad on Tartumaal - keskmine ammlehmade arv taotluse kohta oli 8. Ammlehma kasvatamise täiendava otsetoetuse määramisel vähendati toetust kuues maakonnas kokku summas 30 401 kr, erinevuse tõttu taotlusel märgitud loomade ja toetuse saamise nõuetekohaste loomade arvu vahel.

Ute kasvatamise täiendav otsetoetus on tootmisega seotud toetus, mida võis taotleda vähemalt kümne ute kohta, kes olid toetuse taotlemise aasta 12. maiks vähemalt ühe aasta vanused ning kelle suhtes olid täidetud kõik identifitseerimise, registreerimise ja arvestuse pidamise nõuded.

Toetuse saamiseks esitati 947 taotlust, millest kiideti heaks 931 taotlust ja toetus määrati 45 329 ute kasvatamise eest summas 7,2 mln kr (0,45 mln eurot) (lisa 7). Võrreldes 2009. aastaga jäi 2010. aastal heakskiidetud taotluste arv 4 võrra

väiksemaks, kuid uttede arv taotlustel suurenes 8,3%. Määratud toetuse summa suurenes 20%.

Joonisel 30 on toodud andmed ute kasvatamise täiendava otsetoetuse heakskiidetud taotluste arvu ning vastavate loomade ja määratud summade kohta maakondade lõikes. Enim taotlusi esitati Saaremaal (199). Väikseim arv esitatud taotlusi oli Ida-Virumaal (18).

Allikas: PRIA, PM

Joonis 30. Ute kasvatamise täiendava otsetoetuse heakskiidetud taotlused, uttede arv ja määratud summad maakonniti 2010. aastal

Suurim uttede arv heakskiidetud taotlustel kokku oli Saaremaal (8 677) - 19,1% kogu Eesti vastavate uttede arvust.

Võrreldes 2004. aastaga on karjad oluliselt suurenenud. Kui 2004. aastal oli keskmises karjas 26 utte, siis 2010. aastal juba 49 utte. Suurim uttede arv ühe taotluse kohta oli nii 2010. kui ka 2009. aastal Lääne-Virumaal, kusjuures kasv on olnud 103-lt utelt 140-le utele. Samas oli Tartumaal keskmine uttede arv taotluse kohta vaid 31.

Ute täiendavat otsetoetust sai 2010. aastal taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev isik talle määratud toetusõiguste alusel. Ute täiendava otsetoetuse toetusõiguste määramise aluseks on taotlejal 2007. aastal ute kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus kindlaks määratud uttede arv, mis ei ole väiksem kui kümme. Selle toetuse toetusõigusi saab alates 2010. aastast teisele isikule üle anda ehk võõrandada.

Ute täiendava otsetoetuse saamiseks esitati 776 taotlust, millest heaks kiideti 771. Toetus määrati kokku 33 598 ute kohta kogusummas 2,8 mln kr (0,18 mln eurot) (lisa 7). Ute täiendav otsetoetus seoti tootmisest lahti alates 2008. aastast. Võrreldes 2008. aastaga vähenes esitatud taotluste arv 80 võrra ja uttede arv heakskiidetud taotlustel 1 245 ute võrra ehk 3,6%.

Võrreldes 2009. aastaga määrati ute täiendavat otsetoetust 2010. aastal 63% rohkem. Enim määrati toetust 2010. aastal 17,6%, vähim Ida-Virumaal 2,5% toetuse kogusummast.

Veise täiendavat otsetoetust sai 2010. aastal taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev isik talle määratud toetusõiguste alusel.

Veiste täiendav otsetoetus on tootmisest lahti seotud alates 2007. aastast. Võrreldes 2007. aastaga on 2010. aastal esitatud taotluste arv vähenenud 762 taotluse võrra ehk 14%. Lü arv heakskiidetud taotlustel on vähenenud 3%.

2010. aastal esitati veise täiendava otsetoetuse saamiseks 4 632 taotlust, millest heakskiidu sai 4 582. Toetust määrati 73 362 lü eest kogusummas 89,0 mln kr (5,7 mln eurot) (lisa 7). Toetuse kogusumma on võrreldes 2009. aastaga suurenenud 27,5%.

Enim taotlusi esitati Võrumaal (576) ja vähim Hiiumaal (126). Enim lü oli heakskiidetud taotlustel Lääne-Virumaal (9 368 lü), vähim Hiiumaal (1 017 lü). Kõige rohkem on lü taotluse kohta Järvamaal (keskmiselt 39,5 lü), kõige vähem Võrumaal (keskmiselt 5,7 lü).

Suurim toetussumma määrati 2010. aastal Lääne-Virumaal (11,4 mln kr) ja väikseim Hiiumaal (1,2 mln kr).

Piima täiendavat otsetoetust sai 2010. aastal taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev isik talle määratud toetusõiguste alusel. Piima täiendava otsetoetuse toetusõiguste määramise aluseks on taotlejale 31. märtsi 2007. aasta seisuga määratud piima tootmiskvoodi kilogrammid.

Toetuse saamiseks esitati 2010. aastal kokku 1 384 taotlust, millest kiideti heaks 1 373. Kokku määrati piima täiendavat otsetoetust 622 294,7 kvoodi t eest summas 168,1 mln kr (10,7 mln eurot) (lisa 7). Toetus on alates 2007. aastast tootmisest lahti seotud ning taotlejate arv on vähenenud võrreldes 2007. aastaga 80 võrra. Võrreldes 2009. aastaga vähenes 2010. aastal heakskiidetud taotluste arv 30 võrra ehk 2%. Määratud toetussumma suurenes 17,5 mln kr ehk 12%, kuna ühikumäär kujunes vastavalt suurenenud eelarvevahenditele ja vähenenud taotletud ühikutele suuremaks kui eelmisel aastal.

Vastavalt toetusõiguste arvule määratud toetussumma oli suurima osatähtsusega Järvamaal (18%) ja väikseim Hiiumaal (0,4%).

Piimasektori eritoetuse eesmärgiks on piimatootmise säilitamine väiketootjate karjades ja saartel. Piimasektori eritoetust makstakse EL eelarvest.

Toetust võis taotleda tootja, kui ta oli taotluse esitamise aastale eelnenud kvoodiaastal (1.aprillist 2008 kuni 31.märtsini 2009) täitnud vähemalt 50% temale määratud individuaalsest piima tootmiskvoodist ja tema nimel oli seisuga 31.märts 2009 ning 2. märts 2010 põllumajandusloomade registris registreeritud kuni 100 piimalehma. Erandlikult saavad eritoetust taotleda üle 100 piimalehmaga tootjad, kelle ettevõtte asukoht on saarel, kus ei ole piimatööstust ning puudub tasuta püsiühendus piimatööstust omava piirkonnaga.

PRIA kehtestas piimasektori eritoetuse ühikumäära 22. novembril 2010 ja toetus maksti taotlejale 2010. aasta lõpuks.

Piimasektori eritoetust makstakse kehtestatud ühikumäära alusel kuni 50 piimalehma kohta, kuid alates 51. piimalehmast makstakse toetust, korrutades kehtestatud ühikumäär koefitsiendiga 0,8.

Kokku laekus piimasektori eritoetuse taotlusi 850, millest kiideti heaks 829 ja toetus määrati 17 687 piimalehma kohta kogusummas 19,0 mln kr (1,21 mln eurot). Piimalehmi oli SA andmetel 31. detsembri 2010 seisuga 95,7 tuh ning piimasektori eritoetust maksti 18%le piimalehmadest.

Kuni 50 looma taotlusele märkinud tootjad esitasid 753 taotlust, millest kiideti heaks 741, kus piimalehmade arv oli kokku 11 449 (89% karjadest) ning neile määrati toetust kokku 12,7 mln kr.

Üle 50 looma taotlusele märkinud tootjad esitasid 97 taotlust, millest kiideti heaks 88 taotlust, kus piimalehmade arv oli kokku 6 238 (11% karjadest) ning neile määrati toetust kokku 6,27 mln kr.

Keskmine karja suurus kuni 50 pealiste karjade hulgas oli 15 looma ja üle 50 pealiste karjade hulgas 71 looma.

Kõige rohkem piimasektori eritoetuse taotlusi kiideti heaks Pärnumaal (103 taotlust), kus kuni 50 looma taotlusele märkinud tootjate taotlustest kiideti heaks 91 taotlust (1 532 piimalehma) ja üle 50 looma taotlusele märkinud tootjate taotlustest kiideti heaks 12 taotlust (1 129 piimalehma). Kokku määrati toetust Pärnumaale 2,58 mln krooni, mis on 13,6% kogu toetussummast.

Väikseim heakskiidetud taotluste arv oli Ida-Virumaal (20 taotlust, 509 piimalehma) ja Ida-Virumaale määratud summa osatähtsus oli 2% kogu toetuse summast.

Täpsemad anded toetuse määramise kohta maakonniti on lisas 7.

4.7 Kokkuvõte ühtse pindalatoetuse kohapealsetest kontrollidest

ÜPT saamiseks peab põllumajandustootja täitma nii toetusõiguslikkuse kui ka nõuetele vastavuse nõudeid, mille kontrollimisel lähtutakse ühtsest haldus- ja kontrollisüsteemist, mille alused on sätestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 artikliga 14 ning detailsemad rakenduseeskirjad komisjoni määrusega (EÜ) nr 1122/2009. ÜPT taotluste puhul jaotatakse kontrollid kaheks: haldus- e administratiivne kontroll ning kohapealne kontroll.

Haldus- e administratiivset kontrolli teeb PRIA eelkõige elektrooniliste vahendite abil, sh ristkontroll, mille käigus kontrollitaksegi peamiselt toetusõiguslikkuse tingimuste täitmist, mis annab aluse toetuse taotlemiseks. Administratiivset kontrolli teostatakse kõikide ÜPT taotluse esitanute üle.

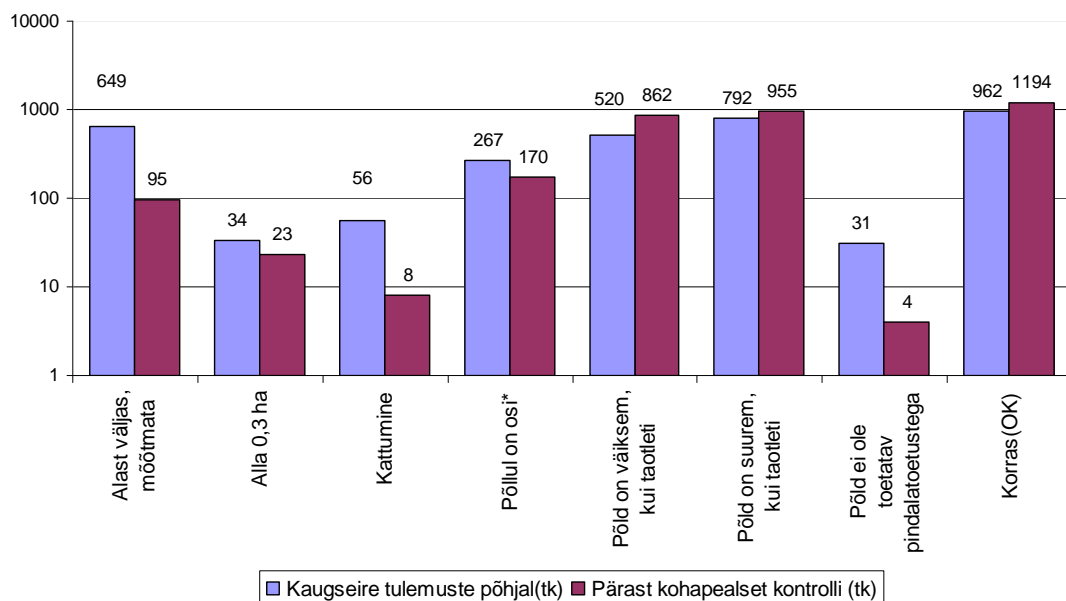
Kohapealne kontroll toimub kontrollvalimite alusel vähemalt 5% ÜPT taotlejate juures ning hõlmab vähemalt 1% põllumajandustootjatest, kellele kohalduvad nõuetele vastavuse nõuded. Enamasti koosnebki kohapealne kontroll ÜPT puhul põllupindalade mõõtmisest ja lisaks nõuetele vastavuse nõuete täitmise kontrollimisest. Viimaste puhul on tegu heade põllumajanduslike ja keskkonnakaitseliste, loomade tervishoiu ja heaolu, toiduohutuse ja taimekaitsealaste nõuetega. Iga nõude mittetäitmise või rikkumise korral vähendatakse taotlemise aasta otsetoetuse kogusummat. ÜPT kohapealsed kontrollid algavad tavaliselt juunis ning kestavad oktoobri lõpuni.

Põllupindalade kindlaksmääramisel st põldude toetusõigusliku pindala mõõtmiseks kasutavad PRIA inspektorid kalibreeritud GPS seadmeid, millega kontrollitakse tootja taotletud pindala vastavust tegelikule. Põllu pindalast mõõdetakse välja kõik püsivad

mittetoetusõiguslikud objektid (nt tee, püsivalt liigniisked alad, põllumajandusmasinate hoiuplatside alune maa jmt), üle 2 m laiused maastikuobjektid (nt kraav, hekk, oja jne) ning üle 0,01 ha suuruse pindalaga kivihunnikud, puudesalud, metsa- ja võsatukad, tiigid jne.

Kuna EL nõukogu määrus on andnud võimaluse liikmesriigile täiendada põldude kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka kaugseire kontrolli, siis kasutabki PRIA alates 2003. aastast pindalapõhiste toetuste sh ÜPT kontrollimisel **kaugseire** (KS) kontrolli abi. Eesmärgiks on mõõta kõrgresolutsiooniga satelliitpiltidelt põllumajandustootjate poolt taotletud põllupindala ning sellega vähendada kohapealsete kontrollide käigus põldudele teostatavaid GPS mõõtmisi. Esmalt teostatakse KS kontroll satelliitpiltide alusel ning kui antud kontrolli käigus tekib taotluste osas teatavaid kahtlusi, siis viiakse läbi täiendavad mõõtmised GPS-ga. 2010. aastal kasutati Eestis WorldView2 ja GeoEye1 sensorite 0,5-0,6 m piksli suurusega⁹ satelliitpilte, mis on kasutamiseks ühed parima kvaliteediga pildid.

2010. aastal viidi KS kontroll läbi neljas KS alal, kogupindalaga 704 km² järgmistes piirkondades: Järva-Jaani, Taebla, Tõrva ja Saverna. Taotlusi laekus nendes piirkondades kokku 431, millest 14 olid uued taotlejad. Riskianalüüsi tulemusena võeti kontrollivalimitesse 338 ÜPT taotlust, kogupindalaga 18,7 tuh ha. Täiesti korras olevaid taotlusi oli KS tulemuste põhjal kokku 85 (~30%). Kaugseire teel ei õnnestu alati taotlust kontrollida piisavas ulatuses, kuna osa põldusid jääb KS ala katvast pildist väljapoole ja mõnede põldude mõõtmistulemused vajavad täpsustamist. Kohapealse kontrolli tulemusena suurenes täiesti korras olevate taotluste arv 89-ni. 3 339 põllust vastas taotletule 1 194 põldu (joonis 31).

*Põllul on osi - põllud, mis ei paiknenud ühtse alana või leiti neil osi, millel on tõenäosus kuuluda teise kultuurigruppi

Allikas: PRIA

Joonis 31. Kaugseire valimite kontrolli tulemused 2010. aastal, põldude arv

Põllumassiivide registri täpsustamisega on vähenenud topelittaotlemiste juhud. Kui 2009. aastal fikseeriti KS aladel kokku 41 topelттаotlemise juhtu, siis 2010. aastal oli see vähenenud 12 juhtumile, kusjuures 8 juhul tõi see kaasa pinna vähendamise. Ülejäänud juhtumid olid põhjustatud valdavalt taotleja eksimustest kaardi

⁹ Piksli suurus näitab, kui täpselt on võimalik objekte eristada.

joonistamisel. Statistiliselt on selgunud, et taotletust veidi suuremaid põldusid on pisut rohkem kui taotletust väiksemaid põlde. Taotletud ja kindlaksmääratud pindala erinevus jääb suuremal osal taotlustel vahemikku -0,1...0,2 ha. Sagedamini on taotlejal põllupindala ca 0,2 ha rohkem, kui taotlusele on märgitud.

Tavapäraselt sellised ÜPT taotlused, kus ei esine ühtegi viga, jäävad taotletud pindalaga 100-200 ha piiridesse. Pinnaerinevuse 3%line määr on samuti probleemiks eelkõige just väikestel, so taotluste puhul pindalaga alla 10 ha. Pindala erinevus koguneb taotlusel olevate mitmete põldude mõõtmiste tulemusena. Näitena võib tuua 2009. aasta, kus just nende taotluste puhul, kus pindala jäi alla 10 ha, leiti pindala puudu olevat rohkem kui 3%. Taotlejal tuleb taotlust esitades arvestada mitmete teguritega. Põldude kuju keerukuse tõttu ei pruugi ta kasutada igal aastal oma heina- ja karjamaid samas ulatuses ja kohas. Küllalt suur osatähtsus on olnud ka lühiajalistel rendimaadel, kus rendilepingu tingimused on ebaselged ja seetõttu ka piiride tuvastamine problemaatilisem.

Kokku oli 2010. aasta kontrollvalimis 856 taotlejat pindalaga 39 503 ha, mis moodustab 4,5% kogu taotletud ÜPT pindalast. Koha peal kontrolliti vihjete alusel 24 taotlejat, nendest 20 taotlejal leiti rikkumine. Enim leiti vihjete alusel rikkumisi niitmata jätmise osas.

2010. aasta pindalade kindlaksmääramise osas leiti erinevusi kokku 1 333 ÜPT taotlejal. Vastav näitaja saadi nii kohapealse kui ka administratiivse kontrolli läbiviimise tulemusel.

Nõuetele vastavuse (NV) nõuete kontrolli läbiviimisel vaadatakse nõuete täitmist heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste (HPK) ja kohustuslike majandamisnõuete (KM) osas. Nimetatud nõudeid kontrollivad erinevad asutused nagu PRIA, VTA, Keskkonnainspeksioon (KKI) ja Põllumajandusamet (PMA). Nõuete rikkumise hindamisel lähtutakse ulatusest, tõsidusest, püsivusest ning sellest, kas on tegemist korduva või tahtliku rikkumisega.

2010. aastal oli NV valimites kokku 171 ning väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuete valimis 40 taotlejat. Esmakordselt suurendas PRIA koos VTAGA kontrollvalimit 112 taotleja võrra, mis oli tingitud KM osas loomade identifitseerimis- ja registreerimisnõuetest ning HPK minimaalse loomkoormuse ja/või asjakohase režiimi nõudest. Võrreldes 2009. aastaga on kontrollvalim suurenenud 144 taotleja võrra. Kõige rohkem suurenes käsitsi valimisse võetud taotlejate arv, so 28 taotleja võrra. NV süsteemis tuvastati rikkumisi 269 taotlejal (nii valimisiselt kui -väliselt). Lisaks tuvastati kahel taotlejal tahtlikud rikkumised, milleks olid: 15. juuniks põllumajanduskultuur külvamata või maha panemata; põllumajandusloomade pidamisel ei mahutanud sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla vähemalt 8 kuu sõnniku ja virtsa kogust ning sõnnikuaun ei paiknenud veeobjektidest nõutud kaugusel.

Kuna KKI kontrollib enamasti keskkonnakaitselisi nõudeid, tuvastati enim rikkumisi just põllumajandusloomade sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutavuse nõude osas (11). Kolm rikkumist tuvastati ka loomapidamishoonetes tekkiva sõnniku sõnnikuhoidlate ja/või aunade osas, kus sõnnikuaun peab paiknema veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest tuleb kinni pidada. Lisaks ei omanud üks taotleja luba ja nõusolekut kaitstava loodusobjekti valitsejalt.

PMA kontrollib väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõudeid, kus avastati 1 nõuete rikkumine seoses Eesti turule mittelubatud taimekaitsevahendi kasutamisega.

VTA kontrollib NV süsteemis KM nõudeid, mis seotud loomade identifitseerimise ja registreerimise ning lisaks loomade tervishoiu ja heaolu ning toiduohutuse nõuetega. 2010. aastal tuvastas VTA kokku 74 rikkumist. Enim rikuti karjaregistri pidamise

nõuet (27). Märgistamise nõuet rikuti veiste osas 11 korral, sigade osas 2 korral ning lammaste ja kitsede osas 12 korral. Veisepassi pidamise nõuet rikuti 7 ja loomade registri teavitamise nõudeid loomadega seotud sündmustest 15 korral.

HPK nõudeid kontrollib PRIA (tabel 25). Rikkumistes oli domineerivaks 31. juuli niitmise nõude mittetäitmine – 120 korral. Järgnesid põlluraamatu nõude rikkumised (38) ning põllumajandusmaal kasvatatava põllumajanduskultuuri 15. juuniks külvmise, mahapanemise või istutamise nõuet, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid ning vältides seejuures umbrohu levikut või põllumajandusmaa hoidmist alates 15. juunist mustkesas. 24 juhul oli nõuet rikutud ka looduskaitseaduse alusel kaitse alla võetud loodusobjekti ja loodusliku rohumaa niitmise nõuet, kus on vähemalt üks kord enne 20. augustit niidetud või karjatatud loomi. Esines ka viljavaheldus- või külvikorraplaani pidamise (13) ning tuulekaera leviku teavitamise nõude (15) rikkumisi.

Kokku tuvastati 2010. aastal NV süsteemis rikkumisi 269 taotlejal (sh suurendatud valimis 79 rikkumist). 2010. aasta NV kontrollimiste käigus avastati 38 korduvat rikkumist ja 2 tahtlikku rikkumist, viimaste puhul määrati maksimaalseks vähendamise määraks 100%.

Tabel 25 . Nõuetele vastavuse süsteemi enim rikutud nõuded aastatel 2009-2010

Rikkumiste arv 2009	Rikutud nõuded 2009	Rikkumiste arv 2010	Rikutud nõuded 2010
132	31. juuli niitmise kohustus (PRIA)	123	Loomade registri teavitamise nõue loomadega seotud sündmustest (PRIA)
71	Põlluraamatu pidamine (PRIA)	120	31. juuli niitmise kohustus (PRIA)
41	Loomade registri teavitamise nõue loomadega seotud sündmustest (VTA)	38	Põlluraamatu pidamine (PRIA)
32	Põllumajandusmaal kasvatatakse põllumajanduskultuuri, mis on külvatud, maha pandud või istutatud 15. juuniks (PRIA)	36	Põllumajandusmaal kasvatatakse põllumajanduskultuuri, mis on külvatud, maha pandud või istutatud 15. juuniks (PRIA)
23	Tuulekaerast teavitamise kohustus (PRIA)	27	Karjaregistri pidamise nõue (VTA)

Allikas: PRIA

4.8 Kindlustustoetus

Kindlustustoetusega hüvitatakse osaliselt väikese ja keskmise suurusega põllumajandustootjale kindlustusmaksed, mis on tasutud kindlustusandjaga sõlmitud kindlustuslepingu alusel kindlustustoetuse perioodil. Põllumajandustootja võib taotleda kindlustustoetust, kui ta on sõlminud enda valitud kindlustusandjaga kindlustuslepingu, mille esemeks võivad olla kas tera- ja kaunvili, heinaseeme, õlikultuurid, kartul, köögivili, puuvili, marjad, viljapuud, marjapõõsad, puukooliistandused, dekoratiivtaimed, veised, sead, lambad, kitsed, hobused (v.a võistlus- ja ratsahobused), kodulinnud ja mesilaspered.

Kindlustatavaks riskiks võib olla loodusõnnetusega võrreldav ebasoodne ilmastikutingimus, nt külm, rahe, jää, vihm, pöud, äike või tromb, mis hävitab rohkem kui 30% teatava põllumajandustootja keskmisest aastatoodangust (naturaalses

väljenduses). Lisaks ka ebasoodne ilmastikutingimus, nt külm, rahe, jää, vihm, põud, äike või tromb, mille tulemusel häviv alla 30% taotleja keskmisest aastatoodangust ning/või looma- ja taimehaigused või kahjurite levik.

Olenevalt kindlustatud riskist on kindlustustoetuse määraks kas kuni 80% või kuni 50% kindlustustoetuse perioodil tasutud kindlustusmaksetest. Kindlustustoetuse perioodiks on kalendriaasta alates kindlustoetuse maksmisele eelneva aasta 15. juunist kuni kindlustustoetuse maksmise aasta 14. juunini.

Kui rahuldatavates taotlustes taotletav toetuse summa ületab toetuse maksmiseks eelarveaastal ettenähtud vahendeid, vähendab PRIA taotlejatele makstava toetuse suurust võrdeliselt taotluses märgitud kuludega lähtudes toetuse määrast.

2010. aasta eelarves oli kindlustustoetuseks eraldatud 700 tuh krooni ning taotlusi esitati 18, mis on 6 taotluse võrra vähem kui 2009. aastal.

Tabel 26. Kindlustatud loomade arv ja makstud kindlustustoetus aastatel 2008-2010

Kindlustatud ese	Arv				Toetus, kr			
	2008	2009	2010	2010/2009 +,-	2008	2009	2010	2010/2009 +,-
Sarolee tõugu pullid	4	2	2	0	2 925	874	1 955	+1 081
Veised	3 214	11 735	3 703	-8 032	73 258	160 001	138 609	-21 392
Lehmad	506	1 293	1 855	+562	98 689	29 264	121 381	+92 117
Lihaveised	72	46	-	-46	12 169	1 868	-	-1 868
Kariloomad	184	120	22	-98	472	64	3 421	+3 357
Sead	11 955	2 100	2 100	0	30 581	7 929	9 558	+1 629
Lambad	771	-	19	+19	2 724	-	439	+439
Kokku	16 706	15 296	7 701	-7 595	220 818	200 000	275 363	+75 363

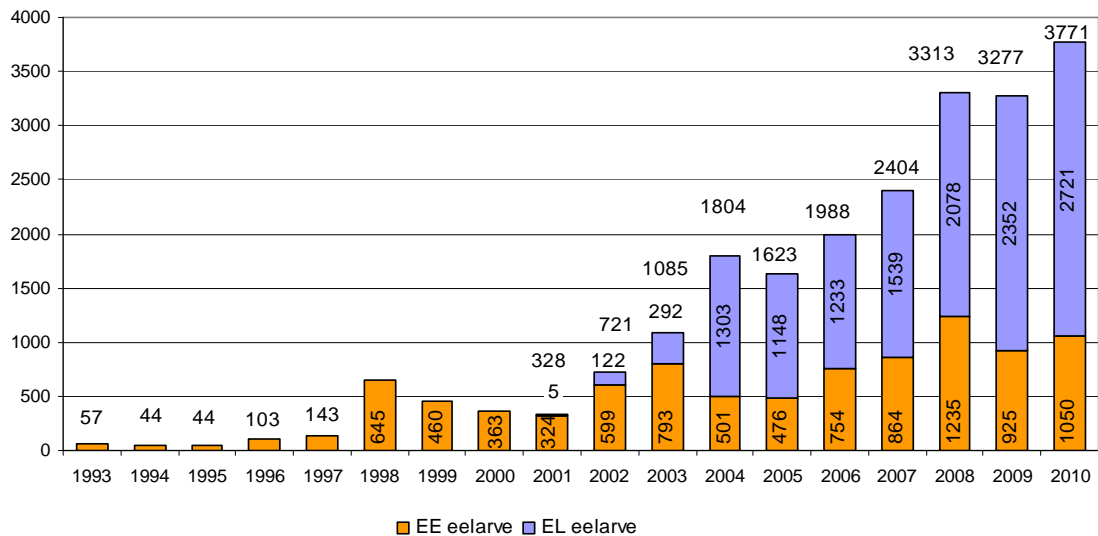
Allikas: PRIA, PM

Toetust taotleti 2010. aastal 7 701 looma kindlustamise eest, mis on 7 595 looma võrra vähem kui eelmisel aastal. 2008. aastal tekkis toetusõigus kogusummas 220 818 krooni, mis maksti selles mahus ka välja. 2009. aastal tekkis toetusõigus kogusummas 612 768 krooni, aga kuna eelarves oli eraldatud vaid 200 000 krooni, siis võrdelise vähendamise alusel vähenes toetussumma kolmandiku võrra. 2010. aastal tekkis toetusõigus kogusummas 275 363 krooni, mis maksti ka selles mahus välja (tabel 26).

4.9 Põllumajandusele, toiduainetööstusele ja maaelu arenguks makstud toetused

Põllumajandustoetusi hakati Eestis maksma alates 1993. aastast. Aastatel 1993-2000 maksti toetusi ainult Eesti riigieelarvest. Alates 2001. aastast makstakse toetusi ka EL eelarvest. EL eelarves on põllumajanduse- ja maaelutoetuste maksmiseks kaks fondi. Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) rahastatakse otsemakseid ja põllumajandustoodete turukorraldusmeetmeid (sekkumiskokkuost, eksporditoetused jm) ning Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatakse liikmesriikide maaelu arengu programme.

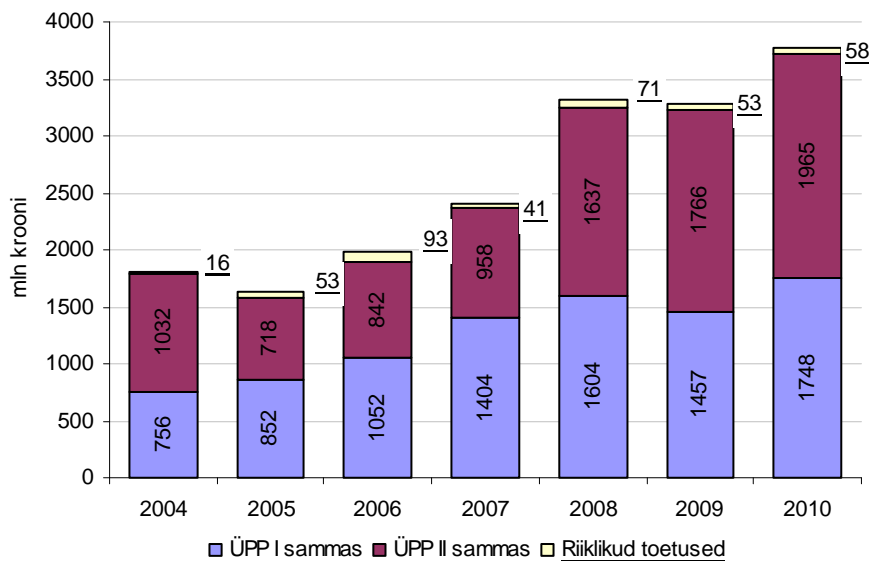
Kui 1993. aastal toetati Eesti põllumajandust 57 mln krooniga (3,6 mln euroga), siis 2010. aastaks on summa kasvanud 3,771 mld kroonini (241 mln euronit) (joonis 32). Alates Eesti liitumisest ELga 2004. aastal on toetussummad suurenenud võrreldes 2004. aastaga 2,1 korda.

Allikas: PRIA, PM

Joonis 32. Põllumajandusele, toiduainetööstusele ja maaelu arenguks makstud toetused aastatel 1993-2010, mln kr

EL liitumise järgselt on Eestis rakendatud kahesambalist EL ühist põllumajanduspoliitikat. ÜPP I samba raames rakendatakse turule sekkumise meetmeid ehk turukorraldusmeetmeid ja otsetoetusi. ÜPP II samba raames toetatakse maaelu arengut 4 telje raames.

Allikas: PRIA, PM

Joonis 33. ÜPP I ja II samba ning riiklike toetuste jaotus aastatel 2004-2010, mln kr

I telg on suunatud põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamiseks, II telg keskkonna ja paikkonna parandamiseks ning III telg maapiirkondade elu kvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamiseks. IV telg ehk

LEADER¹⁰ on mõeldud kohalike tegevusgruppide toetamiseks. Joonis 33 annab ülevaate ÜPP I ja II samba ning riiklike toetuste summade jagunemisest.

Tabel 27. Põllumajandusele, toiduainetööstusele ja maaelu arenguks makstud toetused aastatel 2004-2010, mln kr

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ühtne pindalatoetus*	330,3	435,6	479,8	696,3	791,9	948,6	1 103,2
Energiakultuuritoetus*					5,7	13,2	16,3
Piimasektori eritoetus*							19,1
Täiendavad otsetoetused**	394,3	349,2	489,5	633,6	780,3	448,3	540,1
sh EL eelarve	164,0	115,6	30,7	33,2	0,0	0,0	0,0
Turukorraldusmeetmed	30,9	67,0	82,8	74,57	26,69	47,29	69,5
sh EL eelarve	23,2	61,1	71,3	60,67	13,53	32,86	57,1
ÜPP I sammad	755,6	851,9	1052,1	1404,4	1604,5	1457,4	1748,2
sh EL eelarve	517,5	612,3	581,8	790,1	811,1	994,7	1195,7
I samba osatähtsus	42%	52%	53%	58%	48%	44%	46%
EL eelarve osatähtsus I sambas	40%	53%	47%	51%	39%	42%	44%
MAK 2004-2006 kokku	425,2	296,4	562,7	707,8	510,9	99,9	
sh EL eelarve	340,2	237,1	450,1	566,2	408,6	77,0	
RAK 2004-2006	170,5	363,9	271,1	213,2	175,4	37,1	
sh EL eelarve	117,9	254,7	195,1	155,4	135,9	28,9	
SAPARD	436,6	58,2	8,5				
sh EL eelarve	327,4	43,6	6,4				
MAK 2007-2013 kokku				36,6	950,4	1629,3	1 965,1
sh EL eelarve				27,5	722,4	1251,3	1 525,6
I telg					614,1	726,3	556,1
sh EL eelarve					460,6	544,7	417,0
II telg					192,2	532,9	862,8
sh EL eelarve					153,8	426,3	690,2
III telg					54,7	243,4	282,5
sh EL eelarve					41,0	182,5	211,8
LEADER					0,0	53,2	173,3
sh EL eelarve					0,0	42,5	138,6
Tehniline abi				36,6	89,4	73,5	90,5
sh EL eelarve				27,5	67,0	55,1	67,9
ÜPP II sammad	1032,3	718,4	842,3	957,7	1636,7	1766,3	1965,1
sh EL eelarve	785,5	535,5	651,6	749,2	1266,9	1357,2	1525,6
II samba osatähtsus	57%	44%	42%	40%	49%	54%	52%
EL eelarve osatähtsus II sambas	60%	47%	53%	49%	61%	58%	56%
Riiklikud toetused **	15,8	53,1	93,3	41,6	71,3	53,4	58,1
riiklike toetuste ja riigiabi osatähtsus	1%	3%	5%	2%	2%	2%	2%
Kõik kokku	1803,7	1623,4	1987,7	2403,7	3312,5	3277,1	3771,4
sh EL eelarve	1303,0	1147,8	1233,4	1539,3	2078,0	2351,8	2721,2
muutus n/n-1		-10%	22%	21%	38%	-1,1%	15%
sh EL eelarve		-12%	7%	25%	35%	13%	16%

* - finantseeritakse ainult EL eelarvest, ** - finantseeritakse ainult Eesti eelarvest

Allikas: PRIA, PM

¹⁰ Lühend prantsuskeelsest nimetusest: „Liaison entre actions de développement rural”.

EL liitumisjärgse perioodi jooksul suurenesid toetused kõige enam 2007. aastal - 37% võrreldes 2006. aastaga. 2010. aastal suurenes toetuste kogusumma võrreldes 2009. aastaga 15%.

2010. aastal moodustas ÜPP I samba meetmete osatähtsus 46%, ÜPP II samba meetmete osatähtsus 52% ja riiklikud toetused¹¹ 2% toetuste kogusummast (tabel 27). I samba osatähtsus on suurenenud 4 pp võrreldes 2004. aastaga peamiselt EL eelarvest makstavate otsetoetuste summa suurenemisega. II samba osatähtsus on küll vähenenud, kuid maaelu arenguks (sh toiduainetööstusele) makstavate toetuste maht on suurenenud 1,9 korda.

4.10 Põllumajandustootjate maksud ja võlad

Maksu- ja Tolliameti (MTA) registris oli 2010. aasta lõpu seisuga 11 495 ettevõtjat, kes olid märkinud oma tegevusalaks põllumajanduse¹², juriidilisi isikuid oli neist 2 267 ja füüsilisest isikust ettevõtjaid (FIE) 9 228, kuid 2010. aastal tegeles majandustegevusega ehk deklareeris makse vaid 3 314 põllumajandusega tegelevat isikut kokku summas 718,2 mln krooni (45,9 mln eurot), mis on võrreldes 2009. aastaga 5,2 mln krooni enam. Juriidilistest isikutest deklareerijaid oli 1 283 ja nad deklareerisid 84% maksudest (601,3 mln kr). Põllumajandusega tegelevatest FIEdest deklareeris makse 2 031 isikut summas 116,9 mln krooni. Enamik 2010. aastal makse deklareerinud FIEdest on käibemaksukohuslased või tööandjad ja neil on kohustus makse deklareerida igakuiselt. 31. märtsil 2011. aastal on FIEdel 2010. aasta tuludeklaratsiooni esitamise tähtaeg ja tõenäoliselt suureneb veel makse deklareerinud FIEde koguarv. Samas on märgata, et FIEde arv on tunduvalt vähenenud, sest 2009. aastal oli kokku 14 348 FIEst maksudeklareerijat, ent 2010. aasta alguses oli MTAs maksukohustuslasena arvel 9 228 FIEt.

FIEde arvu üldise vähenemise üheks põhjuseks võib pidada asjaolu, et 2009. aasta jooksul pidid kõik maksukohustuslaste registris registreeritud FIE-d esitama kandeavalduse enda ümberregistreerimiseks äriregistrisse. Kui äriregistris registreerimata FIE avaldust ei esitanud, siis kustutati ta MTA maksukohustuslaste registrist. Paljud FIEd, kes küll ei ole ametlikult oma FIE staatust lõpetanud, on majanduse üldise seisaku tõttu ise aktiivsest tegutsemisest loobunud ja seetõttu on vähenenud ka FIEde poolt esitatud maksudeklaratsioonide arv.

Suurima osa (55%) 2010. aasta deklareeritud maksudest moodustas sotsiaalmaks - 393 mln kr. Osatähtsusest järgnesid füüsilise isiku kinnipeetud tulumaks (23%) ja käibemaks (7%). Iga põllumajandusega tegeleva juriidilise isiku kohta deklareeriti makse 468 tuh kr ja iga FIE kohta 57,6 tuh kr.

Enim makse deklareeriti Harju (10%), Tartu (8%) ja Pärnu maakonnas (8%) ja ning vähim Ida-Viru (5%) ja Hiiu (5%) maakonnas. 2009. aastal deklareeriti enim makse Järva (14%), Harju (13%), Lääne-Viru (11%) ja Viljandi (11%) maakonnas.

¹¹ Praktikatoetus, kindlustustoetus, põllumajandustootja asendamise toetus, põllumajanduslooma aretustoetus, turuarendustoetus.

¹² Isikud, kes tegutsevad järgmistel tegevusaladel vastavalt EMTAK koodidele:

- 1) Põllukultuuride kasvatus; puu- ja köögiviljakasvatus; aiandus (EMTAK kood 011);
- 2) Loomakasvatus (EMTAK kood 012);
- 3) Ühendatud taime- ja loomakasvatus (segapõllumajandus) (EMTAK kood 013);
- 4) Taime- ja loomakasvatust teenindavad tegevusalad, v.a veterinaaria; maastikukujundus (EMTAK kood 014);
- 5) Jahindus, karusloomade kütmine ja ulukikasvatus ning neid teenindavad tegevusalad (EMTAK kood 015);
- 6) Põllumajandus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad (EMTAK kood 010).

2009. aastal deklareeriti makse summas 713 mln kr ja nagu ka 2010. aastal, moodustas summast suurima osa sotsiaalmaks (60%). Kui võrreldes 2008. aastaga vähenes maksude deklareerimine 2009. aastal 106 mln kr võrra (13%), siis 2010. aastal jäi deklareerimine peaaegu 2009. aasta tasemele, deklareeritud summa suurenes vaid 1%.

2010. aastal jätkus 2009. aastal alanud käibemaksu summa deklareerimise suurenemine. Kui 2008. aastal oli sisendkäibemaksu tagastamist summas 133 mln kr, siis 2010. aastal maksti käibemaksu riigieelarvesse 47,7 mln kr. Deklareeritud käibemaksu summa kasvu mõjutas kindlasti ka 1. juulist 2009 muutunud käibemaksu määr - senise 18% asemel tõusis käibemaksu määr 20%ni. MTA sõnul on vähenenud ka käibemaksupettuste arv.

Kogumispensionide seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muudatustega peatati riigi tehtavad täiendavad kogumispensioni maksed alates 2009. aasta 1. juunist kuni 2010. aasta lõpuni täies mahus. Kui töötaja ei avaldanud soovi ilma riigipoolse osata makseid jätkata, siis tema puhul kohustusliku kogumispensioni maksed 2010. aastal peatusid. Riigipoolsete maksete lõpetamine vähendas kinnipeetavat kohustuslikku makset 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 61%. 2010. aastal vähenes summa võrreldes eelneva aastaga veel 16%.

2010. aastal suurenes võrreldes 2009. aastaga töötuskindlustusmaksete (67%), raskeveokimaksu (3%) ja maamaksu (2%) deklareerimine. Ülejäänud maksude osas jätkus 2009. aastal alanud deklareerimise vähenemine. Ülevaatlükuma pildi viimase kolme aasta maksude deklareerimisest annab tabel 28.

Tabel 28. Põllumajandustootjate deklareeritud maksud aastatel 2008-2010, tuh kr

	2008			2009			2010		
	Juriidilised isikud	FIEd	Kokku	Juriidilised isikud	FIEd	Kokku	Juriidilised isikud	FIEd	Kokku
Käibemaks	-27 001	-105 780	-132 781	61 330	-54 041	7 289	66 328	-18 600	47 728
Sotsiaalmaks	479 170	92 084	571 254	336 449	94 509	430 958	312 372	80 630	393 002
Kinnipeetud füüsilise isiku tulumaks	237 395	13 009	250 404	164 707	11 835	176 542	155 403	11 726	167 129
FIE tulumaks	-	30 108	30 108	-	10 618	10 618	-	6 740	6 740
Ettevõtte tulumaks	23 801	34	23 835	13 294	57	13 352	11 994	26	12 019
Töötuskindlustusmakse	11 910	852	12 762	22 165	1 998	24 162	36 897	3 509	40 405
Kohustusliku kogumispensioni makse	16 696	1 897	18 594	6 028	1 217	7 244	5 461	624	6 085
Raskeveokimaks	1 236	1 816	3 052	971	1 479	2 451	1 052	1 467	2 519
Maamaks	11 427	29 271	40 698	10 145	29 052	39 197	9 658	30 333	39 990
Kokku	755 718	63 307	819 024	616 490	96 889	713 379	601 320	116 860	718 179

Allikas: MTA, PM

2010. aasta lõpu seisuga oli põllumajandusega tegelevate ettevõtjate seas 1 711 maksuvõlglast - 316 juriidilist isikut ja 1 395 FIEt. Kokku olid põllumajanduse tegevusala ettevõtjad riigile võlgu 99,3 mln kr (6,3 mln eurot). Koguvõlast moodustas FIEde võlg 51% ja juriidiliste isikute võlg 49%.

2008. aastal oli põllumajandusega tegelevatest ettevõtjatest maksuvõlglasti 2 819 ja 2009. aastal 3 073. 2010. aastal vähenes maksuvõlgaste arv võrreldes 2009. aastaga 44%.

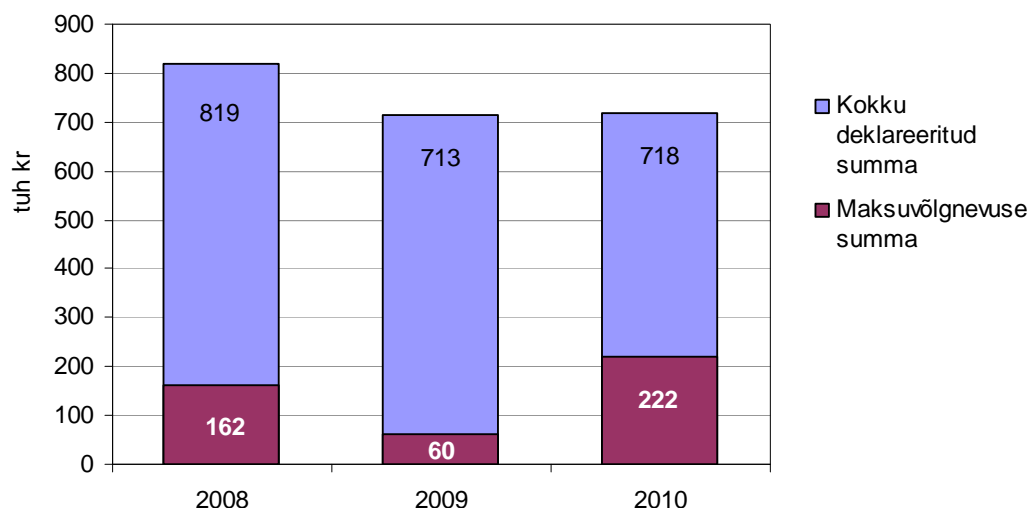
Koguvõlgnevuse summa vähenes 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 60%, kuid 2010. aastal suurenes koguvõla summa 65% ehk 39 mln kr võrra võrreldes 2009. aastaga. 2010. aasta lõpu seisuga oli kõigest makse deklareerinud põllumajandusega tegelevatest juriidilistest isikutest maksuvõlglasti 25% ning FIEdest 68%. Erinevate maksude võla suurust ja osatähtsust koguvõlgnevusest iseloomustab tabel 29.

Tabel 29. Erinevate maksude võla suurus ja osatähtsus koguvõlgnevusest aastatel 2008-2010

	FIE tulumaks ja ettevõtte tulumaks		Käibemaks		Kinnipeetud füüsilise isiku tulumaks		Sotsiaalmaks		Muud maksud		Kokku	
	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)	Summa (tuh kr)	Osa tähtsus (%)
2008												
Juriidilised isikud	1 965	2	43 530	42	15 687	15	39 775	38	3 589	3	104 545	100
FIEde	11 525	26	16 192	36	409	1	13 621	30	3 478	8	45 225	100
Kokku	13 490	9	59 721	40	16 096	11	53 396	36	7 067	5	149 770	100
2009												
Juriidilised isikud	590	2	20 678	52	4 842	12	12 117	31	1 430	4	39 690	100
FIEde	3 244	16	7 497	37	410	2	7 532	37	1 557	8	20 315	100
Kokku	3 835	6	28 175	47	5 252	9	19 649	33	2 987	5	60 005	100
2010												
Juriidilised isikud	1 111	2	23 158	48	6 310	13	16 107	33	1 716	4	48 498	100
FIEde	14 022	28	18 916	37	1 036	2	14 416	28	2 513	5	50 998	100
Kokku	15 133	15	42 074	42	7 346	7	30 523	31	4 229	4	99 401	100

Allikas: MTA, PM

Võlgnevuste struktuur ei ole 2010. aastal võrreldes eelnevate aastatega muutunud. Jätkuvalt on suurim võlgnevus käibemaksu osas – 42,1 mln kr, mis moodustab koguvõlast 42% ning sellele järgneb sotsiaalmaksuvõlg 30,5 mln kr, mis moodustab koguvõlgnevusest 31%.

Allikas: MTA, PM

Joonis 34. Põllumajandusega tegelevate isikute poolt aastatel 2008-2010 deklareeritud summad ja maksuvõlgnevuste summad, tuh kr

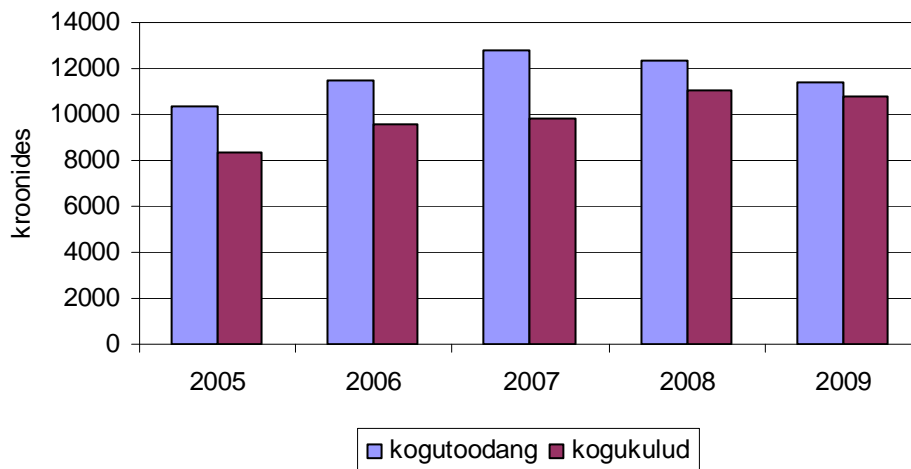
Kolme viimase aasta deklareeritud summade võrdluses on 2010. aasta üldise majandusolukorra leevendumise mõjul märgata maksude deklareerimise kasvu peale mõõna-aastat 2009 (joonis 34). Samas on ettevõtjate olukord endiselt keeruline - levinud on ringvõlgnevus ja ka riigile on jäädud makse võlgu rohkem kui varem. Kui 2008. aastal moodustas maksuvõlg deklareeritud maksude summast viiendiku, siis 2010. aastaks on see suurenenud 31%ni. 2009. aastal on põllumajandustootjate maksuvõlg vaid 8,4% deklareeritud summast. Selle põhjuseks võib olla ka MTA korraldatud tasaarveldus tootjatele makstud otsetoetuste arvelt, juhul kui maksuvõlg ei olnud ajatatud.

4.11 Põllumajandustootjate majanduslik olukord (FADN) alusel

Põllumajandusliku raamatupidamise andmebaas (*Farm Accountancy Data Network* - FADN) loodi EL liikmesriikide poolt 1965. aastal eesmärgiga koguda informatsiooni põllumajanduslike majapidamiste majandustegevuse analüüsimiseks. Andmete kogumise korraldamiseks on igas liikmesriigis määratud asutus, kes vastutab andmete õigsuse ja Euroopa Komisjonile tähtaegse edastamise eest ning Eestis on määratud selleks asutuseks Maamajanduse Infokeskus (MMIK). Nende poolt 2010. aastal väljaantud kogumiku "Põllumajandustootjate majandusnäitajad 2009" alusel http://www.maainfo.ee/data/files/Raamat_2009.pdf oli põllumajandusettevõtte keskmine majanduslik suurus 2009. aastal 21,4 ESÜ (Euroopa Suurusühik)¹³ ehk nende toodetud keskmine standardkogutulu oli 401 tuh krooni. Suurimad olid sea- ja linnukasvatuseettevõtted - 133 ESÜ. Keskmiselt oli põllumajandustootjal 126,6 ha põllumajanduslikku maad (sellest 59,5% renditud). Pool põllumajandusmaast oli söödakultuuride all ja ligikaudu kolmandikul kasvatati teravilja. Tööjõudu kasutati ettevõttes keskmiselt 2,5 aastaühikut (1 aastaühik=2 200 töötundi), millest 51,7%

¹³ ESÜ on võetud kasutusele põllumajandusliku majapidamise majandusliku suuruse mõõtmiseks, et EL tasandil oleks võimalik erinevaid ettevõtteid ühise skaala põhjal suurusgruppidesse jaotada. ESU vastab standardkogutulu väärtusele 1 200 eurot

moodustas omanike tasustamata tööjõud. Kõige tööjõumahukamad olid sea- ja linnukasvatuseettevõtted, kus töötas keskmiselt 9,8 töötajat.

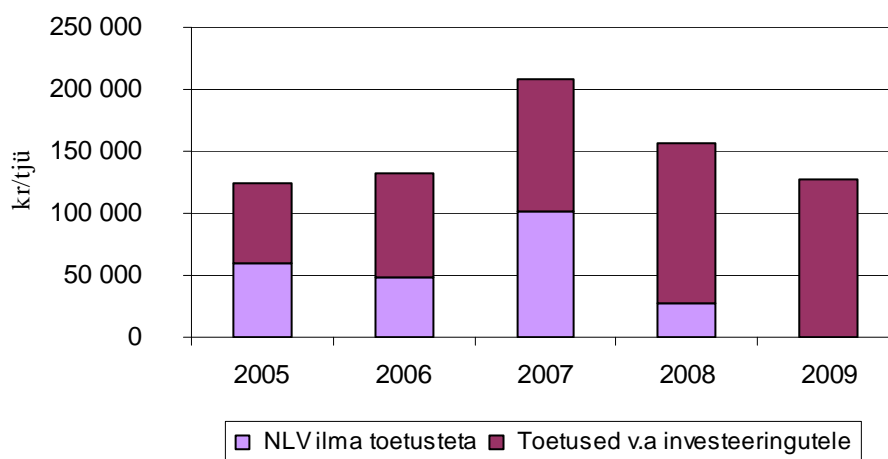

Allikas: MMIK

Joonis 35. Kogutoodang ja kogukulud põllumajandusmaa ha kohta aastatel 2005-2009

Kogutoodangut (sh toetused v.a investeeringutoetus) saadi 2009. aastal 11 382 krooni põllumajandusmaa ha kohta, mis on 993 krooni ehk 8% vähem kui 2008. aastal (joonis 35). Toetused moodustasid kogutoodangu (sh toetused v.a investeeringutoetus) struktuuris 21,7%. Kogukulud olid 2009. aastal 10 792 krooni ha kohta, mis on 250 krooni võrra ehk 2% väiksemad kui 2008. aastal. Seega investeeringuteks ja tootmise arendamiseks jäi 2009. aastal 590 kr/ha, mis on viimase viie aasta madalaim tulemus.

Keskmine netolisandväärtus (NLV) tööjõuühiku (tjü) kohta ettevõttes oli 2009. aastal 125 471 krooni, mis on 20% vähem kui 2008. aastal. Viimase viie aasta (joonis 36) võrdluses oli NLV tjü kohta ilma toetusteta 2009. aastal kõige madalam ning koos toetustega 2005. ja 2006. aasta tasemel.

Allikas: MMIK

Joonis 36. Kogutoodang ja kogukulud põllumajandusmaa ha kohta aastatel 2005-2009

2010. aasta kohta avaldatakse FADN andmed 2011. aasta detsembris.

5. Euroopa Liidu komiteedes ja töögruppides osalemine

Mai Talvik, Veronika Vallner-Kranich, Reno Paju, Erkki Miller, Kalev Karisalu,
Ragne Lokk, Urve Valdmaa

Põllumajandusturu korraldamise osakonna ametnikud võtsid 2010. aastal osa komiteede ja töögruppide tööst, millest ülevaade alljärgnevalt.

Otsetoetuste korralduskomitee istungeid toimus tavapärase 11 istungi asemel 8. Kogu aasta tegevusi ilmestasid küsitlused ja arutelud, mis olid suunatud sisulisema otsetoetuste reformi ettevalmistamisele. Nii viidi sisse põllumassiivide registri kvaliteedihindamise süsteem ja arutati põllumajandusmaa toetusõiguslikkuse küsimusi.

Jaanuaris tutvustasid põllumassiivide registri kvaliteediga seonduvat temaatikat Teadusuuringute Ühiskeskuse (*Joint Research Center-JRC*) eksperdid, lähtudes kahest põhilisest näitajast, mis registris peab kajastuma. Maa pinna- ja taimkate on füüsiline ja bioloogiline näitaja, mis pole muudetav (nt põllumajanduslikud või metsaalad, tehisalad, märgalad, veekogud) ja on määratletud registris. Teine näitaja on maa kasutusviis, mis on majanduslik ja sotsiaalmajanduslik näitaja ning mis on muudetav taotleja poolt – kasutades sama maad karja- või heinamaaks, söödamaaks või puhkuseks vms, seda deklareerib põllumajandustootja toetuse taotlusel ja seda kontrollitakse inspektori poolt kohapeal. Kvaliteedikontrolliks on välja töötatud 7 hindamiskriteeriumit, mida iseloomustavad näitajad hakkavad sisalduma liikmesriikide iga-aastastes aruannetes Euroopa Komisjonile. Kvaliteedihindamise eesmärgiks on ühenduse finantshuvide kaitse, mille alusel antakse põllumassiivide registri kvaliteedile kahepoolne kinnitus, kusjuures kogu tegevuse organiseerib liikmesriik ja ka vastutab selle eest. Detsembris tehti sama süsteemi juurutamisest esimesed kokkuvõtted 4 liikmesriigi esitatud näidete alusel.

Kokku on liikmesriikide registrites 141 mln (hinnang oli ca 90 mln) põllumassiivi. Esialgselt analüüsitud 4 liikmesriigi väitel ei ole tulemused väga head, sest registrid ei vastanud mitmete kriteeriumide alusel püstitatud kvantitatiivsetele näitajatele. Kuna tegemist on katsetamise aastaga, siis jätkatakse analüüsides, otsitakse võimalikke süsteemseid vigu ja vajadusel kohandatakse kriteeriume. Vigade piiri rakendatakse hinnangu andmisel vaid kolme elemendi osas, mis vanast süsteemist üle tulid, ülejäänud jääb riigi raporti tasemele. Raport peab sisaldama ka töökava 2011. aastaks ning peab näitama võimet leida ja parandada seniseid vigu. Tulemuste läbivaatamine JRC poolt toimub eesmärgiga kontrollida, kas metodoloogia on õige. Nende 2011. aasta töökavas on välja töötada ettepanekud, milliseid muudatusi on vaja teha metoodikasse, kas hinnangute arväärtused olid realistlikud. Tehnilised juhendid valmivad juuliks, selle jaoks aktiveeritakse IACS-CAP-SDIC töögrupp ja selle grupi aruanne esitatakse otsetoetuste komitee istungile. Detsembri istungil esines initsiatiiviga Itaalia esindus, kes sooviks kaugseire suurema kasutamise alusel kohapealseid kontrole oluliselt vähendada. Komisjon lubas ettepanekuga hoolega tutvuda, kuid tundus muudatuste osas skeptiline.

Veebruari komitees esitles komisjon põllumajandusmaa toetusõiguslikkuse küsimustikule liikmesriikide vastuste alusel koostatud koondtabelit ning diskussiooni dokumenti. Sisuliselt puudutas küsitluse teravik vaid väikest osa toetusalusest põllumajandusmaast, s o maad, millel aktiivset põllumajanduslikku tegevust ei toimu ja võiks tekkida kahtlus, kas seda maad saab pidada põllumajanduslikuks ning seega ka toetusõiguslikuks. Komisjon kinnitas korduvalt, et tegu on esialgse mõttevahetuse ja mittesiduvate seisukohavõttudega, mida soovitakse aluseks võtta ÜPP tuleviku aruteludes. Enim poolehoidu sellise piiripealse põllumajandusmaa hoolduse nõudena

sai nõue, mille kohaselt põllumajandusmaad tuleks hoida sellises korras, mis võimaldab selle põllumajanduslikku kasutusse võtta erilisi lisakulusid tegemata ja eritehnikat kasutamata.

Jätkus arutelu, mis valmistas ette nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 muutmist. Komisjon oli saatnud välja küsimustiku toetuse minimaaltasemetega ja teatud valikuliste sätete kasutamise kohta (millised annavad liikmesriigile võimaluse mitte põllumajandustootjaid toetuse saajate hulgast välja arvata) ning tegi kokkuvõtte saabunud vastustest. Esitlusel tõi komisjoni esindaja välja probleemi, et kuna art 28(2), mille kohaselt liikmesriigid võivad kehtestada alates 2010. aastast asjakohaseid objektiivseid ja mittediskrimineerivaid kriteeriume, tagamaks, et otsetoetusi ei makstaks füüsilisele või juriidilisele isikule, kelle põllumajanduslik tegevus moodustab üksnes tühise osa tema üldisest majandustegevusest või kelle peamine äriühing või ettevõtte eesmärk ei hõlma põllumajanduslikku tegevust, võimalust ei ole kellegi poolt kasutusele võetud, siis tuleb selle teemaga edasi tegelda.

Liikmesriikide vastustest, mis hõlmasid nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 rakendamist selgus, et pigem hoidutakse muudatuste tegemist otsetoetuste rakendamise, kuna oodatakse, millised otsused võetakse vastu ÜPP 2013+ aruteludel. Lisaks eelkirjeldatud kahele olulisemale küsimusele toimus rida erinevaid arutelusid. Traditsiooniline oli äärealade programmide POSEI ja POSEIMA eri osade ülevaatamine.

Veebruaris esitles komisjon kanepi analüüside tulemusi. Esitletud dokumendid sisaldasid 2009. aasta analüüside tulemusi ja esialgset nimekirja toetusõiguslikest kanepisortidest. Kuigi tegelik loetelu selgus 15. märtsi seisuga, oli esitatud loetelu DG SANCO eelinfo (kuna kõigi analüüside keskmine THC sisaldus jäi alla 0,2, siis jäid sordid loetelusse alles).

Juulis toimunud komitee istungil kinnitati 2010. aasta otsetoetusteks suunatavate eelarveliste vahendite täpsustatud jaotus, kus Eestile eraldatud ühtse pindalatoetuse summa oli 70 531 tuhat eurot ja art 68 alusel makstava piima eritoetuse summa 1 253 tuhat eurot - seega sarnaselt eelnevale kokkuleppele, mis andis ühese juriidilise aluse EL vahenditest toetuste väljamaksmiseks peale 1. detsembrist.

Septembris ja oktoobris toimunud komiteede istungitel (viimane toimus veinikomitee raames, mitte iseseisva istungina) arutati tavapäraselt liikmesriikidest saabunud avaldusi (kokku saabus neid kümnekond) avansiliste maksete kohta. Komisjon analüüsis, kas on tegu erakorralise ilmastiku või majandusliku põhjendusega ning saatis mõnele liikmesriikidele täiendavaid järelepärimisi. Üldist erandit 2010. aastal ei kehtestatud, aluseks olid liikmesriikide põhjendatud taotlused. Taotlustel toodi põhjendusteks likviidsusprobleemid ja krediidiraskused ning vastavad ebasoodsad ilmastikutingimused: üleujutused, rahe, kuivus, lumekatte paksus, talve erakordselt madalad temperatuurid, tormid, loomakasvatushoonete häving jms. Aasta lõpus koostatud teisest ülevaatest nähtub, et ettemaksetega tegelenud riikidest mitmetes lõpetatakse teise poole väljamaksed alles aprilliks, mis teeb selle variandi kasutamise kulukaks ja ebaefektiivseks.

Detsembri komitees tutvustati täiendust nõuetele vastavuse kontrolli valimi suurendamise töödokumendile. Kehtivasse töödokumenti lisati 4. näide sektori poolt teostatavate kontrollide osas. Hetkel see PRIA-t ei puuduta, kuna me seda võimalust ei kasuta. Komisjon kinnitas, et ei ole oma seisukohta muutnud ja riskivalimi osa valimi suurendamisel peab alles jääma.

Iga kuue aasta järel on komisjonil kohustus hinnata rakendatud meetmeid. 2003. aasta reformi ühe aspekti mõju - toetuse osalise seotuse mõju turusignaalidele - hinnangut, mille koostas AGROSYNERGIE 2009. aastal, esitleti detsembris. Vaadati

meetmete efektiivsust (eesmärgipärasust), asjakohasust (kooskõla vajadustega), kulutasuvust ja koosmõju II samba meetmetega. Mõnede sektorite osas oli võimalik valida lahti sidumine valikuline, teistes oli kohustuslik. Analüüs näitas, et ei ole ühtegi riiki, kus vähemalt üks toode poleks osaliselt seotud. Ühendkuningriik ja Iirimaa on toetused kõige rohkem lahti sidunud, Prantsusmaal on teine äärmus – võimalikult palju seotud. See annab analüüsis teatud nihke, kuna kõik pole võrdselt rakendatud. Reform sattus kokku väga suure hinnatõusuga, mis tekitas lumepalliefekti. 2007.-2008. aastal oli suur teravilja ja õlikultuuride nõudluse kasv ja kohustuslik *set-a-side* kadus, kasutatavat põllumajandusmaa pinda tuli juurde. Kõik need elemendid mõjuvad lisaks toetuste tootmisest lahtisidumisele. Kuid üldise reformi hinnangu jaoks saab teha teatud järeldused: lahtiseotud sektorite toodang on igal pool veidi langenud, ekstensiivse põllumajanduse osakaal on kasvanud, ka on kasutusel rohkem rohumaid, kuigi viimase baasil pole mitte alati loomakasvatuse osa laienenud.

Mõju põllumajanduse eri sektoritele. Grupis, kus oli aluseks liikmesriigi otsus: kui 25% põllukultuuritoetusest seoti lahti, ei omanud see väga suurt mõju, toimusid väikesed osakaalude muutused kasvatatavate kultuuride vahel, kuid bilansid eriti ei muutunud. Teistes kultuurides, nt tubakas, toimus katastroof - järgnes 80%-line toodangu langus. Loomakasvatuses olid olulised muutused piimasektoris - kari väheneb, kuid tootlikkus kasvab jätkuvalt. Lihaveisetoetus tasakaalustab selle sektori arengut ja omab keskkonnale positiivset mõju. Lambakasvatuses toimub karja vähenemine, kuid mitte reformi mõjul, vaid tegu on pikemaajalise trendi jätkumisega. Tehti simulatsioone ja modelleerimist - mis juhtub farmis, kus kõik seotud tootetoetused kaovad. 4-5 liikmesriigi näitel leiti, et põllukultuuride osas võib 7% pindalast muutuda mahajäetuks, kasutuseta ja harimata maaks. Loomakasvatuses tooks täielik lahtiseotus spetsialiseeritud farmides kaasa karja vähenemise 12-18%, kuid segafarmides oleks vähenemine väiksem. Traditsioonilistes tootmispiirkondades on mõju väiksem, sest traditsiooniline toode nii lihtsalt ei kao.

Art 68 mõju uuring näitas, et kvaliteedi ja turustamismeetmete osas eesmärgipärasust tulemust ei saavutata. Kiire üleminek lahtiseotusele võib töötlevas tööstuses tekitada tooraine puuduse, mida saab pehmendada üleminekuperioodiga. Läbiviidud klastripõhine analüüs näitas, et on kaks olulist tegurit: 1) kas sektorit mõjutava otsuse teeb liikmesriik või komisjon ja 2) kui kaugelt varutakse tööstuse tooraine. Kui tooraine tuuakse kaugelt (söödatootmine, veskid jms), siis ei oma lahtisidumine suurt mõju (analüüsiti nisu ja õlikultuure). Tooraine lähedalt varumise puhul (tapamajad, tubakas) on mõju oluline. Hinnangu läbiviija järeldused: ÜPP-s peab teatud toetus siiski jääma, tootmise minimaalse taseme säilimiseks teatud piirkondades ja teatud sektorites, kuid nende arvates peaksid veise- ja utetoetus olema II sambas. Analüüsitajatele jäid tehtud valikud arusaamatuks - miks vaid 2 sektorit (art 68) on saanud erikäsitlemise, kuna ka teised sektorid teatud regionides on tööhõive säilitamisel väga olulised. Uuring on kättesaadaval DG Agri veebis <http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/decoupling/index-fr.htm>. Omapoolseks kommentaariks ütles komisjon, et paremini mõista, oleks vaja vähemalt kokkuvõtte läbi lugeda ning et tulemas on veel 2 uuringut: üks mõjust sissetulekutele (avalikustamine aprill-mai), lähteülesannet koostatakse struktuurimuutuste uuringule ja hiljem tuleb art 68 rakendamise mõju uuring. Komisjon tegeleb mõju hinnanguga ÜPP 2013+ ettepanekute juurde ning seal võetakse nende uuringute tulemusi arvesse. Detsembris esitles komisjon ka uute liikmesriikide täiendavate otsetoetuste koondtabelit, kust nähtub, et vaid Eestil on järgnevat kolmeks aastaks kokkulepe, teised riigid on jätkuvalt lähenenud aastase sammuga.

2010. aastal jätkusid otsetoetuste komitee raames ka **nõuetele vastavuse (NV) ekspertgrupid**, mis toimusid märtsis, juunis ja novembris ning kus keskenduti enamasti NV rikkumistega seotud vähendamiste arvutamisele, mis avaldab olulist mõju otsetoetuste kogusummale ja mida eelnevates töögruppides ei ole seni laialdasemat kajastamist leidnud. Komisjon selgitas vähendamiste arvutamisi konkreetsete näidete põhjal.

NV rikkumisel lähtutakse alati rikkumise ulatusest, tõsidusest ja püsivusest ning vaadeldakse, kas tegemist on korduva või tahtliku rikkumisega. Vähendamissüsteemis rakendatakse põhimõtet, et esmase rikkumise korral, mis on tingitud põllumajandustootja hooletusest, vähendatakse üldreeglina toetuse kogusummat 3%. Võttes arvesse igat mõjutavat faktorit võib pädeva kontrolliasustuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel otsustada, kas vähendada antud protsenti 1-ni või suurendada 5-ni. Korduva rikkumise puhul on maksimaalne vähendus kuni 15% toetuse kogusummast. Kui järgneva kolme kalendriaasta jooksul on rikutud sama nõuet, standardit või kohustust, siis korrutatakse esimese korduvuse puhul kindlaksmääratud vähendusprotsent kolmega. Edasiste korduvate rikkumiste puhul korrutatakse eelmise korduva rikkumise vähendusprotsenti kolmega. Juhul kui korduv rikkumine tehakse kindlaks koos muu rikkumisega või muu korduva rikkumisega, siis liidetakse vähendusprotsendid ning maksimaalseks vähendamiseks on 15% toetussummast. Põllumajandustootja puhul, kes on rikkunud nõudeid ning jõudnud juba maksimaalse 15%se vähendamiseni on pädeval kontrolliasustusel kohustus teavitada, et sama rikkumise veelkordsel avastamisel käsitletakse nõude rikkumist juba tahtliku käitumise ja rikkumisena, millele rakenduvad ka karmimad vähendusprotsendid või koguni toetusest ilmajäämine. Tahtliku rikkumise korral ei tohi vähendusprotsent jääda alla 15% toetuse kogusummast ning ülemmääraks võib olla kuni 100% vähendamist. Ka tahtliku rikkumise korral kehtib üldreeglina 20%line vähendamine sõltuvalt rikkumise olulisusest.

Lisaks eeltoodule eristatakse ka nn väiksemaid rikkumisi (*ebaolulised rikkumised*), mille puhul ei toimu vähendamist, kui kasutusele on võetud parandusmeetmed, st et sellise rikkumise korral võib pädev asutus anda põllumajandustootjale tähtaja rikutud nõude likvideerimiseks. Juhul kui põllumajandustootja ei ole esitatud tähtajaks olukorda parandanud, loetakse see rikkumiseks ning kohaldatakse eeskirjadele vastavalt vähendusprotsenti.

Toetussummade vähendamiste korral peavad liikmesriikide pädevad kontrolliasustused alati silmas pidama rikkumiste korral erinevaid aspekte ja olukordi ning lähtuma igast üksikust juhtumist eraldi.

Märtsi töökoosolekul andis DG SANCO põgusa ülevaate ka uuest „pestitsiidide paketi” ning selle seostest NV süsteemiga. Senikehtinud vana nõukogu direktiiv 91/414/EMÜ asendati uue parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1107/2009. millega sätestatakse eeskirjad taimekaitsevahendite turule lubamise, turule laskmise, kasutamise ja kontrolli kohta. Eelkõige on see seotud NV süsteemi kohustuslike majandamisnõuetega (KM 9), millega sätestatakse ettenähtud taimekaitsevahendid ning nende nõuetekohane kasutamine. Nõuetekohane kasutus hõlmab hea taimekaitsetava põhimõtete kohaldamist ning märgistusele kantud tingimuste täitmist vastavalt eelpoolmainitud määruse artiklile 31. Nõuetekohane kasutus vastab direktiivi 2009/128/EÜ sätetele, eelkõige kõnealuse direktiivi artiklis 14 ja lisas III osutatud integreeritud taimekaitse üldpõhimõtetele, mida tuleb hakata kohaldama alates 1. jaanuarist 2014.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti **teravilja** turukorralduse küsimusi 23 istungil. Arutati läbi ja võeti vastu mitmeid ühist turukorraldust reguleerivaid õigusakte. Reeglipäraselt jälgiti ka teravilja kasvuperioodil ilmastikku ja taimede arengut ning teraviljahindade muutusi maailmaturul.

Jaнварis kodifitseeriti komisjoni määrus (EÜ) nr 1249/1996 nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 rakenduseeskirjade kohta teraviljasektori imporditollimaksude osas, impordilitsentside taotlemise eeskirju. Komisjoni määrust (EÜ) nr 1249/96 on korduvalt muudetud ning selguse ja otstarbekuse huvides kodifitseeriti ka see määrus. Veebruaris ja märtsis toimusid kvaliteedikriteeriumite ISO standardite muutmise arutelud. Alates 1. juulist 2010 kaotas kehtivuse komisjoni määrus (EÜ) nr 687/2008, millega kehtestati teravilja ülevõtmise kord makseasutuste või sekkumisametite poolt ja sätestati teravilja kvaliteedi määramise analüüsimeetodid. Uue komisjoni määrusega (EL) nr 1272/2009, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 ühised üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses põllumajandustoodete kokkuostu ja müügiga riikliku sekkumise puhul, võetakse üle eelnimetatud määruse sekkumiseks pakutud teraviljade kvaliteedi määramise analüüsimeetodid, kuid antud meetodite ISO standardid on vananenud. Põllumajandusuuringute Keskuse Taimse materjali labori kommentaaride kohaselt esineb viiteid analüüsimeetodite vananenud standarditele komisjoni määruse (EL) nr 1272/2009 I lisa IV ja VII osas. Aruteludes käsitleti kõiki meetodeid üksikult ja arutati esitatud muudatusettepanekuid.

Veebruari lõpus kodifitseeriti komisjoni määrus (EÜ) nr 1501/95, millega kehtestatakse teravilja eksporditoetuste andmist ja teraviljaturu häirete korral võetavaid meetmeid käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 teatavad üksikasjalikud rakenduseeskirjad, kuna ka seda määrust oli korduvalt oluliselt muudetud. Kodifitseerimise käigus tegi komisjon antud määrusesse kaks muudatust - kustutati artikkel 13 ja lisati muutunud KN kood.

Märtsis võeti vastu komisjoni määruse eelnõu, millega parandatakse komisjoni määrust (EÜ) nr 972/2006, millega sätestatakse basmati riisi impordi ning riisi päritolu kindlaksmääramise ajutise kontrollisüsteemi suhtes kohaldatavad erieeskirjad. Artikli 6 lõikesse 2 lisatakse säte, mille kohaselt nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 lisa 18 alla mittekuluvale, kuid KN koodi 1006 20 17 või 1006 20 98 alla kuuluvale kooritud riisile rakendatakse kuni 5% ulatuses tolerantsi.

Muudeti komisjoni otsust, millega volitati Soome riiki 2009/2010 turustusaastast pärit 59 956 t teravilja ladustama väljaspool riigi territooriumit (Eestis). Tegelik teravilja transport toimus 2010. aasta alguses ning mais vastuvõetud komisjoni otsuse alusel ladustas Soome sekkumisamet Eestis veel täiendavad 140 000 t teravilja. Vilja transpordi ja ladustamisega seotud toimingute ja kulude katmise kohustus lasus täielikult Soome sekkumisametil.

Aprillis võeti vastu komisjoni määrus, millega jätkati vähendatud imporditollimaksuga maisi ja sorgo importimist Hispaaniasse ja Portugali. Vastavad määrused on: komisjoni määrus (EL) nr 462/2010, millega kuulutatakse kvoodiaastaks 2010 välja pakkumismenetlus kolmandatest riikidest Hispaaniasse imporditava maisi tollimaksu vähendamiseks, komisjoni määrus (EL) nr 463/2010, millega kuulutatakse kvoodiaastaks 2010 välja pakkumismenetlus kolmandatest riikidest Portugali imporditava maisi tollimaksu vähendamiseks ning komisjoni määrus (EL) nr 464/2010, millega kuulutatakse kvoodiaastaks 2010 välja pakkumismenetlus kolmandatest riikidest Hispaaniasse imporditava sorgo tollimaksu vähendamiseks.

Mais andis komisjon ülevaate kahepoolsetest kaubandusläbirääkimistest Andide piirkonna riikidega. Andide piirkonna riikidest on Kolumbia ja Peruuga peamised huvipunktid töjõud, koostöö ja vabakaubandus. Kesk-Ameerika on oluline põllumajandustoodete eksportija. EL on selles regioonis huvitatud teenustest ja kõrge lisandväärtusega toodetest, kuna puudub mõte konkureerida tooraineteturul USA ja Kanadaga. Üldkokkulepped on saavutatud, kuid vormistamise ja ratifitseerimise tõttu ei jõustu need kindlasti enne 2012. aastat.

Kodifitseeriti komisjoni määrus (EÜ) nr 1249/96, millega kehtestatakse nõukogu määrusele (EÜ) nr 1234/2007 rakenduseeskirjad teraviljasektori imporditollimaksude osas. Kodifitseerimisega viidi sisse ka BG ja RO sadamate tollimaksu erand.

Võeti vastu määruse eelnõu, millega määratakse 2009/2010 turustusaastaks kindlaks kuivsööda lõplik toetussumma. Vastavalt komisjoni määrusele (EÜ) nr 382/2005, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1786/2003 (kuivsöödaturu ühise korralduse kohta) üksikasjalikud rakenduseeskirjad, esitavad liikmesriigid komisjonile hiljemalt iga aasta 31. maiks teatise kuivsöödakoguste kohta, mille suhtes on eelmise turustusaasta jooksul kinnitatud õigus toetuse saamiseks. Riikidelt saabus teave 3,9 mln t abikõlbuliku sööda kohta, kuna EL tasandil on piirmääraks 4,9 mln t, siis säilis maksimaalne toetus 33 euro/t.

Toimus arutelu biokütuste jätkusuutlikkuse tingimuste osas. Juuni alguses avaldas komisjon 2 teavitust biokütuste säästlikkuskavade kohta. Esimene neist puudutas vabatahtlikke kavasad säästukriteeriumite täitmise tõendamiseks või vaikeväärtuste kasutamist. Teine käsitleb seda, kuidas praktiliselt rakendada kriteeriume ja arvestuseeskirju. Biokütused on sobilikud, kui tõendatakse kriteeriumite (kasvhoonegaaside vähendamine, mitmekesistamine jms) täitmist. Ettevõtjail on võimalus anda riiklikele asutustele statistikat, teiseks välja töötada kava, mis esitatakse komisjonile tunnustamiseks ja kolmandaks teha mitmepoolset koostööd (sh kolmandate riikidega), mis võib hõlmata nii üht kui mitut regiooni kui ka toodet. Põllumajanduse puhul lähtutakse sellest, et tuleks kasutada olemasolevaid nõuetele vastavuse süsteeme, juhul kui need sobivad. Vaikeväärtuste kasutamisel võivad ettevõtjad kasutada kindlaksmääratud arve, selle asemel et uurida ja tõestada oma tegelikke tulemusi.

Arutati ka teravilja ja riisi sekkumiskeskuste tunnustamise küsimust, kuna 2010/2011 turustusaastal viisid liikmesriigid läbi ladude inventeerimise, mille tingimused on määruses (EL) nr 1272/2009. Seejärel saadeti komisjonile info asukoha, mahutavuse, väljaveosuutlikkuse ja transpordivõrgustiku kohta. Vastavasisuline määrus võeti vastu novembris. Sekkumiskeskuste ja ladude nimekiri avaldatakse CIRCA-s (Euroopa Komisjoni Teavituse- ja Informatsiooni Keskuse andmebaas), kus märgitakse kõik keskuse laod, millistega on leping sõlmitud. Komisjoni määruse (EL) nr 1272/2009 artikli 3 kohaselt peab minimaalne keskuse ladustamisvõimekus olema 20 tuh t. Kuigi see nõue ei ole vastavalt komisjoni selgitusele alaliselt nõutav, peab liikmesriik olema sekkumisperioodi jooksul vajaduse tekkimisel valmis selle nõude täitmiseks (kõigi sekkumiskeskuste ladude peale kokku).

Kodifitseeriti komisjoni määrus (EMÜ) nr 3149/1992, millega kehtestatakse EL-s enim puudustkannatavatele isikutele sekkumisvarudest pärit toiduainete tarnimise üksikasjalikud eeskirjad. Uus määrus (EL) sai numbriks 807/2010. Kodifitseerimisega ajakohastati viited, sisulisi muudatusi ei tehtud.

Võeti vastu komisjoni otsus, millega tehti Soome sekkumisametile erand komisjoni määruse (EÜ) nr 687/2008 (seda määrust kohaldatakse, kuna tegemist on 2000/2010 ostetud viljaga) sättele, mis käsitleb teravilja sekkumislattu toimetamist ja ülevõtmist. Vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 687/2008 artiklile 2 peab sekkumiseks pakutud

teravilja viimane tarne toimuma hiljemalt 31. juulil, kuid tulenevalt keerulisest turuolukorrast Soomes (mitmel järjestikusel aastal väga hea saak, kuid madalad teravilja turuhinnad) ei saadud korrektselt riiklikku sekkumiskokkuostu korraldada ning kõnealust tähtaega pikendati.

Septembri lõpus võeti vastu määruse eelnõu, millega kinnitati 2011. aasta enim puudustkannatavatele isikutele toiduabi jaotamise plaani rahalised vahendid. Eesti taotletud teraviljakogused eraldab komisjon määruse kohaselt sekkumisvarudest ning või ja lõssipulbri soetamiseks eraldatakse rahalised vahendid. EL sisese transpordi kohaselt veetakse Eestist 27 670 t teravilja ja 730 t lõssipulbrit Lähti ning 181 t võid Kreekasse.

Oktoobris võeti vastu komisjoni määrus (EL) nr 1017/2010, millega avati liikmesriikide sekkumisametite valduses oleva 2009/2010 turustusaastal sekkumiskokkuostu võetud teravilja müük ühenduse turul. Kokku eraldati EL-s müügiks 88 112 t nisu ja 2 713 200 t otra. Eesti varudest eraldati siseturule müügiks 40 060 t otra. Vastavalt komisjoni määrusele (EL) nr 1272/2009 müüakse liikmesriikides ülevõetud ja müügiks saadaolevaid sekkumisvarudest pärinevaid tooteid (teravili ja riis) hankemenetluse kaudu. Hankemenetlus avatakse vastava komisjoni määrusega, mis võetakse vastu põllumajandusturgude ühise korralduse komitees ning see sisaldab menetluses hõlmatud toodete nimistut, hankemenetlusega hõlmatud ajavahemikku (hankeperiood) ning alaperioode, mille jooksul saab pakkumusi esitada.

Võeti vastu komisjoni määrus, millega avatakse magusa kartuli, manioki, maniokitärklise ning KN-koodidega 0714 90 11 ja 714 90 19 hõlmatud toodete igaaastased tariifkvoovid ja sätestatakse nende haldamine. Tegemist on igaaastase määrusega ning igal aastal alates 1997. aasta 1. jaanuarist avatakse järgmised CN-koodidega 0714 10 91, 0714 10 98, 0714 90 11 ja 0714 90 19 hõlmatud toodete imporditariifkvoovid. Seni on neid kvoote väga harva kasutatud.

Novembris võeti vastu tollimaksualandusega maisi ja sorgo importimise pakkumiste jätkamise määrus. Vastavalt komisjoni määrustele (EL) nr 462/2010, (EL) nr 463/2010 ja (EL) nr 464/2010, milledega kuulutatakse välja pakkumismenetlus määruse (EÜ) nr 1234/2007 artiklis 136 osutatud imporditollimaksu vähendamiseks Hispaaniasse imporditava maisi ja sorgo puhul ning Portugali imporditava maisi puhul, kestsid pakkumismenetlused 16. detsembrini 2010. Importimise eesmärk on nende riikide kohustuse täitmine WTO ees 2 500 tuhat t maisi ja sorgo importimiseks.

Võeti vastu komisjoni määrus, millega Taani, Kreeka, Iirimaa, Itaalia ja Luksemburgi vahel jaotatakse turustusaastaks 2010/2011 garanteeritud riiklike kogustena 5 tuhat t lühikest lina- ja kanepikiudu. Itaalia, Iirimaa, Kreeka ja Luksemburg teatasid, et ei tooda 2010/2011 turustusaastal ei lina- ega kanepikiudu. Vastavalt sellele teabele nägi komisjon ette garanteeritud riikliku kogusena Taanile 84 t.

Teravilja turuolukorrast vt lisa 1.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti **puu- ja köögiviljaga** seotud küsimusi 13 istungil.

Kogu aasta jooksul tegeles komitee komisjoni määrust (EÜ) nr 1580/2007 asendava Euroopa Komisjoni poolt esitatud määruse eelnõu läbivaatamisega. Uue tervikteksti väljatöötamise vajadus tulenes eelkõige puu- ja köögivilja turukorralduse kaasamisest nõukogu määrusesse (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus, aga ka praktilisest vajadusest muuta rakendussätteid.

Jaanuari komitee istungil esitles komisjon eelnõud, millega lükatakse edasi tähtaega, mil liikmesriigid peavad esitama koolipuuviljakava rakendamise riikliku strateegia.

Tavapäraselt tuleb strateegia komisjonile esitada hiljemalt 31. jaanuariks, kuid kuna mitmed liikmesriigid ei olnud selleks veel valmis, siis eelnõu kohaselt tuli seda teha 2010. aastal 28. veebruariks. Veebruaris kiitis komitee selle eelnõu heaks.

Märtsi komitee istungil esitas komisjon hääletamiseks komisjoni määruse (EÜ) nr 341/2007, millega avatakse kolmandatest riikidest imporditava küüslaugu ja teatavate muude põllumajandustoodete tariifikvoodid ja tagatakse nende haldamine ning kehtestatakse impordilitsentside ja päritolusertifikaatide süsteem, muutmise eelnõu. Muutmise eesmärgiks oli laiendada tarnijate ringi ja vähendada pettuse võimalust. Liikmesriigid soovisid täiendavat aega sektoriga läbirääkimiseks, samuti leiti, et turustusaasta keskel reeglite muutmine võib põhjustada raskusi makseagentuuridele. Komisjon lükkas hääletuse edasi.

Märtsis toimus ka teine komitee istung, mille päevakorras oli 4 hääletuspunkti. Esimene hääletuspunkt oli eelmisel kohtumisel arutletud komisjoni määruse (EÜ) nr 341/2007 muutmine. Mitmed liikmesriigid väljendasid taas seisukohta, et eelnõuga nõrgestatakse traditsiooniliste importijate positsioone. Hääletamisel komitee arvamust ei avaldanud ja vastuvõtmise otsus jäi komisjonile. Teise hääletuspunktina oli päevakavas komisjoni määruse (EÜ) nr 1831/96, millega avatakse ja sätestatakse GATTis kindlaks määratud ühenduse tariifikvootide haldamine teatavate puu- ja köögiviljade ning puu- ja köögiviljatoodete suhtes alates 1996. aastast, muutmise eelnõu. Nimetatud määruse vastuvõtmisel oli lisast 1 välja jäänud KN kood 2009 80 34, mis selle muudatusega lisati. Komitee kiitis muudatuse heaks. Kolmanda hääletuspunktina oli päevakorras komisjoni otsuse eelnõu, millega määratakse kindlaks lõplik EL poolne abi koolipuuviljatoetuse osas ja seda liikmesriigiti. Komitee kiitis selle eelnõu heaks. Neljandaks hääletuspunktiks oli kurgi ja kirsside täiendavate tollimaksude käivitusläve muutmise eelnõu, mis sai komisjonilt samuti positiivse hinnangu. Komisjon esitas määruse (EÜ) nr 1580/2007 muutmise eelnõu, mis puudutab esmatöödeldud toodete väärtuse arvutamist turustatud toodete väärtusesse ja kriisiennetamist ning -juhtimist. Tootjaorganisatsioonide toetust arvutatakse vastavalt turustatud toodangu väärtusele. Kuna sõna "esmatöödeldud", mis oli siis kehtinud komisjoni määruses, oli liikmesriikide poolt tõlgendatud erinevalt ja sellest tulenevalt erines ka turustatud toodangu väärtuse arvutamine, siis esitatud eelnõuga püüti parandada neid punkte, mis selgitasid, mida tuleb arvestada turustatud toodangu väärtuse arvestamisel. Eelnõus ei mainitud enam sõna „esmatöödeldud tooted“ vaid viidati kindlatele tegevustele, millega kaasnev lisaväärtus on lubatud kaasata turustatud toodangu väärtuse arvutamisse. Lisaks täpsustati, et töödeldud toodete väärtust ei ole lubatud tootjaorganisatsiooni turustatud toodangu väärtusesse arvutada. Töödeldud toodete puhul tegi komisjon ettepanku kaasata need turustatud toodete väärtusesse teatud kindla (*flat rate*) protsendina töödeldud toote väärtusest. Sellised ettepanekud peaks ühtlustama kogu EL turustatud toodangu väärtuse arvutamist. Teise osa eelnõust moodustas kriisijuhtimise ühe meetme, turult tagasi võetud toodete, sätteid. Nimelt on turult tagasi võetud tooteid võimalik jagada tasuta läbi heategevusorganisatsioonide. Muudatusega lubatakse turult tagasi võetud toodete osas küsida lõpptarbijalt sümboolset hinda. Lisaks määratakse kindlaks turult tagasi võetud toodete transpordi, sorteerimise ja pakendamise toetuse määr.

Aprilli komitee istungil kiideti komisjoni määruse (EÜ) nr 1580/2007, millega muudetakse tomati, aprikoosi, sidruni, ploomi, virsikute sh nektariinide, pirnide ja lauaviinamarjade lisatollimaksude käivituslävesid, muutmise eelnõu heaks.

Mai istungil kiideti heaks komisjoni otsuse eelnõu, millega hüvitatakse EL poolt osaliselt Portugalile viimase poolt tootjaorganisatsioonidele makstud toetus. Samuti

toetas komitee otsuse eelnõud, millega antakse Sloveeniale õigus maksta tootjaorganisatsioonidele riigipoolset toetust.

Juunis toimus kaks komitee istungit. Esimesel kohtumisel kiitis komitee heaks komisjoni määruse (EÜ) 1580/2007 muutmise eelnõu, millega muudetakse õuna lisatollimaksude käivituslaved.

Juuli istungil esitas komisjon otsuse eelnõu, millega EL eelarvest hüvitatakse osaliselt Ungari riigiabi tootjaorganisatsioonide rakenduskavade elluviimiseks 2008. aastal. Komisjon esitas hääletusele komisjoni määruse (EÜ) nr 1580/2007 muutmise eelnõu, mis puudutab esmatöödeldud toodete arvutamist turustatud toodangu väärtusesse ja kriisijuhtimise meetmeid. Eelmise kohtumisega võrreldes oli muudetud turustatud toodangu väärtuse arvutusse kaasatavate töödeldud toodete protsendimäärasid, toodete kategooriaid ja tooteid nendes kategooriates. Lisatud oli konserveeritud seente ja kontsentreeritud puuviljamahlad kategooria. Mitmed liikmesriigid soovisid eelnõud täiendada ja mitmed soovisid hääletust edasi lükata. Komisjon otsustas siiski eelnõu hääletusele panna, mille tulemuseks komitee arvamust ei avaldanud. Järgmise hääletuspunktina esitas komisjon määruse (EÜ) nr 1580/2007 muutmise eelnõu, millega muudetakse tomatite lisatollimaksu käivitusläve vastavalt GATT kokkuleppele ning see ettepanek kiideti heaks.

Septembris esitas komisjon hääletusele määruse eelnõu, millega muudetakse lisatollimaksu käivitusläve kurgi, artišoki, klementiinide, mandariinide ja apelsinide osas. Komisjon andis ülevaate 2009/2010 õppeaasta koolipuuviljakava rakendamisest ning üldhinnang oli positiivne, samas märgiti ära, et soovitakse kava lihtsustada ja seda teha aasta lõpus. Ka liikmesriigid pidasid skeemi edukaks sest nii lapsed, nende vanemad kui ka õpetajad olid rahul, samas mainiti mitmeid probleeme nagu nt logistika, puuviljade värskuse kadumine automaatides ning toetati komisjoni ettepanekut skeemi lihtsustada. Suure rahvaarvuga riikides oli probleeme koordineerimisega (tervis, haridus, haldus), nimetati ka koolide probleeme ladustamisega ning ka seda, et osad lapsed saavad puu- ja köögivilja ja teised mitte (sihtgrupi probleem). Riigid, kes olid kasutanud vähe neile määratud eelarvest, soovisid eelarvet säilitada, sest olid kindlad, et suudavad edaspidi eelarvet paremini kasutada.

Oktoobri istungil kiideti heaks komisjoni poolt esitatud otsuse eelnõu, millega hüvitatakse osaliselt Itaaliale tootjaorganisatsioonidele antud riigiabi. Komisjon esitas koolipuuviljakava reguleeriva komisjoni määruse (EÜ) nr 288/2009 muutmise eelnõu, mis oli tingitud vajadusest skeemi lihtsustada ja teatud punktides arusaadavamaks muuta. Samuti lisati eelnõusse, et käibemaks ei ole EL poolt toetatav kulu.

Novembri istungil kiideti heaks täiendavate tollimaksude käivitusläve muutmise pirnide, sidrunite, õunte ja kabatšoki puhul.

Detsembri istungil kiideti heaks komisjoni esitatud muudatusettepanekud koolipuuvilja kavas. Tutvustati ka komisjoni põllumajandusvoliniku ettepanekut kvaliteedipoliitika osas.

Ettepanek teenib korruga kahte eesmärki: kvaliteetsed tooted tarbijale ja õiglane hind põllumehele ning hõlmab kõiki kvaliteediga seotud aspekte alates tavatoodete miinimumstandarditest kuni ülimalt spetsiifilistele kaupadele esitatavate nõueteni. Kvaliteedipoliitika ettepanek koosneb järgmistest osadest:

- võtta vastu uus põllumajandustoodete kvaliteedikavade määrus, eesmärgiga ühtlustada ja selgitada ELi kvaliteedikavade toimimist. Ettepanekuga tugevdatakse kaitstud päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kasutamise süsteemi, uuendatakse põhjalikult garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste) rakendamise korda ning

sätetatakse vabatahtlikud kvaliteeditähised, millega anda tarbijatele nende kasvavatele nõudmistele vastavat teavet;

- lihtsustada turustusnormide vastuvõtmist komisjonis, andes õiguse laiendada tootmiskohamärgiste kasutamist vastavalt konkreetse põllumajandussektori iseärasustele;
- uued hea tava suunised vabatahtliku sertifitseerimise kavade jaoks ja geograafilise tähisega tooteid sisaldavate kaupade märgistamiseks.

Tegemist on uue põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika esimese sammuga. Tulevikus kavatseb komisjon põhjalikumalt uurida, milliseid probleeme valmistab EL kvaliteedikavades osalemine väiketootjatele ning millised on mägipiirkondade põllumeeste raskused oma toodete turustamisel. Vajaduse korral tehakse analüüsi alusel ettepanek järelmeetmete võtmiseks.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti **piima ja piimatoodete** turukorralduse küsimusi 22 loomakasvatussaaduste sektori istungil.

Jooksev turukorraldus

2009. aasta teises pooles alanud turuolukorra kiire paranemine ning piimatoodete hindade stabiilselt kõrgel tasemel püsimine võimaldas 2010. aastal enamuse põhiliste piimaturu korraldusmeetmete aktiivsest kasutusest väljasolekut – võid ja lõssipulbrit **sekkumiskokkuostuks** ei pakutud, piimatoodete ette **fikseeritud eksporditoetuse** määrad püsisid nullis ning vähesed esitatud **pakkumismenetluse kaudu taotletava eksporditoetuse** taotlused lükati tagasi.

Või ja lõssipulbri kõrgeid hindu arvestades kiideti mais heaks ning juunis alustati nende toodete **sekkumisladudest müüki pakkumismenetluse teel**.

Või laost müügil oli võimalik pakkumisi esitada enne 1. oktoobrit 2009 lattu paigutatud või ostmiseks. Juunis toimunud esimeste pakkumisvoorude raames osteti laost kokku 23,5 tuh t võid minimaalse müügihinnaga 7-10 eurot üle kehtiva turuhinna. Seejärel müük langes oluliselt ning juulis müüdi laost vaid 210 t võid hinnaga 3 eurot üle turuhinna. Augustis pakkumisi ei laekunud ning septembris lükati kõik pakkumised kas madala hinna või müügiks olnud koguste enim puudust kannatavate isikute toiduabi programmi raames kasutamise tõttu tagasi (aktsepteeriti vaid alla 1 t suuruse laojäägi müük). Oktoobris kiideti heaks eelnõu või müügi ametliku lõpetamise kohta - allesjäänud 1,5 tuh t Eesti ja Leedu ladudes olevat võid eraldati 2011. aasta enim puudust kannatavatele isikutele antava toiduabi programmi raames kasutamiseks.

Lõssipulbri laost müügil oli võimalik pakkumisi esitada enne 1. maid 2009 kokkuostetud pulbri ostmiseks. Kui esimestes pakkumisvoorudes lükati kõik pakkumised kui liiga madalad tagasi ning suve teises pooles igasugune ostuhuvi kadus, siis septembris toimunud voorude raames müüdi kokku 2,5 tuh t lõssipulbrit loomasööda kvaliteediga pulbri turuhinna tasemel. Oktoobri voorudes pakutavad kogused taas vähenesid ja need lükati madala hinna tõttu tagasi ning novembris ei laekunud ühtegi pakkumist. Detsembris müüdi ladudest 4,5 tuh t lõssipulbrit toidu- ja söödakvaliteediga pulbrite turuhindade vahepealse hinnaga.

Veebruaris sätestati **või eraladustamise** toetuse määrad 2010. aastaks. 1. märtsist algaval ja 15. augustil lõppeval ladustamisperiodil maksti fikseeritud tasu ladustamislepingu sõlmimisel 18,31 euro/t (eelmisel aastal 15,62 euro/t) ning iga päeva kohta ladustamise tasu 0,34 euro/t (eelmisel aastal 0,44 euro/t). Meede leidis rakendamist 10 liikmesriigis, kus kokku toetati 83 tuh t või ladustamist, mis oli võrreldes eelneva aastaga 50 tuh t vähem.

Muudest küsimustest käsitleti 2010. aastal põhjalikumalt liikmesriikide poolt komisjonile hinnainfo ja turukorraldusmeetmete kasutamise kohta info edastamise määruse (EÜ) nr 562/2005 muudatusi. Kuuel istungil toimunud arutelude tulemusena kiideti määruse uus versioon aprillis heaks (uus määrus 479/210). Vana määruse asendamise vajadus oli osalt tingitud tehnilistest muudatustest: ÜPP lihtsustamise ja „tervisekontrolliga“ seoses tuli viited kehtivuse kaotanud määrustele asendada uutega ning kaotati uutesse impordi, eraladustamise ja sekkumiskokkuostu horisontaalsetesse määrustesse üle võetud sätted. Teisalt tehti ka mitmeid sisulisi lihtsustusi, nt vähendati kaubandust puudutavate teavituste hulka. Põhiline diskussioon keskendus siiski piima ja -toodete hinnainfo edastamise sätetele, mida komisjon soovis seoses piimanduskriisiga ajakohastada. Suurema muudatusena nihutati hinnateavituse kohustuse tekkimise piire selliselt, et rohkem liikmesriike hakkaks teavitama suurema hulga toodete hindasid. Hinnainfo edastamise osas tehti mitmeid täpsustusi, nt hinnateavitus peab põhinema referentsperioodil lõppenud tehingute hindadel (mitte lepingutes sisalduvatel hindadel). Komisjoni soov tuua toorpiima kokkuostuhinna teavitustähtaeg järgmise kuu lõpust ettepoole, algses versioonis lausa järgmise kuu 10.ndaks, lükati aga enamuse liikmesriikide vastuseisu tõttu tagasi.

Jaanuaris kiideti heaks erakorralise piimanduse turutoetuse määruses (EÜ) nr 1233/2009 ettenähtud summade eurot mittekasutavate riikide jaoks vahetuskursi arvestamise kuupäev (määruse 1233/2009 jõustumise kuupäev ehk 17. detsember 2009).

Veebruaris harmoniseeriti piimasektoris rakendatavate täiendavate imporditollide puhul nõutava tagatise arutamise põhimõtted sarnaseks suhkrusektoris rakendatuga - tagatise summa võrdub imporditava toote representatiivse hinna baasil arvutatud täiendava imporditolli ja imporditava saadetise *cif* impordihinna baasil arvutatud täiendava imporditolli vahega.

Märtsis täiendati eksporditoetust saavate toodete nomenklatuuri *Kashkaval* juustuga (tootekood 0406 90 29 9100 lamba- ja/või kitsepiimast juustu ning 0406 90 29 9300 lehmapiimast juustu kohta).

Aprillis kinnitati tulenevalt tootjate individuaalsete kvootide liigiti muutmisest piima tootmiskvoodi jagunemine tarne ja otseturustuskvoodi vahel kõikide liikmesriikide kohta 2009/2010 kvoodiaastal.

Juunis kiideti heaks piima ja -toodete impordimääruse (EÜ) nr 2535/2001 muudatused tingituna EL ja Iisraeli vahel sõlmitud kokkulepetest, samuti võeti vastu GATT lepetest tulenevate sooduskvootide raames USA-sse juustude ekspordi protseduur 2011. aasta kohta.

Augustis otsustati kompensatsiooni maksmine kahele ja detsembris ühele SLOM tootjale (piima mitteturustamise skeemist e SLOM osalejad jäid algselt piimakvoodi süsteemi sisseviimisel kvoodist ilma, mis aga hiljem Euroopa Kohtu otsusega loeti ebaõiglaseks). Tegemist oli viimaste lahenduseni jõudnud nn SLOM juhtumitega.

Septembris võeti hääletusel vastu erisused sekkumisladudest või ja lõssipulbri müügiga seotud kulude arvestamise kohta. Erisuste vajadus oli tingitud selle arvestuse teatud nüansside lahknevusest kehtiva finantsregulatsiooni (määrus (EÜ) nr 884/2006) ja uue horisontaalse sekkumismääruse (määrus (EÜ) nr 1272/2009) vahel.

Oktoobris kiideti heaks kaitstud piimatoodete nimetusi sisaldavate toodete, mis ise pole piimatooted, nimekirja muudatused. Lisaks volituse asendamisele – endise määruse (EÜ) nr 1898/87 asemel (EÜ) nr 1234/2007 – täiendati nimekirja Ungari, Poola, Slovakkia ja Sloveenia nimetustega.

Piima ja piimatoodete turuolukorrast vt lisa 2.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti aasta jooksul **veise- ja vasikaliha** küsimusi 11 korral. Lamba- ja kitseliha teemad olid päevakorras juunis ja detsembris.

Märtsi komitees tutvustas komisjon töödokumenti parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1760/2000 (veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise ning nõukogu määruse (EÜ) nr 820/97 kehtetuks tunnistamise kohta) alusel. Liimesriike kutsuti arutlema veiseliha vabatahtliku märgistamise lihtsustamise teemal. Nimetatud teema jätkub 2011. aasta komitee istungitel.

Edastasime komisjonile info EL keskmiste tootjahindade leidmiseks kasutatavate hindade kokkukaalumiskoefitsientide värskendamiseks Eestis 2009. aastal tapetud täiskasvanud (üle 150 kg rümbamassiga) veiste rümpade kvaliteediklassilise jaotumise kohta. Kolmest tapamajast (Rakvere Lihakombinaat AS, Atria Eesti AS Valga tootmisüksus ja Saaremaa Lihatööstus OÜ) saadud tulemuste alusel arvutas komisjon uued koefitsiendid, mida hakati kasutama 3. maist.

Kui I poolaastal eksporditoetuse määrasid ei muudetud, siis septembris tuli komisjon välja ettepanekuga vähendada eksporditoetuse määrasid kõigi toetatavate toodete osas 50%. Komisjon oli olukorda turul jälginud ning leidis, et kehtinud toetusmäärad ei ole enam õigustatud. Viimati muudeti veise- ja vasikaliha toetusmäärasid 2006. aastal.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti **sealiha** küsimusi igakuiselt.

Eksporditoetuse määrasid 2010. aasta jooksul ei muudetud. Viidates raskele olukorrale turul ning seoses söötmiskulude kasvuga teraviljahindade suurenemise tõttu, soovisid mitmed liikmesriigid eksporditoetuste tõstmist. 2010. aasta jooksul komisjon selleks siiski ettepanekut ei teinud.

Novembris toimus klassifitseerimise ekspertide kohtumine, millest võttis osa spetsialist VTA-st. Prantsusmaa, Poola, Hollandi, Ungari, Saksamaa, Luksemburgi ja Belgia eksperdid esitlesid korralduskomiteele oma protokolle searümpade klassifitseerimise meetoditega, mis on koostatud vastavalt komisjoni määruse (EMÜ) nr 2967/85 (millega kehtestatakse searümpade liigitusskaala üksikasjalikud eeskirjad) lisale II ning mille eesmärgiks on kinnitada uued searümpade liigitusmeetodid eelpoolnimetatud riikides. Hääletust nende protokollide heakskiitmiseks veel ei toimunud. Ühehäälselt kiideti heaks Kreeka ja Tšehhi uute searümpade liigitusmeetodite kasutusele võtmine.

Põllumajandusturgude ühise korralduse komitee raames käsitleti **muna- ja linnulihasektori** küsimusi igakuiselt.

Aprillis tõsteti 10% I lisas loetlemata kaupadena eksporditavate munade ja munarebude suhtes kohaldatavaid toetusmäärasid albumiinide osas.

Juunis vähendati linnuliha eksporditoetuse määrasid, mis olid alates 2009. aasta jaanuarist sama tasemel. EL ja maailmaturu hinnad olid sellest ajast püsinud suhteliselt stabiilsetena, samas oli aga EUR/USD vahetuskurss tunduvalt muutunud. Ekspordikogused olid suurenenud võrreldes eelmise aastaga. Olukorda analüüsid leidis komisjon, et on õige aeg toetusmäära vähendamiseks 40-lt 32.50-le euro/100kg. Mitmed liikmesriigid sellega siiski ei nõustunud.

Juulis kiideti heaks komisjoni määruse (EÜ) nr 917/2004 (mesinduse valdkonnas võetavaid abinõusid käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 797/2004 üksikasjalike rakenduseeskirjade kohta) muutmise suhtes. Asendati lisa I, milles on liikmesriikide

mesilaste arv, ajakohastatud andmetega. Reguleerimise kohaldatakse esimest korda programmides, mis hõlmavad turustusaastat 2010/2011.

Kinnitati komisjoni otsuste eelnõud liikmesriikide mesindusprogrammide heakskiitmiseks. 14. aprillil saatsime komisjoni mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi perioodiks 01.09.2010 - 31.08.2013. Programmis esitatud andmed kasutatavate summade kohta kajastuvad komisjoni otsuse lisas.

Novembris kiitsid liikmesriigid ühehäälselt heaks komisjoni määruse (EÜ) nr 596/2004 (millega kehtestatakse ekspordilitsentside süsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad munasektoris) kodifitseerimise, kuna nimetatud määrust on varasemalt korduvalt muudetud.

Detsembris kiideti ühehäälselt heaks komisjoni määruse (EÜ) nr 633/2004 (millega kehtestatakse ekspordilitsentside süsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad kodulinnuliha sektoris) kodifitseerimise. Ühtegi sisulist muudatust sellega ei tehtud.

FADN (põllumajandusliku raamatupidamise andmebaas) komitee istungeid toimus aasta jooksul kolmel korral.

ÜPP reformist lähtudes tekkis vajadus täiendada FADN süsteemis kogutavaid andmeid ja viia kogutav informatsioon vastavusse ÜPP rakendamise ja tulemuste hindamisega. Muudatused hakkaksid kehtima alates 2013. majandusaasta andmekorjest. Selle töö läbiviimiseks tegi komisjon 2009. aasta lõpus ettepaneku luua kolm töögruppi, mis hakkaksid paralleelselt tööle ettepanekute tegemiseks ja analüüsimiseks. Kaks töögruppi moodustati konkreetsete kogutavate näitajate osas ettepanekute tegemiseks ja kolmas töögrupp nende ettepanekute infotehnoloogiliste lahenduste pakkumiseks ja analüüsimiseks. Töögruppide suuruseks oli 5-8 liiget liikmesriikidest ning lisaks 2 komisjonist, kusjuures vähemalt 2 liiget oli liikmesriikidest, mis olid EL-s enne 2004. aastat ja 2 liiget nn uutest liikmesriikidest. Eestist osales Marju Aamisepp (töögrupp nr 1).

Töögrupis nr 1 arutati, kuidas täiendada taime- ja loomakasvatustoodangu, toetuste ja kaasnevate kõrvaltegevuste kajastamist FADN andmiku erinevates tabelites. Vaja oleks koguda detailsemaid andmeid toodangu müügi (loomade eluskaal) ja müügi eesmärgi (nt noorloomade müük tõuaretuseks või lihaks, müük mahetoodanguna jne) kohta, mahetootmise kohta jne. Samuti vajab täpsustamist, milliste põllumajandusloomade kategooriate lõikes andmeid koguda, milliste loomade kasvatamine kuulub põllumajanduse ning millised kõrvaltegevuse (nt taluturism) alla. Täpsustamist vajab taime- ja loomakasvatustoodangu kajastamine erinevates tabelites – K (tootmine), E (kariloomade ost ja müük), N (lisa loomade ostu ja müügi kohta), D (kariloomade arv ja väärtus) ning vaja oleks lisada andmed ka koguste kohta. Suur osa andmetest, mida soovitakse lisada, on Eesti andmikus (iga liikmesriik võib andmiku lisada oma riigi jaoks vajalikke ridu) juba kajastatud, sest nende andmeteta oleks analüüsimine liiga pealiskaudne. Arutelu käigus selgus, et paljudes liikmesriikides on selliste andmete kogumine keeruline kui mitte võimatu. Toetuste tabelid (J ja M) vajavad samuti täpsustamist, et vältida topeltkajastamist.

Töögrupp nr 2 tegeles andmiku tabelite A (üldandmed); B (maa); C (tööjõud); I (käibemaks), L (tootmiskvoodid), G (varad), H (kohustused) ja F (kulud) täiendustega. Tööjõu osas on probleemiks tööjõukulu erinev kajastamine liikmesriikides. Kuna tööjõukulu on väga tähtis näitaja mitmete indikaatorite väljatoomisel, on kavas tööjõukulu arvestamine viia võimalikult ühtsetele alustele. Suurimaks probleemiks kujuneks kulude detailne kajastamine, sest väga keeruline on koguda andmeid väetise tootelementide koguste, taimekaitsevahendite toimeainete

koguste, energia, vee, gaasi jm kululiikide koguste kohta, kuna raamatupidamises ei pea neid selliselt kajastama. Keeruline on ka põhivara kajastamine, kuna arvestuspõhimõtted on liikmesriikides erinevad. Lisandunud on ka vajadus bioloogiliste varade õige kajastamise kohta tabelis G.

Töögrupp nr 3 tegeles töögruppide 1 ja 2 saadud ettepanekute analüüsimisega IT-alaste lahenduste osas. Vaja on välja töötada uued lahendused, mis oleksid töökindlamad ja kaasaegsemad (xml standardid). Tegeleti ka komisjoni FADN kodulehekülje täiendamise ja kaasajastamisega.

Töögruppides tehtud tööd arutati aasta jooksul toimunud komitee istungitel, kus analüüsiti, tõstatati küsimusi ja pakuti lahendusi. Oktoobris toimunud istungile esitati töögruppide poolt väljatöötatud uus andmik ning kõigil liikmesriikidel oli võimalus välja öelda oma seisukoht antud materjali osas.

Eesti positsioon antud küsimuses oli järgmine: „Uue täiendatud FADN andmiku juurutamisega kaasnevad täiendavad rahalised kulutused ning võib juhtuda, et vabariigi eelarvest ei ole võimalik riigieelarve pingelisuse tõttu vajalikku ressursi täies mahus eraldada. Seetõttu on täna raske öelda, kas meil on võimalik kõiki uuest andmiku vormist tulenevaid nõudeid täita. Uue vormi juures tulevad meil suured raskused põhivara, kütuse ja väetiste koguste, sõnniku ja läga väärtuse ja koguste ja nende müügi ning OGA (*Other Gainful Activities*) osas“.

Liikmesriigiti oli väga erinevaid arvamusi - nii toetavaid kui ka vastu. Suureks probleemiks peeti kulude detailset kajastamist, sest väga keeruline on koguda andmeid väetise toiteelementide koguste, taimekaitsevahendite toimeainete koguste, energia, vee, gaasi jm kululiikide koguste kohta. Raskusi valmistab ka põhivara kajastamine ning bioloogiliste varade õige kajastamine.

Komisjon vaatab liikmesriikide poolt esitatud seisukohad ja arvamused läbi ning esitab 2011. aasta esimesele komitee istungile õigusakti eelnõu projekti.

Oktoobris toimunud komitee istungil anti ülevaade 2008. aruandeaasta raamatupidamisandmete kogumise ja kontrollimise käigust ning toodi välja olulisemaid probleeme. 27 liikmesriiki oli esitanud 80 059 aruannet, mis moodustab 98% kogu esitatavate aruannete hulgast. 18 liikmesriigi aruanded olid selleks ajaks kontrollitud, sh ka Eesti andmed, kuna olime üks esimestest, kes oma riigi andmed komisjonile edastas. 2009. aruandeaasta kohta olid aruanded esitanud Ungari, Leedu ja **Eesti**.

Põllumajandusstatistika alalise komitee istung toimus mais kahel päeval ja ka novembris kahel päeval.

2010. aasta oli põllumajandusloenduse läbiviimise aasta ning mais toimunud komitee istungil paluti liikmesriikidel välja tuua põllumajandusloendusega üleskerkinud probleeme ning esitada arvamusi 2013. aasta struktuuriuuringu näitajate nimekirja osas. EUROSTAT (Euroopa Komisjoni statistikaamet) rõhutas põllumajandusloenduse andmete esitamise ajakavast, mis on fikseeritud määrusega (EÜ) nr 1166/2008, kinnipidamise olulisust. Osa liikmesriike avaldas arvamust, et neil võib tulla raskusi tähtaegadest kinnipidamisega. 2013. aasta struktuuriuuringu karakteristikute osas oli aga üldine arvamus, et neid on liiga palju. EUROSTAT nõustus, et mõningaid muudatusi on 2013. aasta struktuuriuuringu karakteristikutes ilmselt vaja teha ning novembris toimunud komitee istungil esitas EUROSTAT kompromissettepaneku, et jätkataks praegu kehtiva küsimustikuga ka veel 2013. aastal ning uus küsimustik saaks välja töötatud 2016. aasta struktuuriuuringuks. Selle ettepanekuga liikmesriigid ka nõustusid.

EUROSTAT teavitas, et on valminud põllumaa ja püsirohuma hinda ja renditasu kogumise ühtne meetodika. Komisjon soovib, et liikmesriigid esitaksid statistilised andmed põllumaa ja püsirohuma müügi- ja rendihindade kohta džentelmenliku kokkuleppe (*gentlemen agreement*) alusel vastavalt valminud meetodikale, kuid kõik liikmesriigid ei olnud andmeid veel esitama hakanud, kuigi EUROSTAT oli pakkunud nii rahalist kui meetodilist abi. EUROSTAT soovib kõikidelt liikmesriikidelt saada andmeid 2011. aasta lõpuks.

Toodi välja eelmise aasta novembris toimunud statistikaseminari „*New needs, challenges and the changing role of statisticians*” olulisemad punktid – EL ja rahvusliku statistika andmete seostatus, administratiivsete andmete parandamine ja kasutamise hõlbustamine ning kvaliteet ja konfidentsiaalsus. Liikmesriigid avaldasid tunnustust, et EUROSTAT on võtnud eesmärgiks andmete kvaliteedi parandamise ning otsib statistika tootmiseks võimalusi administratiivsete andmete kasutamise abil. 2009. aasta novembris kiitis komitee põhimõtteliselt heaks EUROSTAT/OECD põllumajandus/keskkonna indikaatorite küsimustiku ning märtsis 2010 oli vaja lisada puuduvad andmed. Pestitsiidide statistika, mida hakatakse koguma alates 2012. aastast, õigusakti eelnõu läheb hääletamisele Euroopa Statistikaüsteemi komiteesse. Määrusega (EÜ) nr 1165/2008, mis hakkas kehtima 1. jaanuarist 2009, muudeti definitsiooni ja statistika kogumist tapamajadest. See muudatus mõjutas oluliselt statistikat, kuna osades riikides ei toimunud loomade tapmine nn tunnustatud tapamajades ja seetõttu jäi osa toodangut kajastamata. See situatsioon, kus kogu loomade tapmine ei kajastunud enam statistikas, tõi suuri probleeme statistika kasutajatele, eeskätt DG Agrile, kus kasutatakse nimetatud statistikat turgude analüüsimiseks. EUROSTAT lubas 2009. aasta vastavad statistilised andmed uuesti üle vaadata ja parandused sisse viia.

Mahepõllumajanduse statistikaga tegeleb toiduohutuse statistika direktoraat (F5). Nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007, mis jõustus 1. jaanuarist 2009 ning milles on peatükk 36 statistika kohta, kus on liikmesriikidele nõue edastada mahepõllumajanduse alast statistikat. EUROSTAT selgitas, et on välja töötatud uus mahepõllumajanduse küsimustik, mida testitakse kahes liikmesriigis ning 2011. aastast peaks olema valmis küsimustiku uus versioon. EUROSTATis toimuvad läbirääkimised, et mahepõllumajanduse statistika toodaks üle põllumajanduse ja kalanduse direktoraati (E2). EUROSTAT oli 2007/2008 aasta andmete põhjal teinud analüüsi, mis näitab, et mahepõllumajanduslik pind suurenes EL-s 2008. aastal võrreldes 2007. aastaga 7,4% (Eestis 9,8%).

Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1185/2009, mis käsitleb pestitsiidide statistikat, rakendamiseks oli koos käinud töögrupp ning seal toimunud aruteluga komitee liikmeid tutvustati. Müügi osas tuleb andmed esitada komisjonile 2012. aasta lõpuks ja kasutamise osas 2015. aastal. Liikmesriigid toetasid EUROSTATi ettepanekut teha 3 dokumenti (2 komisjoni määrust ja 1 kokkulepe vabatahtlikkuse alusel).

Euroopa tasemel integreeritud ja harmoneeritud maa ülevaade/kasutamise statistika loomiseks tegi komisjon ettepaneku luua asjatundjatest nõuandev grupp. Novembriks oli koos käidud kahel korral ja sellest anti ülevaade. 2009. aastal tehti LUCAS projekti käigus maa/maa kasutamise ülevaade, mille käigus selgus, et ca 40% EL on metsa või muu metsapinnaga kaetud. Enam metsa on Soomes (68% riigi pindalast), Rootsis (66%), Sloveenias (63%), Eestis (55%) ja Lätis (52%). Enam põllupinda on Taanis (48% riigi pindalast), Ungaris (47%), Poolas (36%), Tšehhis (35%), Saksamaal ja Itaalias (33%) ning Hispaanias ja Prantsusmaal (30%). Elamu-, äri- ja tööstusmaa moodustab rohkem kui 10% EL pinnast ning kõige enam on seda

Hollandis (37% riigi pindalast), Belgias (25%), Taanis ja Ühendkuningriikides (16%) ja Rootsis (15%). Nõuandev grupp jätkab tööd ning järgmisel korral kohtutakse 2011. aasta alguses ning siis toimub vajaduste, kontseptsiooni ja definitsioonide täpsustamine ning olemasolevate andmete analüüs.

Toiduainete hindade jälgimiseks ja võrdlemiseks on vaja ühtseid kriteeriume. EUROSTAT hinnastatistika osakond sai 2007. aastal ülesande ning nad tegid turu-uuringu (pilotprojekti) ning 2008. aastal esitasid hinnaülevaate. 2010. aasta lõpus pidi kokku tulema kõrgetasemeline foorum, kus oli planeeritud arutada turu-uuringut üle Euroopa. Eesmärgiks ei ole teha liikmesriigiti väga detailset uuringut. www.google.com/publicdata toob välja tarbijahinna muutust alates 2005. aastast.

Arvestades piimaturul valitsenud keerulist olukorda, loodi High Level Expert Group on Milk (HLG), kus töötatakse välja piimandussektori kesk- ja pikaajaline arenguplaan. Selleks, et plaani välja töötada, pöörduiti täiendavate andmete saamiseks EUROSTATi poole. Liikmesriikide esindajad soovitasid EUROSTATil teha liikmesriikide poolt esitatud andmete osas inventuur, kuna iga kuu esitatakse neile andmed toodangu ja toodete kohta. EUROSTAT nentis olemasoleva info ülevaatamise vajadust ning lubas seda koos DG Agri ja PRODCOM esindajatega teha.

FAO esindaja tegi ülevaate FAO ja EUROSTATi andmete kogumise ühtlustamisest. Probleemseteks valdkondadeks on loomakasvatus ja taimekasvatus, kuna klassifitseerimise süsteemid on erinevad ja erinev on ka referentsperiood. Vaja on kooskõlastada ka tehnilisi aspekte andmete vahetusel. 2010. aasta oktoobris saavutati kokkulepe ühesuguste tabelite moodustamiseks.

EUROSTAT andis ülevaate agrokeskkonna indikaatoritest. Mineraalväetiste osas on andmete vajadus suur - selleks on aga vaja välja töötada andmete kogumise pikaajaline meetodika ning leiti, et selles küsimuses on vajalik koostööd teha FAO-ga. Oluline on saada andmeid energiakasutusest põllumajanduses ning kuna ka OECD vajab neid andmeid, siis leiti, et selles valdkonnas tuleb nendega koostööd teha. Toitainete bilansside koostamise osas on vajalik rahvusvaheline koostöö nii FAO kui ka OECD-ga. Kuna põllumajanduskeskkonna indikaatorite väljatöötamine on väga oluline, siis pikendati nende väljatöötamise tähtaega aasta võrra.

EUROSTAT andis ülevaate põllumajandusandmete kogumisest veebipõhise küsimustiku „eDamis Generetic Web Forms” abil. Sellise andmete kogumisega alustati 2007. aastal ning 1. jaanuarist 2009 edastatakse kõik statistilised andmed nimetatud süsteemi kaudu. Eestil olid kõik regulatsioonidega nõutud andmed esitatud.

Kokkuvõte

Urve Valdmaa

2010. aastal saadi teravilja 23%, ning rapsi- ja rüpsiseemet 5% vähem, kartulit aga 11% rohkem kui eelmisel aastal. Teraviljade kokkuostuhinnad tõusid olenevalt kultuurist 30-60%.

2010. aastal suurenes võrreldes eelmise aastaga nii veiste, sigade, lindude kui ka lammaste ja kitsede arv, veidi (1%) vähenes vaid piimalehmade arv. Piima toodeti 0,7% rohkem kui eelmisel aastal ning oluliselt tõusis piima kokkuostuhind (32% võrreldes eelmise aastaga).

2010. aasta põllumajanduse majandusharu toodangu väärtuseks koos tootetoetustega kujunes esialgsetel andmetel 9,95 mld krooni. Võrreldes eelmise aastaga suurenes toodangu väärtus alushinnas 12%. Majandusharu toodangu väärtus suurenes küll 10 pp enam kui kulutused, kuid brutolisandväärtus jääb siiski veel 2006. aasta tasemele. Toote- ja tootmistoetuste 32% suurenemise tulemusel jäi netolisandväärtus faktorhinnas vaid 10% madalamaks kui 2007. aastal.

2010. aastast alustati piimasektori eritoetuse maksmist EL vahenditest, seoti lõplikult tootmisest lahti põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus ning maksti perioodi 2007-2009 viimane energiakultuuritoetus. Tootmisest lahtiseotud täiendavate otsetoetuste määramise aluseks on 1. jaanuarist 2010 määratud esialgsed toetusõigused, mida on võimalik üks kord võõrandada. Otsetoetusteks ja täiendavateks otsetoetusteks määrati 2010. aastal 1 674,8 mln kr (107,04 mln eurot), mida on 19,3% enam kui 2009. aastal.

LISAD

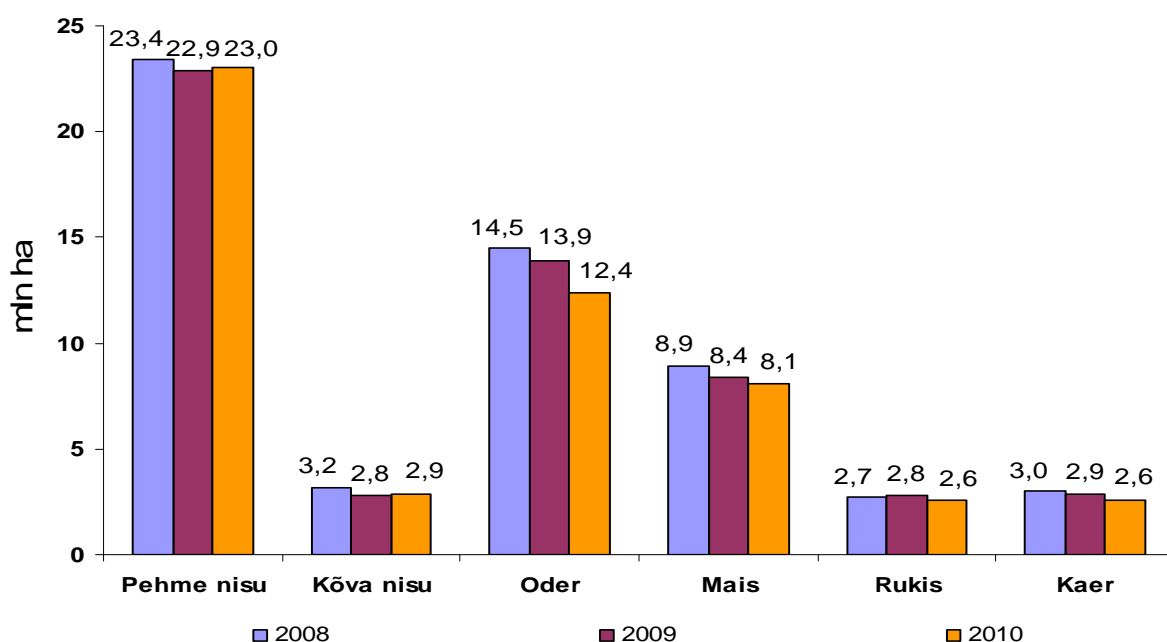
Lisa 1. Teravilja turuolukord EL-s Reno Paju

Taimede areng oli 2010. aasta kevadel EL-s tervikuna üsna aeglane ja hiline võrreldes varasemate aastatega. Kesk-Euroopas oli mai äärmiselt jahe, samal ajal oli Ida-Euroopas üsna soe ja soodne ilmastik. Suuremaid saagikadusid liigniiskuse tõttu (tulvavihmad) esines Poolas, Slovakkias, Tšehhis ja kohati ka Põhja-Itaalias. Maikuu vihmakaardi järgi oli palju sademeid Kesk-Euroopas, eriti Saksamaal, Poolas ja liigne kuivus valitses Hispaanias ja Suurbritannias. Järgmistel nädalatel esines ohtralt sademeid Prantsusmaal ja Hispaanias. Samal ajal Itaalias ja Balkanil valitses üle 30°C kuumus.

Suvi oli kogu Euroopas erakordselt kuum ja sademetevaene, mis mõjutas oluliselt saagikuse näitajaid. Augustist oktoobrini oli üle normi sademeid Lõuna-Euroopas, Balkanimaades. Jahedaid päevi oli rohkem Rootsis ja Venemaal. Kui jätta kõrvale Hispaania ja Portugal, siis talinisu varajane külv möödus üldiselt heades tingimustes. Jahedus takistas nisu tärkamist Ida-Euroopas (Venemaal Musta mere ääres). Odra külv oli sadude tõttu raskendatud nii Poolas kui Skandinaavias, kuid Prantsusmaal, Hispaanias ja enamuses Rumeenias olid külvitingimused head. Venemaal hilines talinisu külv.

Novembri lõpus valitsesid Kesk-, Põhja- ja Ida-Euroopas tavapärasest madalamad õhutemperatuurid. Kesk-Euroopas (Saksamaal, Austrias ja Poolas) langes temperatuur kohati alla 15 miinuskraadi, mis ei ole selles piirkonnas tavapärane. Novembris ja detsembris kannatasid liigsete sademete all suur osa Hispaaniast, Lõuna-Portugal, Põhja-Itaalia, Kreeka lääneosa ja Ukraina põhjaosa.

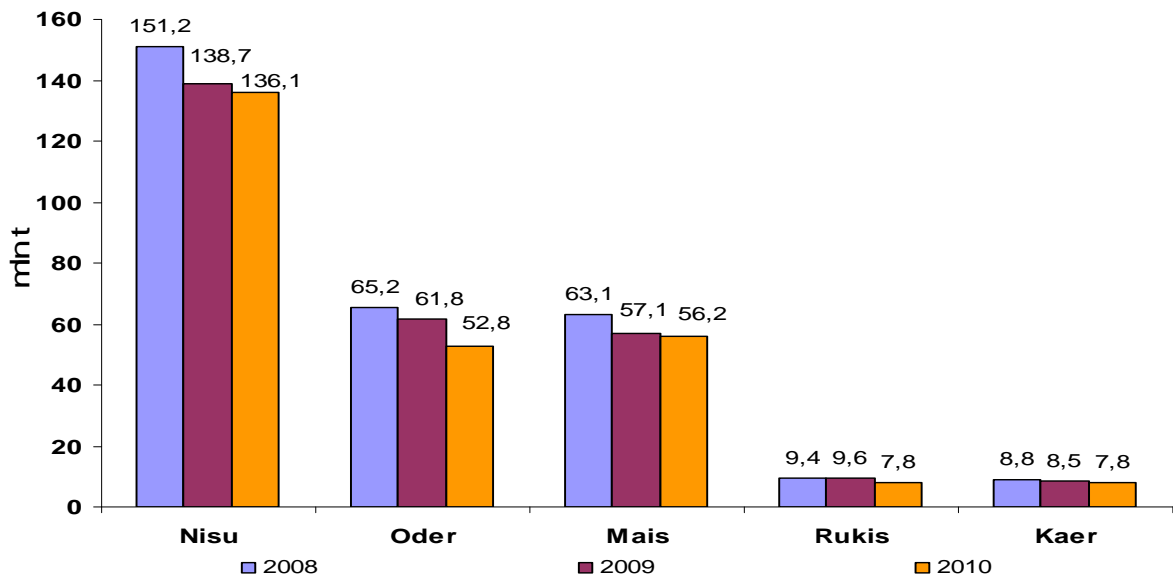
Teravilja kasvupind ELis oli 2009. aastal 53,7 mln ha. 2010. aasta kasvupind oli esialgsete andmete kohaselt 51,6 mln t, mis on 3,9% vähem kui eelmisel aastal. Kultuuriti tõusis pehme nisu kasvupind 0,4% ja kõva nisu kasvupind 3,6%. Odra kasvupind vähenes 10,8%, maisil 3,6%, rukkil 7,1% ning kaeral 10,3% (joonis 1).

Allikas: IGC

Joonis 1. Teravilja kasvupind EL-s aastatel 2008-2010

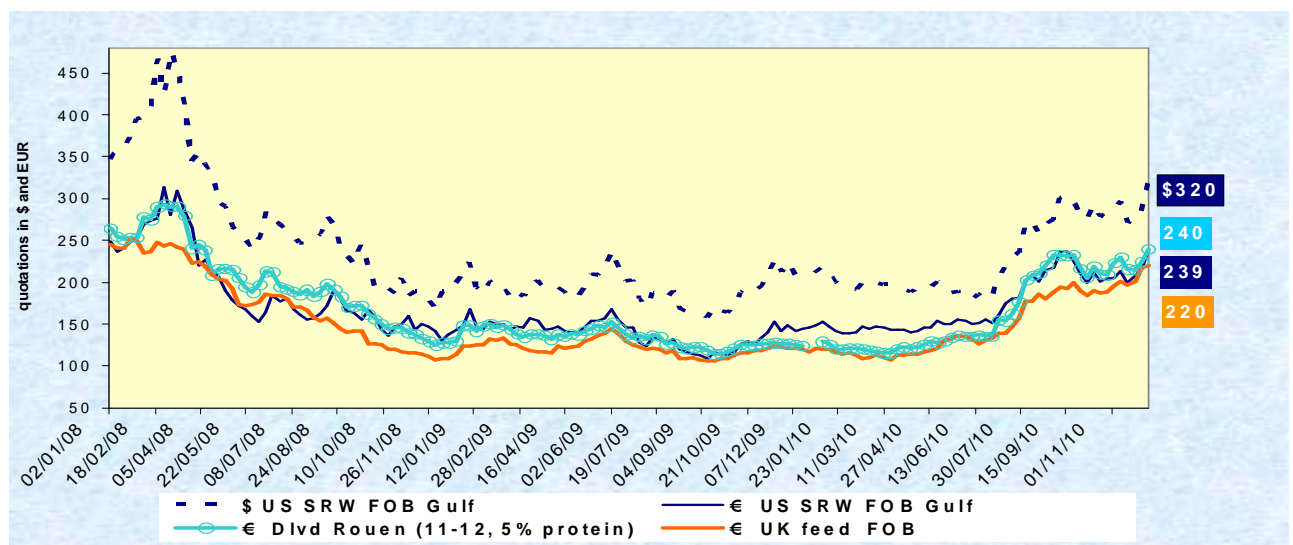
Teravilja kogusaak EL-s oli 2010. aastal esialgsete andmete kohaselt põuakahjustuste tõttu 260,7 mln t, mis on 5,4% väiksem kui 2009. aastal. Kultuuriti vähenes nisu saak 1,9%, odra saak 14,6%, maisi saak 1,6%, rukki saak 18,7% ning kaera saak 8,2% (joonis 2).

Allikas: IGC

Joonis 2. Teravilja saak EL-s aastatel 2008-2010

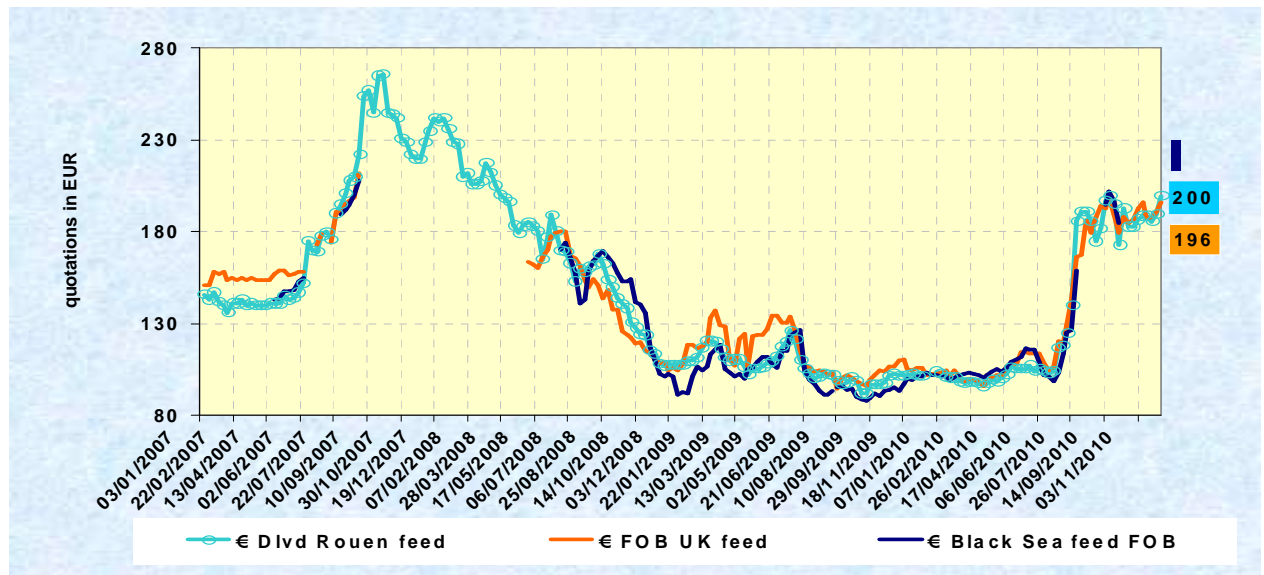
Nisu hind oli EL-s 2010. aasta viimases kvartalis suhteliselt stabiilne. Suurem hinnamuutus leidis aset III kvartalis, kui Venemaal kehtestati tugevast põuast kahjustatud saagi tõttu teraviljale ekspordikeeld ning Ukrainas ja Kasahstanis piirati samadel põhjustel ekspordimahtusid. Detsembris maksis Ühendkuningriikides söödaniisu fob (*free on board*) 220 euro/t, mis on võrreldes 2009. aasta sama aja hinnatasemega 100 eurot ehk 83,3% enam ning Prantsusmaal maksis Rouen kõrgekvaliteedilise nisu (11-12,5% proteiini) 240 euro/t, mis oli 116 eurot ehk 93,5% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal (joonis 3).

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 3. Nisu hind EL-is jaanuar 2008-detsember 2010

Odra hind EL-s oli 2010. aasta IV kvartalis võrreldes III kvartaliga üsna stabiilne. Suurem hinnamuutus leidis aset III kvartalis sarnaselt nisuga eelpoolkirjeldatud põhjustel hind ligi kaks korda. Detsembris maksis Ühendkuningriikides söödaodra fob 196 euro/t, mis oli võrreldes 2009. aasta sama aja hinnatasemega 90 eurot ehk 85% enam ning Prantsusmaal maksis Rouen söödaoder 200 euro/t, mis on 98 eurot ehk 96% rohkem kui 2009. aastal samal ajal (joonis 4).

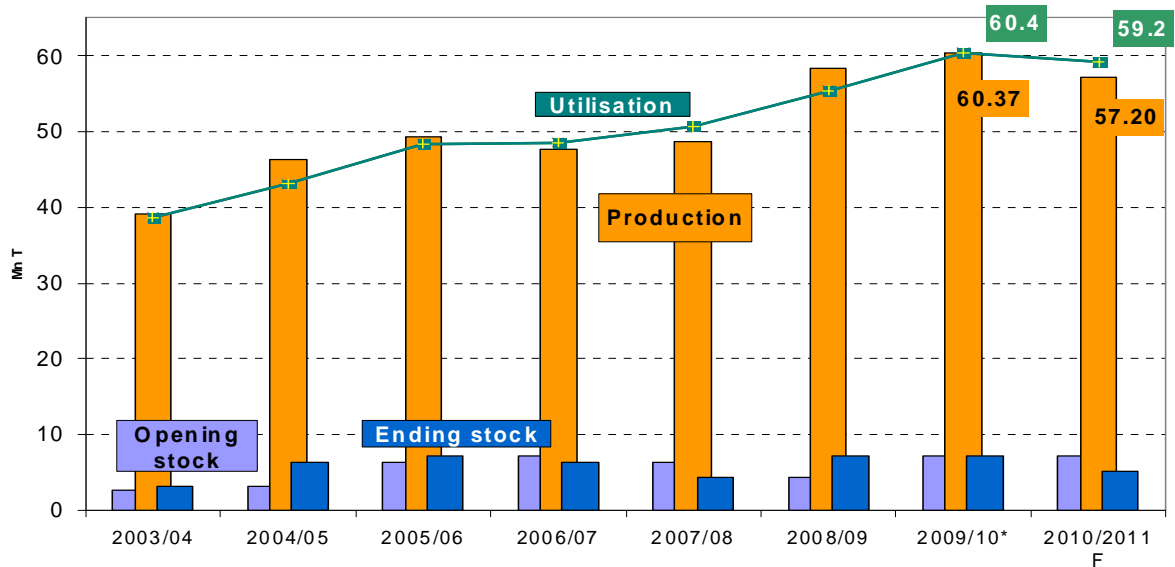
Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 4. Nisu hind EL-is jaanuar 2008-detsember 2010

Detsembri keskpaigaks oli ELi 2010/2011 turustusaasta import 5,4 mln t (4,8 mln t eelmine aasta samal ajal), sellest 1,2 mln t moodustas nisu (2,1 mln t), 1,2 mln t kõva nisu (1,3 mln t), 2,6 mln t mais (1,3 mln t), 0,4 mln t sorgot (0 t) ning 0,02 mln t oder (0,06 mln t).

Eksportitud oldi kokku 15,2 mln t (9,6 mln t eelmine aasta samal ajal), sellest 11,2 mln t moodustas nisu koos nisujahuga (8,5 mln t), 2,8 mln t oder (0,4 mln t), 0,5 mln t kõva nisu (0,2 mln t) ja 0,6 mln t maisi (0,4 mln t).

Õlikultuuride (raps, päevalill, soja) kasvupinnaks prognoositi EL-s kokku 11 mln ha, mis on võrreldes 2009. aastaga 2% suurem. Kultuuriti suurenes rapsi pind 6% ja sojaubade pind 20%, päevalille pind aga vähenes 5%. EL-s prognoositakse käesoleval turustusaastal rapsi toodangut 20,6 mln t (2009. aasta saak oli kokku 21,5 mln t), tarbitakse 23,5 mln t (2009. aastal 24,2 mln t) ja varud kahanevad ~1 mln tonnini. Maaailma rapsi 2010/2011 turustusaasta toodanguks prognoositakse 57,2 mln t (2009/2010 oli esialgsetel andmetel 60,4 mln t). Tarbitakse 59,2 mln t (60,4 mln t) ja varud vähenevad aasta lõpuks 7-lt mln t 5 mln tonnini (joonis 5).

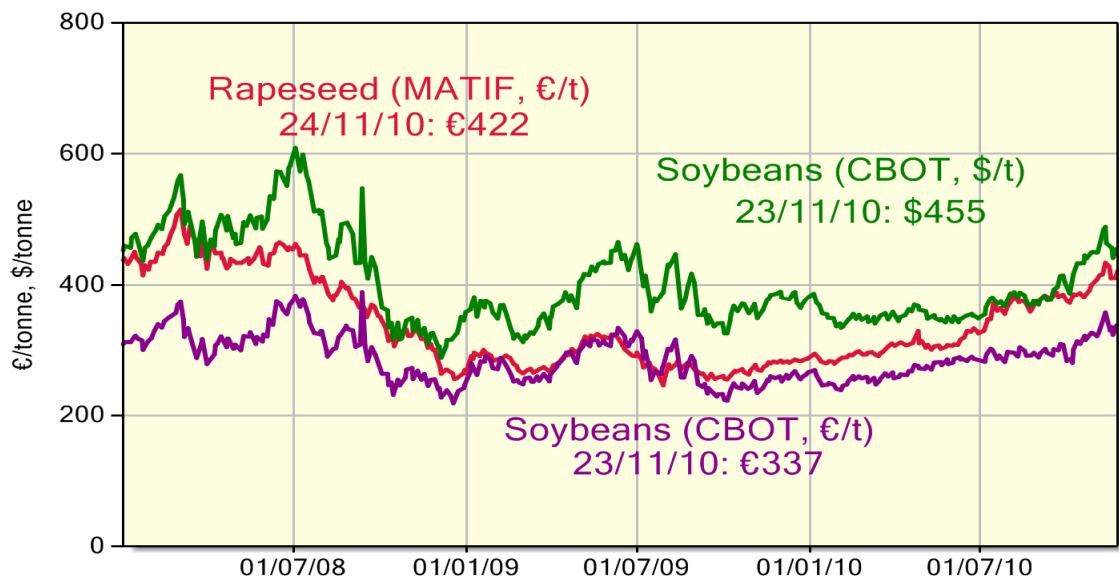

Allikas: IGC

Joonis 5. Rapsiseemne toodang, tarbimine ja varud maailmas aastatel 2004-2011

Sojaoa maailma toodang tuleb prognoosi kohaselt 258,8 mln t (2009. aasta saak oli 261 mln t), tarbitakse 258,9 mln t (2009. aastal 239,1 mln t) ning varude hulk turustusaasta jooksul ei muutu, ulatudes 65 mln tonnini. Päevaliliseemne maailma toodanguks prognoositakse 32,0 mln t (2009. aasta oli saak 32,4 mln t), tarbitakse 32,2 mln t (2009. aastal 33,6 mln t) ja varud jäävad ca 2 mln t.

Sojaoa ja rapsiseemne hind maailmas on pärast novembri alguses saavutatud viimase kahe aasta tippu pisut langenud. Rapsseeme MATIF 422 euro/t ja sojauba CBOT 337 euro/t (joonis 6).

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 6. Rapsiseemne ja sojaoa hind Prantsusmaa (MATIF) ja USA (CBOT) turul jaanuar 2008-detsember 2010

Valgurikaste kultuuride kasvupind viimastel aastatel olnud ühtlases languses, kuid 2010/2011 turustusaastaks prognoositakse ELis koguni 19,4% pinna suurenemist varasema aastaga võrreldes, kokku 1,2 mln ha. Kultuuriti suureneb herne pind 26,6%, oa pind 13% ja lupiini pind 6,5% võrra. Toodangut saadakse prognoosi järgi seega 24,7% rohkem kui eelmisel turustusaastal. Herne saak tõuseb 46%, oa ja lupiini saagid jäävad samaks.

Riisi imporditi kroovituna ELi 2009/2010 turustusaastal (1. september - 31. august) kokku 844 tuh t, mis on 37 tuh t ehk 4,6% enam kui eelmisel turustusaastal. Peamiselt pärines riis Taist ja Indiast. Impordist 92% moodustas Indica ja 8% Japonica sort. Eksporditi kokku kroovituna 220 tuh t, mis on 98 tuh t ehk 80,3% enam kui eelmisel turustusaastal. Ekspordist 14% moodustas Indica ja 86% Japonica sort. Novembri lõpus koostatud IGC prognoosi kohaselt tuleb maailma 2010/2011 turustusaasta riisi saak 449 mln t (võrreldes eelmise turundusaastaga 2% enam), tarbitakse 446 mln t (võrreldes eelmise turundusaastaga 2,5% enam) imporditakse ja eksporditakse eelmise aastaga samal tasemel (mõlemal aastal 31 mln t) ja aasta lõpuks jääb varusid 96 mln t (võrreldes eelmise turundusaastaga 3% enam).

Import ELi oli 2010/2011 turustusaasta esimestel kuudel (septembrist novembrini) võrreldes 2009/2010 sama perioodiga 13,8% väiksem. Japonicat oli imporditud kokku 14,3 tuh t, mis on 22,3% vähem ja Indicat oli imporditud kokku 170,4 tuh t, mis on 13,1% vähem. Imporditud riis pärines Taist, Pakistanist, Indiast ja ka Guajaanast. Eksporditud oli EL-st samal perioodil 56,6% rohkem. Japonicat oli eksporditud kokku 29,9 tuh t, mis on 50,7% rohkem ja Indicat oli eksporditud 2,5 tuh t, mis on 126% rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Lina kasvupind EL-s on viimase viie aasta jooksul oluliselt vähenenud. Kui 2004/2005 kasvatati lina ca 120 tuh ha pinnal, siis 2010. aasta esialgsetel andmetel oli kasvupind ca 70 tuh ha. Suurimatest tootjatest on lina kasvupind Prantsusmaal 56 tuh ha, Belgias 11 tuh ha ja Hollandis 2 tuh ha. Belgias ja Hollandis on pind aasta-aastalt stabiilselt vähenenud. Maailma lina tootvatest piirkondadest on suurima kasvupinnaga jätkuvalt EL (30%). Suured tootjad on ka Hiina (23%), Valgevene (22%) ja Venemaa (19%).

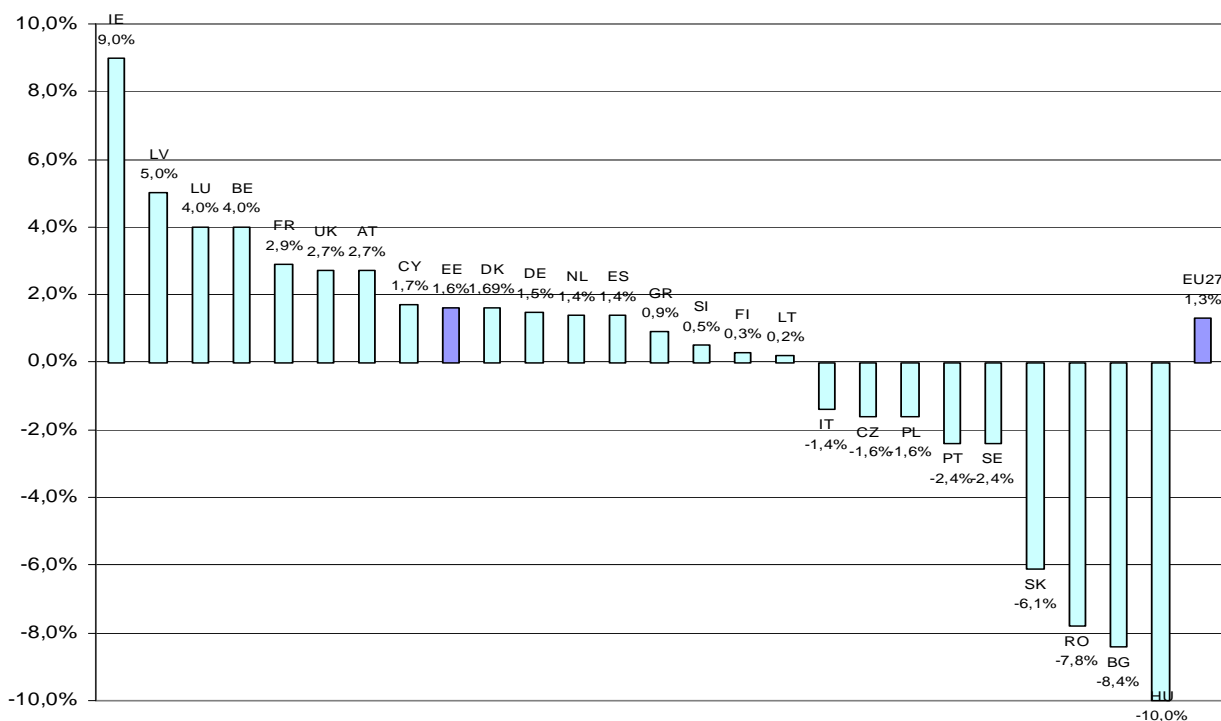
2010. aastal saadi esialgsetel andmetel lina saagiks EL-s kokku 95 tuh t ja keskmiseks saagikuseks kujunes 1,1 t/ha. 2009. aastal olid vastavad näitajad 125 tuh t ja 1,4 t/ha. Sellest tulenevalt vähenevad eelmisel aastal rekordiliseks paisunud varud 95 tuh t-lt 65 tuh t-le. Augustis leidis aset hinnatõus ka linaturul. Kui juulis maksti linakiudu eest EL-s 1 170 euro/t, siis augustiks oli hinnatase tõusnud juba 1 400 euro/t .

Kanepikiu kasvupind EL-s on viimastel aastatel olnud stabiilsem ning 2010. aasta esialgsete andmete kohaselt oli see 11,4 tuh ha. 2010. aasta kohta saagikuse ja saagi andmed veel puuduvad, kuid 2009. aastal püsis saagikus kõrgel 1,4 t/ha tasemel ja kogusaaki saadi viimase kümne aasta suurim kogus – 20 tuh t.

Lisa 2. Piima ja piimatoodete turuolukord EL-s

Kalev Karisalu

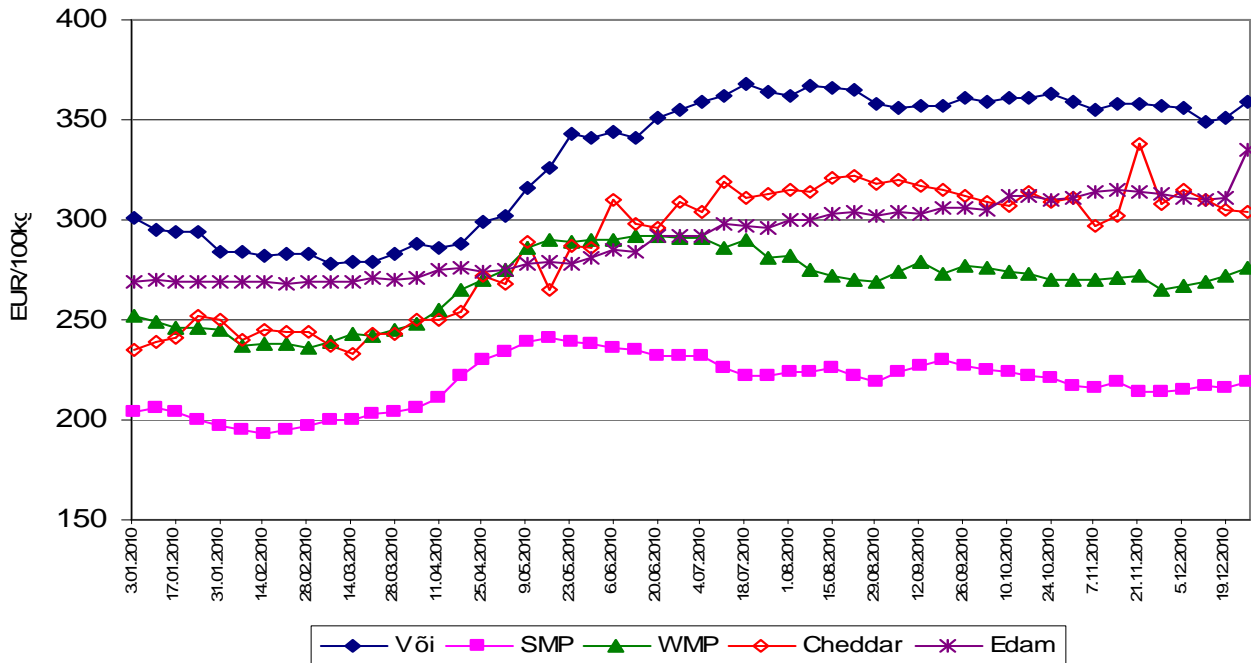
2010. aastal tarniti EL tööstustele piima 1,3% rohkem kui eelmisel aastal (joonis 1). Kuigi veel I kvartali lõpu seisuga olid tärned eelmise aasta sama perioodiga võrreldes sama suures miinuses, siis soodsast turuolukorrast tingituna hakkas kokkuostetav piima kogus kuust kuusse kasvama ning juba I poolaasta lõpuks oli võrdlus eelmise aasta sama perioodiga kahanenud vaid -0,2%-le. Piima tärned kasvasid 17 liikmesriigis ning konkurentsitult suurima tõusuga paistis silma Iirimaa (9%) ning üle keskmise suurenesid tärned ka Lätis (5%), Belgias (4%) ja Luksemburgis (4%). Suurima languse tegi aastane piima kokkuost aga Ungaris (-10%), Bulgaarias (-8,4%), Rumeenias (-7,8%) ja Slovakkias (-6,1%). Eestis suurenes piima tarnimine 2010. aastal 1,6%.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 1. Piima tarnimine tööstustele EL-s jaanuar-detsember 2010 võrreldes eelmise aasta sama perioodiga

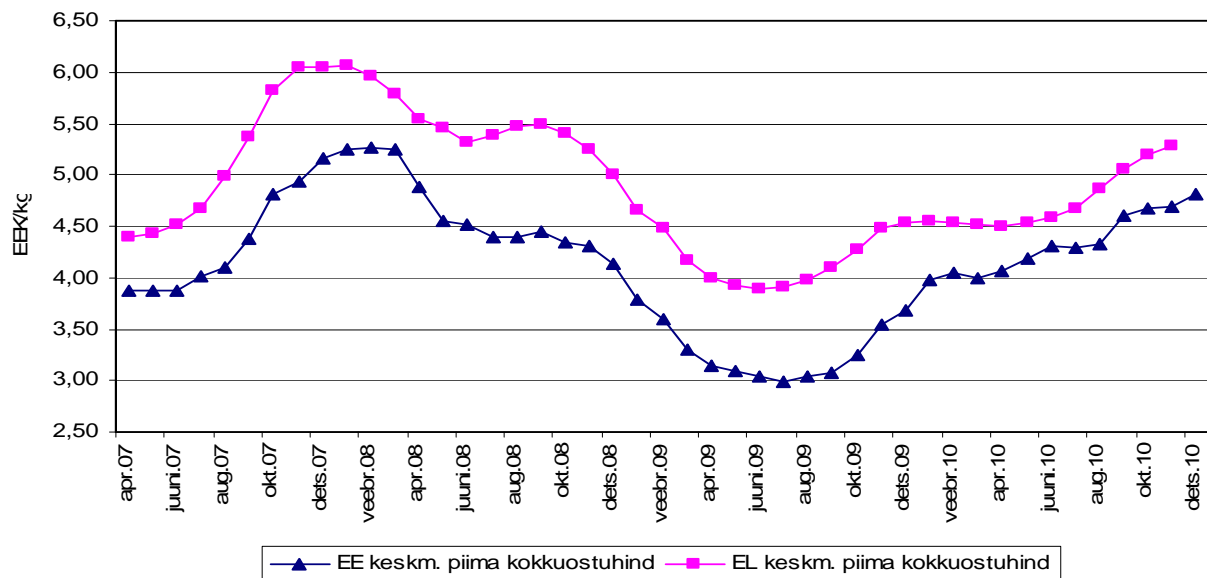
2009. aasta II poolal alanud piimatoodete hinnatõus peatus 2010. aasta alguses ning järgnes kerge hinnakorrektsioon allapoole, välja arvatud juustudel, millele hind püsis suhteliselt stabiilsena. Sellele vaatamata jäid või ja lõssipulbri hinnatasemed tunduvalt ületama sekkumishindu ning piimapulbri hinnatase virtuaalset sekkumishinda (joonis 2). II kvartalis sai alguse kõikide toodete uus hinnatõus ning lõssipulbri hind saavutas oma kõrghetkel mais taseme 142% sekkumishinnast ning või hind juulis taseme 166% sekkumishinnast. Aasta teises pooles püsisid hinnad suhteliselt stabiilsed, pulbrite hinnad veidi langesid, *Edam* juustu hind aga jätkas tõusu. Aasta lõpus kõikide toodete hinnad, v a *Cheddar* juustu hind, taas veidi tõusid.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 2. EL keskmised piimatoodete hinnad 2010. aastal

Soodsast keskkonnast tulenevalt püsis EL piima keskmine kokkuostuhind 2010. aasta esimesel poolel stabiilsena - 2007. aasta piimanduse turubuumi eelsel tasemel (joonis 3). Aasta teises pooles turuolukorra edasisel paranemisel keskmine kokkuostuhind tõusis kiiresti üle 5 kr/kg taseme. Piima keskmine kokkuostuhind Eestis tegi aasta jooksul läbi sama suure tõusu ning küündis aasta lõpuks 4,8 kr/kg.

Allikas: Euroopa Komisjon; SA

Joonis 3. EL ja Eesti keskmised piima kokkuostuhinnad 2007-2010 kuude lõikes

Lisa 3. Veise-ja vasikaliha turuolukord EL-s

Ragne Lökk

Perioodil jaanuarist detsembrini eksportis EL veiseliha ja elusloomi 485 tuh t. Võrreldes 2009. aasta sama ajaga oli väljavedu märkimisväärselt (94,5%) kasvanud. Sihtkohtadest populaarseim oli endiselt Venemaa, kuhu viidi 29,3% toodetest.

Tabel 1. Veiseliha ja elusloomade eksport, tonnides

Peamised sihtkohad	2006	2007	2008	2009	2010
Venemaa	145 342	87 277	102 347	50 881	135 762
Türgi	947	214	204	571	70 370
Liibanon	4 823	3 647	5 619	7 838	33 774
Horvaatia	18 907	16 460	19 917	25 126	23 159
Šveits	10 162	14 457	25 968	19 072	22 340
Alžeeria	9 467	1 674	1 689	6 681	16 151
Elevandiluurannik	4 938	6 941	8 969	13 404	14 853
Angola	8 628	11 087	7 775	7 483	4 961
Nigeeria	172	16 174	2 265	166	101
Kokku ELi väline eksport muutus	318 927	247 722 -22%	291 601 +18%	249 165 -15%	485 166 +94,5%

Allikas: Euroopa Komisjon

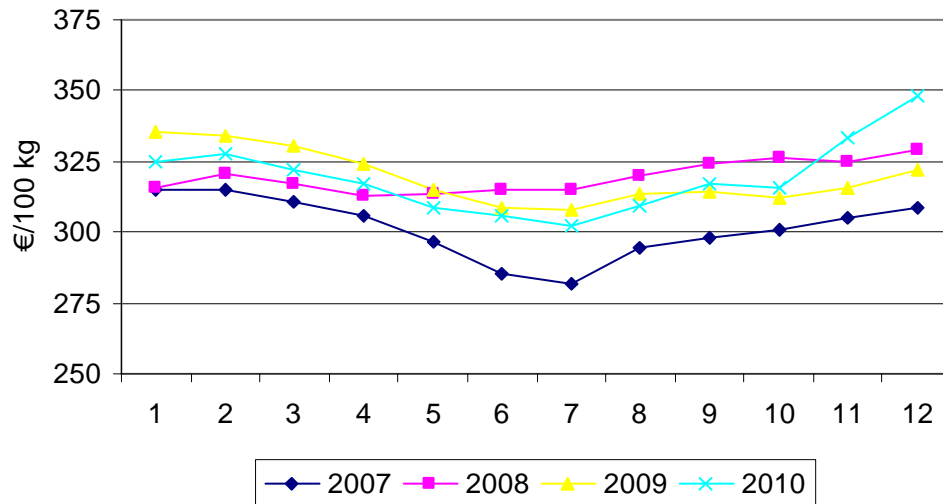
1. juulist 2010. alanud kaubandusaastaga kuni detsembrini eksporditi ühendusest eksporditoetusega 159 tuh t veiseliha ja elusloomi, mis on neli ja pool korda rohkem kui 2009. aastal (35,5 t). Kaubaartiklite löikes moodustas enamuse värske veiseliha (65,3%), järgnesid külmutatud veiseliha (23,9%) ja elusloomad (10,8%). 2010. aastal toodi EL-i 379 tuh t veiseliha ja elusloomi, mis võrreldes 2009. aastaga oli 12,5% vähem. Päritoluriikidest olid jätkuvalt populaarsemad Brasiilia, Argentiina ja Uruguai.

Tabel 2. Veiseliha ja elusloomade import, tonnides

Peamised päritoluriigid	2006	2007	2008	2009	2010
Brasiilia	331 762	363 839	171 454	149 007	144 791
Argentiina	82 865	97 656	92 924	122 494	79 487
Uruguai	45 350	39 544	66 402	79 144	66 156
Botswana	7 118	13 929	10 395	11 452	15 763
USA	956	2 746	6 547	9 609	15 290
Uus-Meremaa	7 195	5 756	12 455	15 783	13 699
Namiibia	8 063	10 467	10 348	12 457	13 571
Austraalia	12 366	10 019	12 957	16 937	13 628
Šveits	1 979	2 855	2 919	4 394	4 450
Tšiili	2 036	2 844	2 550	3 158	2 441
Serbia	1 912	2 324	1 784	990	1 127
Kokku import muutus	513 160	556 024 +8%	395 063 -29%	431 182 +9%	378 954 -12,5%

Allikas: Euroopa Komisjon

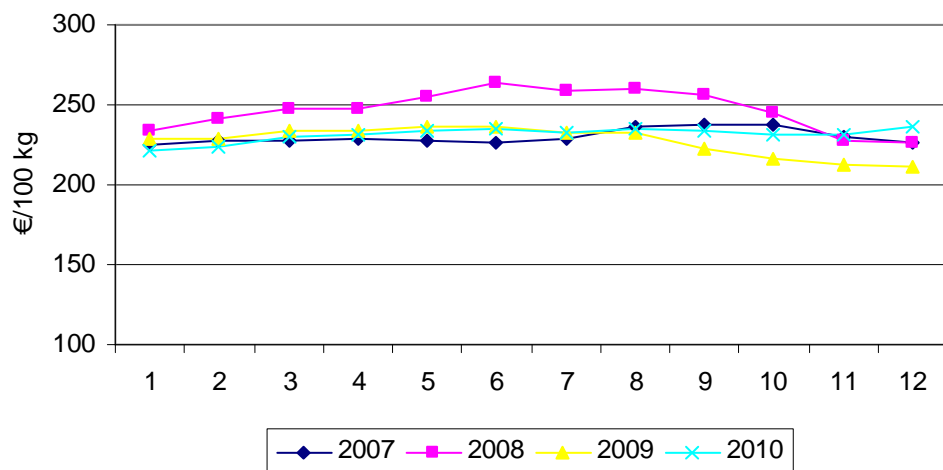
Noorpullide-R3 keskmiseks hinnaks 2010. aasta keskmisena kujunes 319,40 euro/100 kg kohta, mis võrreldes eelmise aastaga jäi samale tasemele.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 1. Noorpullide-R3 keskmised hinnad

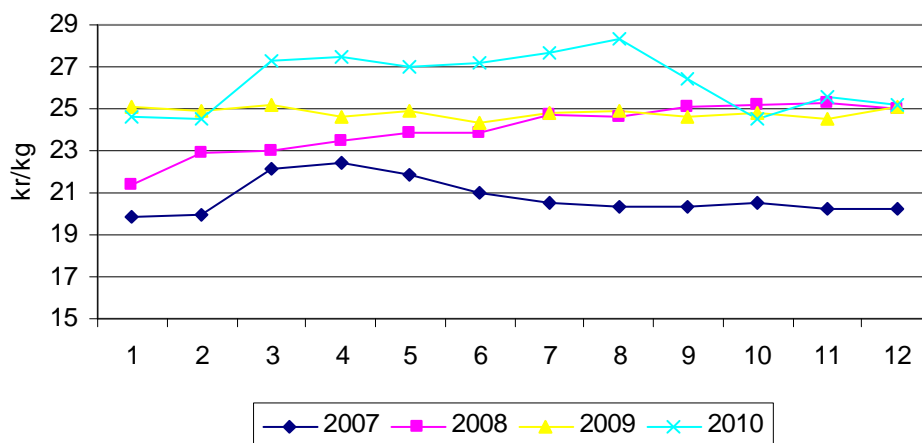
Lehmade-O3 kategooria 2010. aasta keskmine hind oli 231,19 euro/100kg, mis on 1,9% 2009. aasta keskmisest kõrgem.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 2. Lehmade-O3 keskmised hinnad

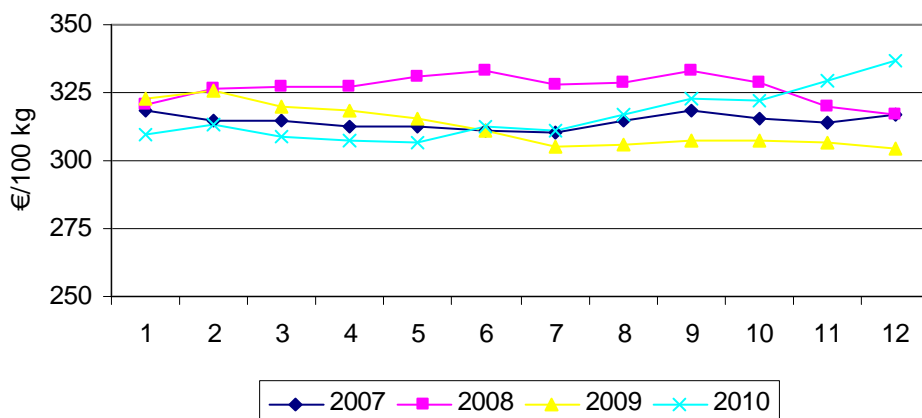
Eestis oli lehmade-O3 kategooria keskmine hind 2010. aasta keskmisena 26,31 kr/kg (168,15 euro/100kg), mis oli eelmise aastaga võrreldes 6% kõrgem.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 3. Lehmade-O3 keskmised hinnad

Mullikate-R3 keskmine hind eelmisel aastal oli 316,29 euro/100kg, mis tõusis võrreldes 2009. aastaga 1,2%.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 4. Mullikate-R3 keskmised hinnad

EL suurimate lambalihatootjate toodang on languses: Ühendkuningriigis on toimunud iga-aastane stabiilne väike vähenemine, aga Hispaanias on paaril viimasel aastal suurem langus (eriti 2008. aastal võrreldes 2007. aastaga). Ka ülejäänud liikmesriikide lambaliha tootmine kokku on viimasel kolmel aastal vähenenud.

2010. aasta 10 esimese kuuga imporditi EL-i 226,9 tuh t lamba- ja kitseliha ning elusloomi - see on 11,6% vähem, kui eelmisel aastal samal ajal. Traditsiooniliselt tuli 84,8% impordist Uus-Meremaalt, tähtsusele järgmine impordi päritoluriik oli Austraalia 6,8%-ga.

2010. aasta 10 esimese kuuga eksporditi EL-st 18,8 tuh t lamba- ja kitseliha ning elusloomi, millest 9,5% läks Šveitsi, 9,2% Liibanoni ja 8,2% Horvaatiasse. Võrreldes 2009. aasta 10 esimese kuuga suurenes eksport 70,7%. Suur elusloomade eksport toimus Türgi ja Jordaaniasse.

Lisa 4. Sealiha turuolukord EL-s

Ragne Loka

EL-i keskmiseks searümpade kokkuostuhinnaks 2010. aasta keskmisena kujunes 140,24 euro/100 kg, mis jäi 2009. aasta keskmisest 1,4% madalamaks. Paljudes liikmesriikides olid hinnad langustrendis ning olukorda sealihasektoris hinnati raskeks. Nii ühise turukorralduse komitees, kui ka põllumajanduse erikomitees peatuti sel teemal mitmeid kordi, leidmaks lahendusi olukorra stabiliseerimiseks. Arutelud jätkuvad 2011. aastal.

Tabel 1. Searümba kokkuostuhinnad aastatel 2005-2010, euro/100kg

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010/2009 %
EL keskm	139,04	145,23	135,17	153,24	142,22	140,24	-1,4
Eesti	137,98	139,80	141,38	156,09	149,80	142,53	-4,9
Läti	146,09	153,84	148,97	170,84	155,29	143,36	-7,7
Leedu	144,94	143,53	140,71	169,75	156,78	145,37	-7,3
Soome	137,92	133,07	138,29	150,20	144,74	141,67	-2,4
Taani	122,08	128,25	117,70	130,51	122,87	126,31	+2,8

Allikas: Euroopa Komisjon

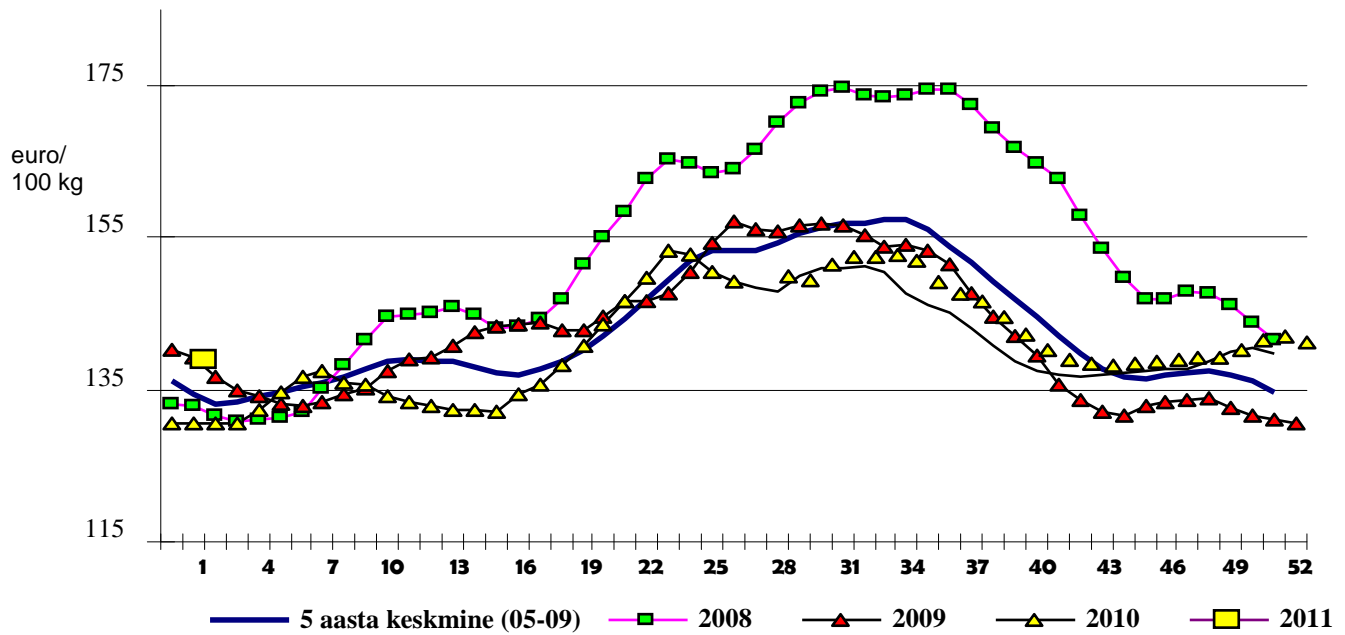
Põrsaste EL-i keskmine turuhind pärast 2007. ja 2008. aasta madalseisu 2009. aastal stabiliseerus ning 2010. aasta keskmisena maksis 20 kg pörsas 40,11 eurot. Liikmesriigiti on hinnatase üsna erinev: 2010. aasta kõrgeim hind oli Maltal (80 euro/pörsas) ja madalaim Poolas (30 euro/pörsas).

Tabel 2. 20 kg pörsa müügihind aastatel 2005-2010, eurodes

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010/2009 %
EL keskm	41,84	43,54	34,59	36,97	43,18	40,11	-7,1
Eesti	35,47	34,16	33,85	31,50	39,81	38,07	-4,4
Soome	51,25	48,88	49,20	48,58	50,00	49,81	-0,4
Taani	49,56	53,03	40,66	48,02	54,55	47,36	-13,2

Allikas: Euroopa Komisjon

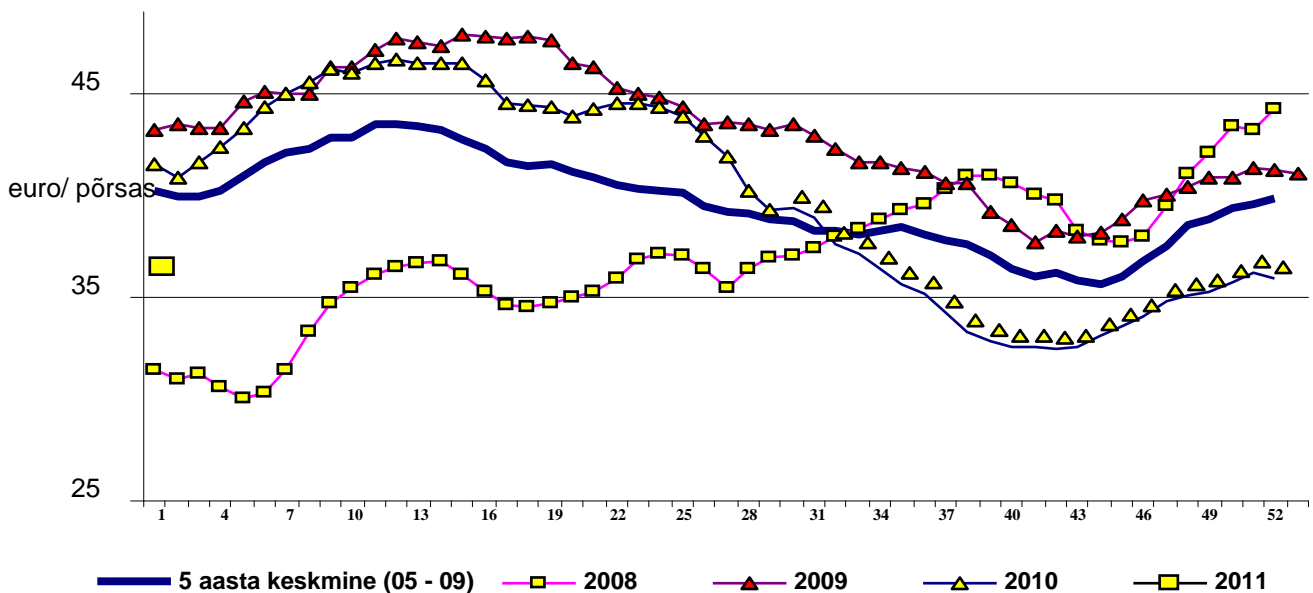
Vaadates EL searümpade turuhindasid nädalate lõikes näeme, et 2008. aasta rekordhindadest oldi 2010. aastal tunduvalt madalamal tasemel. Üldiselt järgivad sealiha hinnad sesoonset rütmi, olles kõrgemal tasemel suvekuudel.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 1. EL searümpade keskmised kokkuostuhinnad aastatel 2007-2010 nädalate lõikes

Põrsaste turuhind liikus 2010. aasta esimeses pooles suhteliselt samas rütmis 2009.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 2. EL keskmine põrsaste turuhind aastatel 2008-2010 nädalate lõikes

aastaga, kuid aasta teises pooles kujunesid liikmesriikide keskmised hinnad aasta varasemast seisust märkimisväärselt madalamaks. Aasta lõpunädalate põhjal võib märgata siiski mõningast tõusu, mis eeldatavasti kandub ka 2011. aastasse. Alates 2010. aasta augustist on põrsaste turuhind olnud viimase viie aasta keskmisest tasemest madalam.

2010. aasta jooksul imporditi EL-i turule 43 tuh t sealihatooteid, mida on 16% vähem kui eelmisel aastal samal perioodil. Peamised päritoluriigid olid endiselt Šveits, Tšiili ja USA, kuigi Tšiilist imporditud kogused olid eelmise aastaga võrreldes vähenenud peaaegu poole võrra.

Ekspordi osas viidi 2010. aastal ühendusest välja 2 658 tuh t sealihatooteid, mis 2009. aastaga võrreldes on 13% rohkem. 31% eksporditi Venemaale, teised suuremad eksporditurud olid Hong Kong, Jaapan ja Hiina.

Lisa 5. Munade ja linnuliha turuolukord EL-s

Ragne Lökk

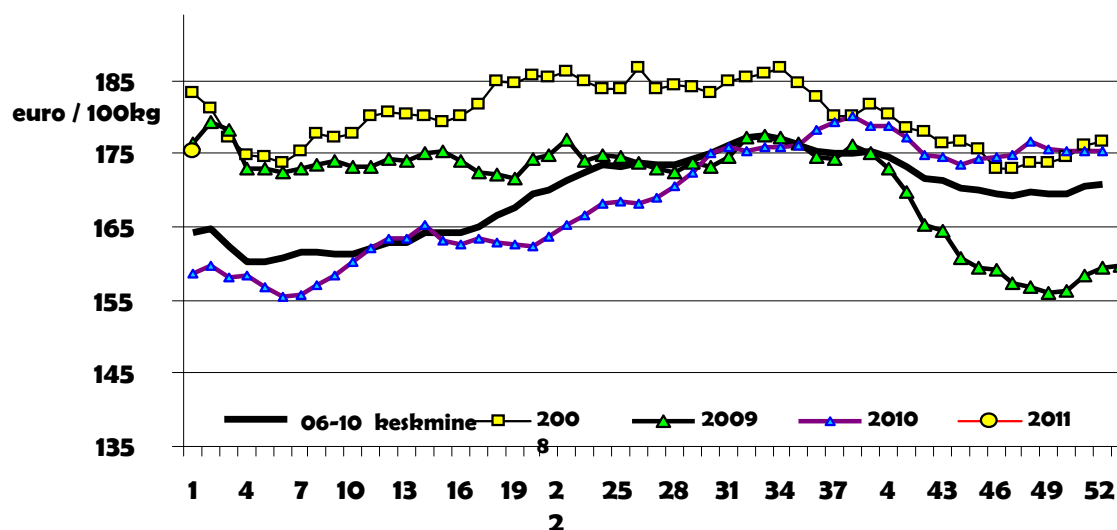
2010. aasta EL keskmine linnuliha hind oli 171,30 euro/100kg. Kõrgeimad hinnad olid liikmesriikidest Saksamaal (245,61 euro/100kg), Soomes (240,92 euro/100kg) ja Küprosel (240,31 euro/100kg). Hinnatasemelt madalamate poolest võib ära märkida Poola (124,94 euro/100kg), Ühendkuningriigi (129,50 euro/100kg) ja Bulgaaria (137,20 euro/100kg).

Tabel 1. Linnuliha keskmine hind (euro/100kg)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EL keskmine	147,83	149,25	151,30	175,79	180,93	169,67	171,30
Eesti	121,39	147,58	145,37	182,61	198,23	169,43	konfidentsiaalne
Läti	134,68	139,00	141,80	177,04	197,81	189,29	168,49
Leedu	128,57	134,61	130,14	150,41	164,81	151,38	144,10
Soome	198,09	197,04	192,19	195,10	227,19	245,72	240,92

Allikas: Euroopa Komisjon

Vaadeldes hinnatasemeid nädalate lõikes (joonis 1) näeme, et aasta alguses olid linnuliha hinnad väga madalad, jäädes kõvasti allapoole viimaste aastate keskmisest. Aasta teises pooles linnuliha hinnad tõusid ning jõudsid 2008. aasta tasemeni.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 1. EL linnuliha keskmine hind aastatel 2008-2010 nädalate lõikes

Kanamunade EL keskmine hind 2010. aastal oli 112,09 euro/100kg, mis jäi 6,5% madalamaks kui eelmisel aastal. Liikmesriikidest olid aasta keskmisena kõrgeimad hinnad Taanis (178,30 euro/100kg), Rootsis (174,07 euro/100kg) ja Itaalias (169,66 euro/100kg). Madalamad aga Hollandis (73,12 euro/100kg), Belgias (83,11 euro/100kg) ja Hispaanias (87,60 euro/100kg).

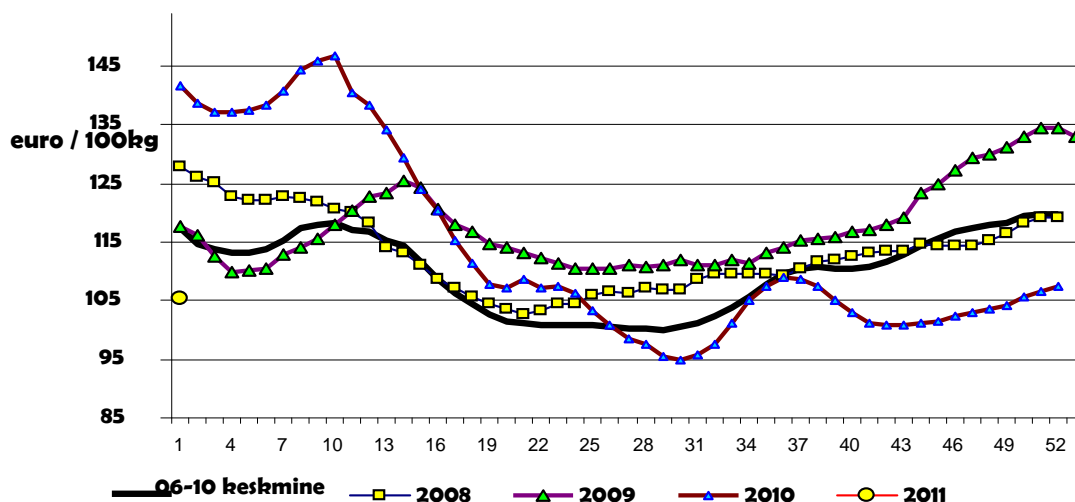
2010. aasta keskmiseks hinnaks kujunes Eestis 108,24 euro/100kg, mis on 4,7% eelmise aasta keskmisest kõrgem, kuid 3,4% madalam EL 2010.aasta keskmisest hinnast.

Tabel 2. Kanamunade keskmine hind (euro/100kg)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EL keskmine	86,33	86,08	95,73	110,41	113,21	119,89	112,09
Eesti	75,74	78,18	87,21	93,87	118,73	103,12	108,24
Läti	86,68	88,69	96,49	106,27	132,49	133,27	110,30
Leedu	70,62	78,49	82,31	101,88	122,16	119,79	106,68
Soome	123,82	86,75	78,35	112,90	121,58	121,11	107,17

Allikas: Euroopa Komisjon

Vaadeldes kokkuostuhindasid nädalate lõikes (joonis 2) näeme, et 2010. aasta alguses olid need viimaste aastate kõrgeimal tasemel, kuid alates märtsist hakkasid need langema ning aasta lõpuks oli hinnatase viimase viie aasta võrdluses madalaimal tasemel.

Allikas: Euroopa Komisjon

Joonis 2. EL kanamunade keskmine kokkuostuhind aastatel 2008-2010 nädalate lõikes

2010. aastal imporditi ELi 799 tuh t linnuliha, mis on 8,6% vähem kui eelmisel aastal. Valdav osa impordist tuli traditsiooniliselt Brasiiliast, kuigi tugevnenud sisenõudluse ja muude turgude tõttu on kogused sel aastal vähenenud 12%.

2010. aastal eksporditi EL-st välja 1 264 tuh t linnuliha, mis on 25% rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil. Enim linnuliha eksporditi Venemaale (20%) ja Hongkongi (12%). Suurim kasv ekspordi osas võrreldes eelmise aasta sama ajaga oli Hongkongil (+70%).

2010. aastal imporditi ELi 31 tuh t mune, mida on 9,9% vähem kui eelmisel aastal. Olulisemad impordi päritoluriigid olid USA (42,8%) ja Argentiina (25,4%).

EL munaeksporti maht kolmandatesse riikidesse ulatus 2010. aastal 181 tuh tonnini, mis ületab eelmise aasta sama perioodi eksporti 21%. Peamised sihtriigid olid Jaapan (29% ekspordist) ja Šveits (25%).

Lisa 6. Eestis rakendunud turukorraldus-, teavitus- ja müügiendamismeetmed

(väljamakstud summad, kroonides)

Toetuse liik/meede	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Põllumajanduse turukorraldus nõukogu määrus (EÜ) nr 1234/2007*							
Eksporditoetus							
juust	5 075 935	11 401 596	25 242 722	14 118 859	98 292	4 442 558	7 580 988
linnuliha				27 653	109 333	5 799	
lõssipulber	3 129 320		165 846			243 461	152 085
munad			23 451	41 691	24 804	124 470	124 048
piimapulber	6 235 561	1 439 256	1 868 110	772 629	184 380	328 579	164 289
sealiha		2 249	26 716	14 613			
teised piimatooted			535 437	6 835 953		3 017 789	1 132 047
või	1 324 724	30 559 739	28 812 520	25 827 690	1 281 535	9 806 948	3 066 565
võiõli	6 818 134	9 039 883	2 714 403				
elusloomad (veised)							931 912
Non-Annex 1 toodetele							
lõssipulber		65	982				
munad	10	118	791	43		114	
piimapulber	39 066	7 062	95 402	16 678			
teravili	2 939	29 249	65 014	4 674			
või	1 706	722	18 528	1 354			
Kasutustoetus							
pagarivõi	193 548	367 495	56 328				
või jäätise valmistamiseks	345 477	1 823 142	348 919				
Eraladustamistoetus							
või ja koor				126 966			
Sekkumiskokkuost							
Küpsetuskvaliteediga nisu ost/müük			1 271 944				
Lõssipulbri ost/müük						69 110 517	-1 262
Odra ost/müük		29 995 737	-23 218 342	-25 563		14 344 141	105 493 194
Või ja koore ost/müük		41 644 476	1 186 197	-34 993 096		39 233 477	-54 690 105
Ladustamiskulud		3 048 910	11 732 113	5 630 194		4 201 782	21 590 057
Käibemaks		13 447 718	-1 625 056	-6 519 588		23 815 336	15 717 587
Koolipuuviljatoetus							2 188 475
Koolipiimatoetus			2 989 407	15 182 802	19 022 964	20 233 314	20 047 389
Riiklik mesindusprogramm		1 056 574	2 009 282	2 572 545	1 866 033	1 974 442	1 983 099
Teavitamis- ja müügiendamise toetus nõukogu määrus (EÜ) nr 3/2008							
Mee ja meetodete teavitamis- ja müügiendamise programm				256 490	313 112		
"Linnuliha on kasulik"						1 254 808	

Lisa 7. ÜPT, täiendavate otsetoetuste ja piimasektori eritoetuse määramine maakondade lõikes 2010. aastal

Maakond		ÜPT	Põllumajandus kultuuri täiendav otsetoetus 2006. a referentsi järgi	Põllumajandus kultuuri täiendav otsetoetus 2008. a referentsi järgi	Heinaseemne täiendav otsetoetus	Ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus	Ute kasvatamise täiendav otsetoetus	Veise täiendav otsetoetus	Piima täiendav otsetoetus	Ute täiendav otsetoetus	Piimasektori eritoetus
Harju	Heakskiidetud taotlusi	943	226	231	5	80	51	178	75	34	50
	Heakskiidetud ühikuid	60 894	19 077	21 862	93	1 176	2 436	3 636,30	25 568 390	1 535	892
	Määratud summa, kr	76 883 897	6 551 473	7 507 912	53 982	1 518 134	388 250	4 411 668	6 903 465	128 495	991 859
Hiiu	Heakskiidetud taotlusi	353	67	61	0	85	64	126	28	52	22
	Heakskiidetud ühikuid	12 030	1 605	1 768	0	1 649	2 275	1 017,80	2 929 157	1 561	502
	Määratud summa, kr	15 151 016	551 033	607 088	0	2 128 744	362 590	1 234 826	790 872	130 671	562 623
Ida-Viru	Heakskiidetud taotlusi	560	157	191	0	32	18	143	32	13	20
	Heakskiidetud ühikuid	29 908	7 951	11 180	0	601	1 270	2 220,40	14 231 923	839	509
	Määratud summa, kr	37 800 102	2 730 485	3 839 582	0	775 849	202 413	2 693 856	3 842 619	70 233	456 740
Jõgeva	Heakskiidetud taotlusi	1073	430	447	2	53	33	290	99	23	57
	Heakskiidetud ühikuid	67 540	31 142	35 128	29	605	2 322	7 758,80	68 524 627	3 059	709
	Määratud summa, kr	85 376 295	10 695 066	12 063 913	16 809	781 013	365 777	9 413 209	18 501 649	256 069	817 706
Järva	Heakskiidetud taotlusi	743	297	304	2	61	30	228	107	24	65
	Heakskiidetud ühikuid	77 619	33 063	38 656	162	828	1 647	9 011,10	111 996 867	1 165	1 378
	Määratud summa, kr	97 267 339	11 354 912	13 275 644	94 707	1 068 890	259 311	10 932 537	30 239 154	97 522	1 404 474
Lääne	Heakskiidetud taotlusi	770	231	233	2	119	47	236	56	36	30
	Heakskiidetud ühikuid	40 936	11 787	13 002	58	2 648	2 486	3 105,50	14 036 949	1 448	704
	Määratud summa, kr	51 723 173	4 048 171	4 465 194	34 086	3 415 543	396 219	3 767 686	3 789 976	121 212	796 233
Lääne- Viru	Heakskiidetud taotlusi	1084	499	512	2	104	20	378	119	16	49
	Heakskiidetud ühikuid	101 671	49 856	55 630	61	1 574	2 800	9 368,30	80 891 108	1 494	1 399
	Määratud summa, kr	128 558 130	17 122 029	19 105 080	35 591	2 031 924	446 264	11 365 903	21 840 599	125 063	1 583 442
Põlva	Heakskiidetud taotlusi	1118	519	531	4	49	53	289	88	46	48
	Heakskiidetud ühikuid	46 484	22 186	24 713	66	626	3 297	3 997,30	42 925 706	2 370	1 101
	Määratud summa, kr	58 728 762	7 619 245	8 487 303	38 613	802 958	525 476	4 849 644	11 589 941	198 393	1 241 447

Põllumajandusministeerium
Põllumajandussektori 2010. aasta ülevaade

Maakond		ÜPT	Põllumajandus kultuuri täiendav otsetoetus 2006. a referentsi järgi	Põllumajandus kultuuri täiendav otsetoetus 2008. a referentsi järgi	Heinaseemne täiendav otsetoetus	Ammlehma kasvatamise täiendav otsetoetus	Ute kasvatamise täiendav otsetoetus	Veise täiendav otsetoetus	Piima täiendav otsetoetus	Ute täiendav otsetoetus	Piimasektori eritoetus
Pärnu	Heakskiidetud taotlusi	1512	394	407	6	160	83	426	154	68	103
	Heakskiidetud ühikuid	79 271	22 229	25 631	119	1 918	2 674	6 796,90	65 840 156	2 155	2 661
	Määratud summa, kr	100 151 999	7 634 075	8 802 506	69 216	2 461 804	425 226	8 246 203	17 776 842	180 395	2 582 453
Rapla	Heakskiidetud taotlusi	1106	359	376	4	133	49	373	148	44	93
	Heakskiidetud ühikuid	61 252	19 149	21 674	28	2 158	2 210	5 822,00	43 067 703	1 732	1 581
	Määratud summa, kr	77 432 654	6 576 300	7 443 433	16 308	2 782 019	349 520	7 063 425	11 628 280	144 986	1 770 744
Saare	Heakskiidetud taotlusi	1063	359	364	6	179	198	390	139	167	66
	Heakskiidetud ühikuid	44 446	7 259	8 073	106	2 635	8 677	4 518,50	31 423 684	5 913	1 329
	Määratud summa, kr	56 019 908	2 492 818	2 772 572	61 917	3 401 601	1 378 478	5 481 943	8 484 395	495 006	1 502 288
Tartu	Heakskiidetud taotlusi	1337	511	549	9	41	63	241	73	47	39
	Heakskiidetud ühikuid	79 696	40 437	45 989	448	322	1 912	4 297,40	43 074 273	1 716	860
	Määratud summa, kr	100 745 621	13 887 420	15 794 061	261 291	412 000	302 822	5 213 735	11 630 054	143 646	971 113
Valga	Heakskiidetud taotlusi	1130	365	354	2	77	53	338	67	52	47
	Heakskiidetud ühikuid	39 744	15 467	16 504	38	1 123	5 004	3 225,00	18 223 802	3 340	1 050
	Määratud summa, kr	50 098 878	5 311 835	5 668 048	22 113	1	797 538	3 912 667	4 920 427	279 591	1 011 703
Viljandi	Heakskiidetud taotlusi	1227	490	515	7	92	70	372	107	55	76
	Heakskiidetud ühikuid	80 450	36 772	43 607	171	1 257	2 706	5 336,80	41 076 408	2 304	1 980
	Määratud summa, kr	101 575 371	12 628 746	14 975 949	100 040	1 622 699	429 553	6 474 754	11 090 630	192 868	2 224 303
Võru	Heakskiidetud taotlusi	1951	685	679	3	107	99	574	81	94	64
	Heakskiidetud ühikuid	49 362	14 366	17 405	46	1 649	3 613	3 249,50	18 483 940	2 967	1 032
	Määratud summa, kr	62 386 294	4 933 630	5 977 444	26 582	2 128 034	574 724	3 942 391	4 990 664	248 368	1 093 381
Kokku	Taotlusi	15 970	5 589	5 754	54	1 372	931	4 582	1 373	771	829
	Ühikuid	871 303	332 346	380 822	1 425	20 769	45 329	73 362	622 294 693	33 598	17 687
	Määratud summa, kr	1 099 899	114 137 238	130 785 729	831 255	26 780 924	7 204 159	89 004 446	168 019 567	2 812 517	19 010 509
	Määratud summa, euro	70 296 386	7 294 699	8 358 732	53 127	1 711 613	460 430	5 688 421	10 738 408	179 753	1 214 993

Lisa 8. Energiakultuuritoetuse taotlemine maakondade lõikes 2007-2009.

Maakond		2007	2008	2009
Harju	Heakskiidetud taotlusi	17	22	23
	Heakskiidetud ha	788	1643	2 117
	Määratud summa, kr	388 968	1 163 020	1 490 759
Hiiu	Heakskiidetud taotlusi	0	0	0
	Heakskiidetud ha	0	0	0
	Määratud summa, kr	0	0	0
Ida-Viru	Heakskiidetud taotlusi	3	1	3
	Heakskiidetud ha	158	44	126
	Määratud summa, kr	78 313	31 121	88 913
Jõgeva	Heakskiidetud taotlusi	11	10	15
	Heakskiidetud ha	1 212	2 088	2 695
	Määratud summa, kr	600 441	1 470 338	1 897 728
Järva	Heakskiidetud taotlusi	10	11	17
	Heakskiidetud ha	530	831	2 113
	Määratud summa, kr	262 604	609 016	1 487 516
Lääne	Heakskiidetud taotlusi	6	6	32
	Heakskiidetud ha	396	1 069	2 250
	Määratud summa, kr	195 909	752 644	1 584 515
Lääne-Viru	Heakskiidetud taotlusi	14	20	10
	Heakskiidetud ha	1 363	1 633	715
	Määratud summa, kr	674 926	1 155 754	503 704
Põlva	Heakskiidetud taotlusi	5	8	17
	Heakskiidetud ha	493	572	1 627
	Määratud summa, kr	244 320	410 791	1 145 495
Pärnu	Heakskiidetud taotlusi	10	17	17
	Heakskiidetud ha	1 177	1 921	2 217
	Määratud summa, kr	582 791	1 393 499	1 560 680
Rapla	Heakskiidetud taotlusi	11	12	3
	Heakskiidetud ha	1 112	1 414	173
	Määratud summa, kr	550 813	1 000 069	121 992
Saare	Heakskiidetud taotlusi	1	1	18
	Heakskiidetud ha	110	123	2 649
	Määratud summa, kr	54 229	86 393	1 865 181
Tartu	Heakskiidetud taotlusi	9	19	7
	Heakskiidetud ha	1 390	2 317	546
	Määratud summa, kr	688 258	1 639 955	384 719
Valga	Heakskiidetud taotlusi	6	11	36
	Heakskiidetud ha	434	1 025	4 481
	Määratud summa, kr	214 897	728 881	3 155 094
Viljandi	Heakskiidetud taotlusi	16	22	11
	Heakskiidetud ha	2 265	3 553	564
	Määratud summa, kr	1 121 792	2 522 052	397 054
Võru	Heakskiidetud taotlusi	4	8	10
	Heakskiidetud ha	62	293	895
	Määratud summa, kr	30 844	206 610	630 209
Kokku	Taotlusi	123	168	219
	Heakskiidetud pind ha	11 490	18 526	23 169
	Määratud summa, kr	5 689 106	13 170 144	16 313 559